

William Rentzmann, Annette Esdorf
& Jens Kruse Mikkelsen

Straffuldbyrdelsesloven

med kommentarer

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
2003

Straffulbyrdelsesloven
med kommentarer
1. udgave

© 2003 by Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Alle rettigheder forbeholdes.
Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse eller
mangfoldiggørelse af denne bog eller dele heraf er
uden forlagets skriftlige samtykke ikke tilladt
ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Omslaget er tilrettelagt af Morten Højmark
Tryk: Narayana Press, Gylling
Indbinding: Nordisk Bogproduktion, Haslev

Printed in Denmark 2003
ISBN 87-574-0437-2

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
Lyngbyvej 17
Postboks 2702
2100 København Ø

Telefon: 39 13 55 00
Telefax: 39 13 55 55
e-mail: fl@djoef.dk
Homepage: www.djoef-forlag.dk

Indholdsfortegnelse

Forord	IX
Lov om fuldbyrdelse af straf mv. (Lovtekst)	1
Indledning	23
Asnit I. Indledende bestemmelser	27
<i>Kapitel 1. Lovens område og den centrale myndighed (§§ 1-2)</i>	27
Lovens område (§ 1)	27
Den centrale myndighed (§ 2)	29
<i>Kapitel 2. Almindelige bestemmelser om fuldbyrdelse af straf (§§ 3-4)</i> .	31
Afsnit II. Fængselsstraffe	33
<i>Kapitel 3. Almindelige bestemmelser (§§ 5-7)</i>	33
Institutioner (§ 5)	33
Erstatning for ulykkestilfælde (§ 6)	34
Rådgivning før straffuldbyrdelsens iværksættelse (§ 7)	35
<i>Kapitel 4. Straffuldbyrdelsens iværksættelse (§§ 8-9)</i>	37
<i>Kapitel 5. Udsættelse og benådning (§§ 10-13)</i>	40
<i>Kapitel 6. Beregning af straffetiden (§§ 14-19)</i>	49
<i>Kapitel 7. Valg af afsoningsinstitution og senere overførsel mellem afsoningsinstitutionerne (§§ 20-30)</i>	59
Institutioner mv. (§ 20)	60
Anbringelse i fængsel eller arresthus (§ 21)	61
Anbringelse i åbent eller lukket fængsel (§ 22)	64
Valg af afsoningsinstitution (§ 23)	67
Overførsel af indsatte fra lukket til åbent fængsel (§ 24)	69
Overførsel af indsatte fra åbent til lukket fængsel (§ 25)	71
Overførsel af indsatte mellem ensartede afsoningsinstitutioner (§ 26)	74
Overførsel af indsatte fra arresthus til fængsel (§ 27)	76
Overførsel af indsatte fra fængsel til arresthus (§ 28)	77
Valg af ny afsoningsinstitution (§ 29)	79
Administrative bestemmelser (§ 30)	79

Indholdsfortegnelse

<i>Kapitel 8. Indsattes rettigheder og pligter under opholdet i afsoningsinstitutionen (§§ 31-45)</i>	81
Vejledning og planlægning (§ 31)	82
Anvisninger (§ 32)	84
Fællesskab (§ 33)	84
Medindflydelse (§ 34)	88
Deltagelse i gudstjenester mv. (§ 35)	91
Egne penge og genstande (§ 36)	93
Udgivelse af blad (§ 37)	95
Arbejde og uddannelse mv. (§§ 38-42)	97
Fritiden (§ 43)	103
Forsorgsmæssig bistand (§ 44)	104
Sundhedsmæssig bistand (§ 45)	106
<i>Kapitel 9. Indsattes kontakt til samfundet uden for institutionen (§§ 46-59)</i>	109
Udgang (§§ 46-50)	109
Besøg mv. (§§ 51-54)	122
Brevveksling (§§ 55-56)	130
Telefonsamtaler (§ 57)	134
Aviser, bøger mv. (§ 58)	136
Kontakt til medierne (§ 59)	137
<i>Kapitel 10. Indgreb over for den indsatte (§§ 60-66)</i>	141
Undersøgelse af den indsattes person og opholdsrum (§ 60)	141
Fotografering og optagelse af fingeraftryk (§ 61)	147
Magtanvendelse (§ 62)	148
Udelukkelse fra fællesskab (§§ 63-64)	151
Sikringsmidler (§§ 65-66)	158
Håndjern (§ 65)	158
Sikringscelle (§ 66)	160
<i>Kapitel 11. Disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (§§ 67-74)</i>	163
Disciplinærstraf (§§ 67-70)	164
Forhørselle (§ 71)	171
Behandling af disciplinærsager (§ 72)	172
Konfiskation (§ 73)	173
Modregning af erstatningsbeløb (§ 74)	176
<i>Kapitel 12. Strafafbrydelse</i>	178
Strafafbrydelse ved undvigelse, udeblivelse, varetægtsfængsling mv. (§ 75)	178
Tilladelse til strafafbrydelse (§ 76)	179

Indholdsfortegnelse

Genoptagelse af straffuldbyrdelsen (§ 77)	181
<i>Kapitel 13. Fuldbyrkelse af fængselsstraf i kriminalforsorgens pensioner og i institutioner mv. uden for kriminalforsorgen (§ 78)</i>	<i>183</i>
<i>Kapitel 14. Løsladelse (§§ 79-88)</i>	<i>189</i>
Tidspunkt for løsladelsen (§ 79)	190
Beslutning om prøveløsladelse (§ 80)	191
Gennemførelse af tilsyn og eventuelle særvilkår ved prøveløsladelse (§§ 81-87)	193
Almindelige bestemmelser om gennemførelse af tilsyn mv. (§§ 81-82)	193
Tilsyn mv. af kriminalforsorgen (§ 83-85)	196
Vilkårsovertrædelse (§ 86)	200
Tilsyn mv. af andre myndigheder end kriminalforsorgen (§ 87)	202
Gennemførelse af tilsyn mv. ved betinget benådning og ved strafafbrydelse mv. (§ 88)	203
<i>Kapitel 15. Særlige spørgsmål vedrørende sagsbehandlingen ved fuldbyrkelse af fængselsstraf (§ 89)</i>	<i>205</i>
Afsnit III. Bødestrafte	207
<i>Kapitel 16. Fuldbyrkelse af bødestrafte (§§ 90-93)</i>	<i>207</i>
Afsnit IV. Betingede domme og domme med vilkår om samfundstjeneste	213
<i>Kapitel 17. Gennemførelse af betingede domme (§§ 94-100)</i>	<i>213</i>
Almindelige bestemmelser om gennemførelse af tilsyn mv. (§§ 94-95)	214
Tilsyn mv. af kriminalforsorgen (§§ 96-98)	215
Vilkårsovertrædelse (§ 99)	218
Tilsyn mv. af andre myndigheder end kriminalforsorgen (§ 100)	219
<i>Kapitel 18. Gennemførelse af domme med vilkår om samfundstjeneste (§§ 101-104)</i>	<i>220</i>
Bestemmelser om gennemførelse af vilkår om samfundstjeneste (§ § 101-102)	221
Vilkårsovertrædelse (§ 103)	223
Bestemmelser om gennemførelse af andre vilkår (§ 104)	225
Afsnit V. Forvaring	227
<i>Kapitel 19. Fuldbyrkelse af forvaring (§ 105)</i>	<i>227</i>

Indholdsfortegnelse

Afsnit VI. Fællesregler for fuldbyrdelse af straffe mv.	230
<i>Kapitel 20. Erstatning i anledning af indgreb under fuldbyrdelse af straf mv. (§§ 106-109)</i>	230
<i>Kapitel 21. Betaling for ophold i kriminalforsorgens institutioner (§ 110)</i>	239
<i>Kapitel 22. Klageregler mv.</i>	242
Administrativ klageadgang (§ 111)	249
Domstolsprøvelse (§§ 112-123)	252
<i>Kapitel 23. Ikrafttræden mv. (§§ 124-126)</i>	273
Forkortelser	277
Register over administrative forskrifter	279
Register over administrative afgørelser	285
Domsregister	287
Stikordsregister	289

Forord

Redaktionen af kommentaren til straffuldbyrdsloven er afsluttet pr. 1. oktober 2002. Regelændringer, afgørelser og litteratur, som hidrører fra et senere tidspunkt, er således som udgangspunkt ikke medtaget.

Arbejdsfordelingen mellem forfatterne har været således, at indledningen og kommentaren til §§ 1-5 og 7-50 er udarbejdet af William Rentzmann, mens Annette Esdorf har udarbejdet kommentarerne til §§ 51-72 og 75-105 samt 110 og Jens Kruse Mikkelsen kommentarerne til §§ 6, 73-74, 106-109 og 111-126. Jens Kruse Mikkelsen har også stået for udarbejdelse af registrene.

Forfatterne takker kriminalforsorgsleder Lisbet Heine Bang, fuldmægtig, cand.jur. Ane Dragsted, fuldmægtig, cand.jur. Tina Engelbrecht Ising, kriminalforsorgsleder Niels-Ebbe Jensen, kontorchef, cand.jur. Jakob Schiøler og specialkonsulent, lic.jur. Leif Senholt – alle fra Direktoratet for Kriminalforsorgen – som har bistået med gennemlæsning af kommentarerne og gode råd.

En særlig tak til kontorfuldmægtig Sonja Elkær og kontorfuldmægtig Tina Jakobsen, som har bistået med renskrivning og anden praktisk hjælp i forbindelse med udarbejdelse af kommentarerne.

København, november 2002

William Rentzmann Annette Esdorf Jens Kruse Mikkelsen

Lov om fuldbyrdelse af straf mv.
(lov nr. 432 af 31. maj 2000)

Afsnit I
Indledende bestemmelser

Kapitel 1
Lovens område og den centrale myndighed

Lovens område

§ 1. Efter reglerne i denne lov fuldbyrdes

- 1) fængselsstraffe,
- 2) bødestrafte,
- 3) betingede domme,
- 4) samfundstjeneste og
- 5) forvaring.

Den centrale myndighed

§ 2. Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, varetager den centrale ledelse og administration af fuldbyrdelsen af de i § 1 nævnte straffe mv.

Kapitel 2
Almindelige bestemmelser om fuldbyrdelse af straf

§ 3. Fuldbyrdelse af en straf skal ske med fornøden hensyntagen såvel til straffens gennemførelse som til behovet for at hjælpe eller påvirke den dømte til at leve en kriminalitetsfri tilværelse.

§ 4. Der må ikke under fuldbyrdelsen af straf pålægges en person andre begrænsninger i tilværelsen end sådanne, der er fastsat ved lov eller er en følge af selve straffen.

Afsnit II
Fængselsstraffe

Kapitel 3
Almindelige bestemmelser

§ 5. Justitsministeren fastsætter regler om indretningen af institutioner under kriminalforsorgen til fuldbyrdelse af fængselsstraf og om sådanne institutioners opdeling i åbne og lukkede institutioner.

§ 6. Justitsministeren fastsætter regler om erstatning til indsatte i kriminalforsorgens institutioner for følger af ulykkestilfælde mv.

§ 7. En person, der er idømt fængselsstraf, har også før straffuldbyrdelsens iværksættelse ret til at få nærmere rådgivning hos kriminalforsorgen om sine arbejdsmæssige, uddannelsesmæssige, sociale og personlige forhold i forbindelse med fuldbyrdelsen.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelsen af den i stk. 1 nævnte rådgivning.

Kapitel 4
Straffuldbyrdelsens iværksættelse

§ 8. Fuldbyrdelsen af en fængselsstraf skal iværksættes snarest muligt.

Stk. 2. For dømte, der er på fri fod efter dommen, iværksættes fuldbyrdelsen, når den dømte modtages i en institution under kriminalforsorgen.

Stk. 3. For dømte, der er varetægtsfængslet efter dommen eller allerede udstår frihedsstraf, iværksættes fuldbyrdelsen, når kriminalforsorgen giver meddelelse til den pågældende herom.

Lov om fuldbyrdelse af straf mv.

§ 9. Er den dømte ikke varetægtsfængslet efter endelig dom, indkaldes den pågældende til fuldbyrdelse af fængselsstraffen. Indkaldelse sker efter regler fastsat af justitsministeren.

Stk. 2. Søger den dømte om særlig hurtig påbegyndelse af straffuldbyrdelsen, skal ansøgningen så vidt muligt imødekommes.

Kapitel 5 Udsættelse og benådning

§ 10. Justitsministeren eller den, der beordres dertil, kan bestemme, at fuldbyrdelsen af en fængselsstraf eller en del af den skal udsættes, når

- 1) hensynet til den dømte, herunder dennes arbejds-, uddannelses-, familie- eller helbredsmaessige forhold taler herfor, og
- 2) hensynet til retshåndhævelsen ikke taler imod udsættelse af straffuldbyrdelsen.

§ 11. Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af sager om udsættelse af straffuldbyrdelsen og om den administrative behandling af sager om benådning. Justitsministeren kan i forbindelse hermed bestemme, at der kun tillægges ansøgninger indgivet inden udløbet af bestemte frister opsættende virkning efter § 12.

§ 12. Søger en dømt på fri fod rettidigt om udsættelse af straffuldbyrdelsen eller om benådning, skal straffuldbyrdelsen udsættes, indtil der er truffet afgørelse i sagen.

Stk. 2. Såfremt den dømte tidligere har fået straffuldbyrdelsen udsat eller har fået afslag på en ansøgning om udsættelse eller benådning, skal straffuldbyrdelsen kun udsættes under behandlingen af den nye ansøgning, når denne indeholder nye væsentlige oplysninger, hvis rigtighed så vidt muligt er godtgjort, eller der i øvrigt er særlig grund til at afvente afgørelsen af den nye ansøgning.

§ 13. Udsættelse af straffuldbyrdelsen betinges af, at den dømte ikke begår strafbart forhold. Udsættelse kan endvidere betinges af, at den dømte i øvrigt overholder fastsatte

vilkår, herunder undergiver sig tilsyn af kriminalforsorgen.

Stk. 2. Såfremt den dømte ikke overholder de vilkår, der er fastsat for tilladelsen til udsættelse af straffuldbyrdelsen, eller nye oplysninger tilvejebringes, hvorefter den dømte, før tilladelsen blev givet, havde begået strafbart forhold, kan tilladelsen tilbagekaldes, således at fuldbyrdelsen af fængselsstraffen herefter påbegyndes snarest muligt.

Kapitel 6 Beregning af straffetiden

§ 14. Kriminalforsorgen skal ved en beregning af straffetiden fastlægge

- 1) tidspunktet for løsladelse efter udståelse af hele straffen,
- 2) tidspunktet for eventuel prøveløsladelse efter udståelse af 2/3 af en tidsbestemt straf, jf. straffelovens § 38, stk. 1, og
- 3) tidspunktet for eventuel prøveløsladelse efter udståelse af 12 år af en straf af fængsel på livstid, jf. straffelovens § 41, stk. 1.

Stk. 2. Er den dømte varetægtsfængslet efter endelig dom, anses fuldbyrdelsen af fængselsstraffen for påbegyndt den dag, dommen er afsagt.

Stk. 3. Er den dømte på fri fod efter endelig dom, anses fuldbyrdelsen af fængselsstraffen for påbegyndt, når den dømte modtages eller anholdes med henblik på straffuldbyrdelsens iværksættelse.

§ 15. Den dømte skal gøres bekendt med straffetidsberegningen snarest muligt efter, at fuldbyrdelsen af frihedsstraffen er iværksat.

§ 16. Såfremt straffuldbyrdelsen afbrydes eller forudsætningerne for straffetidsberegningen i øvrigt ændres, foretager kriminalforsorgen en omberegning af straffetiden. Den dømte skal snarest muligt gøres bekendt med den ændrede straffetidsberegning.

§ 17. Skal den dømte afsone flere fængselsstraffe i forlængelse af hinanden, foretages straffetidsberegningen som en samlet

Lov om fuldbyrdelse af straf mv.

beregning, der omfatter alle de pågældende straffe.

§ 18. Ved beregningen af straffetiden foretages fradrag efter reglerne i straffelovens § 86 for anholdelse, varetægtsfængsling og indlæggelse til mentalundersøgelse.

Stk. 2. Ved beregningen af straffetiden foretages endvidere fradrag for anholdelse, varetægtsfængsling og indlæggelse til mentalundersøgelse i en anden sag under straf-fuldbyrdelsen, såfremt påtale opgives eller tiltalte frifindes. Fradrag foretages med et antal dage svarende til det antal påbegyndte døgn, som frihedsberøvelsen har varet, med tillæg af 50 pct. og oprundet til nærmeste hele antal dage. Fradrag foretages dog kun i de tilfælde, hvor fuldbyrdelsen af fængselsstraffen afbrydes, jf. § 75.

Stk. 3. Ved beregningen af straffetiden foretages desuden fradrag, når den indsatte uforskyldt har været anbragt i forhørscele, strafcelle eller sikringscelle eller udelukket fra fællesskab, jf. § 106, nr. 2 og 3. Fradrag foretages med et antal dage svarende til 50 pct. af det antal påbegyndte døgn, indgrebet har varet, og oprundet til nærmeste hele antal dage.

Stk. 4. I det omfang der foretages fradrag efter stk. 2, ydes der ikke erstatning for frihedsberøvelsen efter retsplejelovens kapitel 93 a. I det omfang der foretages fradrag efter stk. 3, ydes der endvidere ikke erstatning for indgreb efter § 106, nr. 2 og 3.

§ 19. Justitsministeren fastsætter regler om straffetidsberegningen.

Kapitel 7

Valg af afsoningsinstitution og senere overførsel mellem afsoningsinstitutioner

Institutioner mv.

§ 20. Fængselsstraf fuldbyrdes i fængsel eller i arresthus.

Stk. 2. Fængselsstraf kan dog efter reglerne i § 78 om anbringelse i og overførsel til særlig institution mv. i særlige tilfælde fuld-

byrdes i kriminalforsorgens pensioner og i institutioner mv. uden for kriminalforsorgen.

Anbringelse i fængsel eller arresthus

§ 21. Fængselsstraf fuldbyrdes normalt i fængsel.

Stk. 2. Kortvarig fængselsstraf kan fuldbyrdes i arresthus, i det omfang det er nødvendigt af hensyn til den samlede udnyttelse af pladserne i kriminalforsorgens institutioner.

Stk. 3. Fængselsstraf kan endvidere fuldbyrdes i arresthus, hvis

- 1) det må anses for nødvendigt for at forebygge overgreb på medindsatte, personale eller andre i institutionen,
- 2) der er bestemte grunde til at antage, at den dømtes farlighed eller kriminalitet gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse, brandstiftelse eller indsmugling eller handel med euforiserende stoffer,
- 3) det må anses for nødvendigt for at beskytte den dømte mod overgreb eller
- 4) den dømte efter de lægelige oplysninger bør anbringes i Vestre Hospital.

Stk. 4. Fængselsstraf kan i øvrigt kun fuldbyrdes i arresthus, hvis den dømte selv ønsker det og

- 1) har udgang til arbejde, uddannelse eller anden godkendt aktivitet eller
- 2) særlige familiemæssige eller andre personlige forhold taler for det.

Anbringelse i åbent eller lukket fængsel

§ 22. Fuldbyrdelse af straf i fængsel sker normalt i åbent fængsel.

Stk. 2. Fuldbyrdelse af straffen skal dog ske i lukket fængsel, når straffen er på 5 år eller mere. Fuldbyrdelsen af straffen skal imidlertid også i dette tilfælde ske i åbent fængsel, hvis det ikke findes betænkeligt efter det i øvrigt oplyste om den dømte.

Stk. 3. Fuldbyrdelse af straf i fængsel kan ske i lukket fængsel, hvis det må anses for nødvendigt for at forebygge overgreb på medindsatte, personale eller andre i institutionen.

Lov om fuldbyrdelse af straf mv.

Stk. 4. Det samme gælder, hvis der efter de i øvrigt foreliggende oplysninger om den dømte og efter kriminalitetens art er bestemte grunde til at antage, at den dømte ved anbringelse i åbent fængsel vil

- 1) undvige eller
- 2) begå strafbart eller groft disciplinært forhold eller udvise anden adfærd, der er åbenbart uforenelig med ophold i åbent fængsel.

Stk. 5. Fuldbyrdelse af straf i fængsel kan endvidere ske i lukket fængsel, hvis

- 1) det må anses for nødvendigt for at beskytte den dømte mod overgreb eller
- 2) den dømte efter de lægelige oplysninger bør anbringes i Anstalten ved Herstedvester.

Stk. 6. Fuldbyrdelse af straf i fængsel kan desuden ske i lukket fængsel, hvis den dømte selv ønsker det og særlige familiemæssige eller andre personlige forhold taler for det.

Valg af afsoningsinstitution

§ 23. Fængselsstraf skal, så vidt det er praktisk muligt, fuldbyrdes i nærheden af den dømtes hjemsted. Ved afgørelsen af, i hvilket åbent eller lukket fængsel eller i hvilket arresthus den dømte skal anbringes, skal der endvidere tages hensyn til den dømtes egne ønsker, navnlig vedrørende arbejds-, uddannelses-, familie- eller helbredsmæssige forhold.

Stk. 2. Reglerne i stk. 1, 1. pkt., kan fraviges

- 1) ved kortvarig fængselsstraf,
- 2) af hensyn til den samlede udnyttelse af pladserne i kriminalforsorgens institutioner,
- 3) for at beskytte den dømte mod overgreb,
- 4) for at yde den dømte pædagogisk, lægelig eller anden særlig bistand,
- 5) for at forebygge overgreb på medindsatte, personale eller andre i institutionen,
- 6) for at forhindre, at den indsatte undviger, eller
- 7) for at undgå, at den indsatte afsoner i en institution, hvor en af den indsattes nærtstående gør tjeneste.

Overførsel af indsatte fra lukket til åbent fængsel

§ 24. En indsat i et lukket fængsel skal overføres til åbent fængsel, når

- 1) betingelserne i § 22, stk. 3-6, og § 25, stk. 2-4 og 6, ikke længere er opfyldt, eller
- 2) overførsel til åbent fængsel i øvrigt ikke anses for betænkelig.

Stk. 2. Overførsel til åbent fængsel kan untlades, hvis den resterende straffetid er ganske kort.

Overførsel af indsatte fra åbent til lukket fængsel

§ 25. En indsat i et åbent fængsel kan overføres til lukket fængsel, når

- 1) den pågældende er undveget eller har forsøgt herpå,
- 2) den pågældende er fundet i besiddelse af en ikke ubetydelig mængde euforiserende stoffer,
- 3) der er bestemte grunde til at antage, at den pågældende har indsmuglet eller handlet med euforiserende stoffer, eller
- 4) der er bestemte grunde til at antage, at den pågældende har udøvet overgreb på medindsatte, personale eller andre i institutionen.

Stk. 2. En indsat i et åbent fængsel kan endvidere overføres til lukket fængsel, hvis det må anses for nødvendigt for at forebygge overgreb på medindsatte, personale eller andre i institutionen.

Stk. 3. Det samme gælder, når der efter de nu foreliggende oplysninger er en særlig bestyrket mistanke om, at den indsatte ved fortsat ophold i åbent fængsel vil

- 1) undvige eller
- 2) begå grovere strafbart eller groft disciplinært forhold eller udvise anden adfærd, der er åbenbart uforenelig med fortsat ophold i åbent fængsel.

Stk. 4. En indsat i åbent fængsel kan også overføres til lukket fængsel, hvis

Lov om fuldbyrdelse af straf mv.

- 1) det må anses for nødvendigt for at beskytte den pågældende mod overgreb eller
- 2) den pågældende efter de lægelige oplysninger bør overføres til Anstalten ved Herstedvester.
- 8) for at undgå, at den indsatte afsoner i en institution, hvor en af den indsatte nærtstående gør tjeneste.

Overførsel af indsatte fra arresthus til fængsel

Stk. 5. Under behandlingen af spørgsmålet om overførsel til lukket fængsel kan den indsatte midlertidigt anbringes i arresthus, når der er grund til at antage, at betingelserne for overførsel er opfyldt. Såfremt den indsatte samtykker heri, kan anbringelsen i stedet ske i lukket fængsel. Vedrører spørgsmålet overførsel efter stk. 4 til Anstalten ved Herstedvester, kan den midlertidige anbringelse altid ske i denne institution.

Stk. 6. En indsat i åbent fængsel kan desuden efter eget ønske overføres til lukket fængsel, hvis særlige familiemæssige eller andre personlige forhold taler for det.

Overførsel af indsatte mellem ensartede afsoningsinstitutioner

§ 26. En indsat kan overføres mellem åbne fængsler, mellem lukkede fængsler eller mellem arresthuse

- 1) af hensyn til den samlede udnyttelse af pladserne i kriminalforsorgens institutioner,
- 2) for at beskytte den indsatte mod overgreb,
- 3) for at yde den indsatte pædagogisk, lægelig eller anden særlig bistand,
- 4) for at forebygge overgreb på medindsatte, personale eller andre i institutionen,
- 5) hvis der er bestemte grunde til at antage, at den indsatte har udøvet overgreb på medindsatte, personale eller andre i institutionen,
- 6) hvis der er bestemte grunde til at antage, at den indsatte vil undvige, forvolde brand eller indsmugle eller handle med euforiserende stoffer og det må anses for nødvendigt for at forhindre den indsatte i at begå forhold af denne karakter,
- 7) hvis den indsatte selv ønsker det og særlige familiemæssige eller andre personlige forhold taler for det, eller

§ 27. En indsat i et arresthus skal overføres til fængsel, når betingelserne i § 21, stk. 3 og 4, og § 28, stk. 1 og 3, ikke længere er opfyldt. Overførsel kan dog undlades, hvis reststraffen er kortvarig.

Stk. 2. En indsat i et arresthus kan endvidere overføres til fængsel

- 1) af hensyn til den samlede udnyttelse af pladserne i kriminalforsorgens institutioner,
- 2) for at forebygge overgreb på medindsatte, personale eller andre i arresthuset eller
- 3) af hensyn til muligheden for at yde den indsatte pædagogisk, lægelig eller anden særlig bistand.

Stk. 3. Afgørelsen af, om en overførsel efter stk. 1 eller 2 skal ske til åbent eller lukket fængsel, træffes efter bestemmelserne i § 22, jf. §§ 24 og 25.

Overførsel af indsatte fra fængsel til arresthus

§ 28. En indsat i et fængsel kan overføres til arresthus, hvis

- 1) det må anses for nødvendigt for at forebygge overgreb på medindsatte, personale eller andre i institutionen,
- 2) der er bestemte grunde til at antage, at den indsatte vil undvige, forvolde brand eller indsmugle eller handle med euforiserende stoffer og det må anses for nødvendigt for at forhindre den indsatte i at begå forhold af denne karakter,
- 3) det må anses for nødvendigt for at beskytte den indsatte mod overgreb eller
- 4) den indsatte efter de lægelige oplysninger bør overføres til Vestre Hospital.

Stk. 2. En indsat i et åbent fængsel kan endvidere for et bestemt tidsrum af højst 8 uger overføres til et arresthus, såfremt denne

Lov om fuldbyrdelse af straf mv.

overførsel træder i stedet for en overførsel til lukket fængsel efter § 25, stk. 1, 2 eller 3.

Stk. 3. En indsat i et fængsel kan desuden overføres til arresthus, hvis den indsatte selv ønsker det og

- 1) har udgang til arbejde, uddannelse eller anden godkendt aktivitet eller
- 2) særlige familiemæssige eller andre personlige forhold taler for det.

Valg af ny afsoningsinstitution

§ 29. Ved afgørelse om overførsel efter §§ 24-28 finder bestemmelserne i § 23 tilsvarende anvendelse.

Administrative bestemmelser

§ 30. Justitsministeren fastsætter regler om anbringelse og overførsel efter §§ 21-29.

Kapitel 8

Indsattes rettigheder og pligter under opholdet i afsoningsinstitutionen

Vejledning og planlægning

§ 31. En indsat skal snarest efter at være bragt i institutionen vejledes af denne om sine rettigheder, pligter og øvrige forhold under straffuldbyrdelsen.

Stk. 2. Institutionen skal endvidere i samarbejde med den indsatte snarest efter indsættelsen udarbejde en plan for strafudståelsen og tiden efter løsladelsen. Denne plan skal jævnligt sammenholdes med den indsattes forhold under strafudståelsen og om nødvendigt søges tilpasset ændringer i disse forhold.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte regler, hvorved bestemmelsen i stk. 2 kan begrænses i forhold til indsatte, der alene skal udstå en kortvarig straf.

Anvisninger

§ 32. En indsat skal efterkomme de anvisninger, som gives af institutionens personale i forbindelse med varetagelsen af institutionens opgaver.

Fællesskab

§ 33. En indsat skal så vidt muligt have adgang til fællesskab med andre indsatte.

Stk. 2. Såfremt den indsatte selv ønsker det og forholdene tillader det, fuldbyrdes fængselsstraf uden eller med begrænset fællesskab.

Stk. 3. Såfremt den indsatte selv ønsker det og forholdene tillader det, fuldbyrdes fængselsstraf uden fællesskab med indsatte af modsat køn, bortset fra fællesskab i arbejdstiden.

Stk. 4. I øvrigt kan fængselsstraf kun fuldbyrdes uden fællesskab efter reglerne i §§ 63 og 64.

Stk. 5. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelse af fællesskab efter stk. 1, herunder om adgangen til at låse de indsatte inde, og om de indsattes adgang til at kunne aflåse eget opholdsrum.

Medindflydelse

§ 34. De indsatte skal have mulighed for at øve indflydelse på deres tilværelse i institutionen gennem valgte talsmænd.

Stk. 2. På hver afdeling eller for bestemte grupper af indsatte vælges en talsmand. Alle indsatte kan vælges som talsmand. Alle de indsatte eller talsmændene har ret til at vælge en fælles talsmand. Valg af talsmænd og fælles talsmand foregår ved skriftlig, hemmelig afstemning, der kontrolleres af institutionen og repræsentanter for de indsatte i fællesskab.

Stk. 3. De indsatte har ikke ret til at deltage i drøftelser vedrørende sager om enkeltpersoner eller sager, der vedrører institutionens sikkerhed.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelsen af de indsattes medindflydelse.

Deltagelse i gudstjenester mv.

§ 35. En indsat har ret til at deltage i gudstjenester, der afholdes i institutionen. Såfremt ordens- eller sikkerhedsmæssige

hensyn gør det påkrævet, kan institutionens leder eller den, der bemyndiges hertil, dog nægte en indsat adgang til at deltage i gudstjenester.

Stk. 2. En indsat har ret til samtale med en præst eller lignende fra sit trossamfund.

Egne penge og genstande

§ 36. En indsat har ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen, medmindre dette er uforeneligt med ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om begrænsninger i indsattes ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter regler om indsattes adgang til at medtage, besidde og råde over egne penge i institutionen.

Udgivelse af blad

§ 37. De indsatte i institutionen har ret til at udgive blade.

Stk. 2. Fængslet yder støtte til udgivelse af ét blad.

Stk. 3. Institutionens leder har adgang til på forhånd at gennemlæse de indsattes blade. Lederen kan forbyde offentliggørelsen af bestemte artikler, såfremt sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet eller indholdet groft forulemper enkeltpersoner.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler til gennemførelse af bestemmelserne i stk. 2 og 3, herunder om fastsættelse af vilkår for støtte til udgivelsen og om mulighed for inddragelse af denne støtte, såfremt de fastsatte vilkår ikke overholdes.

Arbejde og uddannelse mv.

§ 38. En indsat har ret og pligt til at være beskæftiget ved deltagelse i arbejde, uddannelse eller anden godkendt aktivitet.

Stk. 2. Justitsministeren kan, hvor praktiske eller andre særlige hensyn gør det nødvendigt, fastsætte regler, hvorefter bestemmelsen i stk. 1 fraviges for bestemte institu-

Lov om fuldbyrdelse af straf mv.

tioner eller bestemte grupper af indsatte. Indsatte skal dog så vidt muligt tilbydes beskæftigelse.

§ 39. Valget af beskæftigelse træffes i hvert enkelt tilfælde på grundlag af en samlet vurdering af den indsattes forhold.

Stk. 2. Ved afgørelser efter stk. 1 skal der så vidt muligt tages hensyn til den indsattes eget ønske og til den indsattes muligheder for at opnå arbejde eller uddannelse uden for fængslet. Den indsatte skal vejledes om mulighederne for ved undervisning eller anden uddannelse at afhjælpe manglende skolekundskaber eller mangel på erhvervsmæssig eller anden uddannelse.

§ 40. Institutionens arbejdspladser skal være indrettet således, at arbejdsforholdene for de indsatte er sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarlige.

§ 41. Justitsministeren fastsætter regler om de indsattes beskæftigelse, herunder om, at beskæftigelsespligten skal tilrettelægges under hensyn til de indsattes religiøse tilhørsforhold.

§ 42. En indsat skal have udbetalt vederlag for sin beskæftigelse. Vederlag skal også udbetales til indsatte, der ikke kan tilbydes beskæftigelse, eller som er uden beskæftigelse efter § 38, stk. 2. Det samme gælder indsatte, der på grund af sygdom er fraværende fra beskæftigelse.

Stk. 2. Andre indsatte skal alene have dækket deres personlige fornødenheder, jf. dog stk. 3 og § 110, stk. 1.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter regler om ydelser efter stk. 1 og 2 og kan i den forbindelse fastsætte regler om, at andre indsatte, der er fraværende fra beskæftigelse, skal have udbetalt vederlag for beskæftigelse.

Fritiden

§ 43. En indsat skal i videst muligt omfang selv varetage praktiske opgaver ved-

Lov om fuldbyrdelse af straf mv.

rørende sine personlige forhold, herunder madlavning og rengøring.

Stk. 2. Institutionen skal tilbyde de indsatte aktiviteter i fritiden.

Stk. 3. En indsat har ret til dagligt at tilbringe mindst én time i fri luft, medmindre dette vil være uforeneligt med institutionens varetagelse af sikkerhedsmæssige hensyn eller den indsatte er anbragt i sikringscelle i medfør af § 66.

Forsorgsmæssig bistand

§ 44. Institutionen skal vejlede og bistå en indsat med hensyn til den pågældendes arbejdsmæssige, uddannelsesmæssige, sociale og personlige forhold med henblik på

- 1) at forbedre den pågældendes muligheder for at leve en kriminalitetsfri tilværelse og
- 2) at begrænse de ulemper, som følger af frihedsberøvelsen.

Stk. 2. Institutionen skal i forbindelse med sin virksomhed efter stk. 1 formidle kontakt til personer, institutioner og myndigheder, der efter anden lovgivning kan yde bistand.

Sundhedsmæssig bistand

§ 45. En indsat har ret til lægebehandling og anden sundhedsmæssig bistand.

Stk. 2. Justitsministeren kan efter forhandling med sundhedsministeren fastsætte regler om tvangsbehandling i Anstalten ved Herstedvester af indsatte, der opfylder betingelserne for tvangstilbageholdelse i loven om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien, og som ikke kan overføres til en almindelig psykiatrisk afdeling.

Stk. 3. Behandlingen skal ske i overensstemmelse med reglerne i den i stk. 2 nævnte lov, herunder også for så vidt angår adgang til at klage til patientklagenævnet over anstaltens beslutning om tvangsbehandling. Patientrådgiver beskikkes dog kun, hvis den pågældende ikke i forvejen har en bistanstværg efter straffelovens § 71.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler om sundhedsmæssig bistand til indsatte.

Kapitel 9

Indsattes kontakt til samfundet uden for institutionen

Udgang

§ 46. En indsat kan få tilladelse til udgang, når

- 1) udgangsformålet er rimeligt begrundet i uddannelsesmæssige, arbejdsmæssige, behandlingsmæssige, familiemæssige eller andre personlige hensyn,
- 2) der ikke er bestemte grunde til at antage, at den indsatte i forbindelse med udgang vil begå ny kriminalitet, unddrage sig fortsat straffuldbyrdelse eller på anden måde misbruge udgangstilladelsen, og
- 3) hensynet til retshåndhævelsen ikke i øvrigt taler imod udgangstilladelsen.

Stk. 2. Ved vurderingen af risikoen for misbrug af udgangstilladelsen skal det tillægges særlig vægt, hvis den indsatte

- 1) er dømt for farlig kriminalitet og ikke har været løsladt i tiden mellem dom og strafudståelse,
- 2) under strafudståelsen er undvejet eller har forsøgt herpå,
- 3) under strafudståelsen har begået strafbart forhold,
- 4) under strafudståelsen er udeblevet fra en tidligere udgang eller i øvrigt har misbrugt en tilladelse til udgang eller
- 5) under en tidligere strafudståelse har foretaget handlinger som nævnt i nr. 2-4, uden at betingelserne for uledsaget udgang senere blev fundet opfyldt, eller
- 6) ikke er mødt til afsoning i overensstemmelse med tilsigelsen.

§ 47. Tilladelse til udgang gives for et bestemt tidsrum, der medregnes til straffetiden.

§ 48. Tilladelse til udgang betinges af, at den indsatte under udgangen ikke begår

Lov om fuldbyrdelse af straf mv.

strafbart forhold eller i øvrigt misbruger udgangstilladelsen.

Stk. 2. Tilladelsen kan endvidere betinges af andre vilkår, som findes formålstjenlige for at undgå misbrug, herunder at den indsatte under udgangen

- 1) ledsages af personale fra institutionen,
- 2) overnatter i arresthus, fængsel eller en af kriminalforsorgens pensioner,
- 3) med mellemrum giver møde hos kriminalforsorgen eller hos politiet eller undergiver sig lignende kontrolforanstaltninger og
- 4) undergiver sig vilkår som nævnt i straffelovens § 57.

§ 49. En tilladelse til udgang kan tilbagekaldes, eller vilkårene for tilladelsen ændres, såfremt

- 1) den indsatte udebliver fra udgang eller i øvrigt ikke overholder de vilkår, der er fastsat for udgangstilladelsen i medfør af § 48, eller
- 2) nye oplysninger om den indsatte forhold giver bestemte grunde til at antage, at den indsatte vil misbruge den meddelte udgangstilladelse.

§ 50. Justitsministeren fastsætter regler om tilladelse til udgang. Det kan i forbindelse med sådanne regler bestemmes, at tilladelse til udgang først kan gives efter ophold i et bestemt tidsrum i institutionen og efter udståelse af en bestemt del af straffen. Det kan endvidere bestemmes, at den indsatte efter udgangsmisbrug er afskåret fra i et bestemt tidsrum at forlange en afgørelse af spørgsmålet om tilladelse til udgang.

Besøg mv.

§ 51. En indsat har ret til mindst ét ugentligt besøg af mindst én times varighed og så vidt muligt af to timers varighed. Der kan i den enkelte institution gives tilladelse til besøg i videre omfang end nævnt i 1. pkt.

Stk. 2. En indsat har uden de i stk. 1 nævnte begrænsninger ret til at modtage besøg af den advokat, der er beskikket for eller

valgt af den pågældende som forsvarer i den straffesag, der har ført til indsættelse i institutionen, eller i en verserende straffesag. Det samme gælder besøg i øvrigt af advokater, der efter retsplejelovens § 733 er antaget af justitsministeren til at beskikkes som offentlige forsvarere.

Stk. 3. En udenlandsk indsat har uden de i stk. 1 nævnte begrænsninger ret til samtale med hjemlandets diplomatiske eller konsulære repræsentanter.

§ 52. Institutionen kan bestemme, at de besøgende skal indhente forudgående tilladelse fra institutionen til at besøge den indsatte. Det kan gøres til et vilkår for en besøgstilladelse, at den besøgende lader sin yderbeklædning og medbragte effekter undersøge.

§ 53. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelsen af de indsatte ret til besøg. Justitsministeren fastsætter endvidere regler om begrænsninger i denne ret ud fra ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder om adgang for institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, til at træffe bestemmelse om forbud mod besøg af bestemte personer og om gennemførelse af besøg under overværelse af personale i institutionen. Besøg af advokat, jf. § 51, stk. 2, skal dog altid være uoverværet.

Stk. 2. Institutionens leder fastsætter i øvrigt regler om besøgenes afvikling.

§ 54. En indsat har ret til at have sit barn under 3 år hos sig i institutionen, hvis den indsatte selv er i stand til at passe barnet.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelse af denne ret.

Brevveksling

§ 55. En indsat har ret til brevveksling.

Stk. 2. Institutionen kan uden retskendelse åbne og lukke breve til og fra den indsatte. Det sker i den indsatte påsyn bortset fra de tilfælde, der er omfattet af stk. 3.

Stk. 3. Gennemlæsning af breve til og fra den indsatte kan alene ske, hvis dette af insti-

Lov om fuldbyrdelse af straf mv.

tutionen skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller for at beskytte den forurettede ved lovovertrædelsen.

Stk. 4. I tilfælde, hvor gennemlæsning har fundet sted, kan et brev efter bestemmelse af institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, tilbageholdes, hvis det af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen ikke bør afsendes.

Stk. 5. Et tilsendt brev, der af grunde som nævnt i stk. 4 ikke bør udleveres, skal tilbagegesendes. Et tilsendt brev kan dog tilbageholdes, hvis det af sikkerhedsmæssige hensyn anses for påkrævet.

Stk. 6. Afsenderen skal gøres bekendt med tilbageholdelsen af brevet. Orientering af afsenderen kan dog undlades i indtil 4 uger, i det omfang formålet med tilbageholdelsen ellers ville forspildes.

Stk. 7. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelsen af de indsattes ret til brevveksling.

§ 56. En indsat har ret til ukontrolleret brevveksling med justitsministeren, direktøren for kriminalforsorgen, domstolene, herunder Den Særlige Klageret, Procesbevillingsnævnet, anklagemyndigheden og politiet, Folketingets Ombudsmand, medlemmer af Folketinget, Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, Den Europæiske Torturkomité, FN's Menneskerettighedskommission, FN's Torturkomité og den advokat, der har været beskikket for eller valgt af den pågældende som forsvarer i den straffesag, der har ført til indsættelse i institutionen, eller i en verserende straffesag. Det samme gælder brevveksling i øvrigt med advokater, der i medfør af retsplejelovens § 733 er antaget af justitsministeren til at beskikkes som offentlige forsvarere.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om ukontrolleret brevveksling, herunder om kontrol af afsenderens identitet. Justitsministeren kan endvidere fastsætte regler om adgang til ukontrolleret brevveksling med andre enkeltpersoner eller danske, udenlandske eller internationale offentlige myndigheder.

Telefonsamtaler

§ 57. En indsat har, i det omfang det er praktisk muligt, ret til at føre telefonsamtaler.

Stk. 2. Adgangen til at føre telefonsamtaler kan nægtes, hvis dette findes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen.

Stk. 3. I lukkede institutioner påhøres eller aflyttes telefonsamtalen af personale i institutionen uden retskendelse, medmindre dette ikke findes nødvendigt af de i stk. 2 nævnte grunde. Såfremt telefonsamtalen påhøres eller aflyttes, skal samtaleparterne forinden gøres bekendt hermed.

Stk. 4. Justitsministeren kan fastsætte regler om gennemførelsen af de indsattes ret til at føre telefonsamtaler.

Aviser, bøger mv.

§ 58. En indsat skal have mulighed for at holde sig orienteret ved avislæsning og gennem radio- og fjernsynsudsendelser mv.

Stk. 2. En indsat har ret til at låne bøger og tidsskrifter gennem det offentlige biblioteksvæsen.

Stk. 3. Udenlandske indsatte bør så vidt muligt have adgang til aviser, tidsskrifter, bøger mv. på deres eget sprog.

Kontakt til medierne

§ 59. En indsat har ret til i institutionen at udtale sig og i den forbindelse at lade sig fotografere til medierne.

Stk. 2. Denne ret kan dog begrænses af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, for at beskytte den forurettede ved lovovertrædelsen eller for i øvrigt at modvirke en åbenbar krænkelse af retsfølelsen.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte regler om gennemførelsen af de indsattes ret efter stk. 1.

Kapitel 10 Indgrib over for den indsatte

Undersøgelse af den indsattes person og opholdsrum

§ 60. Institutionen kan undersøge, hvilke effekter en indsat har i sin besiddelse i sit opholdsrum eller på sin person, hvis en sådan undersøgelse er nødvendig for at sikre, at ordensbestemmelser overholdes eller sikkerhedshensyn iagttages, herunder,

- 1) når den indsatte indsættes i institutionen,
- 2) hvis den indsatte mistænkes for uretmæssig besiddelse af effekter,
- 3) før og efter besøg eller
- 4) før og efter fravær fra institutionen eller opholdsafdelingen.

Stk. 2. Endvidere kan institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn træffe bestemmelse om en nærmere undersøgelse af den indsattes person, hvis der er bestemte grunde til at antage, at den indsatte er i uretmæssig besiddelse af effekter.

Stk. 3. Undersøgelse må dog ikke gennemføres, hvis det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 4. Undersøgelse skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader.

Stk. 5. Undersøgelse, der indebærer afklædning, må kun undtagelsesvis foretages og overværes af personer af andet køn end den indsatte. Dette gælder dog ikke for sundhedspersonale.

Stk. 6. En undersøgelse som nævnt i stk. 2 må kun foretages under medvirken af en læge. Lægen tager stilling til, om indgrebets gennemførelse under hensyn til den hermed forbundne smerte og risiko samt den indsattes tilstand er lægeligt forsvarligt.

Stk. 7. Institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, kan træffe bestemmelse om tilbageholdelse af effekter, der findes i den indsattes besiddelse, hvis det skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn.

Lov om fuldbyrdelse af straf mv.

Stk. 8. Endvidere kan institutionen gennemlæse og institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, træffe bestemmelse om tilbageholdelse af breve og andre optegnelser, som findes i den indsattes besiddelse, hvis det skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn. § 56 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 9. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelsen af undersøgelser af den indsattes person og opholdsrum.

Fotografering og optagelse af fingeraftryk

§ 61. Institutionen har ret til at fotografere og optage fingeraftryk af den indsatte med henblik på senere identifikation.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler om gennemførelsen af fotografering og optagelse af fingeraftryk efter stk. 1, herunder om opbevaring og destruktionsregler.

Magtanvendelse

§ 62. Institutionen kan anvende magt over for en indsat, hvis det er nødvendigt

- 1) for at afværge truende vold, overvinde voldsom modstand eller for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse,
- 2) for at hindre undvigelse eller standse undvegne eller
- 3) for at gennemtvinge en påbudt foranstaltning, når øjeblikkelig gennemførelse af denne er nødvendig og den indsatte afviser eller undlader at følge personalets anvisninger herom.

Stk. 2. Magtanvendelse kan ske ved greb, skjold, stav og tåregas.

Stk. 3. Magtanvendelse må ikke gennemføres, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 4. Magtanvendelse skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader. Der skal gennemføres lægetilsyn efter magtanvendelse, hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anvendelsen af

Lov om fuldbyrdelse af straf mv.

magt, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp.

Stk. 5. Justitsministeren fastsætter regler om anvendelse af magt over for indsatte.

Udelukkelse fra fællesskab

§ 63. Institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, kan udelukke en indsat fra fællesskab med andre indsatte, hvis det er nødvendigt

- 1) for at forebygge undvigelse, strafbar virksomhed eller voldsom adfærd,
- 2) for at gennemføre foranstaltninger, der er nødvendige af sikkerhedshensyn eller påkrævet for at gennemføre en almindelig sundhedskontrol eller forebygge smittefare, eller
- 3) fordi den indsatte udviser en grov eller oftere gentagen utiladelig adfærd, som er åbenbart uforenelig med fortsat ophold i fællesskab med andre indsatte.

Stk. 2. Såfremt der er grund til at antage, at betingelserne i stk. 1 for udelukkelse fra fællesskab er opfyldt, kan institutionen midlertidigt udelukke den indsatte fra fællesskab med andre indsatte, mens spørgsmålet om udelukkelse behandles. Er der grund til at antage, at betingelserne i § 25 for overførsel til lukket fængsel eller i § 26 for overførsel mellem ensartede lukkede afsoningsinstitutioner eller i § 28 for overførsel til arresthus er opfyldt, kan institutionen også midlertidigt udelukke den indsatte fra fællesskab med andre indsatte, mens spørgsmålet om overførsel behandles.

Stk. 3. En indsat, der udelukkes fra fællesskab, isoleres i opholdsrum på særlig afdeling, i eget opholdsrum eller i et arresthus.

Stk. 4. Hvis en indsat afsoner straf for grov kriminalitet under anvendelse af våben eller andre personfarlige metoder og under fuldbyrdelsen af straffen eller under forudgående varetægtsfængsling er undveget eller har forsøgt at undvige ved anvendelse af våben eller andre personfarlige metoder, kan det bestemmes, at isolation skal gennemføres på skift i særligt sikrede afsnit og opholdsrum i forskellige lukkede fængsler og arrest-

huse, såfremt der er en særlig bestyrket mistanke om, at den indsatte på ny vil forsøge at undvige.

Stk. 5. Udelukkelse fra fællesskab må ikke foretages, hvis udelukkelsen efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 6. Udelukkelse fra fællesskab skal gennemføres så skånsomt, som omstændighederne tillader.

Stk. 7. Udelukkelse fra fællesskab skal straks bringes til ophør, når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt. Institutionen skal mindst én gang om ugen overveje spørgsmålet om helt eller delvis at bringe udelukkelsen fra fællesskab til ophør.

Stk. 8. Justitsministeren fastsætter regler om udelukkelse af indsatte fra fællesskab med andre indsatte.

§ 64. Bestemmelserne i § 63 omfatter ikke institutionens afgørelse om, at

- 1) en indsat kortvarigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige grunde skal opholde sig i eget opholdsrum eller i særlig observationscelle, eller
- 2) en indsat, der nægter at være beskæftiget med en af institutionen godkendt aktivitet, skal opholde sig i eget opholdsrum eller på andet anvist opholdssted i arbejdstiden.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om indsattes ophold efter stk. 1, herunder om godkendelse og anvendelse af observationsceller.

Sikringsmidler

Håndjern

§ 65. Håndjern kan anvendes, hvis det er nødvendigt

- 1) for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand,
- 2) for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse eller
- 3) for at hindre undvigelse.

Lov om fuldbyrdelse af straf mv.

Stk. 2. Håndjern må dog ikke anvendes, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelser og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 3. Håndjern skal anvendes så skånsomt, som omstændighederne tillader. Der skal gennemføres lægetilsyn, hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anvendelsen af håndjern, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler om anvendelsen af håndjern, herunder om lægetilsyn og andet tilsyn.

Sikringscelle

§ 66. Efter bestemmelse af institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, kan en indsat anbringes i sikringscelle og herunder tvangsfikseres ved anvendelse af bælte, hånd- og fodremme samt handsker, hvis det er nødvendigt

- 1) for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand eller
- 2) for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse.

Stk. 2. Anbringelse i sikringscelle og tvangsfiksering må dog ikke foretages, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelser og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 3. Anbringelse i sikringscelle og tvangsfiksering skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader.

Stk. 4. En indsat, der er tvangsfikseret, skal have fast vagt.

Stk. 5. Ved tvangsfiksering af en indsat i sikringscelle skal institutionen straks anmode en læge om at foretage tilsyn med den indsatte. Lægen skal tilse den pågældende, medmindre lægen skønner sådant tilsyn åbenbart unødvendigt.

Stk. 6. Ved anbringelse i sikringscelle uden tvangsfiksering skal der tilkaldes læge, hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte, eller

hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp.

Stk. 7. Justitsministeren fastsætter regler om godkendelse af sikringsceller og om anvendelsen af sikringsceller og tvangsfiksering, herunder om lægetilsyn og andet tilsyn.

Kapitel 11

Disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb

Disciplinærstraf

§ 67. En indsat kan af institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, ikendes disciplinærstraf

- 1) ved overtrædelse af § 32,
- 2) ved udeblivelse, undvigelse eller forsøg herpå,
- 3) ved tilsidesættelse af beskæftigelsespligten efter § 38, stk. 1,
- 4) ved overtrædelse af straffelovgivningen, når overtrædelsen tillige indebærer en selvstændig krænkelser af orden eller sikkerhed i institutionen,
- 5) ved overtrædelse af regler fastsat af justitsministeren, når det i reglerne er bestemt, at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf, og
- 6) ved overtrædelse af regler fastsat af institutionens leder, når det i reglerne er bestemt, at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf.

§ 68. Som disciplinærstraf kan anvendes advarsel, bøde og strafcelle.

Stk. 2. Strafcelle kan dog kun anvendes for følgende forhold eller forsøg herpå:

- 1) Udeblivelse eller undvigelse,
- 2) indsmugling, besiddelse eller indtagelse af alkohol, euforiserende stoffer eller andre stoffer, der er forbudt efter den almindelige lovgivning,
- 3) indsmugling eller besiddelse af våben og andre personfarlige genstande,
- 4) vold eller trusler om vold mod medindsatte, personale eller andre i institutionen,
- 5) groft hærværk og

Lov om fuldbyrdelse af straf mv.

6) andre grove eller oftere gentagne forseelser.

Stk. 3. Disciplinærstraf i form af bøde og strafcelle kan ikendes i forening.

Stk. 4. Fuldbyrdelsen af disciplinærstraf kan helt eller delvis undlades på betingelse af, at den indsatte i en bestemt periode ikke begår strafbart forhold eller en ny disciplinærforseelse.

§ 69. Ved ikendelse af bøde som disciplinærstraf fastsættes bødens størrelse under hensyn til overtrædelsens art og omfang. Bøden kan dog højst udgøre et beløb svarende til det almindelige vederlag, der udbetales indsatte for en uges beskæftigelse, med fradrag af den del af vederlaget, som er beregnet til dækning af personlige fornødenheder.

Stk. 2. En ikendt bøde kan modregnes i den indsattes vederlag for beskæftigelse efter § 42, stk. 1. Den indsatte skal dog mindst have udbetalt en ydelse til dækning af personlige fornødenheder.

§ 70. Ved ikendelse af strafcelle som disciplinærstraf fastsættes varigheden under hensyn til overtrædelsens art og omfang til et tidsrum af højst 4 uger.

Stk. 2. En indsat, der er ikendt strafcelle, anbringes i særlig afdeling eller eget opholdsrum eller i et arresthus. Under anbringelsen er den indsatte udelukket fra fællesskab i institutionen.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter regler om udståelse af strafcelle.

Forhørselle

§ 71. Hvis der er begrundet mistanke om, at en indsat har overtrådt bestemmelser, der må antages at medføre strafcelle som disciplinærstraf, kan den indsatte anbringes i forhørselle, hvis det er nødvendigt af hensyn til gennemførelsen af undersøgelser i disciplinærsagen.

Stk. 2. Anbringelse i forhørselle må ikke udstrækkes i længere tid, end undersøgelsen nødvendiggør, og kan højst vare i 5 dage.

Stk. 3. Den tid, som en indsat har været anbragt i forhørselle, fradrages i udståelsen af strafcelle.

Stk. 4. Anbringelse i forhørselle sker efter samme regler som udståelse af strafcelle.

Behandling af disciplinærsager

§ 72. Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af disciplinærsager.

Konfiskation

§ 73. Institutionen kan træffe bestemmelse om konfiskation, når genstande og penge er ulovligt indført, erhvervet eller tilvirket i institutionen. Det gælder dog ikke, hvis de tilhører nogen, der ikke er ansvarlig for det ulovlige forhold.

Stk. 2. Institutionen kan endvidere træffe bestemmelse om konfiskation, når genstande og penge søges indsmuglet til indsatte. Det gælder dog ikke, hvis de tilhører tredjemand, der ikke er ansvarlig for det ulovlige forhold. Det gælder heller ikke, hvis de tilhører den indsatte og den indsatte godtgør ikke at have haft kendskab til det ulovlige forhold.

Stk. 3. Institutionen kan desuden træffe bestemmelse om konfiskation, når genstande og penge som nævnt i stk. 1 findes på institutionens område, hvis det ikke kan fastslås, hvem de tilhører.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af sager om konfiskation.

Modregning af erstatningsbeløb

§ 74. Såfremt den indsatte under fuldbyrdelsen har forvoldt skade på institutionens ting ved en erstatningspådragende adfærd, kan institutionen bestemme, at erstatningsbeløbet skal modregnes i den indsattes vederlag for beskæftigelse efter § 42, stk. 1. Den indsatte skal dog mindst have udbetalt en ydelse til dækning af personlige fornødenheder.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af sager om modregning af erstatningsbeløb.

Kapitel 12 Strafafbrydelse

Strafafbrydelse ved undvigelse, udeblivelse, varetægtsfængsling mv.

§ 75. Fuldbyrdsen af fængselsstraffen afbrydes, hvis den indsatte

- 1) udebliver, undviger eller i øvrigt selvfor- skyldt unddrager sig straffuldbyrdsen eller
- 2) anholdes eller varetægtsfængsles i mindst 24 timer.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om strafafbrydelse efter stk. 1.

Tilladelse til strafafbrydelse

§ 76. Justitsministeren eller den, der be- myndiges dertil, kan tillade, at en strafful- byrdelse midlertidigt afbrydes, når

- 1) ganske særlige omstændigheder af f.eks. arbejds-, uddannelses-, familie- eller hel- bredsmæssig karakter taler imod en umiddelbar fortsættelse af straffuldbyr- dsen,
- 2) fare for misbrug ikke antages at foreligge og
- 3) hensynet til retshåndhævelsen ikke taler imod strafafbrydelse.

Stk. 2. Tilladelse til strafafbrydelse betin- ges af, at den pågældende ikke begår straf- bart forhold. Tilladelse kan endvidere betin- ges af, at den pågældende i øvrigt overholder fastsatte vilkår, herunder undergiver sig til- syn af kriminalforsorgen.

Stk. 3. Såfremt den pågældende ikke overholder de vilkår, der er fastsat for tilla- dsen til strafafbrydelse, eller nye oplysning- er tilvejebringes, hvorefter den dømte, før tilladelsen blev givet, havde begået strafbart forhold, kan tilladelsen tilbagekaldes, såle- des at fuldbyrdsen af fængselsstraffen her- efter genoptages snarest muligt.

Lov om fuldbyrdsen af straf mv.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler om strafafbrydelse efter stk. 1.

Genoptagelse af straffuldbyrdsen

§ 77. Straffuldbyrdsen genoptages, når den indsatte på ny giver møde, pågribes med henblik på fortsat straffuldbyrdsen, eller når kriminalforsorgen giver meddelelse herom til den pågældende.

Kapitel 13

Fuldbyrdsen af fængselsstraf i kriminal- forsorgens pensioner og i institutioner mv. uden for kriminalforsorgen

§ 78. Justitsministeren eller den, der be- myndiges dertil, kan bestemme, at den dømte midlertidigt eller for hele eller resten af straffetiden anbringes på hospital, i famili- epleje, i egnet hjem eller institution, når

- 1) den dømte har behov for særlig behand- ling eller pleje, som i væsentlig grad kan tilgodeses i den pågældende institution mv.,
- 2) der på grund af den dømtes alder, hel- bredstilstand eller andre særlige omstæn- digheder er særlige grunde til ikke at an- bringe eller beholde den dømte i fængsel eller arresthus og
- 3) afgørende hensyn til retshåndhævelsen ikke taler imod anbringelse uden for fængsel og arresthus.

Stk. 2. Dømte, der er under 18 år, anbrin- ges i institution mv. som omhandlet i stk. 1, medmindre afgørende hensyn til retshåndhæ- velsen taler imod anbringelse uden for fæng- sel og arresthus.

Stk. 3. Anbringelse betinges af, at den dømte ikke begår strafbart forhold. Anbringel- se kan endvidere betinges af, at den dømte i øvrigt overholder fastsatte vilkår, herunder undergiver sig tilsyn af kriminalforsorgen.

Stk. 4. Såfremt den dømte ikke overhol- der de vilkår, der er fastsat for anbringelsen, eller nye oplysninger tilvejebringes, hvoref- ter den dømte, før tilladelsen blev givet, hav- de begået strafbart forhold, kan den pågæl-

Lov om fuldbyrdelse af straf mv.

dende tilbageføres eller overføres til fængsel eller arresthus.

Stk. 5. Justitsministeren fastsætter regler om anbringelse af dømte i institution mv. uden for fængsel eller arresthus.

Kapitel 14 Løsladelse

Tidspunkt for løsladelsen

§ 79. Løsladelse sker efter endt strafudståelse eller i forbindelse med prøveløsladelse, straffafbrydelse eller benådning.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om tidspunktet for løsladelsen samt om adgang til en kortere fremrykning af dette tidspunkt, herunder i tilfælde, hvor en fremrykning er begrundet i væsentlige beskæftigelsesmæssige eller andre særlige hensyn.

Beslutning om prøveløsladelse

§ 80. Såfremt den straf, der fuldbyrdes, giver mulighed for prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1, skal afgørelsen om prøveløsladelse træffes på et sådant tidspunkt, at en eventuel prøveløsladelse kan ske straks efter udståelse af to tredjedele af straffen. Ved spørgsmål om prøveløsladelse efter straffelovens § 41 skal afgørelsen om prøveløsladelse træffes på et sådant tidspunkt, at en eventuel prøveløsladelse kan ske straks efter udståelse af 12 år af straffen af fængsel på livstid.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af sager om prøveløsladelse, herunder om pligt til fornyet afgørelse af spørgsmålet om prøveløsladelse fra straf af fængsel på livstid senest 1 år efter en afgørelse om nægtelse af prøveløsladelse eller genindsættelse til udståelse af sådan straf.

Gennemførelse af tilsyn og eventuelle særvilkår ved prøveløsladelse

Almindelige bestemmelser om gennemførelse af tilsyn mv.

§ 81. Tilsyn og andre vilkår (særvilkår), der er fastsat efter straffelovens § 39, stk. 2, eller § 41, stk. 3, gennemføres af kriminalforsorgen, medmindre andet er bestemt i afgørelsen.

§ 82. Tilsynsmyndigheden skal vejlede den prøveløsladte om de rettigheder og pligter, som tilsynet og eventuelle særvilkår indebærer, herunder om virkninger af vilkårsovertrædelse.

Stk. 2. Tilsynsmyndigheden skal endvidere i samarbejde med den prøveløsladte og senest i forbindelse med tilsynets iværksættelse udarbejde en plan for tilsynsperioden og tiden derefter. Denne plan skal jævnligt sammenholdes med forholdene i tilsynsperioden og om nødvendigt søges tilpasset ændringer i disse forhold.

Tilsyn mv. af kriminalforsorgen

§ 83. Vilkår om tilsyn indebærer, at den prøveløsladte skal holde sig i kontakt med kriminalforsorgen efter dennes nærmere bestemmelse, herunder møde hos kriminalforsorgen og modtage dennes besøg. Den prøveløsladte skal give kriminalforsorgen oplysning om bopæl og beskæftigelse.

Stk. 2. Den prøveløsladte skal overholde særvilkår og give kriminalforsorgen sådanne oplysninger, som gennemførelsen af særvilkåret nødvendiggør.

Stk. 3. Den prøveløsladte skal på begæring dokumentere afgivne oplysninger.

Stk. 4. Den prøveløsladte skal i øvrigt overholde de forskrifter, som kriminalforsorgen fastsætter til gennemførelsen af tilsynet og eventuelle særvilkår.

§ 84. Kriminalforsorgen skal tilbyde den prøveløsladte vejledning og bistand med hensyn til den pågældendes beskæftigelses-

mæssige, sociale og personlige forhold med henblik på at forbedre den pågældendes muligheder for at leve en kriminalitetsfri tilværelse. Kriminalforsorgen skal i den forbindelse formidle kontakt til personer, institutioner og myndigheder, der efter anden lovgivning kan yde bistand.

§ 85. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelse af tilsyn og eventuelle særvilkår, herunder om tilsynets iværksættelse, om kontakthyppeghed og om samarbejde med andre myndigheder mv.

Vilkårsovertrædelse

§ 86. Kriminalforsorgen skal træffe foranstaltninger med henblik på at genetablere tilsynet og sikre overholdelsen af særvilkår, såfremt den prøveløsladte undtager sig tilsynet eller gennemførelsen af særvilkår.

Stk. 2. Overtræder den prøveløsladte vilkår for prøveløsladelsen, skal kriminalforsorgen afgive indberetning herom til Direktoratet for Kriminalforsorgen, såfremt vilkårsovertrædelsen må antages at medføre en nærliggende risiko for kriminalitet.

Stk. 3. Overtræder den prøveløsladte i øvrigt forskrifter eller vilkår, kan kriminalforsorgen give et pålæg om at overholde forskrifterne og vilkårene. Er der tidligere givet pålæg i anledning af tilsvarende overtrædelse, afgives indberetning til Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Stk. 4. Der skal snarest efter modtagelsen af de i stk. 2 og 3 nævnte indberetninger træffes afgørelse om eventuel reaktion som følge af vilkårsovertrædelsen, jf. straffelovens § 40, stk. 2 og 3, og § 42, stk. 2.

Stk. 5. Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af sager om vilkårsovertrædelse, herunder om foranstaltninger efter stk. 1, om afgivelse af indberetninger efter stk. 2 og 3 og om meddelelse af pålæg efter stk. 3.

Lov om fuldbyrdelse af straf mv.

Tilsyn mv. af andre myndigheder end kriminalforsorgen

§ 87. Justitsministeren kan efter forhandling med vedkommende minister fastsætte regler om gennemførelse af tilsyn mv. af andre myndigheder end kriminalforsorgen.

Gennemførelse af tilsyn mv. ved betinget benådning og ved strafafbrydelse mv.

§ 88. Bestemmelserne i §§ 81-87 finder tilsvarende anvendelse ved tilsyn og særvilkår, der er fastsat ved benådning i de tilfælde, der er omfattet af straffelovens § 43, ved strafafbrydelse eller i øvrigt i medfør af bestemmelser i denne lov.

Kapitel 15

Særlige spørgsmål vedrørende sagsbehandlingen ved fuldbyrdelse af fængselsstraf

§ 89. Spørgsmålene om tilladelse til udgang, løsladelse på prøve, overførsel til fortsat straffuldbyrdelse i en anden institution og andre væsentlige spørgsmål vedrørende den indsatte skal af institutionen jævnligt tages op til overvejelse, uanset om den indsatte anmoder herom.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om institutionernes pligt til sagsbehandling som nævnt i stk. 1.

Afsnit III Bødestrafte

Kapitel 16 Fuldbyrdelse af bødestrafte

§ 90. En bøde skal betales til politiet, medmindre andet er bestemt i afgørelsen.

Stk. 2. Justitsministeren eller den, der bemyndiges dertil, kan tillade henstand med eller afdragsvis betaling af bøden.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter bestemmelser om opkrævning af bøder og om den administrative behandling af sager om eftergivelse af bøder.

Lov om fuldbyrdelse af straf mv.

Stk. 4. Justitsministeren kan endvidere fastsætte bestemmelser om, at politiets afgørelse om henstand med eller afdragsvis betaling af bøder ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

§ 91. Betales en bøde ikke, inddrives den, medmindre politiet skønner, at inddrivelse ikke er mulig eller væsentligt vil forringe den pågældendes levevilkår.

Stk. 2. Politiet kan inddrive bøder i straffesager, der forfølges af det offentlige, ved udpantning og ved indeholdelse i den pågældendes indtægter efter reglerne om inddrivelse af personlige skatter i kildeskatteloven og reglerne i lov om Det Fælles Lønindeholdelsesregister. Pålæg om indeholdelse gives af politiet.

Stk. 3. Politiet kan hos andre offentlige myndigheder indhente de oplysninger, der er nødvendige for at varetage indeholdelsen. Endvidere kan politiet fra registre, der føres af offentlige myndigheder, herunder domstolene, kræve de oplysninger om skyldnerens forhold, som findes af betydning for tvangsfuldbyrdelsen. Oplysningerne meddeles skriftligt eller ved direkte dataoverførsel.

§ 92. Justitsministeren fastsætter regler om indeholdelse af indtægter efter § 91, stk. 2, herunder om indberetning til Det Fælles Lønindeholdelsesregister, om skyldnerens pligt til at give politiet oplysninger til brug ved indeholdelsen, om pligter og erstatningsansvar for den indeholdelsespligtige og om udpantningsret for beløb, som den indeholdelsespligtige hæfter for.

Stk. 2. For forsættelig eller uagtsom overtrædelse af bestemmelser, der er fastsat i medfør af stk. 1, kan fastsættes bødestraf. Der kan tillige fastsættes bestemmelser om strafansvar for selskaber mv. (juridiske personer) efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

§ 93. Fuldbyrdelsen af forvandlingsstraf for en bøde sker efter kapitel 2 om almindelige bestemmelser for fuldbyrdelse af straf

og afsnit II om fuldbyrdelse af fængselsstraffe, jf. straffelovens §§ 53-55.

Afsnit IV Betingede domme og domme med vilkår om samfundstjeneste

Kapitel 17 Gennemførelse af betingede domme

Almindelige bestemmelser om gennemførelse af tilsyn mv.

§ 94. Tilsyn og andre vilkår (særvilkår), der er fastsat efter straffelovens § 57, gennemføres af kriminalforsorgen, medmindre andet er bestemt i afgørelsen.

§ 95. Tilsynsmyndigheden skal vejlede den betinget dømte om de rettigheder og pligter, som tilsynet og eventuelle særvilkår indebærer, herunder om virkninger af vilkårsovertrædelse.

Stk. 2. Tilsynsmyndigheden skal endvidere i samarbejde med den dømte og snarest efter tilsynets iværksættelse udarbejde en plan for tilsynsperioden og tiden derefter. Denne plan skal jævnligt sammenholdes med forholdene i tilsynsperioden og om nødvendigt søges tilpasset ændringer i disse forhold.

Tilsyn mv. af kriminalforsorgen

§ 96. Vilkår om tilsyn indebærer, at den betinget dømte skal holde sig i kontakt med kriminalforsorgen efter dennes nærmere bestemmelse, herunder møde hos kriminalforsorgen og modtage dennes besøg. Den betinget dømte skal give kriminalforsorgen oplysning om bopæl og beskæftigelse.

Stk. 2. Den betinget dømte skal overholde særvilkår og give kriminalforsorgen sådanne oplysninger, som gennemførelsen af særvilkåret nødvendiggør.

Stk. 3. Den betinget dømte skal på begæring dokumentere afgivne oplysninger.

Stk. 4. Den betinget dømte skal i øvrigt overholde de forskrifter, som kriminalforsor-

gen fastsætter til gennemførelsen af tilsynet og eventuelle særvilkår.

§ 97. Kriminalforsorgen skal tilbyde den betinget dømte vejledning og bistand med hensyn til den pågældendes beskæftigelsesmæssige, sociale og personlige forhold med henblik på at forbedre den pågældendes muligheder for at leve en kriminalitetsfri tilværelse. Kriminalforsorgen skal i den forbindelse formidle kontakt til personer, institutioner og myndigheder, der efter anden lovgivning kan yde bistand.

§ 98. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelse af tilsyn og eventuelle særvilkår, herunder om tilsynets iværksættelse, om kontakthyppeghed og om samarbejde med andre myndigheder mv.

Vilkårsovertrædelse

§ 99. Kriminalforsorgen skal træffe foranstaltninger med henblik på at genetablere tilsynet og sikre overholdelsen af særvilkår, såfremt den betinget dømte unddrager sig tilsynet eller gennemførelsen af særvilkår.

Stk. 2. Overtræder den betinget dømte vilkår for den betingede dom, skal kriminalforsorgen afgive indberetning herom til anklagemyndigheden, såfremt vilkårsovertrædelsen må antages at medføre en nærliggende risiko for kriminalitet.

Stk. 3. Overtræder den betinget dømte i øvrigt forskrifter eller vilkår, kan kriminalforsorgen give et pålæg om at overholde forskrifterne og vilkårene. Er der tidligere givet pålæg i anledning af tilsvarende overtrædelse, afgives indberetning til anklagemyndigheden.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af sager om vilkårsovertrædelse, herunder om foranstaltninger efter stk. 1, om afgivelse af indberetninger efter stk. 2 og 3 og om meddelelse af pålæg efter stk. 3.

Lov om fuldbyrdelse af straf mv.

Tilsyn mv. af andre myndigheder end kriminalforsorgen

§ 100. Justitsministeren kan efter forhandling med vedkommende minister fastsætte regler om gennemførelse af tilsyn mv. af andre myndigheder end kriminalforsorgen.

Kapitel 18 **Gennemførelse af domme med vilkår om samfundstjeneste**

Bestemmelser om gennemførelse af vilkår om samfundstjeneste

§ 101. Vilkår om samfundstjeneste, der er fastsat efter straffelovens § 63, gennemføres af kriminalforsorgen.

Stk. 2. Vilkår om samfundstjeneste indebærer, at den dømte skal opfylde den fastsatte arbejdspligt inden for den udmålte længstetid. Samfundstjenesten skal afvikles løbende over den udmålte længstetid og må tidligst være afviklet, når der er forløbet to tredjedele af afviklingsperioden, medmindre der foreligger særlige omstændigheder.

Stk. 3. Tilsynsmyndigheden træffer bestemmelse om arbejdsstedet, hvor samfundstjenesten skal udføres. Den dømte skal i øvrigt overholde de forskrifter, som kriminalforsorgen fastsætter om gennemførelsen af samfundstjenesten.

§ 102. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelse af vilkår om samfundstjeneste, herunder om erstatning for følger af ulykkestilfælde mv. under udførelse af samfundstjeneste.

Vilkårsovertrædelse

§ 103. Kriminalforsorgen skal føre kontrol med, at den dømte opfylder den fastsatte arbejdspligt.

Stk. 2. Overtræder den dømte vilkåret om samfundstjeneste eller de forskrifter, som kriminalforsorgen har givet om udførelsen af samfundstjenesten, skal kriminalforsorgen give den pågældende pålæg om at overholde

Lov om fuldbyrdelse af straf mv.

vilkåret og forskrifterne. Er der tidligere givet pålæg herom, afgives indberetning til anklagemyndigheden.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af sager om overtrædelse af vilkår om samfundstjeneste.

Bestemmelser om gennemførelse af andre vilkår

§ 104. §§ 94-100 finder tilsvarende anvendelse på gennemførelse af vilkår, der er fastsat efter straffelovens § 57.

Afsnit V Forvaring

Kapitel 19 Fuldbyrdelse af forvaring

§ 105. Forvaring fuldbyrdes efter kapitel 2 om almindelige bestemmelser for fuldbyrdelse af straf og afsnit II om fuldbyrdelse af fængselsstraffe med den undtagelse, at forvaring normalt fuldbyrdes i Anstalten ved Herstedvester.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om fuldbyrdelse af forvaring, herunder om behandlingen af sager vedrørende tilladelse til udgang, overførsel til anden institution og prøveudskrivning.

Afsnit VI Fællesregler for fuldbyrdelse af straffe mv.

Kapitel 20 Erstatning i anledning af indgreb under fuldbyrdelse af straf mv.

§ 106. En indsat har ret til erstatning efter reglerne i retsplejelovens § 1018 a, såfremt den indsatte uforskyldt har

- 1) udstået fængselsstraf i for lang tid,
- 2) været anbragt i forhørs-celle, straff-celle eller sikrings-celle eller
- 3) været udelukket fra fællesskab.

§ 107. Der kan tillægges den, der under fuldbyrdelse af straf mv. har været udsat for andre uforskyldte indgreb end de i § 106 nævnte, erstatning efter reglerne i retsplejelovens § 1018 a.

§ 108. Krav om erstatning i medfør af § 106 eller § 107 skal fremsættes over for kriminalforsorgen inden to måneder efter, at indgrebet er ophørt. Fremsættes kravet efter udløbet af denne frist, kan det dog behandles, såfremt overskridelsen findes undskyldelig.

§ 109. Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af krav om erstatning i anledning af indgreb under fuldbyrdelse af straf mv.

Kapitel 21 Betaling for ophold i kriminalforsorgens institutioner

§ 110. Indsatte, der har indtægts-givende arbejde i eller uden for fængsel eller arresthus, betaler for opholdet.

Stk. 2. Tilsvarende gælder dømte, der under ophold på kriminalforsorgens pensioner har arbejdsindtægt eller modtager offentlig ydelse til underhold.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter regler om betalingen.

Kapitel 22 Klageregler mv.

Administrativ klageadgang

§ 111. Afgørelser, der i henhold til denne lov er truffet af de lokale kriminalforsorgsmyndigheder eller af politiet, kan påklages til justitsministeren, jf. dog § 90, stk. 4.

Stk. 2. Klage til justitsministeren skal iværksættes inden to måneder efter, at afgørelsen er meddelt den dømte. Justitsministeren kan i særlige tilfælde bortse fra overskridelse af denne frist.

Stk. 3. En klage til justitsministeren har ikke opsættende virkning, medmindre den,

Lov om fuldbyrdelse af straf mv.

der har truffet afgørelsen, eller justitsministeren træffer bestemmelse herom.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler om klagevejledning og om behandlingen af klagesager.

Domstolsprøvelse

§ 112. Endelige administrative afgørelser kan inden 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt den dømte, af denne kræves indbragt til prøvelse for retten, hvis der er tale om

- 1) en afgørelse efter § 14 eller § 16 om straf-tidsberegning, medmindre klagen er begrundet i uenighed om straffedommens fortolkning, jf. retsplejelovens § 998,
- 2) en afgørelse efter § 55, stk. 4, om tilbageholdelse af brev, såfremt afgørelsen er begrundet i hensynet til beskyttelse af den forurettede ved lovovertredelsen,
- 3) en afgørelse efter § 70, stk. 1, jf. § 67, om disciplinærstraf i form af straffelse i mere end 7 dage,
- 4) en afgørelse efter § 73 om konfiskation af genstande eller penge, hvis værdi overstiger det almindelige vederlag, der udbetales indsatte for en uges beskæftigelse,
- 5) en afgørelse efter § 74 om modregning af erstatningsbeløb, der overstiger størrelsen af det i nr. 4 nævnte ugentlige vederlag,
- 6) en afgørelse efter § 80 om nægtelse af prøveløsladelse i henhold til straffelovens § 38, stk. 1, eller om nægtelse af prøveløsladelse efter straffelovens § 41, når 14 år af straffen af fængsel på livstid er udstået,
- 7) en afgørelse efter § 86, stk. 4, om genindsættelse af en prøveløsladt til udståelse af reststraf i henhold til straffelovens § 40, stk. 2 eller 3, eller til udståelse af straf af fængsel på livstid i henhold til straffelovens § 42, stk. 2,
- 8) en afgørelse efter § 88, jf. § 86, stk. 4, om indsættelse af en betinget benådet til udståelse af straf eller reststraf i henhold til straffelovens § 43 eller
- 9) en afgørelse om nægtelse af erstatning efter § 106 i anledning af uforskyldt udståelse af fængselsstraf i for lang tid eller anbringelse i straffelse, jf. nr. 3.

§ 113. Indbringelse af sagen sker for byretten i den retskreds, hvor den institution, som har truffet den oprindelige afgørelse, er beliggende. Er den indsatte senere overført til en anden institution, kan sagen i stedet indbringes for byretten i den retskreds, hvor den institution, som den dømte er anbragt i, er beliggende. Er den dømte ikke frihedsberøvet, indbringes sagen for byretten i den retskreds, hvor den dømte bor eller opholder sig. Har den dømte ikke kendt bopæl eller opholdssted, indbringes sagen for Københavns Byret.

Stk. 2. Efter anmodning fra en af sagens parter kan retten tillade, at en indbragt sag overflyttes til en anden ret, der er lovligt værneting efter stk. 1, når dette på grund af vidners bopæl, den indsattes løsladelse eller af anden særlig grund skønnes hensigtsmæssigt til sagens fremme.

Stk. 3. Afgørelse af, om sagen skal henvises eller ikke, træffes ved kendelse. En kendelse, hvorved sagen henvises, kan ikke indbringes for højere ret.

§ 114. Sagen indbringes for retten uden unødigt ophold af justitsministeren, der fremsender sagens akter med oplysning om den påklagede afgørelse og en redegørelse for de omstændigheder, der påberåbes, samt for de beviser, der kan have betydning for sagens afgørelse.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om sagernes indbringelse for retten.

§ 115. Som sagens parter anses den dømte, tredjemand, hvis genstande eller penge konfiskeres, jf. §§ 73 og 123, og justitsministeren.

Stk. 2. Såfremt retten finder det fornødent, beskikker den en advokat for den dømte, medmindre denne selv har antaget en sådan.

§ 116. Sagen behandles på skriftligt grundlag, medmindre retten bestemmer andet. Retten kan stille krav om tilvejebringelse af yderligere oplysninger.

Stk. 2. Behandles sagen mundtligt, træffer retten bestemmelse om afhøring af den

Lov om fuldbyrdelse af straf mv.

dømte og andre og om tilvejebringelse af beviser i øvrigt. Retten indkalder selv parter og vidner.

§ 117. Sagens indbringelse for retten har ikke opsættende virkning, medmindre justitsministeren eller retten bestemmer andet.

§ 118. Retten afgør ved kendelse, om sagen skal afvises, eller om afgørelsen skal stadfæstes, ændres eller ophæves.

§ 119. Om salær og godtgørelse for udlæg til den beskikkede advokat gælder samme regler som i tilfælde, hvor der er meddelt fri proces. Retten kan, når der er særlig anledning til det, pålægge den dømte helt eller delvis at betale sagens omkostninger.

Stk. 2. Om sagsomkostninger i de tilfælde, hvor der ikke er beskikket advokat, gælder reglerne i retsplejelovens kapitel 30.

§ 120. Kendelser, der er afsagt af en byret, kan kæres til landsretten af dem, der efter § 115, stk. 1, er parter i sagen.

Stk. 2. Kære til landsretten sker ved meddelelse til byretten. Meddelelse kan ske mundtligt til retsbogen. Retten sender meddelelsen og sagens akter til landsretten.

Stk. 3. Under kære behandles sagen efter samme regler, som er fastsat for byretsbehandlingen. I øvrigt gælder reglerne i retsplejelovens kapitel 37 om kære. Bestemmelsen i retsplejelovens § 398, stk. 2, 3. pkt., finder dog kun anvendelse, når den dømte ikke er frihedsberøvet.

§ 121. Kendelser, der er afsagt af landsretten, kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis sagen er af principiel karakter. Ved behandlingen af spørgsmålet om kæretilladelse til Højesteret finder reglerne i retsplejelovens § 392, stk. 2, 3. og 4. pkt., tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Ved kære til Højesteret finder § 120 tilsvarende anvendelse.

§ 122. Såfremt en afgørelse efter § 112, nr. 2 eller nr. 6, 1. led, opretholdes, kan spørgsmålet på ny indbringes for retten, når der er forløbet 6 måneder fra kendelsens afsigelse. Såfremt en afgørelse efter § 112, nr. 6, 2. led, opretholdes, kan spørgsmålet først på ny indbringes for retten, når der er forløbet 1 år fra kendelsens afsigelse. Afgørelser efter § 112, nr. 1, 3-5 og 7-9, kan ikke på ny indbringes for retten.

Stk. 2. Er der efter straffelovens § 40 sket genindsættelse til udståelse af reststraf, kan afgørelse om nægtelse af prøveløsladelse først indbringes for retten, når der er forløbet 6 måneder fra afgørelsen om genindsættelse. Er der efter straffelovens § 42 sket genindsættelse til udståelse af straf af fængsel på livstid, kan afgørelse om nægtelse af prøveløsladelse først indbringes for retten, når der er forløbet 1 år fra afgørelsen om genindsættelse.

§ 123. Bestemmelserne i §§ 112-121 finder tilsvarende anvendelse ved klage fra andre end indsatte over en afgørelse efter § 73 om konfiskation hos den pågældende af genstande eller penge, hvis værdi overstiger det almindelige vederlag, der udbetales til indsatte for en uges beskæftigelse.

Kapitel 23 Ikrafttræden mv.

§ 124. Loven træder i kraft den 1. juli 2001.

Stk. 2. §§ 112 og 123 finder anvendelse på endelige administrative afgørelser, der er truffet efter lovens ikrafttræden.

§ 125. Forslag om revision af loven fremsættes for Folketinget i folketingsåret 2011-12.

§ 126. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes helt eller delvis i kraft for Færøerne med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Indledning

Lov nr. 432 af 31. maj 2000 om fuldbyrdelse af straf mv. (straffuldbyrdelsesloven) er en nyskabelse i dansk ret. I mange andre sammenlignelige lande har man igennem mange år haft en forholdsvis detaljeret lovregulering af den måde, straffuldbyrdelsen sker på. Således fik Norge sin første fængselslov allerede i 1900 og en mere omfattende lov om fængselsvesenet i 1958. Denne lov blev i 2001 afløst af straffegjennemførelsesloven. Også Sverige har haft en fængselslov fra begyndelsen af 1900-tallet (1906 og 1916) Den nugældende lag om kriminalvård i anstalt er fra 1974.

Arbejdet med at udforme en straffuldbyrdelseslov blev påbegyndt i 1985, hvor Straffelovrådet nedsatte en arbejdsgruppe med henblik på at udarbejde et lovdkast. Arbejdsgruppens forslag blev offentliggjort af Straffelovrådet i bet. 1181/1989. Betænkningen, som forelå i to bind (I og II), blev sendt til høring hos alle berørte myndigheder og organisationer, og resultatet heraf blev offentliggjort i bind III i 1990. I samme bind offentliggjordes arbejdsgruppens endelige udkast til straffuldbyrdelseslov samt lov om ændring af forskellige lovbestemmelser i forbindelse med gennemførelse af straffuldbyrdelsesloven.

På dette grundlag har Straffelovrådet i bet. 1355/1998 fremlagt sit udkast til en straffuldbyrdelseslov, som i meget vidt omfang bygger på arbejdsgruppens oplæg.

I Danmark har der på dette område været tradition for meget få lovbestemmelser, suppleret af et særdeles omfattende administrativt regelværk. Lovhjemlen for de administrative regler har primært skullet findes i den dagældende bestemmelse i straffelovens § 49, stk. 1: »Justitsministeren fastsætter nærmere regler om fuldbyrdelse af fængsel og hæfte«. Derudover var der især i strl. kap. 6 om »straffene« visse materielle bestemmelser f.eks. vedrørende de indsattes arbejdspligt (§ 35), udgang (§ 36), forsikring (§ 45), strafberegning (§ 46), disciplinærstraf (§ 47) og brug af sikringsmidler (§ 48).

Indledning

Denne ordning med begrænset lovregulering har måske ud fra en vis synsvinkel været en fordel i den forstand, at den har lettet en løbende udvikling af straffuldbyrdelsen i overensstemmelse med hjemlige og udenlandske erfaringer. På den anden side har en nøjere lovregulering af så indgribende en virksomhed som kriminalforsorgens principielt meget for sig. Ikke mindst er det principielt rigtigst, at Folketinget får en mere direkte indflydelse på – og dermed medansvar for – reglerne end den, der følger af mulighederne for at stille den til enhver tid siddende justitsminister til regnskab for kriminalforsorgens virksomhed.

Endelig tjener en lovregulering som udgangspunkt også det formål at virke som vejledning for de dømte (og deres pårørende m.fl.) om, hvad straffuldbyrdelse går ud på. Værdien af denne vejledning er dog afhængig af lovens detaljeringsgrad. Jo mere detaljeret, desto højere vejledningsværdi. I den forstand strider vejledningsformålet mod hensynet til ikke at gøre loven alt for ufleksibel, således at enhver tilpasning til ændrede forhold forudsætter en (tidkrævende) lovændring.

Resultatet er blevet et kompromis, som indebærer en række principielle og relativt overordnede lovregler, der forudsætter en betydelig administrativ udfyldning.

Det har været genstand for indgående overvejelser, om reglerne skulle have en ufravigelig karakter eller have karakter af hovedregler og vejledende principper. Det kan hævdes, at ufravigelige regler ud fra et retssikkerhedssynspunkt er at foretrække, fordi de indskrænker kriminalforsorgens skønsmæssige beføjelser. På den anden side vil sådanne regler dels være særdeles ufleksible, dels næsten uundgåeligt blive unødvendigt restriktive i relation til størstedelen af de indsatte. Resultatet af overvejelserne er blevet, at man har suppleret de i loven opstillede hovedregler og vejledende principper med en opregning af betingelserne for at fravige hovedreglerne.

Ved udformningen af loven er der dels lagt vægt på de hidtidige regler og den praksis, der har udfoldet sig i henhold hertil, dels på internationale bestemmelser vedrørende straffuldbyrdelse, ikke mindst De Europæiske Fængselsregler fra 1987 (R (87) 3), som er udarbejdet af Europarådet. Disse regler er udformet som en rekommandation, som ikke er retligt bindende, men som har haft stor kriminalpolitisk betydning i Europarådets medlemslande. En tilsvarende rekommandation for de såkaldte samfundssanktioner (ikke-frihedsberøvende straffe) blev udsendt i 1992 (R (92) 16).

Det bemærkes, at reglerne om kriminalforsorgen i friheds tilsynsvirksomhed mv. nok har fået en mere fremtrædende placering end oprindeligt tilsigtes, jf. lovens kap. 17 og 18. Kriminalforsorgen i frihed er den del af kriminalforsorgen, som har ansvar for gennemførelse af betingede domme, samfundstjeneste,

Indledning

forskellige former for behandlingsdomme over for alkoholister, narkomaner, sexkriminelle og psykisk syge samt fører tilsyn med prøveløsladte og udfører personundersøgelser, jf. rpl. § 808 mv. I Straffelovrådets kommissorium for den arbejdsgruppe, som udformede det første udkast til straffuldbydelsesloven (bet. 1181/1989), anfører rådet således, at »[s]elv om de hensyn, der taler for at gennemføre en særlig lov om straffuldbydelse, helt overvejende vedrører frihedsberøvelse, bør arbejdsgruppen overveje, i hvilket omfang, der er behov for at medtage bestemmelser om kriminalforsorgen i frihed«. Den relativt markante fokusering på kriminalforsorgen i friheds virksomhed i den endelige lov må antages bl.a. at hænge sammen med den udvikling, som de såkaldte samfundssanktioner har gennemgået, siden kommissoriet blev udformet i 1985.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 15-17 og 33-34 og III s. 676

Litteratur:

Engbo s. 29 og 45-47
Waaben s. 28-29

Nordkov Nielsen i Jur. 1999.44-45

Greve i NTfK 2001.1-3

Jens Kruse Mikkelsen i Jur. 2001.314-315

Greve: Straffuldbydelsens mål – nogle retssammenligninger, i Festskrift til Nils Jareborg (2002) s. 265-288

AFSNIT I

Indledende bestemmelser

KAPITEL 1

Lovens område og den centrale myndighed

Lovens område

§ 1 Efter reglerne i denne lov fuldbyrdes

- 1) fængselsstraffe,
- 2) bødestrafte,
- 3) betingede domme,
- 4) samfundstjeneste og
- 5) forvaring.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 35-39 og III s. 678
Bet. 1355/1998 s. 131-146
FT 1999-2000 A 3660-3662 og 3760

Litteratur:

Greve i NTfK 2001.4-5

Denne bestemmelse opregner udtømmende, hvad der er lovens område.

For det første vedrører loven alene den måde, straffe *fuldbyrdes* på.

Hvordan straffene *fastsættes*, og om de overhovedet kan fuldbyrdes, reguleres af straffeloven og retsplejeloven.

Det samme gælder som udgangspunkt alle forhold, som ligger inden det tidspunkt, hvor fuldbyrdelsen af fængselsstraf iværksættes (se sfl. §§ 8-9). En undtagelse herfra er dog kriminalforsorgens rådgivningspligt over for personer, der idømmes fængselsstraf (se § 7). En anden undtagelse er, at en varetægtsfængslet kan bringes ind under straffuldbyrdelseslovens regler, hvis den pågældende overføres til en fuldbyrdelsesinstitution i medfør af rpl. § 777. En tredje

Kapitel 1. Lovens område og den centrale myndighed

undtagelse er visse procedurer, som har sammenhæng med iværksættelsen (indkaldelse mv.), som reguleres efter regler fastsat i medfør af sfl. § 9, stk. 1.

Det bemærkes, at selv om loven som udgangspunkt ikke gælder for *anholdte og varetægtsfængslede*, så er det med hjemmel i rpl. § 776 fastsat, at disse i et vist omfang er omfattet af loven og de administrative bestemmelser, som er udfærdiget i medfør af loven. Det nærmere omfang fremgår af de bekendtgørelser, der knytter sig til straffuldbyrdsloven. Herudover er varetægtsarrestanters forhold reguleret af bkg. 491 af 12/9 1978 om ophold i varetægtsfængsel, som ændret senest ved bkg. 399 af 17/5 2001.

Endelig er reglerne om administrativ udsættelse med straffuldbyrdsloven og om behandling af benådningssøgninger overført fra retsplejeloven (tidligere §§ 1000-1001) til straffuldbyrdsloven, selv om sådanne søgninger tidsmæssigt i almindelighed, for udsættelses vedkommende altid, ligger før fuldbyrdelsens iværksættelse. Baggrunden herfor er alene ønsket om en samlet regulering af disse spørgsmål. Visse regler om *domstolenes* kompetence til at bestemme udsættelser findes fortsat i rpl. (§§ 962, stk. 4, 966, stk. 2, og 986, 1. pkt.).

Den tidsmæssige afgrænsning af straffuldbyrdslovens område til forhold, der ligger efter iværksættelsen betyder bl.a., at reglerne om fuldbyrdelsesordre (rpl. § 997, stk. 1), om fuldbyrdelsesfrist (§ 999) og om følgerne af rettidig anke bevares i retsplejeloven. Det samme gælder de dele af rpl. § 998, som ikke vedrører kriminalforsorgens beregning af straffetiden.

På den anden side er visse forhold, som tidsmæssigt ligger efter iværksættelsen af straffuldbyrdsloven, ikke reguleret af straffuldbyrdsloven. Det gælder reglerne om betingelser for prøveløsladelse og om retsvirkningerne af vilkårs-overtrædelse under prøveløsladelse og betinget dom mv. Disse spørgsmål fandt Straffelovrådet fortsat burde reguleres i straffeloven, og de var derfor ikke omfattet af kommissoriet for den arbejdsgruppe, som udformede det første udkast til straffuldbyrdslov (bet. 1181/1989 I s. 15-17).

Også reglerne om forældelse og strafbortfald ved den dømtes død er bevaret i straffeloven (§§ 97, 97 a og 97 b) i overensstemmelse med hovedsynspunktet om, at kun spørgsmål vedrørende straf, der *kan* fuldbyrdes, reguleres i straffuldbyrdsloven.

Ved opregningen af, hvilke straffe der er omfattet af straffuldbyrdsloven, bemærkes, at *forvaring* er medtaget, selv om der formelt set ikke er tale om en straf i straffelovens forstand, men om en »anden retsfølge« (jf. strl. kap. 9). Baggrunden er, at forvaring normalt fuldbyrdes i kriminalforsorgens institutioner efter tilsvarende regler, som gælder for strafafsonere.

Opregningen i § 1 betyder endvidere, at foranstaltninger i medfør af *strl.* §§ 68-69 ikke er omfattet, fordi de gennemføres i det almindelige hospitalsvæsen.

Den tilsynsvirksomhed, der gennemføres af kriminalforsorgen i forbindelse med foranstaltninger efter §§ 68-69, er således ikke reguleret i straffuldbyrdesloven, men tilsynet gennemføres i overensstemmelse med sfl. §§ 94-99, jf. cirk. 101 af 16/5 2001 med tilhørende vejl. 102 af samme dato. Heller ikke den såkaldte *ungdomssanktion*, jf. strl. § 74 a, er omfattet. En ungdomssanktion fuldbyrdes af de sociale myndigheder, jf. bkg. 620 af 21/6 2001 og vejl. 4 af 16/1 2002 pkt. 86-90.

Endelig er gennemførelse af genstandskonfiskation (strl. § 75), rettighedsfortabelse (strl. §§ 78-79) og tiltalefrafald (rpl. §§ 723-723 a) ikke omfattet af straffuldbyrdesloven. Derimod er opkrævning og inddrivelse af konfiskationsbeløb omfattet af bkg. 394 af 17/5 2001 (bødebekendtgørelsen), som er fastsat med hjemmel dels i straffuldbyrdesloven, dels i retsplejeloven.

Når *hæftestrafpen* heller ikke er omfattet, skyldes det naturligvis, at denne strafart blev ophævet samtidig med straffuldbyrdesloven (se lov 433 af 31/5 2000 om ændring af forskellige lovbestemmelser i forbindelse med gennemførelsen af en lov om fuldbyrdelse af straf mv. (gennemførelsesloven)). Straffuldbyrdesloven gælder heller ikke for hæftestraf (herunder forvandlingsstraf for bøde), som er idømt eller fastsat før lovens ikrafttræden, men som fuldbyrdes efter dette tidspunkt (gennemførelseslovens § 33). Hæftedomme, som endnu ikke er afsonet, fuldbyrdes efter de regler, der gjaldt før lovens vedtagelse.

Den centrale myndighed

§ 2 Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, varetager den centrale ledelse og administration af fuldbyrdelsen af de i § 1 nævnte straffe mv.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 41-44 og III s. 678-679
Bet. 1355/1998 s. 146
FT 1999-2000 A 3662-3663 §g 3760

Litteratur:

Engbo s. 57-58

Bestemmelsen er tænkt som vejledning til de dømte om, hvilken myndighed der varetager den centrale ledelse og administration af fuldbyrdelsen af straf.

Hvem der har kompetence til at træffe de afgørelser, der er omhandlet i loven, fremgår af de enkelte bestemmelser eller af bestemmelser udstedt i medfør af loven. I det omfang kompetencen ved loven er tillagt institutionen eller institutionens leder eller den, der bemyndiges hertil, kan direktoratet ikke hjemtage kompetencen (ved såkaldt »call-in«).

Kapitel 1. Lovens område og den centrale myndighed

Når det drejer sig om generelle og konkrete sager vedrørende straffuldbyrdelse, står direktøren for kriminalforsorgen som altovervejende hovedregel direkte under justitsministeren. Det betyder, at direktoratets afgørelser i sådanne sager ikke kan indbringes for Justitsministeriets departement, jf. nærmere kommentaren til § 111.

Reglen i rpl. § 997, stk. 1, om, at politimesteren drager omsorg for straffedommens fuldbyrdelse, betyder alene, at politimesteren for så vidt angår fængselsstraffe og forvaring skal sørge for, at kriminalforsorgen sættes i stand til at fuldbyrde straffen. Det kan f.eks. dreje sig om at underrette kriminalforsorgen om, at der er givet fuldbyrdelsesordre, jf. rpl. § 997 (se kommentaren til § 8), og om anholdelse af personer, der udebliver fra afsoning eller som undviger, eller som overtræder et vilkår for betinget dom og prøveløsladelse, således at der må antages at være nærliggende risiko for kriminalitet, jf. i øvrigt cirk. 99 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med betinget dømte mv. (tilsynscirkulæret).

Med hensyn til bødestraf forstås inddrivelsen af politiet med Direktoratet for Kriminalforsorgen som klageinstans, medens afgørelser om forvandlingsstraf for bøder træffes af politimesteren og fuldbyrdes af kriminalforsorgen på samme måde som andre frihedsstraffe, jf. i øvrigt bkg. 394 af 17/5 2001 om opkrævning og inddrivelse mv. af bøder mm.

Om kriminalforsorgens organisation se Engbo s. 57-58.

KAPITEL 2

Almindelige bestemmelser om fuldbyrdelse af straf

§ 3 Fuldbyrdelse af en straf skal ske med fornøden hensyntagen såvel til straffens gennemførelse som til behovet for at hjælpe eller påvirke den dømte til at leve en kriminalitetsfri tilværelse.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 48-51 samt III s. 611 og 680

Bet. 1355/1998 s. 146-150

FT 1999-2000 A 3663-3664 og 3760

Greve i NTfK 2001.4-5

Kriminalforsorgens Principprogram s. 4 og 9

De Europæiske Fængselsregler, art. 65

Greve i Festskrift til Nils Jareborg (2002) s. 265-288

Litteratur mv.:

Nordskov Nielsen i Jur. 1999.45-47

Waaben i Greve m.fl. (red.): Nyttet det? (2001) s. 201-203

Der har ikke tidligere i lovgivningen været nogen angivelse af formålet med straf eller med straffuldbyrdelsen. En slags formålsbestemmelse blev foreslået i bet. 1181/1989 og er med få redaktionelle ændringer optaget i straffuldbyrdelsesloven. Indholdsmæssigt svarer bestemmelsen til beskrivelsen af kriminalforsorgens hovedopgave i Kriminalforsorgens Principprogram fra 1993. Principprogrammet kan læses på www.kriminalforsorgen.dk (menupunkt »Fakta«). I principprogrammet fastslås det, at det er kriminalforsorgens formål – sammen med det øvrige strafferetlige system – at begrænse kriminaliteten.

Det kan diskuteres, om § 3 rettelig kan betegnes som en formålsbestemmelse, således som det sker i forarbejderne. Der er vel i virkeligheden tale om en angivelse af, hvilke midler kriminalforsorgen skal anvende for at nå målet, nemlig en begrænsning af kriminaliteten. Reglen foreskriver således, at kriminalforsorgens sikkerhedsmæssige og behandlingsmæssige virksomhed er sidestillet. Da hensynet til sikkerhed og bedst mulige behandling ikke altid trækker samme vej, må der som oftest foretages en afvejning af disse hensyn mod hinanden. Netop fordi denne afvejning kan føre til resultater, som hverken ud fra en rent sikkerhedsmæssig eller en rent behandlingsmæssig synsvinkel er optimal, er det vigtigt at understrege, at begge hensyn tjener samme formål, nemlig begrænsning af kriminaliteten.

Kapitel 2. Almindelige bestemmelser om fuldbyrdelse af straf

Ved sikkerhedsmæssige hensyn forstås i loven ikke blot hindring af undvigelse, men også at dømte ikke begår kriminalitet under straffuldbyrdelsen. Der tænkes her på f.eks. vold og trusler mod personalet eller medindsatte mv., handel og indsmugling af narkotika, besiddelse af ulovligt kommunikationsudstyr og våben etc. Se i øvrigt Greve i NTFK 2001.6-8.

Det er blevet kritiseret (Nordskov Nielsen i Jur. 1999.45-47), at reglerne er »så fattige med hensyn til kriminalpolitisk 'fanfare'«, ikke mindst fordi man herhjemme allerede i 1946 formulerede nogle fremsynede betragtninger om hovedformålet med straffuldbyrdelse, jf. Foreløbig Betænkning vedrørende Fuldbyrdelse af Fængselsstraf, se f.eks. kommentaren til § 4. Tilsvarende tanker er reflekteret i De Europæiske Fængselsregler, art. 65.

Greve har tilsluttet sig Nordskovs kritik i NTFK 2001.4.

§ 4 Der må ikke under fuldbyrdelsen af straf pålægges en person andre begrænsninger i tilværelsen end sådanne, der er fastsat ved lov eller er en følge af selve straffen.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s.103-107 samt III s. 612 og 680-681
Bet.1355/1998 s.146-150
FT 1999-2000 A 3663-3664 og 3760-3761

Greve i NTFK 2001.6

Kriminalforsorgens Principprogram s. 6
De Europæiske Fængselsregler art. 64
Greve i Festskrift til Nils Jareborg (2002) s. 267-268
Waaben i Greve m.fl. (red.): Nyttet det? (2001) s. 201-203

Litteratur:

Nordskov Nielsen i Jur. 1999.45-47

Bestemmelsen har sin oprindelse i Foreløbig Betænkning vedrørende Fuldbyrdelse af Fængselsstraf mv. fra 1946 og har siden fundet udtryk i Kriminalforsorgens Principprogram. Se tilsvarende De Europæiske Fængselsregler art. 64.

Reglen i § 4 er en markering af legalitetsprincippet, dvs. at alle indgreb kræver udtrykkelig lovhjemmel, medmindre de er en følge af selve straffen. Dette sidste kan være tilfældet ved indgreb, der er nødvendige af ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn. Se nærmere om afgrænsning heraf i kommentaren til kap. 8.

Endvidere medfører bestemmelsen, at dømte har adgang til at udøve deres borgerlige rettigheder, medmindre frihedsberøvelsen i sig selv afskærer dem herfra, eller medmindre der ved lov er fastsat begrænsninger heri, se f.eks. sfl. § 37 om indsattes ret til at udgive blade og § 59, stk. 2, om retten til at udtale sig til medierne.

AFSNIT II

Fængselsstraffe

KAPITEL 3

Almindelige bestemmelser

§ 5 Justitsministeren fastsætter regler om indretningen af institutioner under kriminalforsorgen til fuldbyrdelse af fængselsstraf og om sådanne institutioners opdeling i åbne og lukkede institutioner.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 71-74 og 82-83 og III s. 681 (§ 5, stk. 1)
Bet. 1355/1998 s. 150-151
FT 1999-2000 A 3664-3666 og 3761-3762

Litteratur:

Engbo s. 58-67
Waaben s. 31
Greve i NTfK 2001.9

Bestemmelsen giver justitsministeren hjemmel til at indrette og opdele kriminalforsorgens institutioner i forskellige typer.

Ordet »institutioner« dækker primært over arresthuse og fængsler, men også pensioner under den fri kriminalforsorg kan anvendes til afsoning af fængselsstraf f.eks. i medfør af sfl. § 46 (udgang i form af udstationering) eller § 78 (afsoning i behandlingsinstitution mv.). Opdelingen i åbne og lukkede institutioner antages ikke at udelukke forskellige mellemformer som f.eks. halvåbne afdelinger, jf. bemærkningerne til lovforslaget. *Et lukket fængsel* (og et arresthus) er karakteriseret ved høj grad af fysisk sikkerhed i form af tremmer el.lign. for vinduerne, ringmure, overvågningskameraer, pigtråd mv. og en relativt stor personaletæthed. *Et åbent fængsel* har få fysiske hindringer for undvigelse. Sikkerheden består primært i den såkaldte dynamiske sikkerhed, dvs. personalets indseende med, hvad der foregår, samt i de indsattes selvdisciplin kombineret med truslen om overførsel til lukket institution, hvis man ikke kan indordne sig under forholdene i det åbne fængsel. *Halvåbne afdelinger*, som er indrettet i de fleste åbne fængsler, har en lidt højere grad af fysisk og dynamisk

Kapitel 3. Almindelige bestemmelser

sikkerhed end de åbne fængsler i øvrigt. Graden af sikkerhed kan variere fra afdeling til afdeling.

Det enkelte fængsel kan indrettes med *specialafdelinger* for bestemte grupper af indsatte og almindelige afdelinger med blandet klientel. Specialafdelinger kan f.eks. være indrettet til unge indsatte, til kvinder eller til indsatte med særligt behandlings- eller beskyttelsesbehov. Herudover er der indrettet specialafdelinger til »negativt stærke« indsatte.

Der er ikke i loven regler om indretning af institutioner i betydningen møblering, lys og varme etc. eller i forskellige typer lokaler. Se herom Kriminalforsorgens Principprogram s. 17 (udmøntning af normaliseringsprincippet) og De Europæiske Fængselsregler art. 15-19 samt for så vidt angår arbejdspladser sfl. § 40. Endelig har Den Europæiske Torturkomité en række anbefalinger vedrørende de fysiske forhold i fængsler og arresthuse, jf. Rod Morgan & Malcolm Evans: »Combating torture in Europe: the work and standards of the European Committee for the Prevention of Torture« (2001).

§ 6 Justitsministeren fastsætter regler om erstatning til indsatte i kriminalforsorgens institutioner for følger af ulykkestilfælde mv.

Ældre lovbestemmelser:
Strl. § 45, 2. og 3. pkt.

Forarbejder:
Bet. 1181/1989 I s. 145-146 og 155 samt III s. 681-682 (§ 5, stk. 2)
Bet. 1355/1998 s. 150-151
FT 1999-2000 A 3666 og 3762

Administrative forskrifter:
Bkg. 361 af 17/5 2001 om erstatning og godtgørelse til indsatte i kriminalforsorgens institutioner og til dømte under udførelse af samfundstjeneste for følger af ulykkestilfælde mv.

Vejl. 66 af 16/5 2001 om erstatning og godtgørelse til indsatte i kriminalforsorgens institutioner og til dømte under udførelse af samfundstjeneste for følger af ulykkestilfælde mv.

Litteratur:
Engbo s. 157-158
Bo von Eyben m.fl.: Lærebog i erstatningsret (4. udg. 1999) s. 245-255
Asger Friis m.fl.: Arbejdsskadeforsikringsloven (3. udg. 1997) s. 93

Staten yder efter bkg. 361 af 17/5 2001 erstatning og godtgørelse for skader, der overgår indsatte i kriminalforsorgens institutioner og dømte under udførelse af samfundstjeneste.

»Indsatte« omfatter også varetægtsarrestanter og personer, der udstår fængselsstraf eller forvaring i en af kriminalforsorgens pensioner, eller som opholder sig i en sådan pension i forbindelse med betinget dom, betinget benådning eller prøveløsladelse med vilkår om ophold dér. Personer, der efter reglerne om

udgang er udstationeret til – eller efter sfl. § 78 er anbragt i – institutioner mv. uden for kriminalforsorgen, vil normalt også være omfattet af reglerne, jf. vejl. 66 af 16/5 2001 pkt. 4. Ud over indsatte gælder reglerne som nævnt også for dømte, der udfører *samfundstjeneste*, jf. sfl. § 102.

Med de fravigelser, der fremgår af bekendtgørelsen, behandles sagerne efter reglerne i lov om sikring mod følger af arbejdsskade (lbkg. 943 af 16/10 2000). Det er således som udgangspunkt Arbejdsskadestyrelsen, der træffer afgørelse om erstatning og godtgørelse. Styrelsens afgørelser kan påklages til Den Sociale Ankestyrelse.

Henvisningen til arbejdsskadesikringsloven indebærer endvidere, at der ydes erstatning på objektivt grundlag, dvs. at der ikke skal foreligge et ansvarsgrundlag i sædvanlig forstand.

Begrebet »skader« omfatter ulykkestilfælde, skadelige påvirkninger af højst 5 dages varighed, pludselige løfteskader og erhvervssygdomme. Ved bkg. 361 af 17/5 2001 §§ 3 og 4 er arbejdsskadesikringslovens principper dog fraveget derhen, at indsatte i kriminalforsorgens institutioner også har krav på erstatning for ulykkestilfælde mv., der ikke skyldes »arbejdet eller de forhold, hvorunder dette foregår« (sml. arbejdsskadesikringslovens § 9), og ulykkestilfælde mv., der er indtræffer i den indsatte fritid, jf. vejl. 66 af 16/5 2001 pkt. 5. Det er derimod også inden for kriminalforsorgen et krav, at der er årsagssammenhæng mellem skadesbegivenheden og de helbredsforringende følger, der anmeldes, og som der kræves erstatning for.

Adgangen til erstatning på objektivt grundlag omfatter ikke alle de *erstatningsposter*, der kan kræves erstattet efter de almindelige erstatningsretlige regler i erstatningsansvarsloven. Efter arbejdsskadesikringslovens § 25 kan der ydes (1) betaling for sygebehandling, optræning og hjælpemidler m.m., (2) erstatning for tab af erhvervsevne, (3) godtgørelse for varigt mén, (4) overgangsbeløb ved dødsfald og (5) erstatning for tab af forsørger. Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste samt for svie og smerte er ikke omfattet af lovens ordning og kan kun kræves erstattet, hvis der foreligger et sædvanligt ansvarsgrundlag (*culpa*). Sager herom (såkaldt »differenceerstatning«) behandles heller ikke af Arbejdsskadestyrelsen, men må – hvis kriminalforsorgen ikke anerkender erstatningsansvaret – rejses under en civil retssag ved domstolene.

§ 7 En person, der er idømt fængselsstraf, har også før straffuldbyrdens iværksættelse ret til at få nærmere rådgivning hos kriminalforsorgen om sine arbejdsmæssige, uddannelsesmæssige, sociale og personlige forhold i forbindelse med fuldbyrdelsen.

Kapitel 3. Almindelige bestemmelser

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelsen af den i stk. 1 nævnte rådgivning.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 110 og III s. 682 (§ 6)

Bet. 1355/1998 s. 151-152

FT 1999-2000 A 3666 og 3762

Vejl. 67 af 16/5 2001 om rådgivning før straffuldbyrdelsens iværksættelse

Litteratur:

Else Christensen: Forældre i fængsel – en undersøgelse af børns og forældres erfaringer, s. 96-97 og 107, pkt. 5 (SFI 91:5)

Administrative forskrifter:

Bkg. 362 af 17/5 2001 om rådgivning før straffuldbyrdelsens iværksættelse

Det har været et hovedformål med udformningen af loven, at den skal være egnet som vejledning for den dømte om straffuldbyrdelsens indhold. På trods af lovens pædagogiske opbygning må det dog forventes, at der fortsat vil være et stort behov for rådgivning og vejledning om de problemer, der opstår i forbindelse med fuldbyrdelsen af en frihedsstraf.

Der har ikke tidligere været regler om dømtes ret til allerede inden afsoningens påbegyndelse at få rådgivning om straffuldbyrdelsens gennemførelse. De spørgsmål, der typisk rejses, vedrører mulighederne for benådning og udsættelse med fuldbyrdelsen, hvor fuldbyrdelsen skal finde sted, arbejds- og uddannelsesmæssige forhold, mulighederne for kontakt til familien og i det hele taget familiens forhold under straffuldbyrdelsen.

Det er den lokale afdeling af kriminalforsorgen i frihed, dér hvor den dømte bor eller opholder sig, eller den institution, hvor den pågældende skal udstå straffen, der yder rådgivningen før straffuldbyrdelsens iværksættelse.

Ud over den mundtlige vejledning forudsættes den institution, hvor fuldbyrdelsen skal finde sted, at sende skriftligt informationsmateriale om institutionen og straffuldbyrdelsen til den dømte.

Se også sfl. § 31 vedrørende vejledning om rettigheder og pligter under afsoningen.

Ud over rådgivningen til den dømte har kriminalforsorgen på forsøgsbasis etableret en rådgivning for pårørende til dømte. Denne rådgivning ydes på landsplan af kriminalforsorgens afdeling, København Øst (tlf. 33 14 04 06). Om baggrunden for denne ordning se Else Christensen: Forældre i fængsel.

KAPITEL 4

Straffuldbyrdens iværksættelse

§ 8 Fuldbyrdsen af en fængselsstraf skal iværksættes snarest muligt.

Stk. 2. For dømte, der er på fri fod efter dommen, iværksættes fuldbyrdsen, når den dømte modtages i en institution under kriminalforsorgen.

Stk. 3. For dømte, der er varetægtsfængslet efter dommen eller allerede udstår frihedsstraf, iværksættes fuldbyrdsen, når kriminalforsorgen giver meddelelse til den pågældende herom.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 55-57 samt III s. 612 og 682 (§ 7)

Bet. 1355/1998 s. 152-154

FT 1999-2000 A 3666-3667 og 3762-3763

Cirk. 68 af 16/5 2001 om iværksættelse af fængselsstraf, forvaring og forvandlingsstraf for bøde i fængsel eller arresthus (iværksættelsescirk.)

Litteratur:

Engbo s. 69-70

Senholt s. 59-69 og 287-289

Administrative forskrifter:

Bkg. 363 af 17/5 2001 om iværksættelse af fængselsstraf, forvaring og forvandlingsstraf for bøde i fængsel eller arresthus (iværksættelsesbkg.)

Iværksættelsen markerer, fra hvilket tidspunkt straffuldbyrdelsen regnes for påbegyndt med de retlige konsekvenser, der følger af, at den dømte fra dette tidspunkt er omfattet af de regler, som gælder for personer, der udstår frihedsstraf. Betydningen heraf er forskellig, afhængig af om den dømte har været på fri fod efter dommen eller har været varetægtsfængslet indtil iværksættelsestidspunktet, jf. nærmere Senholt s. 59-69. Iværksættelsestidspunktet er også udgangspunkt for strafberegningen for så vidt angår dømte på fri fod, jf. sfl. § 14.

Fuldbyrdsen kan ikke iværksættes, før der foreligger *fuldbyrdselsesordre* fra anklagemyndigheden, jf. rpl. § 997 og iværksættelsesbkg. § 1. Fuldbyrdselsesordren udfærdiges ved en påtegning fra anklagemyndigheden på dommen. Fuldbyrdselsesordren forudsætter, at ankefristen er udløbet, eller ankeafkald er meddelt, således at dommen er endelig, jf. rpl. § 999.

Fuldbyrdsen kan ikke iværksættes, hvis den dømte har søgt om benådning eller udsættelse med straffuldbyrdelsen med opsættende virkning, jf. sfl. §§ 11 og 12.

Kapitel 4. Straffuldbyardens iværksættelse

I perioden mellem domsafsigelsen og iværksættelsen kan den dømte kun frihedsberøves i medfør af reglerne i rpl. § 769 om varetægtsfængsling efter dom. I denne periode kan der under visse omstændigheder ske anbringelse i en fuldbyrdelsesinstitution i medfør af rpl. § 777, hvorefter en varetægtsarrestant med rettens godkendelse kan anbringes i en anstalt for personer, der udstår fængselsstraf mv., hvis han selv, anklagemyndigheden og institutionens leder samtykker heri. Denne regel anvendes ca. 50 gange om året.

Om forståelsen af, hvad der ligger i »snarest muligt« i stk. 1, henvises til kommentaren til § 9.

Se om de nærmere regler i iværksættelsesbkg. og iværksættelsescirk.

§ 9 Er den dømte ikke varetægtsfængslet efter endelig dom, indkaldes den pågældende til fuldbyrdelse af fængselsstraffen. Indkaldelse sker efter regler fastsat af justitsministeren.

Stk. 2. Søger den dømte om særlig hurtig påbegyndelse af straffuldbyarden, skal ansøgningen så vidt muligt imødekommes

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 55-57 samt III s. 612 og 683

Bet. 1355/1998 s. 152-154

FT 1999-2000 A 3666-3667 og 3763

Cirk. 68 af 16/5 2001 om iværksættelse af fængselsstraf, forvaring og forvandlingsstraf for bøde i fængsel eller arresthus (iværksættelsescirk.)

Litteratur:

Engbo s. 69-70

Senholt s. 59-69 og 287-289

Administrative forskrifter:

Bkg. 363 af 17/5 2001 om iværksættelse af fængselsstraf, forvaring og forvandlingsstraf for bøde i fængsel eller arresthus (iværksættelsesbkg.)

Iværksættelse af en frihedsstraf over for dømte på fri fod forudsætter, at de pågældende indkaldes til fuldbyrdelse af straffen. Indkaldelse skal ske hurtigst muligt, efter at der er givet fuldbyrdelsesordre, jf. § 8, stk. 1. Indkaldelse skal ske skriftligt, jf. iværksættelsesbkg. § 11, og normalt med en frist på mindst en måned, jf. iværksættelsesbkg. § 12, stk. 1.

I visse tilfælde kan fristen være kortere, nemlig 10 dage. Det gælder f.eks. personer, der er dømt for vold (strl. §§ 119, 123 og 244-246), hvor straffen normalt skal iværksættes inden 30 dage fra tidspunktet for fuldbyrdelsesordre. Den korte tilsigelsesfrist kan også anvendes over for personer, der har overtrådt vilkårene i en betinget dom (inkl. en samfundstjenestedom), hvor der er truffet bestemmelse om, at den betingede fængselsstraf skal fuldbyrdes, jf. § 12, stk. 3, i iværksættelsesbkg.

Er den dømte uden bopæl eller fast opholdssted, kan fuldbyrdelsen iværksættes uden tilsigelse, jf. iværksættelsesbkg. § 11, stk. 2.

AKS 1998:42: Den dømte stod opført med folkeregisteradresse, men postforsendelser kom retur med underretning om, at den pågældende ikke boede på adressen.

Direktoratet for Kriminalforsorgen godkendte politimesterens opfattelse af, at fuldbyrdelsen af den pågældendes dom herefter kunne iværksættes uden tilsigelse.

Hvis den dømte selv ønsker, at fuldbyrdelsen iværksættes hurtigere, end de sædvanlige indkaldelsesregler ville medføre, skal ansøgningen så vidt muligt imødekommes, jf. § 9, stk. 2. Det kan eventuelt medføre, at fuldbyrdelsen påbegyndes i en anden institution end der, hvor den pågældende hører til, jf. sfl. §§ 21 og 23.

Indkaldelsen skal indeholde en nærmere bestemt vejledning af den dømte, jf. iværksættelsesbkg. §§ 13-15 og vedlægges billet (eller billetrekvisition) til rejsen.

Hvis den dømte ikke møder frem i overensstemmelse med indkaldelsen, skal politiet straks underrettes med henblik på anholdelse og indsættelse til afsoning, jf. iværksættelsescirk. §§ 15-16.

Se i det hele om de nærmere regler i iværksættelsesbkg. og iværksættelsescirk.

KAPITEL 5

Udsættelse og benådning

§ 10 Justitsministeren eller den, der bemyndiges dertil, kan bestemme, at fuldbyrdelsen af en fængselsstraf eller en del af denne skal udsættes, når

- 1) hensynet til den dømte, herunder dennes arbejds-, uddannelses-, familie- eller helbredsmæssige forhold taler herfor, og
- 2) hensynet til retshåndhævelsen ikke taler imod udsættelse af straffuldbyrdelsen.

Ældre lovbestemmelser:

Rpl. §§ 1000 og 1001

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 59-64 og III s.684

Bet. 1355/1998 s. 154-156

FT 1999-2000 A 3667-3669 og 3763

Cirk. 69 af 16/5 2001 om udsættelse med fuldbyrdelse af fængselsstraf og den administrative behandling af sager om benådning (udsættelses- og benådningscirk.)

Vejl. 70 af 16/5 2001 om udsættelse med fuldbyrdelse af fængselsstraf og benådning (udsættelses- og benådningsvejl.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 364 af 17/5 2001 om udsættelse med fuldbyrdelse af fængselsstraf og den administrative behandling af sager om benådning (udsættelses- og benådningssbkg.)

Litteratur:

Engbo s. 71-73

Greve i NTfK 2001.10-12

Straffuldbyrdelseslovens regler om udsættelse gælder fra det tidspunkt, hvor der er givet fuldbyrdelsesordre, og indtil fuldbyrdelsen er iværksat. Opstår tilsvarende situationer som i § 10 *efter* iværksættelsen, gælder reglerne om strafafbrydelse jf. sfl. § 76.

Reglerne i kap. 5 suppleres af rpl. § 951, stk. 2, om anke efter ankefristens udløb (og dermed eventuelt efter fuldbyrdelsesordren), rpl. § 962, stk. 4, om landsretspræsidentens mulighed for at udsætte fuldbyrdelsen, medens Procesbevillingsnævnet overvejer spørgsmålet om 2. instansbevilling, rpl. § 966, stk. 2, om Højesterets mulighed for at udsætte eller standse (afbryde) straffuldbyrdelsen, når der er indgivet ansøgning om 3. instansbevilling til Procesbevillingsnævnet, rpl. § 986 om Den Særlige Klagerets mulighed for at udsætte fuldbyrdelsen i forbindelse med anmodning om genoptagelse af en straffesag og rpl. § 998 om rettens mulighed for at give udsættelse, mens en tvist mellem den

dømte og fuldbyrdelsesmyndigheden om dommens fortolkning behandles. En tilsvarende mulighed har retten og justitsministeren, jf. sfl. § 117, når en sag indbringes for retten i medfør af sfl. § 112, nr. 1, vedrørende straffetidsberegning. Da denne beregning først foretages efter dommens iværksættelse, vil det dog blive et spørgsmål om strafafbrydelse.

Reglen i § 10 afspejler den praksis, der har udviklet sig på baggrund af de tidligere gældende regler i retsplejeloven. Reglerne i rpl. § 1000 og § 1001, stk. 3, 1. pkt., 1. led, om rettens og lægdommers mulighed for at indstille den dømte til benådning med den virkning, at fuldbyrdelsen udsættes, har ikke haft praktisk betydning, siden man herhjemme ophørte med at idømme dødsstraffe.

Udsættelsesreglerne gælder ikke fuldbyrdelse af forvandlingsstraf for bøde, som behandles efter reglerne om henstand med bøde, jf. sfl. § 90, stk. 2, og ej heller domme i militære straffesager, jf. udsættelses- og benådningsskikloven § 17, eller for militært personel, som er idømt frihedsstraf i øvrigt, jf. udsættelses- og benådningsskikloven § 17, pkt. 4.

Det følger af § 10, at der skal foretages en afvejning af hensynet til den dømte og hensynet til retshåndhævelsen. Det betyder bl.a., at der kræves mere til udsættelse, jo længere fængselsstraf der er tale om, jo længere tid der er gået, siden dommen blev endelig, og jo længere udsættelse der søges, herunder hvis der tidligere er givet udsættelse. Endvidere udvises der særlig tilbageholdenhed i forbindelse med domme for personfarlig kriminalitet, og hvor der er grund til at tro, at en udsættelse vil øge risikoen for, at den pågældende vil unddrage sig straffuldbyrdelsen, jf. udsættelses- og benådningsskikloven § 17, pkt. 7-10. Særligt om voldssager gælder det, jf. vejledningens pkt. 14-15, at ansøgning om udsættelse som alt overvejende hovedregel ikke imødekommes.

De vigtigste udsættelsesgrunde er risiko for, at fuldbyrdelse nu medfører (alvorlig) helbredsforringelse for den dømte, at der er alvorlig sygdom i den nærmeste familie eller hensynet til hjemmeboende børn, hvor det sociale netværk ikke umiddelbart kan overtage den dømtes forpligtelser.

Endvidere vil man lægge vægt på, at udsættelse er nødvendig for at undgå økonomisk sammenbrud, eller at en kortere udsættelse kan bevirke, at den dømte ikke mister sit job eller erhverv, eller at en igangværende uddannelse afbrydes. Det sidste gælder især, hvis den dømte mister muligheden for at gennemføre en igangværende uddannelse eller et læreforhold.

Justitsministeren har bemyndiget politimestrene til at træffe afgørelse om udsættelse, jf. udsættelses- og benådningsskikloven § 1, stk. 1, bortset fra tilfælde, hvor der samtidig søges om benådning eller søges om udsættelse indtil videre, typisk fordi den dømte lider af en livstruende lidelse, jf. udsættelses- og benådningsskikloven § 4. I disse tilfælde træffes afgørelsen af Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. udsættelses- og benådningsskikloven § 1, stk. 2.

Kapitel 5. Udsættelse og benådning

Som det fremgår af § 10, kan det bestemmes, at kun en del af straffuldbyr-delsen udsættes, jf. også udsættelses- og benådningssbk. § 2. Det kan især komme på tale, hvor en opdeling af straffen er tilstrækkelig til at tilgodese hensynet til den pågældende arbejds- eller uddannelsesmæssige forhold. En sådan opdeling af straffen tillades dog i praksis kun undtagelsesvis.

§ 11 Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af sager om udsættelse af straffuldbyr-delsen og om den administrative behandling af sager om benådning. Justitsministeren kan i forbindelse hermed bestemme, at der kun tillægges ansøgninger indgivet inden udløbet af bestemte frister opsættende virkning efter § 12.

Ældre lovbestemmelser:

Rpl. §§ 1000 og 1001

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 59-64 og III s. 684-685

Bet. 1355/1998 s. 156

FT 1999-2000 A 3667-3669 og 3763-3764

Administrative forskrifter:

Bkg. 364 af 17/5 2001 om udsættelse med fuldbyrdelse af fængselsstraf og den administrative behandling af sager om benådning (udsættelses- og benådningssbk.)

Cirk. 69 af 16/5 2001 om udsættelse med

fuldbyrdelse af fængselsstraf og den administrative behandling af sager om benådning (udsættelses- og benådningssbk.)

Vejl. 70 af 16/5 2001 om udsættelse med fuldbyrdelse af fængselsstraf og benådning (udsættelses- og benådningssvejl.)

Litteratur:

Engbo s. 71-73

Waaben s. 46-47

Greve s. 251-254

Rentzmann: Den skønneste Juvel? – forskellige aspekter af benådningssinstituttet i Danmark, Jur. 1985.20-38

Bestemmelsen indeholder en hjemmel for justitsministeren til at fastsætte nærmere regler om behandling af sager om *udsættelse* og *benådning*. Disse regler findes nu i en bekendtgørelse, et cirkulære og en vejledning. Reglerne svarer til den administrative praksis, som havde udviklet sig på området op til lovens vedtagelse.

1. Udsættelse

Kompetencen til at træffe afgørelser om udsættelse ligger som udgangspunkt hos politimesteren, hvor den dømte bor eller opholder sig. Hvis en udsættelses-ansøgning er kædet sammen med ansøgning om benådning, ligger kompetencen dog i Justitsministeriet (Direktoratet for Kriminalforsorgen). Med hensyn til bøder henvises til sfl. § 90, stk. 2 og 3.

Om udsættelsesgrundene henvises til kommentaren til § 10 og til udsættelses- og benådningssvejlens pkt. 6-15. Udsættelse med afsoningen af fængselsstraf er normalt tidsbegrænset. Kun Justitsministeriet (DfK) kan i særlige

tilfælde tillade udsættelse indtil videre. Det sker navnlig i tilfælde af alvorlig sygdom.

2. Benådning

Kompetencen til at benåde for straf ligger formelt hos Kongen, jf. grundlovens § 24. Det er dog ikke alle benådningssager, som forelægges Majestæten. Ved kgl. resolution af 15. december 1970 er justitsministeren (DfK) bemyndiget til at eftergive frihedsstraffe på 40 dage eller derunder samt bøder og konfiskation. Ved kgl. resolution af 8. maj 1985 er politimestrene bemyndiget til at eftergive bøder og konfiskation, der ikke overstiger 100.000 kr. Endelig er Justitsministeriet (DfK) ved kgl. resolution af 26. august 1981 bemyndiget til ved benådning at afkorte i en ikke fuldbyrdet frihedsstraf i tilfælde, hvor en dømt foretrækker det frem for erstatning for en uforskyldt varetægtsperiode (i en anden sag), jf. rpl. § 1018 a.

Afslag på benådning gives i alle tilfælde af Justitsministeriet (DfK).

For dømte på fri fod behandles en ansøgning om benådning af politimesteren, der indhenter de nødvendige oplysninger og eventuelle udtalelser fra retten eller statsadvokaten. Politimesteren afgiver indstilling om benådningsspørgsmålet til Justitsministeriet (DfK).

For dømte, der søger benådning under straffuldbyrdelsen, behandles ansøgningen af fængslet eller arresthuset, hvor den pågældende er anbragt. Institutionens leder indhenter de nødvendige oplysninger og afgiver indstilling til Justitsministeriet (DfK).

Benådning kan kun ske for *straf* (og konfiskation). Dvs. at der ikke kan benådes for rettighedsfrakendelse, forvaring, foranstaltninger efter §§ 68-70 eller udvisning i forbindelse med en straffedom.

AKS 1997:119: Udvisningsbeslutning kan ikke ændres ved benådning, men henhører under domstolene.

Da afgørelsen i benådningssager hviler på en helt konkret individuel vurdering, er det i sagens natur ikke muligt at give en udtømmende opregning af de grunde, der kan føre til benådning. Dog fremgår det af udsættelses- og benådningssbk. § 15, at spørgsmålet skal tages op, hvis en dømt uden egen skyld ikke er blevet indkaldt til udståelse af en fængselsstraf, inden der er gået 1½ år fra fuldbyrdelsesordren (såkaldt »*ventetidsbenådning*«).

AKS 1999:1: Afslag på benådning selv om der var gået 4 år siden dommen, fordi ventetiden ansås for afbrudt, efter at den pågældende havde taget ophold i udlandet og ikke havde reageret på tilsigelse til afsoning, som var sendt til senest kendte adresse.

Kapitel 5. Udsættelse og benådning

Modsat **AKS 1999:21**, hvor den pågældende blev benådet, fordi adressen i udlandet var kendt, men hvor politiet havde glemt sagen.

AKS 1999:14: Afslag på benådning, selv om der var gået mere end 1½ år efter dommen, fordi den pågældende inden udløbet af

denne frist havde begået ny (uligeartet) kriminalitet.

Modsat **AKS 1999:24**, hvor den pågældende blev benådet, selv om der var begået ny kriminalitet i ventetiden, fordi der var tale om helt bagatelagtig kriminalitet.

Derudover kan der efter praksis ske benådning i ekstraordinære tilfælde, f.eks. hvor straffuldbyrdelsen vil medføre væsentlig risiko for *alvorlig helbredsforringelse*, hvor der foreligger *helt særlige humanitetshensyn* f.eks. i forbindelse med alvorlig sygdom hos børn eller ægtefælle, eller hvor den dømte er *noget ældre end 70 år*, og den pågældendes helbred vil gøre afsoning særligt belastende. Endvidere kan der ske benådning, hvor den dømte er blevet *væsentligt resocialiseret* efter dommen, f.eks. i forbindelse med en igangværende behandling, jf. nærmere udsættelses- og benådningsvejl. kap. 9. Endelig sker der af og til benådning på grund af *myndighedsfejl*.

AKS 1999:32: Benådning for fængselsstraf fordi den pågældende inden straffens iværksættelse blev idømt en foranstaltning efter

strl. § 68, men hvor anklagemyndigheden ved en fejl ikke havde nedlagt påstand om bortfald af frihedsstraffen, jf. strl. § 89 a.

Benådning forudsætter, at der ikke vurderes at være risiko for ny kriminalitet, og sker i øvrigt næsten undtagelsesfrit i form af en betinget strafeftergivelse, hvor der fastsættes prøvetid og eventuelt særvilkår, jf. strl. § 40. Derudover fastsættes der ofte en bøde som forudsætning for benådningen. Om størrelsen heraf se bilaget til udsættelses- og benådningsvejledningen. Benådning, som sker ved afkortning i stedet for erstatning, jf. rpl. § 1018 a, gøres dog ikke betinget.

Der gælder særlige regler om eftergivelse af forvandlingsstraf for bøde. Er ansøgningen begrundet i helbredsforhold, gælder udsættelses- og benådningsreglerne, jf. udsættelses- og benådningssbkg. § 16, stk. 1. I andre tilfælde gælder reglerne i bkg 394 af 17/5 2001 (bødebkg.) kap. 7 om eftergivelse af bøde.

Benådnings- og udsættelsesreglerne gælder ikke straffe, der er pålagt i militære straffesager.

Særligt om livstidsstraf

Indtil 1. juli 2001 kunne livstidsstraffede kun løslades ved benådning. I forbindelse med vedtagelsen af sfl. blev der imidlertid indsat nye bestemmelser i strl. §§ 41-43, som gør det muligt for Justitsministeriet (DfK) at prøveløslade livstidsdømte, når 12 år af straffen er udstået. Hvis den livstidsdømte ikke er blevet prøveløsladt efter udståelsen af 14 år af straffen, kan spørgsmålet ind-

bringes for retten i medfør af sfl. § 112, nr. 6. Området for benådning af livstidsdømte vil herefter alene være, hvis det helt undtagelsesvis bliver aktuelt at løslade en livstidsdømt, før den pågældende har afsonet 12 år af sin straf.

§ 12 Søger en dømt på fri fod rettidigt om udsættelse af straffuldbyrdsen eller om benådning, skal straffuldbyrdsen udsættes, indtil der er truffet afgørelse i sagen.

Stk. 2. Såfremt den dømte tidligere har fået straffuldbyrdsen udsat eller har fået afslag på en ansøgning om udsættelse eller benådning, skal straffuldbyrdsen kun udsættes under behandlingen af den nye ansøgning, når denne indeholder nye væsentlige oplysninger, hvis rigtighed så vidt muligt er godtgjort, eller der i øvrigt er særlig grund til at afvente afgørelsen af den nye ansøgning.

Ældre lovbestemmelser:

Rpl. §§ 1000 og 1001

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 59-64 samt III s. 612-613 og 685-686

Bet. 1355/1998 s.156

FT 1999-2000 A 3667-3669 og 3764

Administrative forskrifter:

Bkg. 364 af 17/5 2001 om udsættelse med fuldbyrdelse af fængselsstraf og den administrative behandling af sager om benådning (udsættelses- og benådningssbkg.)

Cirk. 69 af 16/5 2001 om udsættelse med

fuldbyrdelse af fængselsstraf og den administrative behandling af sager om benådning (udsættelses- og benådningssbkg.)

Vejl. 70 af 16/5 2001 om udsættelse med fuldbyrdelse af fængselsstraf og benådning (udsættelses- og benådningssvejl.)

Litteratur:

Engbo s. 71-73

Waaben s. 46-47

Greve s. 251-254

Rentzmann: Den skønneste Juvel? – forskellige aspekter af benådningssinstituttet i Danmark, Jur. 1985.20-38

Efter denne bestemmelse medfører ansøgning om udsættelse eller benådning i visse tilfælde, at ansøgningen tillægges *opsættende virkning*. Det betyder, at straffuldbyrdsen ikke må iværksættes, før der er truffet afgørelse i sagen om udsættelse eller benådning. En eventuel indkaldelse til fuldbyrdelse af straffen falder derfor bort, jf. sfl. § 9.

Reglen suppleres af bemyndigelsesbestemmelsen i § 11, 2. pkt., hvorefter justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om, inden for hvilke frister en ansøgning tillægges opsættende virkning, se nedenfor.

Bestemmelsen vedrører kun dømte på fri fod. Modsætningsvis følger heraf, at en ansøgning fra en dømt, som allerede er ved at afsone en anden straf, ikke tillægges opsættende virkning. En ansøgning om udsættelse, der indgives efter

Kapitel 5. Udsættelse og benådning

at straffuldbyrdsen er påbegyndt, betragtes som en ansøgning om strafafbrydelse, jf. sfl. § 76. En tilsvarende ansøgning fra en person, som er varetægtsfængslet *efter* dom, behandles efter retsplejelovens regler om løsladelse fra varetægt (kap. 70).

I visse tilfælde *skal* en ansøgning tillægges opsættende virkning. Det gælder, hvis en ansøgning er indgivet rettidigt, dvs. at politimesteren eller Justitsministeriet (DfK) har modtaget ansøgningen senest 20 dage før fremmødedatoen. I sager, hvor indkaldelsesfristen er særlig kort, f.eks. i voldssager, jf. sfl. § 9 og iværksættelsesbkg. § 12, skal ansøgningen dog være modtaget senest 7 dage før fremmødedatoen, se udsættelses- og benådningbkg. kap. 2.

Hvis politimesteren tager en sag op om såkaldt ventetidsbenådning (se kommentaren til § 11), har det opsættende virkning for straffens iværksættelse.

Hvis politimesterens afslag på en rettidig indgivet ansøgning om udsættelse påklages til Justitsministeriet (DfK) tillægges klagen opsættende virkning, såfremt klagen er modtaget hos politimesteren eller Justitsministeriet (DfK) senest 10 dage efter, at politimesteren har meddelt den dømte sin afgørelse, dog kun senest 3 hverdage i voldssager mv., jf. udsættelses- og benådningbkg. § 5, stk. 4, 2. pkt.

En ansøgning fra en dømt, som tidligere har haft udsættelse, eller som har fået afslag på udsættelse eller benådning, har som hovedregel ikke opsættende virkning. En sådan ansøgning kan dog undtagelsesvis tillægges opsættende virkning, hvis den indeholder væsentlige nye oplysninger, hvis rigtighed så vidt muligt er godtgjort. Det samme gælder, hvis der i øvrigt er særlig grund til at afvente afgørelsen af den nye ansøgning.

Klager til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, FN's Torturkomité eller lignende internationale organer tillægges normalt ikke opsættende virkning. Det samme gælder som udgangspunkt klager til Folketingets Ombudsmand. Justitsministeriet (DfK) kan dog undtagelsesvis tillægge sådanne ansøgninger opsættende virkning.

Hvis en endelig dom søges påanket med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, kan landsrettens præsident eller Højesteret bestemme, at ansøgningen skal tillægges opsættende virkning for straffuldbyrdsen (eller den igangværende fuldbyrdelse afbrydes), jf. rpl. § 962, stk. 4, og § 966, stk. 2, indtil Procesbevillingsnævnets afgørelse foreligger. Hvis anke tillades, skal fuldbyrdelsen udsættes (eller afbrydes).

Anmodning om genoptagelse medfører ikke opsættende virkning for straffuldbyrdsen, medmindre Den Særlige Klageret bestemmer det, jf. rpl. § 986. Træffer retten bestemmelse om, at sagen skal genoptages, udsættes fuldbyrdelsen, hvis den dømte søger om det.

§ 13 Udsættelse af straffuldbyrdsen betinges af, at den dømte ikke begår strafbart forhold. Udsættelse kan endvidere betinges af, at den dømte i øvrigt overholder fastsatte vilkår, herunder undergiver sig tilsyn af kriminalforsorgen.

Stk. 2. Såfremt den dømte ikke overholder de vilkår, der er fastsat for tilladelsen til udsættelse af straffuldbyrdsen, eller nye oplysninger tilvejebringes, hvorefter den dømte, før tilladelsen blev givet, havde begået strafbart forhold, kan tilladelsen tilbagekaldes, således at fuldbyrdsen af fængselsstraffen herefter påbegyndes snarest muligt.

Ældre lovbestemmelser:

Rpl. §§ 1000 og 1001

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 59-64 og III s. 686

Bet. 1355/1998 s.156

FT 1999-2000 A 3667-3669 og 3764-3765

Administrative forskrifter:

Bkg.364 af 17/5 2001 om udsættelse med fuldbyrdsen af fængselsstraf og den administrative behandling af sager om benådning (udsættelses- og benådningsskg.)

Cirk. 69 af 16/5 2001 om udsættelse med

fuldbyrdsen af fængselsstraf og den administrative behandling af sager om benådning (udsættelses- og benådningsscirc.)

Vejl. 70 af 16/5 2001 om udsættelse med fuldbyrdsen af fængselsstraf og benådning (udsættelses- og benådningssvejl.)

Litteratur:

Engbo s. 71-77

Waaben s. 46-47

Greve s. 251-254

Rentzmann: Den skønneste Juvel? – forskellige aspekter af benådningssinstituttet i Danmark, Jur. 1985.20-38

Tilladelse til udsættelse efter **stk. 1** betinges altid af, at den dømte ikke begår strafbart forhold. Desuden kan der fastsættes andre vilkår, herunder vilkår om tilsyn af kriminalforsorgen eller f.eks. om fortsættelse af en igangværende lægelig behandling eller af et igangværende uddannelses- eller læreforløb. Sådanne vilkår fastsættes navnlig ved længerevarende udsættelse og ved udsættelse med henblik på efterfølgende benådning.

Den dømte skal vejledes udførligt om forståelsen af de fastsatte vilkår og om virkningerne af vilkårsovertrædelser, jf. udsættelses- og benådningsskg. § 14, stk. 2.

Stk. 2 opregner to situationer, hvor en udsættelse kan tilbagekaldes. Det gælder således, hvis den dømte ikke overholder de vilkår, der måtte være fastsat for udsættelsen. Det samme gælder, hvis der kommer nye oplysninger, som viser, at den dømte havde begået ny kriminalitet, inden tilladelsen blev givet, se tilsvarende kommentaren til § 78, stk. 4. Bestemmelsen vedrører forhold, som ligger både før og efter den dom, som udsættelsesansøgningen vedrører. Tilbagekaldelse kan i modsætning til Straffelovrådets forslag (jf. bet. 1355/1998 s. 159) ske, selv om der (endnu) ikke foreligger en dom for disse forhold. Reglen, som er et specialtilfælde af den forvaltningsretlige grundsætning om

Kapitel 5. Udsættelse og benådning

tilbagekaldelse af begunstigende forvaltningsakter på grund af urigtige forudsætninger, udelukker ikke, at der i øvrigt kan ske tilbagekaldelse som følge af sådanne almindelige forvaltningsretlige grundsætninger.

KAPITEL 6

Beregning af straffetiden

Formålet med strafberegning er at fastlægge udstrækningen af den konkrete periode, hvori en idømt fængselsstraf skal fuldbyrdes, samt den tid som efter lovgivningen skal medregnes til straffetiden, selv om den måske ikke skal fuldbyrdes, jf. strafberegningssbkg. § 1, stk. 2. Forskellige forhold kan bevirke, at straffetiden ikke umiddelbart svarer til den udmålte straf, f.eks. en varetægtsfængselsperiode, prøveløsladelse i medfør af straffelovens regler, undvigelse og udeblivelse fra udgang mv. Da ikke alle måneder er lige lange, er det også nødvendigt at præcisere, hvad der forstås ved fængsel i f.eks. 4 måneder. En strafberegning kan være en ganske kompliceret affære, som kræver ret præcise administrative retningslinier. I praksis har fængsler mv. et IT-baseret strafberegningssystem, som tager højde for de komplikationer, der kan opstå. De forskellige problemstillinger er udførligt belyst i Leif Senholt: *Strafberegning*, som er udgivet af Direktoratet for Kriminalforsorgen i 2000 med et supplement udgivet i 2002.

Reglerne om strafberegning knytter sig til regler om straffastsættelse, se strl. § 33. De regler om strafberegning, som tidligere fremgik af strl. § 46 er nu overført til straffuldbyrdelsesloven. Det samme gælder dele af rpl. § 998, som nu alene finder anvendelse på uenighed om straffedommes fortolkning, mens uenighed vedrørende kriminalforsorgens strafberegning løses ved hjælp af den særlige adgang til domstolsprøvelse i sfl. § 112, nr. 1.

§ 14 Kriminalforsorgen skal ved en beregning af straffetiden fastlægge

- 1) tidspunktet for løsladelse efter udståelse af hele straffen,
- 2) tidspunktet for eventuel prøveløsladelse efter udståelse af 2/3 af en tidsbestemt straf, jf. straffelovens § 38, stk. 1, og
- 3) tidspunktet for eventuel prøveløsladelse efter udståelse af 12 år af en straf af fængsel på livstid, jf. straffelovens § 41, stk. 1.

Stk. 2. Er den dømte varetægtsfængslet efter endelig dom, anses fuldbyrdelsen af fængselsstraffen for påbegyndt den dag, dommen er afsagt.

Kapitel 6. Beregning af straffetiden

Stk. 3. Er den dømte på fri fod efter endelig dom, anses fuldbyrdelsen af fængselsstraffen for påbegyndt, når den dømte modtages eller anholdes med henblik på straffuldbyrdelsens iværksættelse.

Ældre lovbestemmelser:

Rpl. § 997, stk. 4

Administrative forskrifter:

Bkg. 365 af 17/5 2001 om beregning af straffetiden mv. (strafberegningsbkg.)

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 65-70 samt III s. 613, 683 og 686-687. (§ 8, § 9, stk. 3, og § 14)
Bet. 1355/1998 s. 154 og 159-160
FT 1999-2000 A 3669-3672 og 3765

Litteratur:

Engbo s. 79-83
Senholt s. 77-153 og supplement s. 7-10

Stk. 1 angiver de særlige tidspunkter, der skal fastlægges ved strafberegningen, nemlig tidspunktet for løsladelse efter endt straf, for eventuel prøveløsladelse efter 2/3 af straffetiden, jf. strl. § 38, stk. 1, og for så vidt angår livstidsstraffede for eventuel prøveløsladelse efter 12 års strafudståelse, jf. strl. § 41, stk. 1.

Ifølge strafberegningsbkg. skal endvidere fastlægges tidspunktet for udståelse af halvdelen af straffen, som kan have betydning i relation til eventuel prøveløsladelse i medfør af strl. § 38, stk. 2, og som også kan have betydning for et eventuelt udgangsforløb, jf. strafberegningsbkg. § 1, stk. 1, nr. 2. I praksis fastlægges også andre tidspunkter af betydning for et eventuelt udgangsforløb, f.eks. 1/4 og 1/3 af straffetiden, jf. bkg. 110 af 4/3 2002 (udgangs-bkg.) § 37.

Strafberegning foretages af kriminalforsorgen, nærmere bestemt af den institution, som har iværksat fuldbyrdelsen af straffen, jf. strafberegningsbkg. § 4. Beregning af reststraffetid efter løsladelse samt prøve- og tilsynstid foretages af det fængsel eller arresthus, hvorfra den pågældende er løsladt eller som f.eks. er »moderinstitution« i relation til en afsoning i en behandlingsinstitution i medfør af sfl. § 78.

Stk. 2 og 3 fastslår, hvornår fuldbyrdelsen anses for påbegyndt. Er den dømte varetægtsfængslet efter dom, anses fuldbyrdelsen for påbegyndt på domsdatoen. Er den dømte på fri fod, anses straffen for påbegyndt, når den dømte modtages med henblik på iværksættelse, jf. sfl. § 8 eller i tilfælde af udeblivelse, når den dømte anholdes med henblik på iværksættelse. Straffetiden udløber ved døgnets begyndelse på datoen for endt straf, jf. strafberegningsbkg. § 1, stk. 3. Se endvidere kommentaren til sfl. § 79.

Er straffen fastsat i dage, regnes hver kalenderdato for en dag. Er straffen fastsat i måneder, er en måned forløbet på den tilsvarende dato i den følgende måned. Findes denne dato ikke, fordi den pågældende måned er kortere end den foregående, regnes måneden forløbet på dennes sidste dag. Tilsvarende gælder, hvis straffen er fastsat i år, hvor året anses for forløbet på den tilsvarende dag i det følgende år, jf. strafberegningsbkg. § 2.

§ 15 Den dømte skal gøres bekendt med straffetidsberegningen snarest muligt efter, at fuldbyrdelsen af frihedsstraffen er iværksat.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 65-70 samt III s. 613 og 687

Bet. 1355/1998 s. 160

FT 1999-2000 A 3669-3672 og 3765

Administrative forskrifter:

Bkg. 365 af 17/5 2001 om beregning af straffetiden mv. (strafferegningssbkg.)

Litteratur:

Engbo s. 79-83

Senholt s. 35 og 82

Kriminalforsorgens forpligtelse til at gøre den dømte bekendt med strafferegningen medfører, at der skal gøres notat om, hvornår den dømte er blevet orienteret om beregningen og om, at der er givet klagevejledning, jf. sfl. § 111, stk. 1. Endelig skal det noteres, at den dømte er vejledt om, at den endelige administrative afgørelse kan indbringes for retten, jr. sfl. § 112, nr. 1. Der henvises til strafferegningssbkg. § 4, stk. 3.

Det forudsættes i bet. 1181/1989 III s. 687, at konkrete forespørgsler skal besvares snarest muligt, også selv om de fremsættes, før straffuldbyrdelsen er iværksat. Det kan være et væsentligt element i det vejledningsbehov, en dømt person har, at man på forhånd ved, hvornår løsladelse kan forventes. Hvis mødedatoen endnu ikke er fastsat, kan beregningen dog kun blive omtrentlig.

§ 16 Såfremt straffuldbyrdelsen afbrydes eller forudsætningerne for straffetidsberegningen i øvrigt ændres, foretager kriminalforsorgen en omberegning af straffetiden. Den dømte skal snarest muligt gøres bekendt med den ændrede straffetidsberegning.

Ældre lovbestemmelser:

Strl. § 46

Administrative forskrifter:

Bkg. 365 af 17/5 2001 om beregning af straffetiden mv. (strafferegningssbkg.)

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 65-70 samt III s. 613 og 687

Bet. 1355/1998 s. 160

FT 1999-2000 A 3669-3672 og 3765-3766

Litteratur:

Engbo s. 79-83

Senholt s. 154-187

Bestemmelsen handler om, hvornår der skal ske omberegning, fordi forudsætningerne for strafferegningen ændres.

Omberegning skal ske, hvis det konstateres, at den tidligere foretagne beregning er fejlagtig, jf. strafferegningssbkg § 3.

Kapitel 6. Beregning af straffetiden

Desuden skal strafberegningen ændres i de tilfælde, hvor straffuldbyrdelsen afbrydes, jf. sfl. § 75, dvs. ved undvigelse, udeblivelse fra udgang eller anholdelse og varetægtsfængsling i en anden sag i mindst 24 timer. Sidstnævnte har sammenhæng med, at en sådan varetægtsfængsling i givet fald skal afkortes i den nye straf, jf. strl. § 86.

Endvidere skal der ske omberegning, hvis kriminalforsorgen afbryder straffuldbyrdelsen under særlige omstændigheder, jf. sfl. § 76.

I disse tilfælde foretages omberegningen, når straffuldbyrdelsen genoptages, dvs. når den dømte møder eller anholdes til fortsat udståelse, eller når anholdelse eller varetægtsfængsling, som er iværksat under fuldbyrdelsen, ophører, jf. strafberegningssbkg. § 18.

Der skal endelig ske omberegning, hvis der under straffuldbyrdelsen skal ske fradrag i straffetiden, fordi den dømte uforskyldt har været anbragt i forhørscelle, jf. sfl. § 71, strafcelle, jf. sfl. §§ 68 og 70, sikringscelle, jf. sfl. § 66, eller i øvrigt uforskyldt har været anbragt uden fællesskab. Der henvises til sfl. § 18, stk. 3. Det samme gælder, hvis den dømte under fuldbyrdelsen idømmes en ny ubetinget fængselsstraf, jf. sfl. § 17.

Om selve (om)beregningssmetoden henvises til strafberegningssbkg. kap. 7.

Den dømte skal snarest muligt underrettes om omberegningen af straffetiden, jf. sfl. § 15.

Bestemmelsen om, at der skal ske omberegning, hvis »forudsætningerne for straffetidsberegningen i øvrigt ændres«, medfører ikke, at der skal ske omberegning på grund af de nye regler om udvidet fradrag for varetægt i isolation, jf. strl. § 86, stk. 1, 3. punktum, for så vidt angår domme, der er afsagt før 1. juli 2001. Det fremgår af bemærkningerne til ændringslovens ikrafttrædelsesbestemmelse (FT 1999-2000 A 186), at bestemmelsen om udvidet fradrag kun finder anvendelse på domme, der afsiges efter lovens ikrafttræden, og denne regel tilsidesættes ikke af reglen i straffuldbyrdelseslovens § 16 eller de tilhørende administrative bestemmelser. Dette er også lagt til grund i to utrykte domme fra Kriminalretten i Glostrup fra 23/11 2001 (SF 3/2001) og 9/11 2001 (SF 4/2001).

§ 17 Skal den dømte afsone flere fængselsstraffe i forlængelse af hinanden, foretages straffetidsberegningen som en samlet beregning, der omfatter alle de pågældende straffe.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 65-70 og III s. 687
Bet. 1355/1998 s. 160
FT 1999-2000 A 3669-3672 og 3766

Administrative forskrifter:

Bkg. 365 af 17/5 2001 om beregning af straffetiden mv. (strafberegningssbkg.)

Litteratur:

Engbo s. 79-83

Senholt s. 30-31 og 103-107

Hvis en person er idømt flere fængselsstraffe, er udgangspunktet, at de skal afsones i forlængelse af hinanden og skal afsones som én samlet straf, jf. Senholt s. 30.

Derfor foretages én samlet beregning omfattende samtlige idømte fængselsstraffe, ligesom eventuelle bødeforvandlingsstraffe, som skal afsones, indgår i strafberegningen, jf. strafberegningssbkg. § 8.

Det indebærer for den dømte den fordel, at der kan opnås prøveløsladelse i relation til straffe, som isoleret set ikke er lange nok til at være omfattet af de tidsmæssige betingelser i strl. § 38. Omvendt indebærer denne fremgangsmåde, at den dømte, fra fuldbyrdelsen er iværksat, ikke kan søge udsættelse eller benådning med de efterfølgende straffe med den virkning, at ansøgningen har opsættende virkning for fuldbyrdelsen af disse straffe. Straffen betragtes i enhver henseende som én afsoningsenhed, jf. Senholt a.st. og strafberegningssbkg. § 8, stk. 1.

Denne sammenlægning gælder også straffe, som idømmes under fuldbyrdelsen af en anden fængselsstraf, forudsat at der er givet fuldbyrdelsesordre, jf. rpl. § 997, stk. 1, inden løsladelse finder sted, jf. strafberegningssbkg. § 8, stk. 2.

Straffene indgår i beregningen i den rækkefølge, de er idømt – dog således, at en eventuel reststraf, der også skal fuldbyrdes, inddrages først. Bødeforvandlingsstraf, der skal afsones i forbindelse med anden fængselsstraf, placeres til sidst i afsoningsforløbet, således at den dømte længst muligt har mulighed for at betale bøden og undgå afsoning af forvandlingsstraffen, jf. strafberegningssbkg. § 9.

§ 18 Ved beregningen af straffetiden foretages fradrag efter reglerne i straffelovens § 86 for anholdelse, varetægtsfængsling og indlæggelse til mentalundersøgelse.

Stk. 2. Ved beregningen af straffetiden foretages endvidere fradrag for anholdelse, varetægtsfængsling og indlæggelse til mentalundersøgelse i en anden sag under straffuldbyrdelsen, såfremt påtale opgives eller tiltalte frifindes. Fradrag foretages med et antal dage svarende til det antal påbegyndte døgn, som frihedsberøvelsen har varet, med tillæg af 50 pct. og oprundet til nærmeste hele antal dage. Fradrag foretages dog kun i de tilfælde, hvor fuldbyrdelsen af fængselsstraffen afbrydes, jf. § 75.

Stk. 3. Ved beregningen af straffetiden foretages desuden fradrag, når den indsatte uforskyldt har været anbragt i forhørscele, strafcelle eller

Kapitel 6. Beregning af straffetiden

sikringscelle eller udelukket fra fællesskab, jf. § 106, nr. 2 og 3. Fradrag foretages med et antal dage svarende til 50 pct. af det antal påbegyndte døgn, indgrebet har varet, og oprundet til nærmeste hele antal dage.

Stk. 4. I det omfang der foretages fradrag efter stk. 2, ydes der ikke erstatning for frihedsberøvelsen efter retsplejelovens kapitel 93 a. I det omfang der foretages fradrag efter stk. 3, ydes der endvidere ikke erstatning for indgreb efter § 106, nr. 2 og 3.

Ældre bestemmelser:

Strl. § 46

Administrative forskrifter:

Bkg. 365 af 17/5 2002 om beregning af straffetiden mv. (strafberegningssbkg.)

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 65-70 og 325 samt III s.

613-614 og 687-688

Bet. 1355/1998 s. 160-169

FT 1999-2000 A 3669-3672 og 3766

Litteratur:

Engbo s. 79-83

Waaben s. 20-23

Senholt s. 108-115 og supplement s. 7-23

Bestemmelsen vedrører de forhold, som kan eller skal føre til fradrag i strafberegningen. Det kan såvel være forhold, som har sammenhæng med den sag eller de sager, som har ført til den aktuelle straffuldbydelse, som forhold, der har sammenhæng med andre straffesager. Endvidere kan visse forhold, der udspringer af selve straffuldbydelsen, føre til fradrag. Endelig regulerer bestemmelsen i et vist omfang forholdet til reglerne om erstatning efter rpl. kap. 93 a, jf. sfl. § 106.

1. Sædvanligt varetægtsfradrag mv. (stk. 1)

Strl. § 86 foreskriver, at der *skal* ske fradrag, hvor den dømte har været anholdt, varetægtsfængslet eller indlagt til mentalundersøgelse i den sag, der har ført til den aktuelle straffuldbydelse.

Forudsætningen i strl. § 86 om, at kriminalforsorgen som straffuldbydende myndighed pålægges at foretage de foreskrevne fradrag i forbindelse med strafberegningen, fremgår nu udtrykkeligt af sfl. § 18, stk. 1.

For at kriminalforsorgen kan foretage en korrekt strafberegning, er det i strl. § 86 bestemt, at dommen skal indeholde de nødvendige oplysninger om varigheden af de elementer, der kan føre til fradrag i straffetiden.

For så vidt angår den nærmere regulering i strl. § 86 henvises til Komm.strl. s. 272, 279 og 389-390.

Bestemmelsen i § 86 medfører i korte træk, at frihedsberøvelse, der har varet under 24 timer ikke fradrages, sammenholdt sfl. §§ 16 og 75, stk. 1, nr. 2.

Straffelovrådet foreslog i bet. 1355/1998, at § 18, stk. 1, skulle henvise til hele § 86 i strl. og ikke kun stk. 1, således som bet. 1181/1989 havde foreslået. Bestemmelsen blev udfærdiget i overensstemmelse med Straffelovrådets op-

fattelse, således at der også er pligt til at sikre, at eventuelle fradrag, der omfattes af § 86, stk. 2-5, kommer den dømte til gode.

Afkortning i en betinget dom sker først, hvis dommen fuldbyrdes enten i medfør af strl. § 60 eller i medfør af en fællesstraf, jf. strl. § 61, stk. 2.

U 1975.658 V: Dommen fastslår, at der ikke er hjemmel i strl § 86 til at undlade at afkorte i en fællesstraf efter strl § 61 i en situation, hvor den dømte havde været frihedsberøvet i den sag, der førte til den tidligere betingede dom.

Afkortning i kombinationsdomme sker som udgangspunkt i den ubetingede del, men retten kan dog bestemme, at afkortning ikke eller kun delvis skal ske i den ubetingede del, som i medfør af strl. § 58, stk. 1, højst kan udgøre 6 måneder.

Retten kan bestemme, at anholdelse, varetægtsfængsling eller indlæggelse til mentalundersøgelse, som har fundet sted i udlandet, i et nærmere bestemt omfang skal fradrages i straffetiden, jf. strl. § 86, stk. 4.

Endelig skal der ske fradrag, hvis en person har været anholdt eller varetægtsfængslet med henblik på fuldbyrdelse af (resten) af en straf, for hvilken den pågældende er blevet betinget benådet eller er prøveløsladt fra, jf. § 86, stk. 5.

Det er i retspraksis statueret, at også frihedsberøvelse i medfør af udlændingelovens § 36 kan medføre afkortning.

U 1997.478 V: T, der var udlænding, var fundet skyldig i et mindre røveri over for en medarbejder på et asylcenter. Han blev idømt straf af fængsel i 8 måneder og udvist med indrejseforbud i 15 år. Han havde i anledning af røveriet været varetægtsfængslet i to døgn og derpå frihedsberøvet fra 27. juni til 9. juli 1996 i medfør af udlændingelovens § 36. Også den sidstnævnte frihedsberøvelse burde i medfør af straffelovens § 86 eller dennes analogi medføre afkortning i den idømte frihedsstraf.

For så vidt angår sager, der ligger *før* iværksættelsen af den aktuelle straffuldbyrdelse, og som ikke har ført til domfældelse, men hvor den pågældende har været anholdt, varetægtsfængslet eller indlagt til mentalundersøgelse, kan der ske »modregning« i den aktuelle straffetid, hvis den pågældende selv ønsker det, og betingelserne for efter anklagemyndighedens praksis at yde erstatning er til stede. »Modregning« sker ved afkortning i straffen ved benådning, forudsat at den pågældende giver afkald på erstatning.

Højesteret har i **U 1993.123 H** behandlet spørgsmålet om sammenhængen mellem afkortningsreglerne i strl. § 86 og erstatningsreglerne for ubetinget frihedsberøvelse i rpl. kap. 93 a. I denne sag var en person idømt frihedsstraf for otte forhold, men fri-

fundet for et forhold, som han havde været varetægtsfængslet for. Højesteret foretog en konkret afvejning af, om der forelå sådanne særlige omstændigheder, at den pågældende kunne få erstatning oven i den afkortning, som allerede var foretaget i medfør af strl.

Kapitel 6. Beregning af straffetiden

§ 86. Højesteret fandt ikke, at der forelå sådanne særlige omstændigheder i den konkrete sag, men modsætningsvis må det antages, at der under visse omstændigheder både kan ske afkortning og ydes erstatning.

Den nærmere fremgangsmåde for afkortningen er beskrevet i straffeberegningsbkg. § 5. Både den dag, hvor frihedsberøvelsen eller indlæggelsen er sket og den dag, hvor den ophører tæller med som afkortningsdage.

2. Forhøjet fradrag

a. Varetægtsfængsling i isolation (stk. 1)

Hvis den dømte under den aktuelle frihedsberøvelse har været isoleret efter rettens bestemmelse, jf. rpl. § 770 a, skal der foretages forhøjet fradrag, jf. strl. § 86, stk. 1, 3. pkt. Om baggrunden herfor, som især er den særlige psykiske belastning, som isolation indebærer, henvises til bet. 1358/1998 om varetægtsfængsling i isolation.

I tillæg til det antal afkortningsdage, som følger af de almindelige regler, jf. ovenfor, skal der lægges yderligere én dag til for den første isolationsdag samt yderligere én dag for hver efterfølgende 3 dages periode, hvor den pågældende har været isoleret, jf. straffeberegningsbkg. § 5, stk. 4. Denne forhøjede afkortning er obligatorisk og kan altså ikke afskæres på grund af egen skyld mv.

b. Varetægtsfængsling under strafudståelse (stk. 2)

Hvis straffuldbyrdelsen har været afbrudt på grund af varetægtsfængsling mv. i forbindelse med en ny sag, har det før sfl. været antaget, at princippet i strl. § 86 kunne finde anvendelse. Førte den nye sag til frihedsstraf, afkortedes anholdelse og varetægtsfængsling mv. i den ny straf, idet straffuldbyrdelsen i den gamle sag ansås for afbrudt. Skete der derimod frifindelse, eller blev sagen opgivet, ansås straffuldbyrdelsen ikke for afbrudt, og den pågældende kunne i stedet af anklagemyndigheden få tillagt erstatning. Denne erstatning var skønsmæssigt fastsat til et lavere beløb end den sædvanlige erstatning for uberettiget frihedsberøvelse, fordi den pågældende jo i forvejen var frihedsberøvet.

Denne sidste situation reguleres nu af § 18, stk. 2, som foreskriver, at der skal foretages fradrag i de situationer, hvor den dømte *under* straffuldbyrdelsen har været anholdt eller varetægtsfængslet mv. i en anden sag, men hvor sagen opgives, eller den pågældende frifindes. Det forudsættes dog, at straffuldbyrdelsen har været afbrudt, dvs. at anholdelsen mv. har været mere end 24 timer, jf. sfl. § 75.

Ud fra samme overvejelser som under den før loven gældende ordning, hvorefter der i disse tilfælde skulle ydes en vis skønsmæssig nedsat erstatning, kompenseres der for den yderligere belastning, som en varetægtsfængsling antages at indebære i forhold til sædvanlig straffuldbyrdelse. Det sker iflg. § 18,

stk. 2, ved, at antallet af afkortningsdage beregnet efter de almindelige regler i stk. 1 forhøjes med 50 pct. og oprundes til nærmeste hele antal dage, jf. også straffeberegningsbkg. § 6, stk. 2. Fradraget er obligatorisk, og den pågældende kan således ikke selv vælge, om der skal ske fradrag eller ydes erstatning.

I det omfang der foretages forhøjet fradrag, kan der ikke ydes erstatning efter rpl. kap. 93 a. Derimod kan der naturligvis opstå spørgsmål om erstatning, hvis frihedsberøvelsen ikke fuldt ud kan afkortes i den aktuelle straf.

Eventuel uberettiget frihedsberøvelse, som vedrører tiden *før* den aktuelle straffuldbyrdelse, reguleres som nævnt i kommentaren til § 18, stk. 1.

c. Visse uforskyldte indgreb (stk. 3)

Bestemmelsen medfører, at der også skal ske fradrag i forbindelse med visse uforskyldte indgreb under straffuldbyrdelsen, jf. sfl. § 106, nr. 2 og 3.

I modsætning til arbejdsgruppen, som udfærdigede bet. 1181/1989, fandt Straffelovrådet i bet. 1355/1998, at de situationer, hvor en indsat uforskyldt har været anbragt i forhørs-celle, straff-celle, sikrings-celle eller har været udelukket fra fællesskab, har en sådan lighed med de tilfælde, hvor en indsat har været varetægtsfængslet under straffuldbyrdelsen, at det vil være naturligt at opstille tilsvarende regler for fradrag, som gælder for varetægtsfradrag.

Det er en forudsætning for fradrag, at betingelsen for at yde erstatning efter § 106, nr. 2 og 3, er opfyldt.

Da straffuldbyrdelsen ikke anses for afbrudt, medens den indsatte er anbragt i forhørs-celle mv., er beregningsmetoden anderledes end i stk. 2. Fradraget svarer til 50 pct. af det antal påbegyndte døgn, indgrebet har varet. Både den dag, indgrebet påbegyndes, og den dag, det ophører, tælles med, og der oprundes til nærmeste antal hele dage.

Det fremgår af straffeberegningsbkg. § 7, stk. 5, at afkortning i disse tilfælde først må foretages, når Direktoratet for Kriminalforsorgen har bestemt, at indgrebet var uforskyldt, jf. sfl. § 106 og bkg. 395 af 17/5 2001 om erstatning i anledning af uforskyldt indgreb, eller retten har omgjort direktoratets nægtelse af erstatning for uforskyldt anbringelse i straff-celle, jf. sfl. § 112, nr. 9.

3. Erstatning (stk. 4)

Reglerne i stk. 2 og stk. 3 er som nævnt obligatoriske, således at den dømte ikke selv kan vælge, om der skal ske fradrag i straffetiden eller udbetales erstatning. Bestemmelsen i stk. 4 udelukker, at der kan udbetales erstatning i tilfælde, hvor der er foretaget fradrag i straffetiden i medfør af stk. 2 og 3. Derimod kan det som nævnt forekomme, at der i stk. 1-situationer under visse omstændigheder både kan ske fradrag og udbetales erstatning.

Kapitel 6. Beregning af straffetiden

Bestemmelsen i stk. 4 er bl.a. begrundet i procesbesparelshensyn. Det bemærkes, at en indsat, som har udstået fængselsstraf i for lang tid, jf. § 106, nr. 1, godt kan både få foretaget fradrag og få udbetalt erstatning. I dette tilfælde kan afgørelse om erstatningens størrelse først træffes, når der er foretaget omberegning af straffetiden i overensstemmelse med strafberegningssbkg. § 7, jf. bkg. 395 af 17/5-2001 om erstatning i anledning af uforskyldte indgreb § 1, stk. 3.

§ 19 Justitsministeren fastsætter regler om straffetidsberegningen.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 65-70 og III s. 688.

Bet. 1355/1998 s. 169

FT 1999-2000 A 3669-3672 og 3766

Litteratur:

Engbo s. 79-83

Administrative forskrifter:

Bkg. 365 af 17/5 2001 om beregning af straffetiden mv. (strafberegningssbkg.).

Justitsministeren har udnyttet denne hjemmel til at udstede bekendtgørelse nr. 365 af 17. maj 2001 om beregning af straffetiden (strafberegningssbekendtgørelsen).

KAPITEL 7

Valg af afsoningsinstitution og senere overførsel mellem afsoningsinstitutionerne

En afgørelse vedrørende placering af dømte i kriminalforsorgens institutioner er en af de mest indgribende administrative afgørelser, som er tillagt kriminalforsorgsmyndighederne. Afsoningsforholdene i åbne og lukkede fængsler og i arresthusene er meget forskellige både på grund af de fysiske forhold, og fordi reglerne i det lukkede regi på mange måder er mere restriktive end i de åbne institutioner. Om baggrunden for, at der ikke er domstolsprøvelse af disse spørgsmål, se kommentaren til § 112. Derimod kan afgørelser af den karakter indbringes for domstolene i medfør af grl. § 63, hvis der opstår spørgsmål om, hvorvidt en afgørelse hviler på et usagligt eller andet ulovligt grundlag, jf. kommentaren til kap. 22 (pkt. 2).

Ved lov nr. 382 af 6/7 2002 om ændring af bl.a. forvaltningsloven blev de indsattes krav på aktindsigt afskåret i sager om valg af afsoningsinstitution og om overførsel til anden afsoningsinstitution eller til anden afdeling i en afsoningsinstitution, jf. forvaltningslovens § 9, stk. 4. At retten til aktindsigt er afskåret, indebærer endvidere, at der ikke er krav om, at der foretages parts-høring, inden der træffes afgørelse. Det fremgår af bemærkningerne til loven, jf. FT 2001-02 (2. saml.) A 3340, at en henvisning til de retsregler, hvorefter afgørelsen er truffet, er tilstrækkelig. Loven trådte i kraft den 8/6 2002.

Reglerne om anbringelse af varetægtsarrestanter findes i Justitsministeriets cirk. 156 af 13/9 1978 om anbringelse af varetægtsarrestanter.

Kap. 7 er opbygget således, at

§§ 20-23 omhandler valg af afsoningsinstitution

§§ 24 og 25 omhandler overførsel mellem åbent og lukket fængsel

§ 26 omhandler overførsel mellem ensartede institutioner, og

§§ 27 og 28 omhandler overførsel mellem fængsel og arresthus.

Overførsel af straffuldbyrdelse til andre lande er ikke omhandlet i straffuldbyrdelsesloven, men i særlig lovgivning herom.

Kapitel 7. Valg af afsoningsinstitution ...

Ved lov 214 af 31/5 1963 er der fastsat nærmere regler om samarbejdet med Finland, Island, Norge og Sverige om fuldbyrdelse af straf mv. Loven er udmøntet i cirk. 220 af 16/12 1963. I medfør af disse regler kan fuldbyrdelsen af straffe, som er idømt i et af de nordiske lande, under visse omstændigheder overføres til det nordiske land, hvor den dømte er statsborger eller har fast ophold. Overførsel forudsætter, at der er tale om ensartede straffe, som administrativt kan omsættes til modtagerlandets tilsvarende strafart. Overførsel kan ske uden samtykke fra den dømte. Se nærmere Karnovs Lovsamling 2001 s. 4420-4422.

Efter lov 323 af 4/6 1986, som ændret senest ved lov 280 af 25/4 2001, kan udenlandske straffedomme mv. fuldbyrdes i Danmark og danske straffedomme mv. i udlandet under visse nærmere omstændigheder. Loven bygger på den europæiske konvention af 21/3 1983 om overførsel af domfældte. Se endvidere tillægsprotokol af 18/12 1997. Konventionen og tillægsprotokollen er optaget som bilag til henholdsvis 1986-loven og 2001-loven. Overførsel i medfør af disse regler kræver som udgangspunkt samtykke fra den dømte. Overførslen kan enten ske til fortsat fuldbyrdelse af en igangværende afsoning, eller hvis retsfølgen på grund af sin karakter eller varighed er uforenelig med fuldbyrdeslandets lovgivning, eller hvis denne stats lovgivning kræver det, ved tilpasning gennem en domstolsafgørelse eller administrativ afgørelse til modtagerlandets egen lovgivning. Se endvidere Karnovs Lovsamling 2001 s. 4422-4429 og Greve s. 102-103.

Institutioner mv.

§ 20 Fængselsstraf fuldbyrdes i fængsel eller i arresthus
Stk. 2. Fængselsstraf kan dog efter reglerne i § 78 om anbringelse i og overførsel til særlig institution mv. i særlige tilfælde fuldbyrdes i kriminalforsorgens pensioner og i institutioner mv. uden for kriminalforsorgen.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 71-74 og 86-87 samt III s. 614 og 688-689
Bet. 1355/1998 s. 174
FT 1999-2000 A 3672-3673 og 3766

Administrative forskrifter:

Bkg. 572 af 5/7 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fængselsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsbkg.)
Vejl. 69 af 5/7 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fængselsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsvejl.)

Fængselsstraf fuldbyrdes som udgangspunkt i enten fængsel eller arresthus. Hertil kommer muligheder for i medfør af sfl. § 78 at fuldbyrde fængselsstraf i en af kriminalforsorgens pensioner eller i en institution mv. uden for kriminalforsorgen. Endelig kan fængselsstraf i medfør af reglerne om udstationering, jf. sfl. § 46, fuldbyrdes i en af kriminalforsorgens pensioner, i en institution uden for kriminalforsorgen eller ganske undtagelsesvis i eget hjem.

Udtrykket »fængsel« omfatter lukkede og åbne fængsler (se kommentaren til § 5) inklusiv Anstalten ved Herstedvester og omfatter såvel selvstændige institutioner som fængselsafdelinger, som er tilknyttet fængslerne (f.eks. Fængselsafdelingen Kærshovedgård, som er tilknyttet Statsfængslet ved Nr. Snede og Fængselsafdelingen på Holsbjergvej, som er tilknyttet Anstalten ved Herstedvester).

Udtrykket »arresthus« omfatter arresthusene i provinsen og Københavns Fængsler (Vestre Fængsel, Blegdamsvejens Fængsel og Politigårdens Fængsel m.m.).

En beskrivelse af de enkelte fængsler findes bl.a. i publikationen »Kriminalforsorgen«, som er udgivet af Direktoratet for Kriminalforsorgen. Se www.kriminalforsorgen.dk (menupunkt »Fakta«/»Lokal information«).

Anbringelse i fængsel eller arresthus

§ 21 Fængselsstraf fuldbyrdes normalt i fængsel.

Stk. 2. Kortvarig fængselsstraf kan fuldbyrdes i arresthus, i det omfang det er nødvendigt af hensyn til den samlede udnyttelse af pladserne i kriminalforsorgens institutioner.

Stk. 3. Fængselsstraf kan endvidere fuldbyrdes i arresthus, hvis

- 1) det må anses for nødvendigt for at forebygge overgreb på medindsatte, personale eller andre i institutionen,
- 2) der er bestemte grunde til at antage, at den dømtes farlighed eller kriminalitet gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse, brandstiftelse eller indsmugling eller handel med euforiserende stoffer,
- 3) det må anses for nødvendigt for at beskytte den dømte mod overgreb eller
- 4) den dømte efter de lægelige oplysninger bør anbringes i Vestre Hospital.

Stk. 4. Fængselsstraf kan endvidere fuldbyrdes i arresthus, hvis den dømte selv ønsker det og

- 1) har udgang til arbejde, uddannelse eller anden godkendt aktivitet eller
- 2) særlige familiemæssige eller andre personlige forhold taler for det.

Kapitel 7. Valg af afsoningsinstitution ...

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 87-89 samt III s. 614 og 689-690
Bet. 1355/1998 s. 174-177
FT 1999-2000 A 3673-3675, 3679 og 3766-3767

selsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsbkg.)
Vejl. 69 af 5/7 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fængselsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsvejl.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 572 af 5/7 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fæng-

Litteratur:

Engbo s. 107-110
Greve i NTfK 2001.8-10

1. Indledning

Som udgangspunkt skal fængselsstraf fuldbyrdes i fængsel og ikke i arresthus, som ikke har samme fællesskabsmuligheder og beskæftigelses- og fritidsmuligheder, som fængsler har. Reglen er i overensstemmelse med kravet i Kriminalforsorgens Principprogram om ikke at gennemføre flere indskrænkninger i den indsattes dagligdag end nødvendigt for dommens fuldbyrdelse, jf. Kriminalforsorgens Principprogram s. 14 (princippet om mindst mulig indgriben) og Greve NTfK 2001.8-10.

Samme hensyn ligger bag reglen i rpl. § 777 om overførsel af varetægtsarrestanter til fængsel.

Bestemmelsen opregner, i hvilke tilfælde fængselsstraf kan fuldbyrdes i arresthus. Det kan ske på grund af kapacitetsforholdene i kriminalforsorgens institutioner, på grund af den indsattes egne forhold, eller fordi den indsatte selv ønsker det.

2. Kapacitetsforholdene

Af hensyn til en rimelig udnyttelse af kriminalforsorgens institutioner kan kortvarige straffe fuldbyrdes i arresthuse. Straf på indtil seks måneders fængsel betragtes som kortvarige, jf. anbringelses- og overførselsbkg. § 2. Ud over de dømte, der i medfør af § 21, **stk. 2**, anbringes i arresthus, vil også indsatte, som er varetægtsfængslet, indtil fuldbyrdelsen iværksættes, ofte tilbringe den første del af fuldbyrdelsen i arresthus, indtil der bliver plads i det fængsel, hvor den pågældende skal afsone. Der er ikke fastsat tidsmæssige begrænsninger på længden af dette tidsrum, men det må antages, at reglen i anbringelses- og overførselsbkg. § 2 må medføre, at ventetiden i arresthus så vidt muligt ikke bør være længere end 6 måneder.

3. Indsattes egne forhold

Reglerne i stk. 3 rummer i et vist omfang en udvidelse af mulighederne for at anbringe afsonere i arresthus i forhold til praksis før loven. Det gælder således

reglen i **stk. 3, nr. 1**, som bl.a. sigter på såkaldt »negativt stærke« indsatte, typisk med bandetilknytning.

Ved »*negativt stærke indsatte*« forstås indsatte, som ved vold, trusler, økonomisk udnyttelse eller anden form for udnyttelse udgør en negativt styrende faktor i forhold til medindsatte eller på samme måde søger at få personalet til at foretage eller undlade handlinger. Udtrykket anvendes navnlig (men ikke udelukkende) om grupper af indsatte, herunder rockere og deres støttegrupper, som erfaringsmæssigt skaber sig en magtposition i fængslet, og som ved hjælp af gruppe-medlemmer uden for fængslet kan udstrække deres magt til trusler og pres på de indsatte eller personalets familier mv., se anbringelses- og overførselsvejl. pkt. 18.

Det kræves ikke, at der konkret kan påvises risiko for overgreb på medindsatte eller personale mv. Oplysning om, at en indsat tilhører en gruppering, der erfaringsmæssigt optræder som negativt stærke eller erfaringer fra tidligere fængselsophold, er tilstrækkelig. Se i øvrigt om baggrunden for reglerne i bet. 1355/1998 s. 170-171.

Ved »*overgreb*« forstås dels fysiske overgreb og trusler, dels udnyttelse af svagere indsatte, herunder ved begrænsning af deres handlefrihed, f.eks. i forbindelse med valg af beskæftigelse og fritidsaktiviteter mv. Begrebet omfatter også situationer, hvor den negativt stærkes magtposition bl.a. i kraft af bandetilhørsforholdet bruges til at påvirke personalet til at foretage eller undlade handlinger, som vedrører de nødvendige sikkerheds- og kontrolforanstaltninger.

Reglen i **stk. 3, nr. 2**, indebærer også en udvidelse i forhold til praksis før loven, idet beviskravet for, at der er risiko for indsmugling af narkotika (i større omfang) er svækket. Tidligere krævedes det, at det konkret måtte antages, at den dømte ville indsmugle narkotika i større omfang. Efter reglen i nr. 2 er det tilstrækkeligt, at der er »bestemte grunde« til at antage, at anbringelse i arresthus er nødvendig for at forebygge indsmugling af ikke-bagatelagtig karakter.

Anbringelse i arresthus kan endvidere ske for at beskytte den dømte mod overgreb, jf. **stk. 3, nr. 3**, også selv om den dømte ikke selv betragter risikoen som betydningsfuld. Reglen er begrundet i den særlige omsorgspligt, som kriminalforsorgen antages at have for de indsatte. Reglen er især relevant i relation til svage indsatte, f.eks. indsatte med narkogæld eller indsatte, hvis kriminalitet (især sædelighedskriminalitet og misbrug af børn) gør dem særligt sårbare for mobning, trusler og vold mv. Reglen finder også anvendelse i tilfælde, hvor kriminalforsorgen har fortrolige oplysninger fra politiet om trusler mod den pågældende, som af efterforskningsmæssige grunde ikke kan afsløres.

Kapitel 7. Valg af afsoningsinstitution ...

Selv om den dømte er egnet til placering i fængsel, kan der endelig af lægelige grunde ske anbringelse i Vestre Hospital, jf. **stk. 3, nr. 4**, der, som kriminalforsorgens eneste hospital, er anbragt i Vestre Fængsel, som er et arresthus.

Se kommentaren til kapiteloverskriften for så vidt angår adgangen til aktindsigt i disse sager.

4. Indsattes eget ønske

Arresthusenes placering i byerne kan gøre det hensigtsmæssigt at lade den indsatte afslutte et udslusningsforløb med frigang fra arresthuset i det område, hvor den pågældende skal bosættes efter løsladelsen. På samme måde kan f.eks. vanskelige forhold i familien gøre det hensigtsmæssigt, at den indsatte får tilladelse til at afsone tættene på hjemmet, end fængslernes placering muliggør.

Anbringelse i åbent eller lukket fængsel

§ 22 Fuldbyrddelse af straf i fængsel sker normalt i åbent fængsel.

Stk. 2. Fuldbyrddelse af straffen skal dog ske i lukket fængsel, når straffen er på 5 år eller mere. Fuldbyrddelsen af straffen skal imidlertid også i dette tilfælde ske i åbent fængsel, hvis det ikke findes betænkeligt efter det i øvrigt oplyste om den dømte.

Stk. 3. Fuldbyrddelse af straf i fængsel kan ske i lukket fængsel, hvis det må anses for nødvendigt for at forebygge overgreb på medindsatte, personale eller andre i institutionen.

Stk. 4. Det samme gælder, hvis der efter de i øvrigt foreliggende oplysninger om den dømte og efter kriminalitetens art er bestemte grunde til at antage, at den dømte ved anbringelse i åbent fængsel vil

- 1) undvige eller
- 2) begå strafbart eller groft disciplinært forhold eller udvise anden adfærd, der er åbenbart uforenelig med ophold i åbent fængsel.

Stk. 5. Fuldbyrddelse af straf i fængsel kan endvidere ske i lukket fængsel, hvis

- 1) det må anses for nødvendigt for at beskytte den dømte mod overgreb eller
- 2) den dømte efter de lægelige oplysninger bør anbringes i Anstalten ved Herstedvester.

Stk. 6. Fuldbyrddelse af straf i fængsel kan desuden ske i lukket fængsel, hvis den dømte selv ønsker det og særlige familiemæssige eller andre personlige forhold taler for det.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 89-93 samt III s. 614-615 og 691-693

Bet. 1355/1998 s. 177-179

FT 1999-2000 A 3675-3676, 3679 og 3767-3768

Administrative forskrifter:

Bkg. 572 af 5/7 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fængselsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsbkg.)

Vejl. 69 af 5/7 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fængselsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsvejl.)

Litteratur:

Engbo s. 88 og 90-99

Greve s. 100

Greve i NTFK 2001.13

1. Åbent eller lukket fængsel? (stk. 1)

Udgangspunktet er, at fængselsstraf fuldbyrdes i *åbne fængsler*. Reglen harmonerer med grundlæggende ideer i Kriminalforsorgens Principprogram om, at fuldbyrdelse ikke må være mere indgribende end formålet tilsiger. I overensstemmelse med udgangspunktet anbringes over 90 pct. af alle, som indsættes i fængslerne, i åben institution.

Anbringelse i *lukket fængsel* kræver således en særlig begrundelse.

2. Anbringelse i lukket fængsel

a. Lang straf (stk. 2)

Udgangspunktet er anbringelse i lukket fængsel, når straffen er 5 år eller mere. Anbringelse i åbent fængsel skal dog også finde sted i disse tilfælde, hvis det ikke konkret findes (sikkerhedsmæssigt) betænkeligt, jf. stk. 2. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis den dømte ikke er blevet varetægtsfængslet i forbindelse med dommen, jf. rpl § 769, stk. 1.

b. Overgreb (stk. 3)

Reglen i stk. 3 svarer til reglen i § 21, stk. 3, nr. 1, og er også en udvidelse af muligheden for at anbringe i lukket regi, se bemærkningerne til § 21. Reglen betyder, at negativt stærke, som ikke er anbragt i arresthus i medfør af § 21, stk. 3, nr. 1, normalt anbringes i lukket fængsel.

c. Undvigelse mv. (stk. 4)

Også denne regel giver udvidede muligheder for anbringelse i lukket fængsel, idet det ikke mere kræves, at kriminalforsorgen konkret skal kunne bevise, at den pågældende vil undvige eller udvise en adfærd, der er åbenbart uforenelig med ophold i åbent fængsel. Der skal dog foreligge »bestemte grunde« til at antage, at anbringelse i lukket fængsel er nødvendig. Sådanne bestemte grunde vil typisk bestå i erfaringer fra tidligere fængselsophold.

Kapitel 7. Valg af afsoningsinstitution ...

d. Beskyttelse (stk. 5, nr. 1)

Reglen om, at dømte mod deres vilje kan anbringes i lukket fængsel af hensyn til deres egen beskyttelse, bygger på den særlige omsorgsforpligtelse, som kriminalforsorgen har for indsatte, som er i kriminalforsorgens varetægt. Bestemmelsen finder anvendelse i tilfælde, hvor den indsatte ikke selv har forståelse for den risiko, der er for udnyttelse, mobning, trusler eller voldelige overgreb, f.eks. i forbindelse med narkogæld eller karakteren af den pågældendes kriminalitet. Indsatte, som har begået sædelighedskriminalitet eller har mishandlet børn, er særligt udsatte for repressalier. Endelig kan der være situationer, hvor kriminalforsorgen er i besiddelse af fortrolige oplysninger fra politiet om trusler mod den dømte, som denne af efterforskningsmæssige grunde ikke kan gøres bekendt med.

Hvis den dømte selv ønsker at blive anbragt i lukket fængsel af beskyttelsesmæssige grunde, vil dette kunne ske i medfør af stk. 6.

e. Psykiatrisk behandling (stk. 5, nr. 2)

Selv om en dømt er egnet til åbent fængsel, kan det efter omstændighederne være nødvendigt at anbringe den pågældende i Anstalten ved Herstedvester, som er kriminalforsorgens eneste psykiatriske fængsel. En anbringelse i denne lukkede institution vil bygge på lægelige oplysninger vedrørende behovet for psykiatrisk observation eller behandling.

f. Eget ønske (stk. 6)

Anbringelse i lukket institution efter eget ønske af indsatte, som i øvrigt hører hjemme i åbent regi, kan f.eks. ske af beskyttelsesmæssige grunde, jf. foran. Det kan endvidere ske, hvis den dømte af personlige grunde finder det vanskeligt at modstå fristelsen til f.eks. at undvige fra en åben institution.

g. Andre grunde

Reglen i § 22 suppleres for så vidt angår visse dømte for sædelighedskriminalitet af de regler om en særlig visitationsordning, der er fastsat i medfør af bemyndigelsesreglen i § 30, se kommentaren hertil.

3. Anbringelse i halvåben afdeling

Hvis betingelserne for anbringelse i lukket fængsel er til stede, kan det i stedet bestemmes, at den dømte skal anbringes i halvåben afdeling i et af de åbne fængsler, jf. anbringelses- og overførselsbkg. § 4. Det forudsættes, at en sådan anbringelse anses for ubetænkelig og relevant i forhold til den dømtes behov. Anbringelse i halvåben afdeling kan f.eks. ske, hvis undvigelsesrisikoen antages at blive elimineret ved udskillelsen fra det store fællesskab i et åbent fængsel

og ved den tættere personalebemanning i de halvåbne afdelinger, jf. anbringelses- og overførselsvejl. pkt. 11-12.

Se kommentaren til kapiteloverskriften om udelukkelse af aktindsigt i disse sager.

Valg af afsoningsinstitution

§ 23 Fængselsstraf skal, så vidt det er praktisk muligt, fuldbyrdes i nærheden af den dømtes hjemsted. Ved afgørelsen af, i hvilket åbent eller lukket fængsel eller i hvilket arresthus den dømte skal anbringes, skal der endvidere tages hensyn til den dømtes egne ønsker, navnlig vedrørende arbejds-, uddannelses-, familie- eller helbredsmæssige forhold.

Stk. 2. Reglerne i stk. 1, 1. pkt., kan fraviges

- 1) ved kortvarig fængselsstraf,
- 2) af hensyn til den samlede udnyttelse af pladserne i kriminalforsorgens institutioner,
- 3) for at beskytte den dømte mod overgreb,
- 4) for at yde den dømte pædagogisk, lægelig eller anden særlig bistand,
- 5) for at forebygge overgreb på medindsatte, personale eller andre i institutionen,
- 6) for at forhindre, at den indsatte undviger, eller
- 7) for at undgå, at den indsatte afsoner i en institution, hvor en af den indsattes nærstående gør tjeneste.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 93-94 samt III s. 615-616 og 693-694
 Bet. 1355/1998 s.179-180
 FT 1999-2000 A 3676, 3679-3680 og 3768-3769

Administrative forskrifter:

Bkg 572 af 5/7 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fængselsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsbkg.)
 Vejl. 69 af 5/7 2002 om anbringelse og over-

førsel af personer, som skal udstå fængselsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsvejl.)

Bkg. 390 af 17/5 2001 om behandling af 15-17 årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner

Vejl. 96 af 16/5 2001 om behandling af 15-17 årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner

Litteratur:

Engbo s. 114-118
 Greve s. 101

Kapitel 7. Valg af afsoningsinstitution ...

Når der er taget stilling til, hvilken type institution en dømt skal afsone i, er det grundlæggende princip for valg af institution et (*modificeret*) *nærhedsprincip*. Se også anbringelses- og overførselsbkg. §§ 1 og 2 og vejl. pkt. 8-10.

Modifikationerne består dels i det praktiske forhold, at de fleste fængsler er placeret i Jylland og på Fyn, mens en stor del af de dømte har bopæl i hovedstadsområdet. Dømte fra Storkøbenhavn må således i et vist omfang anbringes i fængsel vest for Storebælt, især når der er tale om anbringelse i åbent regi.

Desuden kan nærhedsprincippet modificeres af den dømtes eget ønske om placering i en institution, som kan tilgodese den pågældendes arbejds- og uddannelsesmæssige behov mv.

Derudover kan nærhedsprincippet fraviges af en række grunde, hvoraf nogle svarer til begrundelserne for at fravige hovedreglerne om placering i (åbent) fængsel i §§ 21 og 22. Det drejer sig om beskyttelseshensynet i **stk. 2, nr. 3**, hensynet til at forebygge overgreb på andre i **stk. 2, nr. 5**, og hensynet til at hindre undvigelse i **stk. 2, nr. 6**.

Herudover kan nærhedsprincippet fraviges af følgende grunde:

- 1) Ved *kortvarige straffe* jf. **stk. 2, nr. 1**. Disse kan afsones i særlige korttidsanstalter, hvoraf der for tiden kun findes én, nemlig Fængselsafdelingen Kærshovedgård ved Ikast.
- 2) Af hensyn til *kapacitetsudnyttelsen*, jf. **stk. 2, nr. 2**. Hensynet til en optimal ressourceanvendelse, jf. Kriminalforsorgens Principprogram s. 15, kan betyde, at dømte, hvis den nærmeste institution er fyldt op, placeres i en anden institution, hvor der er plads. For voldsdømte og visse andre (f.eks. samfundstjenestedømte, der på grund af vilkårsovertrædelser skal afsone den oprindeligt betingede fængselsstraf) fraviges nærhedsprincippet ofte for at opfylde kravet om særlig hurtig indsættelse, jf. anbringelses- og overførselsbkg. § 2, stk. 3, og vejl. pkt. 9. For voldsdømte udarbejdes der derfor løbende særlige administrative retningslinier for fordelingen.
- 3) Af hensyn til *den dømtes særlige behov*, jf. **stk. 2, nr. 4**. Bestemmelsen om at fravige nærhedsprincippet (evt. mod den dømtes ønske) for at tilgodese særlige behandlingsbehov har sammenhæng med den øgede fokusering på indretning af særlige behandlingstilbud i kriminalforsorgens institutioner. Reglen giver mulighed for at indrette særlige institutioner eller afdelinger for *kvinder*, for *psykisk syge*, for *unge* eller for andre grupper med særlige behov. *Kvindelige afsonere* anbringes således enten i arresthus, herunder Københavns Fængsler eller i Statsfængslet i Ringe (lukket fængsel) eller i Statsfængslerne i Møgelkær eller Horserød (åbne fængsler). *Psykisk syge* anbringes således som udgangspunkt i Anstalten ved Herstedvester, uanset hvor de har bopæl. FN's børnekonvention, jf. bkg. 6 af 16/1 1992 (Lovtidende C), fastslår i artikel 37 (b), at *børn* (det vil i denne forbindelse i Danmark

sige 15-17 årige) kun må frihedsberøves som sidste udvej. I danske fængsler og arresthuse sidder der i gennemsnit relativt få 15-17 årige. Således var der i 2001 i gennemsnit 4 varetægtsfængslede og 7 afsonere i denne aldersgruppe. I artikel 37 (c) fastslås det, at børn, der er frihedsberøvet, skal holdes adskilt fra voksne, medmindre en sådan adskillelse ikke anses at tjene barnets tarv. Denne regel fortolkes således, at der som alt overvejende hovedregel skal indrettes særlige afdelinger til 15-17 årige. De danske erfaringer med at placere de – meget få – 15-17 årige i særlige afdelinger var imidlertid så dårlige, at en sådan placering ikke kunne anses for stemmende med barnets tarv. Se nærmere herom Engbo s. 116. I stedet søger man i Danmark at leve op til konventionens krav ved at kriminalforsorgen, når en 15-17 årig idømmes en ubetinget frihedsstraf, er forpligtet til at søge den pågældende anbragt på en af kriminalforsorgens pensioner eller på en institution uden for kriminalforsorgen i medfør af sfl. § 78, stk. 2, jf. § 5 i bkg. 390 af 17/5 2001. I de tilfælde, hvor dette ikke er muligt, placeres unge i overensstemmelse med hovedreglerne i §§ 21 og 23 i det åbne fængsel, der ligger nærmest den pågældendes bopæl, jf. § 6 i bkg. 390 af 17/5 2001. Hvis den unge anbringes i et lukket fængsel, sker det i Statsfængslet i Ringe eller arresthus eller, hvis den unge har behov for psykiatrisk behandling, i Anstalten ved Herstedvester, jf. § 7 i bkg. 390 af 17/5 2001. For at beskytte den unge mod negativ påvirkning eller udnyttelse fra ældre indsatte er der fastsat særlige regler om den interne placering af den unge i institutionen og om personaletilsyn mv., jf. §§ 9-10, jf. §§ 2-3, i bkg. 390 af 17/5 2001 samt vejledningen hertil, pkt. 11 og 13.

Se kommentaren til kapiteloverskriften om udelukkelse af aktindsigt i disse sager.

Den før loven almindelige praksis med at anbringe dømte, som er dømt i samme sag for overtrædelse af f.eks. strl. § 191 i forskellige fængsler for at mindske risikoen for indsmugling af narkotika og dermed fravige nærhedsprincippet for nogle af dem, er der ikke mere hjemmel til.

Overførsel af indsatte fra lukket til åbent fængsel

§ 24 En indsat i et lukket fængsel skal overføres til åbent fængsel, når

- 1) betingelserne i § 22, stk. 3-6, og § 25, stk. 2-4 og 6, ikke længere er opfyldt, eller
- 2) overførsel til åbent fængsel i øvrigt ikke anses for betænkelig.

Kapitel 7. Valg af afsoningsinstitution ...

Stk. 2. Overførsel til åbent fængsel kan undlades, hvis den resterende straffetid er ganske kort.

Forarbejder:

Bet. 1181 /1989 I s. 95-96 samt III s. 616 og 694-695

Bet. 1355/1998 s. 180-182

FT 1999-2000 A 3676-3677 og 3769-3770

selsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsbkg.)

Vejl. 69 af 5/7 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fængselsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsvejl.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 572 af 17/5 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fæng-

Litteratur:

Engbo s. 88-89 og 93-94

I overensstemmelse med princippet om mindst mulig indgriben skal den indsatte overføres til åbent fængsel, hvis betingelserne for anbringelse i lukket fængsel ikke mere er til stede. Reglen betyder, at den indsatte, efterhånden som tiden går, ved sin adfærd i det lukkede fængsel kan fjerne det oprindelige grundlag for anbringelsen.

Bestemmelsen indebærer bl.a., at en indsat – herunder også en negativt stærk indsat – som er anbragt i lukket fængsel på grund af risiko for overgreb på andre, skal overføres til åbent fængsel, når denne risiko ikke længere består, f.eks. hvis den indsatte adfærd under afsoningen ændrer sig.

AKS 1999:19: Antaget at medlemskab af en rockergruppe med betydelig vægt vil tale imod overførsel til åbent fængsel, men at der skal foretages en konkret vurdering. Der er

således tale om en formodningsregel, der medfører, at der kan foreligge konkrete omstændigheder, som alligevel gør overførsel forsvarlig, jf. også vejledningens pkt. 22.

Afgørelsen om overførsel træffes som udgangspunkt af lederen af den lukkede institution (eller den, der bemyndiges hertil) eller for så vidt angår dømte med straffe på 8 år og derover eller forvaring af Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. anbringelses- og overførselsbkg. §§ 5 og 6.

Der er i anbringelses- og overførselsbkg. §§ 7-9 fastsat nærmere regler om, hvornår spørgsmålet om overførsel skal tages op, således at det sikres, at den dømtes ophold i lukket fængsel ikke udstrækkes længere, end formålet tilsiger. Spørgsmålet om overførsel skal således tages op, når det efter de foreliggende oplysninger må antages, at betingelserne for overførsel er til stede. Spørgsmålet skal i hvert fald tages op, når den dømte har gennemført to uledsagede udgange uden misbrug som led i et regelmæssigt udgangsforløb, jf. anbringelses- og overførselsbkg. § 7.

Hvis der kun er ganske kort tid tilbage til løsladelsen, kan overførsel undlades.

Overførsel til åbent fængsel vil normalt *ikke* ske *imod den indsatte* vilje, idet modstand mod overførsel i sig selv kan indicere risiko for, at den indsatte ikke vil kunne tilpasse sig forholdene i den åbne institution eller vil undvige. Det forekommer således ikke sjældent, at indsatte modsætter sig overførsel til et åbent fængsel, som ligger betydeligt længere væk fra den pågældendes bopæl og familie, end det lukkede fængsel gør, jf. også reglerne om frivillig placering i lukket fængsel i § 22, stk. 6, og om frivillig overførsel til lukket fængsel i § 25, stk. 6. Det fremgår dog af forarbejderne (bet. 1181/1989 III s. 695), at fængslet både i den her nævnte situation og i tilfælde, hvor den dømte modsætter sig overførsel af frygt for de større krav, som ophold i åbent fængsel stiller, skal forsøge at motivere den indsatte til at lade sig overføre som led i den gradvise udslusning til det almindelige samfund.

Selv om betingelserne for overførsel til åbent fængsel ikke er til stede, kan der, når det anses for ubetænkeligt og relevant i forhold til den indsatte behov, ske overførsel til *halvåben afdeling*. Sådanne afdelinger findes i de fleste åbne fængsler. Se i øvrigt anbringelses- og overførselsbkg. § 10, og vejl. pkt. 12.

Overførsel af indsatte fra åbent til lukket fængsel

§ 25 En indsat i et åbent fængsel kan overføres til lukket fængsel, når

- 1) den pågældende er undvejet eller har forsøgt herpå,
- 2) den pågældende er fundet i besiddelse af en ikke ubetydelig mængde euforiserende stoffer,
- 3) der er bestemte grunde til at antage, at den pågældende har indsmuglet eller handlet med euforiserende stoffer, eller
- 4) der er bestemte grunde til at antage, at den pågældende har udøvet overgreb på medindsatte, personale eller andre i institutionen.

Stk. 2. En indsat i et åbent fængsel kan endvidere overføres til lukket fængsel, hvis det må anses for nødvendigt for at forebygge overgreb på medindsatte, personale eller andre i institutionen.

Stk. 3. Det samme gælder, når der efter de nu foreliggende oplysninger er en særlig bestyrket mistanke om, at den indsatte ved fortsat ophold i åbent fængsel vil

- 1) undvige eller
- 2) begå grovere strafbart eller groft disciplinært forhold eller udvise anden adfærd, der er åbenbart uforenelig med fortsat ophold i åbent fængsel.

Stk. 4. En indsat i åbent fængsel kan også overføres til lukket fængsel, hvis

Kapitel 7. Valg af afsoningsinstitution ...

- 1) det må anses for nødvendigt for at beskytte den pågældende mod overgreb eller
- 2) den pågældende efter de lægelige oplysninger bør overføres til Anstalten ved Herstedvester.

Stk. 5. Under behandlingen af spørgsmålet om overførsel til lukket fængsel kan den indsatte midlertidigt anbringes i arresthus, når der er grund til at antage, at betingelserne for overførsel er opfyldt. Såfremt den indsatte samtykker heri, kan anbringelsen i stedet ske i lukket fængsel. Vedrører spørgsmålet overførsel efter stk. 4 til Anstalten ved Herstedvester, kan den midlertidige anbringelse altid ske i denne institution.

Stk. 6. En indsat i åbent fængsel kan desuden efter eget ønske overføres til lukket fængsel, hvis særlige familiemæssige eller andre personlige forhold taler for det.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 96-98 samt III s. 616-617 og 695-697
Bet. 1355/1998 s. 182-185
FT 1999-2000 A 3677-3678, 3679-3680 og 3770-3771

selsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsbkg.)
Vejl. 69 af 5/7 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fængselsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsvejl.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 572 af 5/7 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fæng-

Litteratur:

Engbo s. 99-105
Greve i NTFK 2001.9-10

1. Indledning

Det fremgår af forarbejderne, at overførsel fra åbent til lukket fængsel skal bero på en konkret vurdering, også når overførelsen begrundes med faktiske forhold, samt at overførsel skal undlades, selv om (en af) betingelserne for overførsel er opfyldt, hvis fortsat fuldbyrdelse i åbent fængsel ikke findes betænkeligt efter det i øvrigt oplyste om den indsatte. Dette fremgår også af udtrykket »kan« overføres, som anvendes i alle dele af § 25.

Afgørelse om overførsel træffes af institutionens leder eller den, der bemyndiges hertil, jf. anbringelses- og overførselsbkg. § 11. I visse tilfælde skal Direktoratet for Kriminalforsorgen underrettes, inden overførslen finder sted, f.eks. hvis afgørelsen vedrører langtidsstraffede (med fængsel i otte år og derover eller forvaring).

Se sfl. § 63, stk. 2, om eventuel midlertidig udelukkelse fra fællesskab, mens spørgsmålet om overførsel behandles.

Der er i anbringelses- og overførselsbkg. § 13 fastsat nærmere regler om sagsbehandling i disse sager, jf. også vejl. kap. 7.

2. Undvigelse mv. (stk. 1)

Undvigelse eller forsøg herpå fra åbent fængsel kan føre til overførsel til lukket fængsel, jf. **stk. 1, nr. 1**. Det afhænger af en konkret vurdering af omstændighederne omkring undvigelsen eller forsøget herpå, om det i sig selv er tilstrækkeligt til at overføre den indsatte, eller om disciplinære foranstaltninger eller eventuel overførsel til halvåben afdeling kan modvirke risikoen for, at den indsatte på ny undviger eller forsøger herpå. Hertil kommer, at undvigelse nu er strafbar, jf. strl. § 124, stk. 1 (lov 382 af 6/6 2002).

Endvidere kan overførsel finde sted på grund af *narkotika*, jf. **stk. 1, nr. 2 og 3**, hvis den indsatte er fundet i besiddelse af en ikke ubetydelig mængde euforiserende stoffer, eller der er bestemte grunde til at antage, at den indsatte har indsmuglet eller handlet med sådanne stoffer. Det kræves ikke, at den pågældende er sigtet i denne forbindelse. På den anden side må overførsel ikke finde sted, hvis det fundne stof er eller må antages at være »plantet« hos den indsatte, f.eks. med det formål at få den pågældende fjernet. I medfør af § 28, stk. 2, kan overførsel til arresthus i op til 8 uger træde i stedet for overførsel til lukket fængsel i tilfælde, som er omfattet af § 25, stk. 1, nr. 2 og 3. Denne regel er begrundet i ønsket om at begrænse overførslerne til lukket fængsel.

Overførsel kan også ske, hvis der er bestemte grunde til at antage, at den indsatte har foretaget *overgreb på andre* i institutionen, jf. **stk. 1, nr. 4**. Reglen skal ses i sammenhæng med § 21, stk. 3, nr. 1, § 22, stk. 3, og § 23, stk. 2, nr. 5, om placering af negativt stærke indsatte mv. Reglen betegner en udvidelse af overførselsmulighederne i forhold til retstilstanden før loven, idet det nu ikke kræves, at kriminalforsorgen skal bevise, at den pågældende har foretaget overgreb, men alene skal angive bestemte grunde til at antage det.

3. Forebyggelse af overgreb (stk. 2)

Overførsel kan ske, selv om der ikke er bestemte grunde til at antage, at den indsatte har foretaget overgreb mod andre i fængslet, hvis det dog må anses for nødvendigt for at *forebygge* sådanne *overgreb*. Også denne regel skal ses i sammenhæng med de forannævnte regler om negativt stærke indsatte. Overførsel kan f.eks. finde sted, hvis det først under straffuldbyrdelsen i det åbne fængsel bliver klart, at den pågældende er tilknyttet en rockergruppe eller lignende eller i øvrigt ved sin fysiske eller psykiske styrke udgør en risiko for andre, som gør overførsel nødvendig.

4. »Uforenelig adfærd« (stk. 3)

Denne regel er også en forebyggelsesregel, som kræver, at der er særlig bestyret mistanke om, at den indsatte vil udvise en adfærd, som er *åbenbart uforenelig med fortsat ophold i åbent fængsel*. Det kan f.eks. være i form af risiko for

Kapitel 7. Valg af afsoningsinstitution ...

undvigelse eller grovere strafbare eller groft disciplinære forhold eller udeblivelse fra udgang, jf. udgangsvejl. pkt. 43-45. Beviskravene i denne bestemmelse er strengere end kravene i § 22, stk. 4, om anbringelse fra starten i lukket fængsel af disse grunde.

AKS 1996:82: Indsatte havde haft 4 disciplinærsager på under 1 måned og gav udtryk for, at han ville tage på udgang, når det passede ham, ville sove, så længe det passede ham, og ikke ville acceptere, at fængslet bestemte, hvor eller hvor når han skulle arbej-

de. Direktoratet for Kriminalforsorgen godkendte fængslets beslutning om overførsel til lukket fængsel, fordi den pågældende ikke kunne tilpasse sig forholdene i åbent fængsel.

5. Beskyttelse mod overgreb mv. (stk. 4)

Reglen svarer til anbringelsesreglen i § 22, stk. 5.

6. Midlertidig anbringelse (stk. 5)

Medens spørgsmålet om overførsel til lukket fængsel behandles, kan den indsatte *midlertidigt anbringes i arresthus*. Dette forudsætter dog, at der er grund til at antage, at betingelserne for overførsel til lukket fængsel er opfyldt. Også efter at afgørelsen om overførsel er truffet, må den indsatte ofte tilbringe en periode i arresthus, indtil overførsel til det lukkede fængsel kan gennemføres.

Den nye regel i **stk. 5, 2. pkt.**, om anbringelse i *lukket fængsel* i stedet for arresthus har på grund af pladsforholdene i de lukkede fængsler ringe praktisk betydning.

7. Eget ønske (stk. 6)

Reglen svarer til anbringelsesreglen i § 22, stk. 6.

Se kommentaren til kapiteloverskriften om udelukkelse af aktindsigt i disse sager.

Overførsel af indsatte mellem ensartede afsoningsinstitutioner

§ 26 En indsat kan overføres mellem åbne fængsler, mellem lukkede fængsler eller mellem arresthuse

- 1) af hensyn til den samlede udnyttelse af pladserne i kriminalforsorgens institutioner
- 2) for at beskytte den indsatte mod overgreb
- 3) for at yde den indsatte pædagogisk, lægelig eller anden særlig bistand

- 4) for at forebygge overgreb på medindsatte, personale eller andre i institutionen
- 5) hvis der er bestemte grunde til at antage, at den indsatte har udøvet overgreb på medindsatte, personale eller andre i institutionen,
- 6) hvis der er bestemte grunde til at antage, at den indsatte vil undvige, forvolde brand eller indsmugle eller handle med euforiserende stoffer og det må anses for nødvendigt for at forhindre den indsatte i at begå forhold af denne karakter,
- 7) hvis den indsatte selv ønsker det og særlige familiemæssige eller andre personlige forhold taler for det, eller
- 8) for at undgå, at den indsatte afsoner i en institution, hvor en af den indsattes nærstående gør tjeneste.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 98-99 samt III s. 617 og 697-698
 Bet. 1355/1998 s. 185-186
 FT 1999-2000 A 3678, 3679-3680 og 3771-3772

selsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsbkg.)
 Vejl. 69 af 5/7 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fængselsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsvejl.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 572 af 5/7 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fæng-

Litteratur:

Engbo s. 113

Hovedparten af reglerne i denne bestemmelse svarer til reglerne, som kan begrunde fravælgelse af nærhedsprincippet, jf. § 23, og om overførsel til mere restriktivt regi, jf. §§ 25 og 28. Bestemmelsen i § 26 åbner i disse tilfælde mulighed for at vælge en mindre indgribende afgørelse, hvis det må anses for tilstrækkeligt.

Se § 63, stk. 2, om eventuel midlertidig udelukkelse fra fællesskab, medens spørgsmålet om overførsel behandles.

Overførsel på grund af *kapacitetsmæssige forhold*, jf. **nr. 1**, svarer til dels til reglen i § 23, stk. 2, nr. 2, men det følger af forarbejderne, at kravene til overførsel af denne grund må skærpes i forhold til kravene til den oprindelige anbringelse, da der er tale om at flytte en allerede anbragt længere væk fra sit hjemsted. Det sker sjældent, at indsatte overføres af hensyn til udnyttelsen af kriminalforsorgens institutioner, medmindre der er tale om midlertidige kapacitetsnedlæggelser på grund af renovering og lignende. Derimod forekommer det oftere, at beslutningen om afsoningssted omgøres, *inden* straffuldbyrdelsen iværksættes, for at undgå venterpukler til bestemte institutioner.

Paralleliteten til de ovenfor nævnte bestemmelser gælder endvidere reglerne i **nr. 2** om *beskyttelse mod overgreb* (se f.eks. AKS 2001:21, hvor en indsat,

Kapitel 7. Valg af afsoningsinstitution ...

som havde været impliceret i en voldsepisode (som han blev frifundet for) blev overført, fordi fængslet vurderede, at stemningen blandt de medindsatte gjorde, at det ikke kunne udelukkes, at der var fare for hans sikkerhed), i **nr. 4 og 5** om (forebyggelse af) *overgreb mod andre* og **nr. 6** om *forebyggelse af undvigelse* og handel med euforiserende stoffer. Ifølge nr. 6 kan overførsel mellem ensartede institutioner endvidere ske, hvis der er bestemte grunde til at antage, at indsatte vil *forvolde brand*. Reglen har formentlig især betydning ved overførsel mellem åbne fængsler, hvor risikoen for, at en brand udvikler sig, er meget forskellig fra fængsel til fængsel.

Reglen i **nr. 7** svarer til reglerne om fravigelse af nærhedsprincippet i § 23 og om frivillig overførsel til lukket fængsel i § 25, stk. 6.

Endelig svarede reglen i **nr. 8** til reglen i § 23, stk. 2, om fravigelse af nærhedsprincippet på grund af *familierelationer* mellem den indsatte og en ansat i institutionen.

Afgørelse om overførsel træffes af institutionens leder eller den, der bemyndiges hertil.

Der henvises i øvrigt til sfl. § 63, stk. 4, om den specielle mulighed for overførsel af indsatte, som er undergivet et særligt restriktivt regime med isolation, der gennemføres på skift i særlige afsnit i forskellige lukkede fængsler og arresthuse.

Se kommentaren til kapiteloverskriften om udelukkelse af aktindsigt i disse sager.

Overførsel af indsatte fra arresthus til fængsel

§ 27 En indsat i et arresthus skal overføres til fængsel, når betingelserne i § 21, stk. 3 og 4, og § 28, stk. 1 og 3, ikke længere er opfyldt. Overførsel kan dog undlades, hvis reststraffen er kortvarig.

Stk. 2. En indsat i et arresthus kan overføres til fængsel

- 1) af hensyn til den samlede udnyttelse af pladserne i kriminalforsorgens institutioner,
- 2) for at forebygge overgreb på medindsatte, personale eller andre i arresthuset eller
- 3) af hensyn til muligheden for at yde den indsatte pædagogisk, lægelig eller anden særlige bistand

Stk. 3. Afgørelsen af, om en overførsel efter stk. 1 eller 2 skal ske til åbent eller lukket fængsel, træffes efter bestemmelserne i § 22, jf. §§ 24 og 25.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 99 samt III s. 617 og 698
Bet. 1355/1998 s. 186-187
FT 1999-2000 A 3678, 3679-3680 og 3772

Vejl. 69 af 5/7 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fængselsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsvej.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 572 af 5/7 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fængselsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsbkg.)

Litteratur:

Engbo s. 90 og 105-106

Reglen svarer i hovedtræk til reglen i § 24 om overførsel fra lukket til åbent fængsel og betyder, at indsatte, der anbringes i eller er overført til arresthus, jf. § 21, stk. 3 og 4, og § 28, stk. 1 og 3, skal overføres til fængsel, når betingelserne for placering i arresthus ikke længere er til stede. Overførsel kan dog undlades, hvis der kun er kort tid tilbage af straffetiden.

Overførsel til fængsel skal i overensstemmelse med anbringelsesreglernes udgangspunkt, jf. § 22, stk. 1, ske til åbent fængsel, med mindre betingelserne for anbringelse i lukket fængsel, jf. § 22 sammenholdt med §§ 24 og 25 er til stede.

Reglen om overførsel af *hensyn til kriminalforsorgens kapacitetsudnyttelse* svarer til reglerne i § 23, stk. 2, nr. 2, og § 26, nr. 1.

Reglen om overførsel på grund af *risiko for*, at den indsatte foretager *indgreb over for andre*, svarer til reglerne i § 22, stk. 3, § 23, stk. 2, nr. 5, § 25, stk. 2, og § 26, nr. 4.

Endelig svarer reglen om overførsel af *behandlingsmæssige grunde* til reglerne i § 22, stk. 5, nr. 2, om anbringelse i lukket fængsel, § 23, stk. 2, nr. 4 om fravigelse af nærhedsprincippet, § 25, stk. 4, nr. 2, om overførsel fra åben til lukket fængsel og § 26, nr. 3, om overførsel mellem ensartede institutioner.

Overførsel af indsatte fra fængsel til arresthus

- § 28** En indsat i et fængsel kan overføres til arresthus, hvis
- 1) det må anses for nødvendigt for at forebygge overgreb på medindsatte, personale eller andre i institutionen,
 - 2) der er bestemte grunde til at antage, at den indsatte vil undvige, forvolde brand eller indsmugle eller handle med euforiserende stoffer og det må anses for nødvendigt at forhindre den indsatte i at begå forhold af denne karakter,
 - 3) det må anses for nødvendigt for at beskytte den indsatte mod overgreb eller

Kapitel 7. Valg af afsoningsinstitution ...

4) den indsatte efter de lægelige oplysninger bør overføres til Vestre Hospital.

Stk. 2. En indsat i et åbent fængsel kan endvidere for et bestemt tidsrum af højst 8 uger overføres til et arresthus, såfremt denne overførsel træder i stedet for en overførsel til lukket fængsel efter § 25, stk. 1, 2 eller 3.

Stk. 3. En indsat i et fængsel kan desuden overføres til arresthus, hvis den indsatte selv ønsker det og

- 1) har udgang til arbejde, uddannelse eller anden godkendt aktivitet eller
- 2) særlige familiemæssige eller andre personlige forhold taler for det.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 99-100 samt III s. 617-618 og 698-699

Bet. 1355/1998 s. 187-190

FT 1999-2000 A 3678-3680 og 3772-3373

selsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsbekendtgørelsen)

Vejl. 69 af 5/7 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fængselsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsvejledningen)

Administrative forskrifter:

Bkg. 572 af 5/7 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fæng-

Litteratur:

Engbo s. 110-112

De grunde, der kan føre til overførsel til arresthus, svarer i vidt omfang til de grunde, som kan føre til fravigelse af nærhedsprincippet, jf. § 23, og til overførsel fra åben til lukket fængsel, jf. § 25, samt mellem ensartede institutioner, jf. § 26. Der henvises derfor til bemærkningerne til disse bestemmelser.

Det gælder således reglen i **stk. 1, nr. 1**, om overførsel for at forebygge overgreb på andre, reglen i **stk. 1, nr. 2**, om overførsel på grund af undvigelsesfare eller risiko med handel mv. med euforiserende stoffer og reglen i **stk. 1, nr. 3**, om beskyttelse af den indsatte selv mod overgreb. Reglen i **stk. 1, nr. 4**, om overførsel til Vestre Hospital svarer til reglen i § 21, stk. 3, nr. 4, om anbringelse direkte i Vestre Hospital (som ligger i Vestre Fængsel, der teknisk set er et arresthus).

Endelig svarer reglen om frivillig overførsel i **stk. 3** til reglen i § 21, stk. 4, om direkte anbringelse i arresthus, hvis den indsatte skal have frigang til arbejde eller uddannelse mv., jf. sfl. § 46, eller på grund af personlige forhold.

Reglen i **stk. 2**, som kun vedrører overførsel fra åbent fængsel, har til formål at begrænse antallet af overførsler til lukket fængsel. Tanken er, at den indsatte inden for de 8 uger, som er den maksimale midlertidige opholdstid i arresthus, skal kunne nå at ændre den adfærd, som har givet anledning til overførslen, jf. § 25, stk. 1, 2 og 3. Hermed bliver en mere permanent overførsel til det lukkede regi unødvendig.

Det er blevet kritiseret, at den tidsmæssige overførsel i medfør af denne regel i høj grad minder om disciplinærstraf, se således Engbo s. 111.

Se kommentaren til kapiteloverskriften om udelukkelse af aktindsigt i disse sager.

Se endvidere § 63, stk. 2, om eventuel midlertidig udelukkelse af fællesskab, medens spørgsmålet om overførsel behandles.

Valg af ny afsoningsinstitution

§ 29 Ved afgørelse om overførsel efter §§ 24-28 finder bestemmelserne i § 23 tilsvarende anvendelse.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 III s. 699

Bet. 1355/1998 s. 190

FT 1999-2000 A 3679-3680 og 3773

overførsel af personer, som skal udstå fængselsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsbkg.)

Vejl. 69 af 5/7 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fængselsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsvejl.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 572 af 5/7 2002 om anbringelse og

overførselsvejl.)

Hvis der – med eller mod den indsatte vilje – træffes afgørelse om overførsel til anden institution, skal der ved valg af ny institution, så vidt det er praktisk muligt, lægges vægt på nærhedsprincippet i § 23 og til den indsatte ønsker vedrørende navnlig arbejds- og uddannelsesmæssige forhold, således at f.eks. i gangværende arbejds- eller uddannelsesforløb så vidt muligt kan videreføres. Der skal endvidere tages hensyn til den indsatte familie- og helbredsmæssige forhold.

Administrative bestemmelser

§ 30 Justitsministeren fastsætter regler om anbringelse og overførsel efter §§ 21-29.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 71-101 og III s. 699-700

Bet. 1355/1998, s. 190-191

FT 1999-2000 A 3672-3680 og 3773

Vejl. 71 af 5/7 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fængselsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsvejledningen)

Administrative forskrifter:

Bkg. 572 af 5/7 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fængselsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsbekendtgørelsen)

Litteratur:

Engbo s. 85-120

Waaben s. 31-33

Greve s. 100-101

Kapitel 7. Valg af afsoningsinstitution ...

Bemyndigelsesbestemmelsen er senest udnyttet til udstedelse af bekendtgørelse nr. 572 af 5. juli 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fængselsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsbekendtgørelsen) med tilhørende vejledning nr. 71 af 5. juli 2002.

I bekendtgørelsen er der bl.a. fastsat regler om den særlige *visitationsordning for sexkriminelle*, som indebærer, at personer, som er idømt 30 dages fængsel eller derover for sådan kriminalitet, indledningsvis placeres på en særlig visitationsafdeling på Anstalten ved Herstedvester (evt. på fængselsafdelingen på Holsbjergvej), se anbringelses- og overførselsbkg. § 3.

Først når visitationen er gennemført, træffer Direktoratet for Kriminalforsorgen eller i visse situationer Anstalten ved Herstedvester efter bemyndigelse afgørelse om, i hvilken institution den videre straffuldbyrdelse skal finde sted.

I bekendtgørelsen er der hjemmel til at anbringe personer, der hører hjemme i lukket fængsel, i *halvåben afdeling*, hvis det anses for relevant og ubetænkeligt, jf. bkg. §§ 4 og 10.

KAPITEL 8

Indsattes rettigheder og pligter under opholdet i afsoningsinstitutionen

Af kap. 8 og 9 fremgår, dels på hvilken måde straffuldbyrdelsen indvirker på de almindelige rettigheder, som gælder for borgere i landet, dels hvilke rettigheder og pligter som gælder specielt for indsatte i modsætning til andre borgere.

Det principielle udgangspunkt er, at indsatte har samme rettigheder som alle andre bortset fra retten til lokalfrihed. Det betyder, at begrænsninger i indsattes adgang til at udøve deres almindelige borgerlige rettigheder kun kan ske, når begrænsningen er fastsat ved lov eller af hensyn til gennemførelsen af frihedsberøvelsen, jf. også sfl. § 4 og Kriminalforsorgens Principprogram s. 10 (normaliseringsprincippet).

Begrænsninger i de almindelige borgerlige rettigheder sker oftest med henvisning til *ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn*. Hvad der forstås ved disse udtryk er beskrevet i bet. 1181/1989 I s. 48-49 og 106 og i FT 1999-2000 A 3664. Se også Greve i NTfK 2001.6-8.

Kriminalforsorgens *sikkerhedsmæssige virksomhed* består i »at fastholde frihedsberøvelsen ved at forebygge og forhindre, at de indsatte undviger og at forebygge kriminalitet ved at modvirke, at indsatte begår kriminalitet under afsoningen, f.eks. i form af trusler eller vold mod personale eller medindsatte, fængselsoptøjer, handel med og indsmugling af narkotika og lignende i forbindelse med besøg eller udgang«. Også alkohol, våben og mobiltelefoner mv. er af sikkerhedsmæssige grunde forbudt i institutionerne.

Med *ordensmæssige hensyn* forstås »foranstaltninger mod brand, tingsødelæggelse, støj, sundhedsfarlige forhold, arbejdsskader og lignende miljøfarlige forhold samt foranstaltninger til opretholdelse af et fysisk og psykisk godt miljø og trivsel i vid forstand såvel mellem de indsatte indbyrdes som i forholdet til personalet«.

Denne afgrænsning af begreberne sikkerhed og orden er vigtig, fordi en mere luftig brug af disse begreber kan gøre det principielle udgangspunkt illusorisk. Se nærmere Greve s. 94-96.

Vejledning og planlægning

§ 31 En indsat skal snarest efter at være anbragt i institutionen vejledes af denne om sine rettigheder, pligter og øvrige forhold under straffuldbyrdelsen.

Stk. 2. Institutionen skal endvidere i samarbejde med den indsatte snarest efter indsættelsen udarbejde en plan for strafudståelsen og tiden efter løsladelsen. Denne plan skal jævnligt sammenholdes med den indsatte forhold under strafudståelsen og om nødvendigt søges tilpasset ændringer i disse forhold.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte regler, hvorved bestemmelsen i stk. 2 kan begrænses i forhold til indsatte, der alene skal udstå en kortvarig straf.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 109-110 samt III s. 618 og 700-701

Bet. 1355/1998 s. 192

FT 1999-2000 A 3680-3681 og 3773-3774

Skr. 72 af 16/5 2001 om bekendtgørelse om begrænsning af kriminalforsorgens pligt til at udarbejde planer for strafudståelsen og tiden efter løsladelsen

Cirk. 166 af 29/6 2001 om udarbejdelse af planer for strafudståelsen og tiden efter løsladelsen (handleplanscirk.)

Vejl. 155 af 29/6 2001 om udarbejdelse af handleplaner (handleplansvejl.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 367 af 17/5 2001 om begrænsning af kriminalforsorgens pligt til at udarbejde planer for strafudståelsen og tiden efter løsladelsen

Litteratur:

Engbo s. 121-122

1. Institutionens vejledningspligt (stk. 1)

Det fremgår af forarbejderne, at den *mundtlige* vejledning bør suppleres af en kort og overskuelig *skriftlig* orientering om, hvad der gælder vedrørende opholdet i institutionen. Det fremgår også, at vejledningen bør gentages, hvis der senere under straffuldbyrdelsen opstår behov for det.

Forpligtelsen gælder for alle kriminalforsorgens institutioner.

Bestemmelsen supplerer sfl. § 7 om ret til rådgivning også før straffuldbyrdelsens iværksættelse.

For så vidt angår *varetægtsarrestanter* er det i bkg. 491 12/9 1978 om ophold i varetægtsfængsel § 5 bestemt, at de ved indsættelsen skal orienteres om forholdene i institutionen og ligeledes om reglerne for opholdet.

Se for så vidt angår tiden efter prøveløsladelse med tilsyn sfl. § 82, stk. 1, og § 84 og for betinget dømte § 95.

Den Europæiske Torturkomite har bl.a. under besøget i Danmark i 2002 påpeget, at alle indsatte ved indsættelsen skal forsynes med skriftlig information

på et sprog, de forstår, om deres rettigheder og pligter. Sådanne vejledninger findes på 19 sprog. Tilsvarende vejledninger er udarbejdet for varetægtsarrestanter.

2. Handleplaner (stk. 2)

Mens der igennem mange år er sket en nøje og løbende planlægning af de langtidsindsattes afsoning (i forbindelse med de såkaldte fællesmøder mellem fængslerne og Direktoratet for Kriminalforsorgen) har der ikke tidligere været tale om nogen systematisk planlægning af afsoningsforløbet for det store flertal af indsatte. En sådan forpligtelse er nu fastlagt i straffuldbyrdelsesloven og gælder som udgangspunkt for alle indsatte, jf. dog stk. 3.

Formålet med »handleplanen« er at få tilrettelagt strafudståelsen således, at den gennem hele forløbet tjener til at gøre det muligt for den dømte at leve en kriminalitetsfri tilværelse, jf. sfl. § 3. Handleplanen skal derfor omfatte både tiden i institutionen og tiden efter løsladelsen. Smh. for så vidt angår prøveløsladte sfl. § 82, stk. 2.

Handleplanen skal udarbejdes og løbende ajourføres i samarbejde med den indsatte. Herved understreges den indsattes medansvar for, hvorledes frihedsberøvelsen og tiden derefter forløber, jf. Kriminalforsorgens Principprogram s. 12 (ansvarlighedsprincippet).

Se om en tilsvarende forpligtelse til udarbejdelse af handleplaner for betinget dømte sfl. § 85, stk. 2.

Kriminalforsorgen har fastsat nærmere regler om tilvejebringelse af handleplaner i cirk. 166 af 29/6 2001 om udarbejdelse af planer for strafudståelsen og tiden efter løsladelsen (handleplanscirk.). Det fremgår heraf bl.a., at der skal udpeges en handleplansansvarlig for hver indsat eller tilsynsklient, ligesom der er fastsat tidsfrister for, hvornår den første handleplan skal være udarbejdet, og hvor ofte der skal følges op på den.

I tilknytning til cirkulæret er der udarbejdet en detaljeret vejledning.

3. Undtagelser fra handleplansforpligtelsen (stk. 3)

Som nævnt gælder pligten til at udarbejde handleplaner efter stk. 2 i princippet alle indsatte uanset strafflængde. Det siger dog sig selv, at de praktiske muligheder for at give handleplanen et fornuftigt og realistisk indhold er begrænset ved ganske korte frihedsstraffe. Også ressourcemæssige betragtninger taler for at begrænse handleplansforpligtelsen i disse tilfælde.

Bemyndigelsen til at begrænse handleplansforpligtelsen i forhold til indsatte med *korte straffe* er udnyttet til at udstede bkg. 367 af 17/5 2001, hvorefter pligten ikke gælder indsatte, der udstår fængselsstraf i 60 dage og derunder. Dog skal der også i disse tilfælde udarbejdes handleplaner i visse situationer,

Kapitel 8. Indsattes rettigheder og pligter under opholdet ...

f.eks. hvis den indsatte er *under 18 år* eller for så vidt angår indsatte med *anden etnisk baggrund*, hvis den pågældende er under 26 år, se bkg. § 1, stk. 2. Pligten vedrørende unge med anden etnisk baggrund udspringer af en rapport om integration og utilpassede unge, som regeringens ministerudvalg afgav i november 1999 (se www.inm.dk/publikationer/utilpassede/forside.htm).

Ifølge bekendtgørelsen skal handleplanen for *varetægtsarrestanter*, som er overført til afsoningsinstitution i medfør rpl. § 777, kun omfatte tiden i institutionen, og ikke tiden efter dommen.

Anvisninger

§ 32 En indsat skal efterkomme de anvisninger, som gives af institutionens personale i forbindelse med varetagelsen af institutionens opgaver.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 103-107 og III s. 681
(§ 4, stk. 2)

Bet. 1355/1998 s. 147-149 og 192-193
FT 1999-2000 A 3681 og 3774

Litteratur:

Engbo s. 122-123

Bestemmelsen er en videreførelse af § 19, stk. 3, i den før loven gældende bekendtgørelse om fuldbyrdelse af frihedsstraf (bkg. 423 af 21/6 1973 med senere ændringer). Da hovedbestemmelsen i § 19 er overført til sfl. § 4, var også anvisningsbestemmelsen i 1989-betænkningen placeret i denne paragraf. Bestemmelsen blev i den endelige udformning flyttet til kap. 8 om de indsattes rettigheder og pligter, fordi bestemmelsen tager særligt sigte på fuldbyrdelse af fængselsstraf.

Anvisninger kan være såvel mundtlige som skriftlige, men skal for at være omfattet af »lydighedsforpligtelsen« være udstedt i forbindelse med varetagelsen af institutionens opgaver.

Overtrædelse af lydighedsforpligtelsen kan medføre disciplinærstraf, jf. sfl. § 67 nr. 1.

Fællesskab

§ 33 En indsat skal så vidt muligt have adgang til fællesskab med andre indsatte.

Stk. 2. Såfremt den indsatte selv ønsker det og forholdene tillader det, fuldbyrdes fængselsstraf uden eller med begrænset fællesskab.

Stk. 3. Såfremt den indsatte selv ønsker det og forholdene tillader det, fuldbyrdes fængselsstraf uden fællesskab med indsatte af modsat køn, bortset fra fællesskab i arbejdstiden.

Stk. 4. I øvrigt kan fængselsstraf kun fuldbyrdes uden fællesskab efter reglerne i §§ 63 og 64.

Stk. 5. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelse af fællesskab efter stk. 1, herunder om adgangen til at låse de indsatte inde, og om de indsattes adgang til at kunne aflåse eget opholdsrum.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 83-85 og 100-101 samt III s. 618 og 701-702 (§ 32)
Bet. 1355/1998 s. 193-194
FT 1999-2000 A 3681-3682 og 3734-3775

Vejl. nr. 71 af 5/7 2002 om indsattes adgang til fællesskab mv. med andre indsatte kriminalforsorgens institutioner (fællesskabsvejl.)
Skr. 73 af 16/5 2002 om bekendtgørelse om indsattes adgang til fællesskab med andre indsatte

Administrative forskrifter:

Bkg. 573 af 5/7 2002 om indsattes adgang til fællesskab mv. med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner (fællesskabsbkg.)

Litteratur:

Engbo s. 197-198

1. Retten til fællesskab (stk. 1)

Retten til fællesskab, som er udgangspunktet i § 33, er ikke ubetinget. Den betyder således ikke, at de indsatte selv kan vælge, hvem de vil være sammen med. Bestemmelsen giver heller ikke ret til at være sammen med alle andre indsatte i institutionen. I de lukkede fængsler og i visse dele af de åbne fængsler vil der kun være adgang til fællesskab mellem indsatte på samme afdeling eller på samme arbejdsplads. Det er i forarbejderne lagt til grund, at denne praksis kan videreføres, jf. bet. 1355/1998 s. 193. Se også skr. 73 af 16/5 2001.

Den stadig højere grad af sektionering af fængslerne vil i sig selv medføre færre muligheder for fællesskab på tværs af afdelingerne og vil også indebære mindre afdelinger med ganske få pladser. Bestemmelsen i § 33, stk. 1, kan efter omstændighederne være opfyldt, når blot en indsat har fællesskab med én anden indsat, men det ligger i sagens natur, at værdien af fællesskabet har en vis sammenhæng med antallet af indsatte, som er i fællesskab og den tidsmæssige udstrækning heraf.

Det bemærkes, at bekendtgørelsen om fællesskab også finder anvendelse for *varetægtsarrestanter*, som ikke er isolerede efter rettens bestemmelse, jf. henvisningen i fællesskabsbkg. til rpl. § 776, og der er i bekendtgørelsen som noget nyt et særligt kapitel (kap. 4) om fællesskab i arresthusene (herunder Københavns Fængsler).

Kapitel 8. Indsattes rettigheder og pligter under opholdet ...

Når retten til fællesskab ikke er absolut, skyldes det endvidere adgangen til under visse omstændigheder at udelukke indsatte fra fællesskab, jf. §§ 63 og 64. Endvidere er der mulighed for i medfør af fællesskabsbkg. § 3 at begrænse eller ophæve fællesskabet midlertidigt, når helt ekstraordinære ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn gør det nødvendigt f.eks. i forbindelse med bombetrusler, oprør og lignende. Endelig giver de fysiske forhold i arresthusene begrænsede muligheder for fællesskab. Folketingets Ombudsmand har i en række inspektionsrapporter rejst spørgsmål om fællesskabets udstrækning i arresthusene. Den begrænsede adgang til fællesskab er endvidere flere gange blevet kritiseret af Den Europæiske Torturkomité (CPT), hvis målsætning er, at indsatte, som ikke er isolerede af retten eller som led i disciplinærstraf mv., skal have adgang til at tilbringe en rimelig del af tiden uden for cellen (8 timer eller mere) beskæftiget med hensigtsmæssige aktiviteter. For så vidt angår dømte bør forholdene efter Den Europæiske Torturkomité (CPT's) opfattelse være endnu bedre, jf. 11th General Report on the CPT's Activities (2000) (se www.cpt.coe.int/en/annual/rep-11.htm). Se om CPT i kommentaren til kap. 22 (pkt. 5.a).

Fællesskabsbekendtgørelsen tilsigter at give øgede muligheder for fællesskab enten i særlige *fællesskabsrum* eller i form af såkaldt *cellefællesskab*, dvs. fællesskab, som består i, at indsatte får tilladelse til at besøge hinanden på cellerne i en nærmere bestemt periode. Bekendtgørelsen pålægger arresthusene at indrette fællesskabsrum eller (gang-)arealer, hvor de indsatte kan have fællesskab i det omfang, der er bygningsmæssige muligheder herfor, jf. bkg. § 9. I de lokale retningslinier, som arresthusene pålægges at udfærdige, skal der som udgangspunkt være adgang til mindst to timers fællesskab dagligt og så vidt muligt mere, jf. bkg. § 17.

Der er i bkg. 390 af 17/5 2001 om behandlingen af 15-17 årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner, fastsat særlige regler om fællesskab for denne gruppe. Formålet med disse regler er at beskytte unge mod udnyttelse og uheldig påvirkning fra ældre medindsatte. Se for varetægtsarrestanters vedkommende bkg. §§ 2-3 og for afsoneres vedkommende §§ 9-10.

2. Frivillig enrumsanbringelse (stk. 2)

Hvis en indsat f.eks. af beskyttelsesmæssige grunde ikke ønsker at afsones i fællesskab eller kun ønsker begrænset fællesskab, skal dette så vidt muligt imødekommes. I så fald sker fuldbyrdelsen i »frivilligt enrum« eller i en afdeling med begrænset fællesskab. Er det ikke muligt at gennemføre afsoningen uden eller med begrænset fællesskab i den institution, hvor den pågældende er anbragt eller skal påbegynde afsoningen, er der mulighed for overførsel til arresthus, jf. sfl. § 28, stk. 4, nr. 2, eller anbringelse fra starten i arresthus, jf. § 21, stk. 4, nr. 2.

CPT har i forbindelse med sit besøg i Danmark i januar 2002 kritiseret, at regimerne i afdelingerne for frivilligt enrumsanbragte eller med begrænset fællesskab er meget restriktive og bør give mulighed for mere fællesskab, hvis den indsatte ønsker det. Se nærmere Report to the Government of Denmark on the Visit to Denmark carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT/Inf (2002) 18) (www.cpt.coe.int/en/reports/inf2002-18en.htm).

3. Retten til afsoning opdelt efter køn (stk. 3)

I stadig flere fængsler – og i alle arresthuse – anbringes både mænd og kvinder. I nogle fængsler bor mænd og kvinder på særskilte afdelinger, men arbejder på fælles arbejdspladser og har mulighed for fælles fritidsaktiviteter. I andre fængsler og i arresthuse bor mænd og kvinder dør om dør. Bestemmelsen i stk. 3, som er ny, giver den indsatte ret til – hvis forholdene tillader det – at afsone uden fællesskab med indsatte af andet køn, bortset fra i arbejdstiden, hvor en opdeling ofte ikke vil være praktisk mulig, og hvor risikoen for uønsket adfærd er mindre end i fritiden.

CPT har i sin 11. generalrapport (www.cpt.coe.int/en/annual/rep-11.htm) givet udtryk for den opfattelse, at mænd og kvinder principielt skal placeres i separate lokaliteter. CPT er ikke imod fællesskab mellem kønnene, men det skal ske på frivillig basis og under passende opsyn.

Muligheden for at fravælge afsoning med indsatte af modsat køn må anses for særlig vigtig, når det drejer sig om indsatte af anden etnisk oprindelse, for hvem kulturelle eller religiøse grunde forbyder et sådant samvær.

Folketingets Ombudsmand har efter en inspektion i Anstalten ved Herstedvester rejst en egedriftsag om placering af kvinder i anstalten (se FOB 1999.645). Efter at have indhentet udtalelse fra direktoratet, den administrerende overlæge i anstalten, kvindeafdelingens personale og de kvindelige indsatte talsmand besluttede Ombudsmanden ved

skrivelse af 6/2 2001 (j.nr. 2000-1322-625) ikke at foretage sig mere i sagen. Ombudsmanden lagde bl.a. til grund, at det ikke er personalets indtryk, at kvindelige indsatte bliver presset til intimt samvær af mandlige indsatte, og at afdelingen på grund af den tværfaglige indsats angiveligt har fungeret godt.

4. Udelukkelse fra fællesskab (stk. 4)

Indsatte kan i øvrigt kun fratages mulighederne for fællesskab med andre efter reglerne om udelukkelse fra fællesskab i sfl. §§ 63 og 64.

Se dog også ovenfor under pkt. 1 om de nødretslignende situationer, der er omfattet af fællesskabsbkg. § 3.

5. Bemyndigelsesbestemmelse (stk. 5)

Med hjemmel i denne bestemmelse har justitsministeren udstedt bekendtgørelse nr. 573 af 5. juli 2002 om indsattes adgang til fællesskab mv. med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Bekendtgørelsen afløste bkg. 368 af 17/5 2001 og indeholder som noget nyt retningslinier for fællesskab i arresthusene. Bekendtgørelsen giver den enkelte institutionsleder mulighed for at fastsætte lokale regler om gennemførelse af fællesskab. Endvidere giver bekendtgørelsen nærmere regler for, hvornår dørene til de indsatte celler må låses i henholdsvis lukkede og åbne fængsler og arresthuse, og for de indsattes adgang til at aflåse egen celle (for andre indsatte).

6. Særligt om unge

Der er ikke i loven fastsat særlige regler om fællesskab mellem unge under 18 år og voksne indsatte. Men bl.a. i medfør af § 33, stk. 5, har justitsministeren udfærdiget bkg. 390 af 17/5 2001 om behandling af 15-17 årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner. Denne bekendtgørelse indeholder i §§ 2 og 3 samt §§ 9 og 10 bestemmelser om, på hvilken måde 15-17 årige må have fællesskab med andre indsatte. Disse regler tilsigter at beskytte unge mod uheldig påvirkning fra ældre medindsatte. På denne måde tilstræbes det at opfylde bestemmelsen i art. 37(c) i FN's børnekonvention. Der henvises til kommentaren til § 23.

Medindflydelse

§ 34 De indsatte skal have mulighed for at øve indflydelse på deres tilværelse i institutionen gennem valgte talsmænd.

Stk. 2. På hver afdeling eller for bestemte grupper af indsatte vælges en talsmand. Alle indsatte kan vælges som talsmand. Alle de indsatte eller talsmændene har ret til at vælge en fælles talsmand. Valg af talsmænd og fælles talsmand foregår ved skriftlig, hemmelig afstemning, der kontrolleres af institutionen og repræsentanter for de indsatte i fællesskab.

Stk. 3. De indsatte har ikke ret til at deltage i drøftelser vedrørende sager om enkeltpersoner eller sager, der vedrører institutionens sikkerhed.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelse af de indsat-tes medindflydelse.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 111-115 samt III s. 618-619 og 702-703 (§ 33)

Bet. 1355/1998 s. 194

FT 1999-2000 A 3682 og 3775

Administrative forskrifter:
Bkg. 369 af 17/5 2001 om gennemførelsen af medindflydelse for indsatte i kriminalforsorgens institutioner (talsmandsbkg.)

Skr. 74 af 16/5 2001 om bekendtgørelsen om gennemførelsen af medindflydelse for indsatte i kriminalforsorgens institutioner

Litteratur:
Engbo s. 123-125

1. Indledning

Reglerne om de indsattes muligheder for at vælge talsmænd er oprindeligt især begrundet i samme demokratiseringsbestræbelser, som gælder for almindelige arbejdspladser, samt i ønsket om at sikre de indsattes retsposition inden for de rammer, som frihedsberøvelsen sætter. I forarbejderne fremhæves endvidere, at ordningen medvirker til at understrege de indsattes medansvar for deres tilværelse under afsoningen.

Reglerne i § 34 og de tilknyttede administrative bestemmelser gælder også for varetægtsfanger, der ikke er isoleret efter rettens bestemmelse, jf. henvisningen til rpl. § 776, 1. pkt., og talsmandsbkg. § 9. Derimod gælder reglerne ikke for asylansøgere i de særlige institutioner for frihedsberøvede asylansøgere, jf. talsmandsbkg. § 10.

2. Retten til medindflydelse (stk. 1)

Denne bestemmelse pålægger kriminalforsorgens institutioner (fængsler, arresthuse og pensioner) at give de indsatte mulighed for at øve indflydelse på tilværelsen i institutionen gennem valgte talsmænd. Hvis de indsatte ikke ønsker at vælge talsmænd, forudsættes det, at ledelsen i stedet tilstræber at holde møder med alle eller grupper af indsatte. Denne fleksible ordning blev bl.a. anbefalet af Den Europæiske Torturkomité i dens rapport efter besøget i Danmark i december 1990 (CPT/Inf (91) 12) (www.cpt.coe.int/en/reports/inf1991-12en.htm). Under særlige omstændigheder, f.eks. hvis der opstår spørgsmål af vital betydning for de indsattes dagligdag, har institutionen pligt til at holde sådanne møder.

Forpligtelsen til at give de indsatte mulighed for at få medindflydelse indebærer, at institutionen selv skal tage initiativ til at drøfte relevante spørgsmål med talsmændene eller, hvis sådanne ikke findes, på møder med de indsatte. Det er ikke tilstrækkeligt, at institutionen overlader initiativet til de indsatte, men drøftelser skal også kunne finde sted på de indsatte eller deres talsmænds initiativ.

I bkg. 371 af 17/5 2001 om indsatte udgivelse af blad i kriminalforsorgens institutioner er det i § 1, stk. 3, forudsat, at spørgsmålet om udgivelse af et blad med støtte og fastsættelse af retningslinierne herfor drøftes mellem fængslet og de indsatte eller deres talsmænd.

Kapitel 8. Indsattes rettigheder og pligter under opholdet ...

Hvis de indsatte ikke har valgt talsmænd, skal institutionen løbende orientere de indsatte om muligheden herfor.

Om den nærmere gennemførelse af ordningen, se talsmandsbekendtgørelsen.

3. Regler for valg af talsmænd (stk. 2)

Retten til at vælge talsmænd gælder for alle typer af institutioner og afdelinger og for alle grupper af indsatte undtagen for varetægtsfanger, der er isoleret efter rettens bestemmelse, jf. talsmandsbkg. § 9 modsætningsvis. Det betyder, at retten til at vælge talsmænd også gælder for indsatte på straf- og isolationsafdelinger og enrumsafdelinger og lignende (uanset om anbringelsen er frivillig eller ej), jf. AKS 1996:31. Noget andet er, at talsmændenes muligheder for at kontakte indsatte, der er administrativt isoleret, kan begrænses af ordens- eller sikkerhedsmæssige grunde, jf. talsmandsbkg. § 5.

Alle indsatte er valgbare, uanset om de har fællesskab eller er enrumsanbragt eller lignende. I sidstnævnte situation kan talsmandens ret til kontakt med de medindsatte dog begrænses af institutionens leder eller den, der bemyndiges hertil, jf. talsmandsbkg. § 4, stk. 2.

De indsatte eller deres talsmand kan vælge en fællestalsmand. Denne har dog ikke andre rettigheder end dem, der tilkommer de almindelige talsmænd. Det betyder bl.a., at institutionens leder kan begrænse fællestalsmandens adgang til andre afdelinger end den, hvor den pågældende er placeret, ligesom lederen kan begrænse adgangen til at kontakte talsmænd på afdelinger, som netop er karakteriseret ved, at de indsatte på disse afdelinger ikke må have kontakt med de øvrige indsatte, jf. talsmandsbkg. §§ 4 og 8, stk. 2.

Institutionens leder fastsætter nærmere regler til gennemførelsen af de skriftlige og hemmelige valg og om kontrollen med valgene, som udføres af institutionen og repræsentanter for de indsatte i fællesskab.

Institutionens leder fastsætter ligeledes regler vedrørende antallet af talsmænd og om en eventuel fællestalsmand vælges ved direkte eller indirekte valg mv., jf. talsmandsbkg. § 8. Som noget særegent for disse regler gælder det, at de udtrykkeligt skal fastsættes efter forhandling med personaleorganisationerne i institutionens samarbejdsudvalg, jf. talsmandsbkg. § 8, stk. 3.

4. Begrænsninger i medindflydelsen (stk. 3)

Medindflydelsen gælder tilværelsen i institutionen og ikke konkrete sager vedrørende enkeltpersoner – hverken medindsatte eller personale – og ej heller sager vedrørende institutionens sikkerhed.

5. Bemyndigelsesbestemmelse (stk. 4)

Hjemlen til at fastsætte regler om gennemførelse af de indsattes medindflydelse er udnyttet til at udstede bekendtgørelse nr. 369 af 17. maj 2001 om gennemførelsen af medindflydelse for de indsatte i kriminalforsorgens institutioner (talsmandsbekendtgørelsen). Se endvidere skrivelse nr. 74 af 16. maj 2001 om bekendtgørelsen.

Ud over de allerede nævnte regler er det på baggrund af forarbejderne bestemt i bekendtgørelsen, at en talsmand ikke kan afskediges af institutionen, jf. talsmandsbkg. § 7, stk. 1. Reglen er dog ikke til hinder for, at en talsmand kan overføres til anden institution af sikkerhedsmæssige grunde og dermed reelt afskæres fra talsmandshvervet, sml. herved U 1978.805 H, som er omtalt i kommentaren til kap. 22 (pkt. 2). Det saglige grundlag for en sådan afgørelse kan påses af Direktoratet for Kriminalforsorgen og prøves af domstolene i medfør af grl. § 63 eller af Folketingets Ombudsmand.

Deltagelse i gudstjenester mv.

§ 35 En indsat har ret til at deltage i gudstjenester, der afholdes i institutionen. Såfremt ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet, kan institutionens leder eller den, der bemyndiges hertil, dog nægte en indsat adgang til at deltage i gudstjenester.

Stk. 2. En indsat har ret til samtale med en præst eller lignende fra sit trossamfund.

Forarbejder:
Bet. 1181/1989 I s. 121-122 samt III s. 619
og 703-704 (§ 34)
Bet. 1355/1998 s. 194-196

FT 1999-2000 A 3682-3683 og 3775-3776

Litteratur:
Engbo s. 125-129

1. Indledning

Reglen omfatter ikke varetægtsarrestanter, hvis adgang til gudstjeneste mv. er reguleret i § 9 i bkg. 491 12/9 1978 om ophold i varetægtsfængsel, som senest ændret ved bkg. 399 af 17/5 2001.

Bestemmelsen omfatter både ret til deltagelse i gudstjenester og ret til sjælesorg. Bestemmelsen vedrørende de indsattes religionsudøvelse suppleres af regler vedrørende besøg og udgang samt vedrørende beskæftigelse og kost.

Kapitel 8. Indsattes rettigheder og pligter under opholdet ...

2. Deltagelse i gudstjenester (stk. 1)

De fleste fængsler har en kirke, som bruges til alle former for kirkelige handlinger på samme måde som (andre) folkekirker. Der er normalt en fast tilknyttet præst enten ansat af Justitsministeriet (DfK) eller af Kirkeministeriet.

I arresthusene (og i fængsler uden fast præst) varetages den kirkelige betjening af (en af) præsterne i den lokale sognekirke.

Enkelte fængsler har fast tilknyttede præster mv. fra andre trossamfund end folkekirken. Kirkelige handlinger i disse trossamfunds regi finder af og til sted i fængselskirken, i andre tilfælde i særlige lokaliteter.

Retten til at deltage i gudstjeneste i fængslet eller arresthuset kan kun fratages den indsatte af institutionens leder eller den, der er bemyndiget hertil, og kun hvis det er konkret »påkrævet« af ordens- og sikkerhedsmæssige grunde. En generel henvisning til orden og sikkerhed er således ikke tilstrækkelig.

Indsatte i de åbne fængsler, hvor der ikke afholdes gudstjeneste, kan i medfør af udgangsbkg. (bkg. 110 af 4/3 2002) § 55, stk. 3, »lejlighedsvis« få *udgang* til deltagelse i gudstjeneste. Det kan dog i medfør af stk. 4 fastsættes, at sådan udgang først kan gives, efter at den pågældende har været et bestemt tidsrum i fængslet.

Tilsvarende gælder det, at indsatte i lukkede institutioner, som har tilladelse til uledsaget udgang, lejlighedsvis kan få udgang til at overvære en gudstjeneste uden for institutionen, jf. udgangsbkg. § 56. Denne regel forudsætter ikke, at der ikke afholdes gudstjeneste i institutionen, men må ses som udtryk for de almindelige normaliserings- og åbenhedsprincipper.

Reglerne i §§ 55 og 56 forudsætter normalt, at der er tale om gruppevis udflugt til kirken, ligesom det forudsættes, at gruppen er under ledsagelse.

3. Retten til sjælesorg mv. (stk. 2)

De indsatte har ret til besøg af de fastansatte fængselspræster, som er en del af fængslets personale.

Herudover fastslår stk. 2, at den indsatte har ret til *besøg* af en præst fra sit trossamfund. Reglen forudsætter, at der er tale om et »trossamfund«. Dette begreb omfatter ud over de tidligere (indtil 1969) anerkendte trossamfund, de trossamfund, som efter ægteskabslovens § 16 er godkendt til at forrette vielser. Kirkeministeriet afgør, hvorvidt en religiøs gruppe udgør et trossamfund. En fortegnelse over de pr. oktober 1999 godkendte trossamfund fremgår af bilag 1 til lovforslag nr. L 14 af 6. oktober 1999 om ændring af bl.a. retsplejelovens regler om vidneudelukkelse for præster (FT 1999-2000 A 187).

Det følger af besøgsvejledningens pkt. 4, at besøg af en udefra kommende præst skal tillades ud over (mindste-)besøgstiden.

Også indsatte, som er isolerede, har ret til besøg af præst. Ved længerevarende isolation bør institutionen bl.a. søge at mildne isolationens skadevirkninger ved hyppige besøg af præster mv.

Sjælesorg har særlig betydning under fængselsforhold, fordi præsten har en mere vidtgående tavshedspligt end alle andre, de indsatte kommer i kontakt med (bortset fra en forsvarer i straffesager), se nærmere om omfanget heraf Engbo s. 127-128.

De indsatte religiøse overbevisning skal også respekteres i forbindelse med tilrettelæggelsen af *beskæftigelsespligten*, jf. sfl. § 41 og beskæftigelsesbkg. § 5.

Endelig skal religiøse forskrifter vedrørende *kosten* så vidt muligt respekteres, jf. cirk. 11440 af 7/1 2000 om forplejning af indsatte. I institutioner med selvforplejning, dvs. de fleste fængsler, skal der være mulighed for at købe madvarer, som er i overensstemmelse med de religiøse forskrifter. I andre institutioner – typisk arresthuse – skal indsatte så vidt muligt have særforplejning, når religiøse grunde taler herfor.

Egne penge og genstande

§ 36 En indsat har ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen, medmindre dette er uforeneligt med ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om begrænsninger i indsatte ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter regler om indsatte adgang til at medtage, besidde og råde over egne penge i institutionen.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 131-135 og III s. 704
(§ 35)
Bet. 1355/1998 s. 196
FT 1999-2000 A 3683-3684 og 3776

genstande og penge i kriminalforsorgens institutioner (genstandsbg.)
Vejl. 75 af 16/5 2001 om indsatte adgang til at medtage, besidde og råde over egne genstande og penge i kriminalforsorgens institutioner (genstandsvejl.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 370 af 17/5 2001 om indsatte adgang til at medtage, besidde og råde over egne

Litteratur:

Engbo s. 129-131

1. Indledning

Indsatte bevarer som udgangspunkt deres privatretlige handleevne. Medens udgangspunktet er den absolutte hovedregel for så vidt angår dispositioner *uden for* institutionen, er retten i betydelig grad begrænset, når det drejer sig om dispositioner over genstande i institutionen. Konflikten mellem normaliserings-

Kapitel 8. Indsattes rettigheder og pligter under opholdet ...

princippet og hensynet til orden og sikkerhed fører i stigende grad til, at muligheden for at medbringe egne genstande og penge begrænses. Dette skyldes især risikoen for indsmugling af narkotika og ulovlige effekter så som våben og mobiltelefoner. Endvidere fører behovet for beskyttelse af svage fanger til, at den fri omsættelighed af genstande er begrænset.

2. Genstande

Genstandsbekendtgørelsen opregner nærmere de genstande, som ikke må være i de indsattes besiddelse. Ud over genstande, som er ulovlige uden for institutionerne, drejer det sig primært om våben og lignende, alkohol, genstande, som kan bruges i forbindelse med undvigelse, fotoudstyr og lignende, mobiltelefoner samt tøj mv., som sender racistiske budskaber eller kan virke som en magtdemonstration over for andre (typisk rockersymboler), jf. nærmere genstandsvejl. pkt. 6.

ØLD af 18/12 1990 (2. afd. nr. 320/1989) godkendte et forbud mod brug af rockerveste i fængslerne, således som ordningen blev praktiseret i Statsfængslet i Nyborg, hvor vestene mv. måtte opbevares i cellen og bæres i forbindelse med besøg og uledsaget udgang («veste-sagen»).

Folketingets Ombudsmand har i en konkret afgørelse (j.nr. 030552-1795/035) af **23/7 2002** ikke fundet grundlag for at kritisere, at Direktoratet for Kriminalforsorgen har fastholdt et statsfængsels afgørelse om, at en indsat ikke kunne få udleveret taske og bælte med Bandidos-emblem.

I lukkede fængsler gælder forbudet også stationære telefoner, telefax, pc, pas, checks og betalingskort og lignende

Endelig er der et mere generelt forbud mod at besidde genstande, som det ikke er muligt at visitere i tilstrækkelig grad.

I arresthuse må der ikke udleveres tv. I stedet har de indsatte ret til at leje tv af institutionen. Disse tv-apparater har ikke adgang til tekst-tv, da det kan benyttes til at give meddelelser til de indsatte.

Vejledningen til genstandsbekendtgørelsen opregner genstande, som normalt bør kunne udleveres, og genstande, som afhængig af de lokale forhold kan udleveres. Disse opregninger er dog ikke udtømmende.

I lukkede fængsler og arresthuse skal genstande af større værdi registreres, jf. genstandsbgk. § 17, bl.a. med henblik på kontrol af, at disse genstande ikke overdrages i institutionen eller sendes ud af institutionen, f.eks. som betaling for narkotika eller i forbindelse med anden form for udnyttelse af svage indsatte. Herudover kan institutionens leder fastsætte regler om, at bestemte genstande skal registreres. Denne regel gælder også for åbne fængsler.

3. Penge

Begrænsningen i de indsattes ret til at besidde og råde over penge i institutionen er også begrundet i hensynet til mulighederne for at begrænse handel med narkotika og anden form for udnyttelse af svage indsatte.

Indsatte i åbne fængsler og arresthuse kan få udleveret penge, som de selv medbringer, får tilsendt eller får udleveret under besøg. De må dog højst være i besiddelse af 3.000 kr., jf. genstandsbkg. §§ 8 og 9.

For indsatte i lukkede fængsler og Københavns Fængsler indsættes penge, som de siden modtager, får tilsendt eller får udleveret under besøg, på en konto i fængslet. Disse indsatte må selv højst være i besiddelse af 1.500 kr., som f.eks. kan være opsparet af arbejdsvederlag eller kostpenge. Der kan lokalt fastsættes lavere beløbsgrænser af institutionens leder, ligesom det kan bestemmes, hvilke betalingsenheder de indsatte må være i besiddelse af.

Reglerne er ikke til hinder for, at det bestemmes, at en institution skal være »kontantløs«, således at alle de indsattes økonomiske dispositioner i institutionen foretages via konti eller ved hjælp af særlige betalingskort.

Indsatte i lukkede fængsler og Københavns Fængsler må ikke sende penge ud af fængslet, medmindre institutionernes leder under ganske særlige omstændigheder tillader det. Tilsvarende regler kan af institutionens leder fastsættes i arresthusene, jf. genstandsbkg. § 13. Derimod gælder der ikke en sådan begrænsning i åbne fængsler.

Institutionens leder kan fastsætte regler om, hvor mange penge indsatte må medbringe til brug under udgang eller ved besøg, jf. genstandsbkg. § 14.

4. Bemyndigelsesbestemmelser (stk. 2 og 3)

Bemyndigelsesreglerne i stk. 2 og 3 er udmøntet i bekendtgørelse nr. 370 af 17. maj 2001 om indsattes adgang til at medtage, besidde og råde over egne genstande og penge i kriminalforsorgens institutioner (genstandsbekendtgørelsen) og den tilhørende vejledning nr. 75 af 16. maj 2001.

Reglerne gælder også *varetægtsarrestanter*, jf. henvisningen til rpl. § 776, 1. pkt. Det fremgår af genstandsbkg. § 1, stk. 2, at der af politiet og retten kan fastsættes særlige begrænsninger med hensyn til varetægtsarrestanters adgang til at være i besiddelse af genstande og penge i institutionen.

5. Reaktion ved misbrug

Indsmugling og besiddelse af ulovlige genstande og penge kan medføre *disciplinærstraf*, jf. genstandsbkg. § 21, stk. 2, og sfl. § 67, nr. 5 og 6.

Udgivelse af blad

§ 37 De indsatte i institutionen har ret til at udgive blade.

Stk. 2. Fængslet yder støtte til udgivelse af ét blad.

Stk. 3. Institutionens leder har adgang til på forhånd at gennemlæse de indsattes blade. Lederen kan forbyde offentliggørelsen af bestemte artikler, såfremt sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet eller indholdet groft forulemper enkeltpersoner.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler til gennemførelse af bestemmelserne i stk. 2 og 3, herunder om fastsættelse af vilkår for støtte til udgivelsen og om mulighed for inddragelse af denne støtte, såfremt de fastsatte vilkår ikke overholdes.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 124-125 og 127-128, II s. 571-578 samt III s. 619 og 704-705 (§ 36)
Bet. 1355/1998 s. 197-202
FT 1999-2000 A 3684-3686 og 3776-3777

se af blad i kriminalforsorgens institutioner
Vejl. 76 af 16/5 2001 om indsatte udgivelse af blad i kriminalforsorgens institutioner

Litteratur:

Engbo s. 134-135
Greve i NTFK 2001.6

Administrative forskrifter:

Bkg. 371 af 17/5 2001 om indsatte udgivel-

Reglen i § 37 vedrører de indsattes yringsfrihed, se også herom § 55 om retten til ukontrolleret brevveksling og § 59 om retten til at udtale sig i medierne.

Spørgsmålet om de indsattes yringsfrihed, og ikke mindst om begrænsningerne heri, var genstand for indgående principielle overvejelser i forarbejderne til loven.

Retten til at udgive blade gælder for alle kriminalforsorgens institutioner, dvs. fængsler, arresthuse og pensioner, jf. vejl. pkt. 2, og reglerne omfatter også varetægtsarrestanter, jf. henvisningen i bkg. 371 af 17/5 2001 til rpl. § 776, 1. pkt.

Reglerne om praktisk og økonomisk støtte gælder derimod kun for fængsler og vedrører kun støtte til ét blad. Det fremgår af bkg. § 1, at hovedformålet med det blad, der støttes, skal være information og kommunikation fra de indsatte, modsat f.eks. underholdning. Støtten omfatter f.eks. anskaffelse af de nødvendige maskiner, betaling af udgifter til fremstilling og distribution i institutionen, men kun i begrænset omfang distribution uden for institutionen (primært til andre institutioner inden for kriminalforsorgen).

Endelig kan støtten også bestå i, at redaktøren (eventuelt hele redaktionen) helt eller delvis kan opfylde beskæftigelsespligten, jf. sfl. § 38, stk. 1, ved at arbejde med bladet. I så fald ydes der de pågældende vederlag herfor efter reglerne i beskæftigelsesbkg., se kommentaren til § 38.

Støtten kan tilbagekaldes, hvis redaktionen ikke overholder retningslinierne for udgivelse af bladet.

Institutionens leder har adgang til på forhånd at gennemlæse de indsattes blade, jf. **stk. 3**, og kan fastsætte nærmere regler herfor, jf. bkg. § 5.

Denne indskrænkning i den formelle ytringsfrihed antages af Justitsministeriet ikke at være i strid med grl. § 77, se nærmere bet. 1181/1989 II s. 571-578. Se dog herimod mindretalsudtalelsen i bet. 1355/1998 s. 201-202.

Censuradgangen består også, selv om bladet produceres uden for fængslet, forudsat at det er bestemt til udgivelse i institutionen.

Reglen er især begrundet i sikkerhedsmæssige forhold. Det antages således at være i åbenbar strid med retsfølelsen, hvis de indsatte f.eks. kan offentliggøre oplysninger om institutionens sikkerhedsmæssige funktioner. Ligeledes har institutionen mulighed for at hindre udbredelsen af artikler, som indebærer overtrædelse af straffelovens regler om freds- og ærekrænkelser eller i øvrigt groft forulemper ofre for forbrydelsen eller medindsatte (f.eks. ved at afsløre medindsattes kriminalitet med henblik på at forulempe dem) eller i særligt grove tilfælde, hvis ansatte ved institutionen forulempes, jf. vejl. pkt. 4. I disse tilfælde kan institutionens leder forbyde offentliggørelse af hele eller dele af bladet.

Blade som ikke er bestemt til udgivelse i institutionen, og som derfor ikke er omfattet af reglerne i § 37, kan gennemlæses og eventuelt nægtes udleveret efter reglerne i § 36 om egne genstande, § 55 om brevveksling og § 60 om visitation, jf. vejl. pkt. 3.

Bemyndigelsesbestemmelsen i **stk. 4** er udnyttet til udstedelse af bekendtgørelse nr. 371 af 17. maj 2001 om indsattes udgivelse af blad i kriminalforsorgens institutioner og den tilhørende vejledning nr. 76 af 16. maj 2001.

Arbejde og uddannelse mv.

§ 38 En indsat har ret og pligt til at være beskæftiget ved deltagelse i arbejde, uddannelse eller anden godkendt aktivitet.

Stk. 2. Justitsministeren kan, hvor praktiske eller andre særlige hensyn gør det nødvendigt, fastsætte regler, hvorefter bestemmelsen i stk. 1 fraviges for bestemte institutioner eller bestemte grupper af indsatte. Indsatte skal dog så vidt muligt tilbydes beskæftigelse.

Ældre lovbestemmelser:
Strl. § 35 og § 44, stk. 3

620 og 705-706 (§ 37)
Bet. 1355/1998 s. 202-203
FT 1999-2000 A 3686-3689 og 3777

Forarbejder:
Bet. 1181/1989 I s. 145-164 samt III s. 619-

Kapitel 8. Indsattes rettigheder og pligter under opholdet ...

Administrative forskrifter:

Bkg. 372 af 17/5 2001 om beskæftigelse mv. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner (beskæftigelsesbkg.)
Vejl. 77 af 16/5 2001 om beskæftigelse mv. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner (beskæftigelsesvejl.)

Litteratur:

Engbo s. 135-141
Waaben s. 34-36
Greve s. 104-106

Bestemmelsen lovfæster den udvikling, der har fundet sted siden strl. § 35 blev udformet, hvorefter arbejdspligten er blevet udvidet til en *beskæftigelsespligt*, der kan opfyldes ved enten arbejde, uddannelse eller anden godkendt aktivitet. Sidstnævnte betyder, at beskæftigelsespligten f.eks. kan opfyldes ved deltagelse i behandlingsprogrammer, talsmandsvirksomhed, jf. sfl. § 34 og redaktørvirksomhed, jf. sfl. § 37, pasning af eget barn i institutionen og strukturerede sportsaktiviteter og lignende. Se beskæftigelsesvejl. pkt. 2.

Også før straffuldbyrdelsesloven antog man, at arbejdspligten modsvarede af en *ret* for de indsatte til at blive tilbudt arbejde mv. Denne ret er nu direkte lovfæstet. Endelig fremgår det nu også direkte af lovteksten, at arbejde og uddannelse er ligestillede aktiviteter.

Hvis en indsat ikke opfylder beskæftigelsespligten, kan der ikendes *disciplinærstraf*, jf. sfl. § 67, nr. 3. Se endvidere kommentaren til §§ 63 og 64 om udelukkelse fra fællesskab og om anvisning af særligt opholdssted for indsatte, som nægter at påtage sig beskæftigelse.

Opfylder institutionen ikke sin pligt til at tilbyde den indsatte beskæftigelse, følger det af sfl. § 42, stk. 1, at den indsatte skal have et vederlag, som ifølge beskæftigelsesbkg. § 8 svarer til grundbeløbet uden tillæg.

Pligten og retten til beskæftigelse kan *fraviges* for bestemte institutioner, f.eks. institutioner for indsatte med meget korte straffe. Justitsministeren har udnyttet bemyndigelsen i **stk. 2** til at undtage dømte i arresthuse for pligten til beskæftigelse. Disse skal dog tilbydes beskæftigelse. Pligten og retten til beskæftigelse kan også fraviges for bestemte grupper af indsatte, f.eks. førtidspensionister, efterlønsmodtagere og lignende. Det fremgår dog, at sådanne grupper så vidt muligt skal tilbydes anden form for beskæftigelse end egentligt arbejde.

I medfør af beskæftigelsesbkg. § 1 kan beskæftigelsen efter konkret vurdering opfyldes ved egen beskæftigelse (*»selvforskaffet arbejde«*), forudsat at det er muligt for institutionen at føre tilstrækkeligt tilsyn hermed. Heri ligger dels, at det skal kunne kontrolleres, at beskæftigelsespligten reelt opfyldes, dels at det skal være muligt at kontrollere, at beskæftigelsen ikke dækker over ulovlige aktiviteter.

Hvis den indsatte har indtægter ved selvforskaffet arbejde, samt hvis den indsatte har frigang til indtægtsgivende arbejde uden for institutionen, skal den pågældende betale for opholdet i institutionen, jf. sfl. § 110.

Om *varetægtsarrestanter*, som ikke er omfattet af § 38, stk. 1, er der i medfør af rpl. § 776. 1. pkt., fastsat særlige regler i beskæftigelsesbkg. §§ 2 og 3. Varetægtsarrestanter har ikke beskæftigelsespligt, men skal tilbydes beskæftigelse.

§ 39 Valget af beskæftigelse træffes i hvert enkelt tilfælde på grundlag af en samlet vurdering af den indsatte forhold.

Stk. 2. Ved afgørelser efter stk. 1 skal der så vidt muligt tages hensyn til den indsatte eget ønske og til den indsatte muligheder for at opnå arbejde eller uddannelse uden for fængslet. Den indsatte skal vejledes om mulighederne for ved undervisning eller anden uddannelse at afhjælpe manglende skolekundskaber eller mangel på erhvervsmæssig eller anden uddannelse.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 157-160 samt III s. 620 og 706-707 (§ 38)
Bet. 1355/1998 s. 203
FT 1999-2000 A 3687 og 3777-3778

Vejledning nr. 77 af 16/52001 om beskæftigelse mv. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner (beskæftigelsesvejl.)

Litteratur:

Engbo s. 139
Waaben s. 34-36
Greve s. 104-106

Administrative forskrifter:

Bkg. 372 af 17/5 2001 om beskæftigelse mv. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner (beskæftigelsesbkg.)

Reglen lovfæster princippet om individuelt beskæftigelsesvalg. Valget af beskæftigelse er et væsentligt element i den handleplan, som skal lægges for strafudståelsen, jf. sfl. § 31, stk. 2.

Ved beskæftigelsesvalget skal der tages hensyn til den indsatte eget ønske og til den indsatte muligheder for at få beskæftigelse efter løsladelsen og dermed forbedre mulighederne for at leve et kriminalitetsfrit liv, jf. sfl. § 3. Bestemmelsen forudsætter, at den indsatte vejledes om beskæftigelsesmulighederne.

Hvis institutionen vurderer, at den indsatte har behov for at forbedre sine skolekundskaber eller rette op på erhvervsmæssige mangler, har institutionen pligt til at vejlede den indsatte om, hvilke muligheder der er. Dette bør ske i forbindelse med tilrettelæggelse af handleplanen og forudsætter, at kriminalforsorgen etablerer eller skaffer adgang til relevante og formålstjenlige uddannelsesmuligheder.

Se tilsvarende for så vidt angår varetægtsarrestanter beskæftigelsesbkg. § 2. Varetægtsarrestanter, som har været isoleret i mere end 14 dage, skal tilbydes særlig adgang til eneundervisning og arbejde mv., som kan formindske risikoen for skadevirkninger ved isolation, jf. beskæftigelsesbkg. § 3.

Kapitel 8. Indsattes rettigheder og pligter under opholdet ...

Ifølge forarbejderne er *formålet med beskæftigelse* ud over den allerede nævnte *at* undgå, at arbejdsevner og -færdigheder forringes, *at* bidrage til at afsoningen forløber på en meningsfuld måde, og *at* gøre dagligdagen så normal som muligt. Hertil kommer, at beskæftigelse under afsoning for et stigende antal indsatte er deres første erfaring med en arbejdsplads, således at beskæftigelsen i sig selv er med til at vænne den indsatte til at have et arbejde med de forpligtelser, dette indebærer.

Om muligheden for at være beskæftiget uden for institutionen (ved såkaldt frigang) henvises til § 46.

§ 40 Institutionens arbejdspladser skal være indrettet således, at arbejdsforholdene for de indsatte er sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarlige.

Ældre lovbestemmelser:

Strl. § 45, 1. pkt.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 160 samt III s. 620 og 706-707 (§ 38, stk. 2, 3. pkt.)

Bet. 1355/1998 s. 203

FT 1999-2000 A 3688 og 3778

Administrative forskrifter:

Bkg. 372 af 17/5 2001 om beskæftigelse mv. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner (beskæftigelsesbkg.)

Vejl. 77 af 16/5 2001 om beskæftigelse mv. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner (beskæftigelsesvejl.)

Litteratur:

Engbo s. 139

Bestemmelsen er indsat i straffuldbyrdsloven, fordi arbejdsmiljølovgivningen ikke direkte omfatter beskæftigelse af de indsatte.

Det fremgår af forarbejderne (bet. 1181/1989 I s. 707), at de egentlige arbejdspladser så vidt muligt skal være indrettet i overensstemmelse med arbejdsmiljølovgivningen. Det betyder, at fravigelser fra de almindelige regler skal kunne begrundes i konkrete sikkerhedsmæssige eller bygningsmæssige forhold.

Om erstatning for arbejdsulykker henvises til sfl. § 6 og bkg. 361 af 17/5 2001 om erstatning og godtgørelse til indsatte i kriminalforsorgens institutioner som følge af ulykkestilfælde mv.

§ 41 Justitsministeren fastsætter regler om de indsattes beskæftigelse, herunder om, at beskæftigelsespligten skal tilrettelægges under hensyn til de indsattes religiøse tilhørsforhold.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 145-164 og III s. 705-706 (§ 39)
Bet. 1355/1998 s. 203-204
FT 1999-2000 A 3686-3689 og 3778

Vejl. 77 af 16/5 2001 om beskæftigelse mv. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner (beskæftigelsesvejl.)

Litteratur:

Engbo s. 136-141
Waaben s. 34-36
Greve s. 104-106

Administrative forskrifter:

Bkg. 372 af 17/5 2001 om beskæftigelse mv. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner (beskæftigelsesbkg.)

Denne bemyndigelsesbestemmelse er udnyttet til at udstede bekendtgørelse nr. 372 af 17. maj 2001 om beskæftigelse mv. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner (beskæftigelsesbekendtgørelsen). Bekendtgørelsen, som gælder for både afsonere og varetægtsarrestanter, indeholder, ud over hvad der er nævnt i forbindelse med §§ 38-42, nærmere regler om beskæftigelsestid, sygdomsfravær og lignende, konsekvenser ved udeblivelse fra beskæftigelse, regler om kostbeløb, selvforvaltningsbeløb og løsladelsesbeløb mv.

Bekendtgørelsen suppleres af vejledning nr. 73 af 16. maj 2001 om beskæftigelse mv. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner.

For så vidt angår indsatte, hvis religiøse tilhørsforhold forbyder dem at være beskæftiget på visse dage, som ikke falder sammen med de officielle helligdage i Danmark (se beskæftigelsesbkg. § 4), har disse krav på, at beskæftigelsen tilrettelægges således, at de ikke beskæftiges på sådanne dage, se også sfl. § 35. Det forudsættes dog, at den pligtige beskæftigelsestid opfyldes.

§ 42 En indsat skal have udbetalt vederlag for sin beskæftigelse. Vederlag skal også udbetales til indsatte, der ikke kan tilbydes beskæftigelse, eller som er uden beskæftigelse efter § 38, stk. 2. Det samme gælder indsatte, der på grund af sygdom er fraværende fra beskæftigelse.

Stk. 2. Andre indsatte skal alene have dækket deres personlige fornødenheder, jf. dog stk. 3 og § 110, stk. 1.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter regler om ydelser efter stk. 1 og 2 og kan i den forbindelse fastsætte regler om, at andre indsatte, der er fraværende fra beskæftigelse, skal have udbetalt vederlag for beskæftigelse.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 161-163 samt III s. 620 og 707-708 (§ 40)
Bet. 1355/1998 s. 204-209
FT 1999-2000 A 3688-3689 og 3778-3779

Administrative forskrifter:

Bkg. 372 af 17/5 2001 om beskæftigelse mv. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner (beskæftigelsesbkg.)
Bkg 927 af 19/11 2002 om satser for veder-

Kapitel 8. Indsattes rettigheder og pligter under opholdet ...

lag mv. til indsatte i kriminalforsorgens institutioner (2003)
Vejl. 77 af 16/5 2001 om beskæftigelse mv. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner (beskæftigelsesvejl.)

Litteratur:
Engbo s. 139-140
Greve s. 104-106

1. Indledning

Indsatte får ikke egentlig (overenskomstmæssig) løn, men får som udgangspunkt et vederlag, der størrelsesmæssigt forudsættes at svare til, hvad en konthjælpsmodtager har til rådighed, når faste udgifter til bolig mv. er fraregnet. Begrebet »vederlag« omfatter dels betaling for selve beskæftigelsen, dels et beløb til personlige fornødenheder så som kost (i institutioner med selvforplejning) og personlig hygiejne mv. (selvforvaltningsbeløb).

2. Arbejdsvederlag (stk. 1)

Indsatte, som beskæftiges ved institutionens foranstaltning får vederlag efter faste takster, jf. stk. 3. Vederlaget består af et grundbeløb, som kan suppleres med forskellige tillæg (stabilitetstillæg, kompetencetillæg, ulempetillæg og bonustillæg). Ved montagearbejde og i arresthusene kan der i stedet anvendes individuelle akkorder, jf. beskæftigelsesbkg. § 7. Der er dog fastsat loft over, hvor meget man må tjene på akkordarbejde, jf. vejl. pkt. 8.

Indsatte som ikke kan tilbydes beskæftigelse, eller som er fritaget for beskæftigelse i medfør af § 38, stk. 2, skal også have vederlag, som svarer til grundbeløbet pr. time.

Indsatte, som har selvforskaftet arbejde, får som udgangspunkt ikke vederlag, se dog stk. 2 og vejl. pkt. 7.

Indsatte, som er fraværende fra beskæftigelse på grund af sygdom får sygevederlag svarende til 80 pct. af grundbeløbet pr. (hele) dag, jf. beskæftigelsesbkg. § 14.

3. Kostpenge mv. (stk. 2)

Indsatte, som ikke er beskæftiget, fordi de nægter at påtage sig den anviste beskæftigelse, eller som er beskæftiget ved eget arbejde får alene kostpenge (i institutioner med selvforplejning) og et selvforvaltningsbeløb. Indsatte med selvforskaftet arbejde, som er indtægtsgivende, får ingen form for vederlag af institutionen, men skal som nævnt betale for opholdet, jf. henvisningen til § 110, stk. 1.

Det kan i medfør af § 42, stk. 3, bl.a. bestemmes, at visse andre former for fravær fra beskæftigelsen ikke skal medføre bortfald af vederlag og dermed alene dækning af personlige fornødenheder. Dette kan f.eks. være tilfældet i forbindelse med nødvendigt læge- eller tandlægebesøg, disiplinærfremstilling

og under andre ganske særlige omstændigheder som f.eks. besøg, som ikke kan finde sted uden for beskæftigelsestiden, se nærmere beskæftigelsesvejl. pkt. 6.

4. Bemyndigelsesbestemmelse (stk. 3)

Bemyndigelsen er senest udnyttet til at udstede bekendtgørelse nr. 927 af 19. november 2002 om satser for vederlag mv. til indsatte i kriminalforsorgens institutioner (2003). Bekendtgørelsen fornys hvert år.

Fritiden

§ 43 En indsat skal i videst muligt omfang selv varetage praktiske opgaver vedrørende sine personlige forhold, herunder madlavning og rengøring

Stk. 2. Institutionen skal tilbyde de indsatte aktiviteter i fritiden.

Stk. 3. En indsat har ret til dagligt at tilbringe mindst én time i fri luft, medmindre dette vil være uforeneligt med institutionens varetagelse af sikkerhedsmæssige hensyn, eller den indsatte er anbragt i sikringscelle i medfør af § 66.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 183-187 samt III s. 620
og 708-709 (§ 41)
Bet 1358/1998 s. 209-210

FT 1999-2000 A 3689-3690 og 3779

Litteratur:

Engbo s. 141-144

1. Selvforvaltningsprincippet (stk. 1)

Baggrunden for selvforvaltningsprincippet (jf. ansvarlighedsprincippet i Kriminalforsorgens Princippprogram), som er blevet lovfæstet i denne bestemmelse, er dels at selvforvaltning modvirker nogle af de skadevirkninger, som er forbundet med traditionel servicevirksomhed under frihedsberøvelse, dels at det medvirker til en fornuftig udnyttelse af fritiden. Som følge heraf er der indført selvforplejning i alle fængsler bortset fra to, ligesom de indsatte forudsættes selv at vaske og reparere deres tøj og sørge for rengøring af deres celle mv. Se om kostbeløb og selvforvaltningsbeløb sfl. § 42.

Bestemmelsen forudsætter, at institutionerne giver de indsatte den fornødne vejledning i madlavning, ernæringsrigtig kost etc.

2. Fritidsaktiviteter (stk. 2)

De aktiviteter, som de indsatte skal tilbydes i fritiden omfatter f.eks. idrætsaktiviteter, konditionstræning, hobbyaktiviteter, undervisning (aftenskole) og kulturelle aktiviteter så som møder, koncerter, teater, bankospil og underhold-

Kapitel 8. Indsattes rettigheder og pligter under opholdet ...

ning i øvrigt. Det nærmere indhold bør så vidt muligt tilrettelægges i samarbejde med de indsatte og kan derfor variere over tid og fra institution til institution.

Reglen i stk. 2 suppleres af reglerne i udgangsbkg. (bkg. 110 af 4/3 2002) § 44, stk. 3, om frigang til tilrettelagte, skemalagte fritidsaktiviteter og udgangsbkg. §§ 55-58 om udflugter mv. samt af reglerne om adgang til radio og tv-udsendelser, aviser, tidsskrifter og bøger mv., jf. sfl. § 58.

3. Retten til ophold i fri luft (stk. 3)

Indsatte i fængslerne har normalt adgang til at opholde sig i fri luft i betydeligt videre omfang end den ene time pr. dag, som bestemmelsen fastlægger som minimum.

I arresthusene vil det dog ofte kun være muligt at leve op til minimumskravet om én times »gårdtur« om dagen.

Retten til ophold i fri luft kan fraviges af sikkerhedsmæssige grunde, f.eks. hvis der er betydelig risiko for undvigelse eller forsøg herpå, som ikke kan imødegås ved hjælp af særligt sikrede gårdtursområder eller ekstra personaletilsyn. Det bemærkes, at indsatte, som er anbragt i *strafcelle*, eller som er *udelukket fra fællesskab*, jf. §§ 63 og 68, som udgangspunkt også har ret til én time pr. dag i fri luft. Derimod har indsatte, som er anbragt i *sikringscelle* ikke ret til ophold i fri luft.

Varetægtsarrestanters adgang til ophold i fri luft er reguleret i bkg. 491 12/9 1978 om ophold i varetægtsfængsel § 16, hvorefter varetægtsarrestanter i almindelighed skal have adgang til dagligt at tilbringe mindst én time i fri luft og på fridage så vidt muligt mere.

Forsorgsmæssig bistand

§ 44 Institutionen skal vejlede og bistå en indsat med hensyn til den pågældendes arbejdsmæssige, uddannelsesmæssige, sociale og personlige forhold med henblik på

1) at forbedre den pågældendes muligheder for at leve en kriminalitetsfri tilværelse og

2) at begrænse de ulemper, som følger af frihedsberøvelsen.

Stk. 2. Institutionen skal i forbindelse med sin virksomhed efter stk. 1 formidle kontakt til personer, institutioner og myndigheder, der efter anden lovgivning kan yde bistand.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 165-171 samt III s. 620
og 709 (§ 42)

Bet. 1355/1998 s. 210

FT 1999-2000 A 3690-3691 og 3779-3780

Administrative forskrifter:

Cirk. 11730 af 28/12 1982 om varetagelse af forsorgsarbejdet vedrørende indsatte i kriminalforsorgens anstalter og arresthusene

Litteratur:

Engbo s. 144-146

Bestemmelsen supplerer sfl. § 7 og § 32, stk. 1, om rådgivning før straffuldbyrdens iværksættelse om forsorgsmæssige forhold mv.

Det fastslås i bestemmelsen, at der er to formål med forsorgsarbejdet: et fremadrettet formål, som går ud på at forbedre den indsatte mulighed for at leve et kriminalitetsfrit liv, jf. sfl. § 3, og et formål, som tilstræber at begrænse utilsigtede følger af frihedsberøvelsen.

Førstnævnte formål tilgodeses bl.a. med, at forsorgsmæssige hensyn indgår i tilrettelæggelsen af handleplaner, jf. sfl. § 31. Sidstnævnte formål indebærer bl.a., at indsatte bør have tilbud om forsorgsmæssig bistand tidligst muligt efter indsættelsen, jf. nærmere herom bet. 752/1975 Kriminalforsorg/Socialforsorg, se tilsvarende for varetægtsfanger rpl. § 776, 3. pkt., som er udmøntet i cirk. 11730 af 28/12 1982.

Den forsorgsmæssige bistand for indsatte udøves af såvel fængselsfunktionærer (f.eks. som kontaktpersoner med ansvar for nærmere bestemte indsatte handleplaner) som socialrådgivere, som er tilknyttet de enkelte afdelinger i fængslerne. Socialrådgiverne virker dels som supervisorer over for fængselsfunktionærerne, dels som sagsbehandlere i mere komplicerede sager.

I arresthusene varetages forsorgsarbejdet af socialrådgivere fra den lokale afdeling af den fri kriminalforsorg i samarbejde med arrestpersonalet.

Det forudsættes i forarbejderne, at forsorgsarbejdet skal tilrettelægges på en sådan måde, at det understøtter selvforvaltningsprincippet, således at den indsatte i videst mulige omfang skal tage et medansvar for sine arbejdsmæssige, uddannelsesmæssige, sociale og personlige forhold, jf. også Kriminalforsorgens Principprogram s. 12 (ansvarlighedsprincippet). Dette princip understreges af formuleringen af stk. 2, hvorefter institutionen skal »formidle« kontakt til de myndigheder mv., som efter den sociale lovgivning etc. skal yde bistand. Heri ligger dels, at kontakten så vidt muligt skal tages af den indsatte selv (efter nødvendig instruktion), dels at bistanden skal ydes af de myndigheder, som efter lovgivningen er forpligtet hertil i relation til alle (andre) borgere. Det vil for den sociale lovgivnings område sige de almindelige sociale myndigheder.

For så vidt angår ansvarsfordelingen mellem kommunerne, når den midlertidige opholdskommune (fængselskommune) er en anden end den, hvor den indsatte opholdt sig før indsættelsen, henvises til vejl. 68 af 21/4 1998, som ændret ved vejl. 142 af 26/7 2001, om »Vejledende retningslinier for samarbejdet mellem de sociale myndigheder og kriminalforsorgen«, som supplerer reglerne i retssikkerhedsloven. Herefter er det i praksis den oprindelige op-

Kapitel 8. Indsattes rettigheder og pligter under opholdet ...

holds-kommune, der i videst mulige omfang bibeholder ansvaret som handle-kommune i relation til den almindelige sociale lovgivning.

Den nærmere tilrettelæggelse af forsorgsarbejdet er beskrevet i cirk. 11730 af 28/12 1982 om varetagelse af forsorgsarbejdet vedrørende indsatte i kriminalforsorgens anstalter og arresthusene.

Sundhedsmæssig bistand

§ 45 En indsat har ret til lægebehandling og anden sundhedsmæssig bistand.

Stk. 2. Justitsministeren kan efter forhandling med sundhedsministeren fastsætte regler om tvangsbehandling i Anstalten ved Herstedvester af indsatte, der opfylder betingelserne for tvangstilbageholdelse i loven om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien, og som ikke kan overføres til en almindelig psykiatrisk afdeling.

Stk. 3. Behandlingen skal ske i overensstemmelse med reglerne i den i stk. 2 nævnte lov, herunder også for så vidt angår adgang til at klage til patientklagenævnet over anstaltens beslutning om tvangsbehandling. Patientrådgiver beskikkes dog kun, hvis den pågældende ikke i forvejen har en bistandsværge efter straffelovens § 71.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler om sundhedsmæssig bistand til indsatte.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 173-181 og III s. 709-710 (§ 43)

Bet. 1355/1998 s. 211-215

FT 1999-2000 A 3691-3694 og 3780

Administrative forskrifter:

Bkg. 374 af 17/5 2001 om sundhedsmæssig bistand til indsatte i kriminalforsorgens institutioner

Skr. 78 af 16/5 2001 om bekendtgørelse om

sundhedsmæssig bistand til indsatte i kriminalforsorgens institutioner

Bkg. 852 af 16/10 2002 om tvangsbehandling af visse indsatte i Anstalten ved Herstedvester (tvangsbehandlingsbkg.)

Skr. 102 af 21/10 2002 om tvangsbehandlingsbkg.

Litteratur:

Engbo s. 146-155

1. Sundhedsmæssig bistand (stk. 1)

Bestemmelsen, som harmonerer med grundbestemmelsen i sfl. § 4 om, at indsatte ikke pålægges andre begrænsninger i deres tilværelse end dem, der er fastsat i lov eller følger af selve straffen og med normaliseringsprincippet i Kriminalforsorgens Principprogram s. 10, betyder, at indsatte i sundhedsmæssig henseende så vidt muligt skal sidestilles med andre borgere i samfundet.

Formålet med bestemmelsen er at sikre samme kvalitet i den sundhedsmæssige betjening, som tilkommer andre borgere. Det betyder bl.a., at hospitalsindlæggelse som udgangspunkt sker på almindelige sygehuse (evt. med vagt) i overensstemmelse med sygehusloven (lbkg. 687 af 16/8 1995 med senere ændringer). Indsatte, hvis ophold i kriminalforsorgens institutioner skønnes at vare under tre måneder bevarer deres sygesikringsret, medens der i øvrigt gælder en hvilende sygesikringsret, jf. lbkg. 509 1/7 1998 med senere ændringer og bkg. 119 af 17/3 1976, som ændret ved bkg. 115 af 21/2 1990.

Fængslerne har normalt ansat fængselslæger (på deltid) og fængselssygeplejersker. Lægerne er typisk privat praktiserende læger, speciallæger eller sygehuslæger. I en del fængsler er der indrettet sygeafdelinger, hvor indsatte med lettere sygdomme, som ikke kræver egentlig hospitalsbehandling, kan indlægges. Herudover er der i Vestre Fængsel indrettet et sygehus (*Vestre Hospital*), som dels er sygeafdeling for Københavns Fængsler, dels modtager indsatte fra andre dele af kriminalforsorgen til behandling, jf. sfl. §§ 21, 26 og 28. Endelig modtager *Anstalten ved Herstedvester* indsatte fra hele landet, som har særlige psykiatrisk behandlingsbehov, jf. i øvrigt stk. 2 og 3 og sfl. §§ 22, 25 og 27.

Den sundhedsmæssige betjening af indsatte i arresthusene varetages af deltidsansatte arresthuslæger, som typisk er privat praktiserende læger.

Indsatte skal snarest muligt efter indsættelsen have tilbud om samtale med institutionens læge eller sygeplejerske, jf. bkg. 374 af 17/5 2001 § 7. Den Europæiske Torturkomite har ved flere lejligheder, senest ved besøget i januar/februar 2002, ytret betænkelighed ved denne ordning, som ikke harmonerer med torturkomiteens generelle krav om obligatorisk lægeundersøgelse ved indsættelse i fængsler mv., jf. CPT-rapport af 25/9 2002 (CPT/Inf (2002) 18, www.cpt.coe.int/en/reports/inf2002-18en.htm). En sådan regel vil imidlertid ikke svare til den måde, sundhedsbetjeningen er tilrettelagt i det danske samfund, hvorefter lægelig behandling normalt er frivillig. Det overvejes dog for tiden at indføre særlige regler for udlændinge, der anbringes i kriminalforsorgens lukkede institution i Sandholmløjren umiddelbart efter ankomsten til Danmark.

Hvis en indsat ønsker kontakt til læge eller sygeplejerske, skal kontakten etableres snarest muligt.

Udgangspunktet om, at indsatte skal have samme sundhedsmæssige betjening som andre borgere, fraviges på en række punkter. Således har indsatte (bortset fra varetægtsarrestanter) ikke ret til behandling af egen læge og heller ikke ret til selv at opbevare og administrere medicin.

For så vidt angår *tandbehandling* er udgangspunktet, at indsatte, som skal opholde sig i kriminalforsorgens institutioner i tre måneder eller mere, har

Kapitel 8. Indsattes rettigheder og pligter under opholdet ...

adgang til de typer tandbehandling, som sygesikringen yder tilskud til. I andre tilfælde er der kun adgang til nødbehandling. Hvis udgiften ikke afholdes af sygesikringen, eller den indsatte ikke selv har midler hertil, afholdes udgiften af kriminalforsorgen. Dette forudsætter dog, at behandlingen efter tandlægefaglig vurdering er rimelig i forhold til den indsattes tandstatus ved indsættelsen og forudsætter, at behandlingen ikke kan afvente løsladelsen.

2. Tvangsbehandling i Anstalten ved Herstedvester (stk. 2 og 3)

Indsatte, som er eller bliver *sindssyge* (psykotiske), skal som udgangspunkt snarest muligt indlægges på psykiatrisk hospital, jf. også De Europæiske Fængselsregler art. 100. Efter overførsel til psykiatrisk hospital er de indsatte undergivet reglerne om *tvangsbehandling* i psykiatriloven. Denne lov gælder ikke for kriminalforsorgens institutioner, ej heller for Vestre Hospital og Anstalten ved Herstedvester. Der var imidlertid behov for en lovhjemmel til at iværksætte en tvangsbehandling i kriminalforsorgens regi af en psykotisk indsat, som er forbigående ekstraordinært farlig, uden at farligheden har en sådan varighed, at betingelserne for afsigelse af farlighedsdekret er til stede, og hvor den indsatte på grund af farlighed ikke kan modtages på en almindelig lukket psykiatrisk afdeling. En sådan tvangsbehandling i kriminalforsorgens regi kan kun iværksættes på Anstalten ved Herstedvester, hvor det nødvendige faguddannede sundhedspersonale er til stede, og behandlingen skal ske i overensstemmelse med reglerne i psykiatriloven, herunder om adgang til klage til patientklagenævnet. Justitsministeren har efter forhandling med indenrigs- og sundhedsministeren fastsat regler om tvangsbehandling i Anstalten ved Herstedvester, jf. bekendtgørelse nr. 852 af 16. oktober 2002 om tvangsbehandling af visse indsatte i Anstalten ved Herstedvester (tvangsbehandlingsbekendtgørelsen) og skrivelse nr. 102 af 21. oktober 2002. Det er forudsat, at tvangsbehandling kun iværksættes i meget begrænset omfang.

3. Bemyndigelsesbestemmelse (stk. 4)

Bemyndigelsen er udnyttet til udstedelse af bekendtgørelse nr. 374 af 17. maj 2001 om sundhedsmæssig bistand til indsatte i kriminalforsorgens institutioner med tilhørende skrivelse nr. 78 af 16. maj 2001. Bekendtgørelsen indeholder særlige regler om sundhedsmæssig bistand til varetægtsarrestanter, som i øvrigt er omfattet af bekendtgørelsens almindelige regler

Ud over de regler, der er nævnt i forbindelse med stk. 1, indeholder bekendtgørelsen bl.a. særlige regler om behandling af gravide og af sultestrejkende indsatte samt om sundhedsmæssig betjening af beboere på kriminalforsorgens pensioner.

KAPITEL 9

Indsattes kontakt til samfundet uden for institutionen

Reglerne i dette kapitel om mulighederne for at bevare og eventuelt udbygge kontakten til samfundet uden for institutionen harmonerer med et grundlæggende princip i Kriminalforsorgens Principprogram (åbenhedsprincippet) og antages at være medvirkende til at opfylde formålet med kriminalforsorgens virksomhed: At begrænse kriminaliteten. Dette princip skal naturligvis afvejes mod andre grundlæggende principper, især hensynet til kriminalforsorgens sikkerhedsmæssige virksomhed. Ifølge forarbejderne understøtter muligheden for kontakt med omverdenen den sikkerhedsmæssige funktion f.eks. ved at formindske risikoen for undvigelse. Hertil kommer, at kontaktmulighederne modvirker en forråelse af fængselsmiljøet f.eks. i form af voldelige eller seksuelle overgreb de indsatte imellem.

Udgang

Udgang fra fængslerne mv. har siden 1965 været et normalt led i straffuldbyr-delsen. Det fremhæves i forarbejderne, at udgang som led i kriminalforsorgens behandlingsmæssige virksomhed er med til at bevare tilknytning til familien, hvilket i sig selv antages at være kriminalitetsbegrænsende, og for så vidt angår frigang til arbejde og uddannelse eller behandling er medvirkende til at begrænse risikoen for tilbagefald til kriminalitet. Det anbefales derfor, at udgangsmulighederne fortsat bør være et regelmæssigt led i straffuldbyr-delsen, se bl.a. bet. 1181/1989 I s. 207-209.

Straffuldbyr-delseslovens regler om udgang består af § 46 om udgangsformål og betingelserne for udgang, § 47 om, at udgang medregnes i straffetiden, § 48 om, hvilke vilkår der kan knyttes til udgang, § 49 om tilbagekaldelse og § 50 om de nærmere administrative regler, herunder om tidspunktet for påbegyndelse af udgang og om karantæne i forbindelse med misbrug.

De administrative regler om udgang blev revideret den 4. marts 2002, hvor udgangsmulighederne blev begrænset på en række områder.

De administrative regler om udgang gælder for både fængselsdømte og forvarede. *Varetagtsarrestanter* kan under særlige omstændigheder få udgang

Kapitel 9. Indsattes kontakt til samfundet uden for institutionen

med ledsagelse for et kortere tidsrum, jf. rpl. § 771, stk. 2, og cirk.160 af 13/9 1978 om udgang til varetægtsarrestanter.

§ 46 En indsat kan få tilladelse til udgang, når

- 1) udgangsformålet er rimeligt begrundet i uddannelsesmæssige, arbejdsmæssige, behandlingsmæssige, familiemæssige eller andre personlige hensyn,
- 2) der ikke er bestemte grunde til at antage, at den indsatte i forbindelse med udgang vil begå ny kriminalitet, unddrage sig fortsat straffuldbyrdelse eller på anden måde misbruge udgangstilladelsen, og
- 3) hensynet til retshåndhævelsen ikke i øvrigt taler imod udgangstilladelsen.

Stk. 2. Ved vurderingen af risikoen for misbrug af udgangstilladelsen skal det tillægges særlig vægt, hvis den indsatte

- 1) er dømt for farlig kriminalitet og ikke har været løsladt i tiden mellem dom og strafudståelse,
- 2) under strafudståelsen er undvejet eller har forsøgt herpå,
- 3) under strafudståelsen har begået strafbart forhold,
- 4) under strafudståelsen er udeblevet fra en tidligere udgang eller i øvrigt har misbrugt en tilladelse til udgang eller
- 5) under en tidligere strafudståelse har foretaget handlinger som nævnt i nr. 2-4, uden at betingelserne for uledsaget udgang senere blev fundet opfyldt eller
- 6) ikke er mødt til afsoning i overensstemmelse med tilsigelsen.

Ældre lovbestemmelser:

Strl. § 35, stk. 2, og § 36

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 189-214 og III s. 710-712 (§ 44)

Bet. 1355/1998 s. 215-216

FT 1999-2000 A 3694-3697 og 3780-3781

Administrative forskrifter:

Bkg. 110 af 4/3 2002 om udgang til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (udgangsbgk.)
Vejl. 19 af 28/2 2002 om udgang til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (udgangsvejl.)

Cirk.skr. 20 af 28/2 2002 om retningslinier for gruppevise udflugter mv., der indebærer overnatning uden for institutionen

Skr. af 28/2 2002 om udeblivelse fra uledsaget udgang

Cirk. 79 af 16/5 2001 om behandling mv. af sager om udgang til indsatte der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner

Litteratur:

Engbo s. 162-175

Waaben s. 38-40

Greve s. 105 og 114-115

Greve i NTfK 2001.11

Der er tre hovedbetingelser for, at indsatte kan få lov at forlade institutionen på udgang: Der skal være et *lovligt formål*, der må ikke være *misbrugsrisiko*, og hensynet til *retshåndhævelsen* må ikke tale imod.

1. Udgangsformål og udgangsformer

Formålet med udgangen skal være at tilgodese et eller flere af fem følgende hensyn: Arbejdsmæssige, uddannelsesmæssige, behandlingsmæssige, familiemæssige eller andre personlige hensyn.

På denne baggrund sondres der mellem forskellige former for udgange: (a) udgang til særlige formål, (b) udgang til besøg hos bestemte personer, (weekendudgang), (c) frigang, (d) udstationering og (e) udflugter.

a. Udgang til særlige formål

Disse ekstraordinære udgange omhandles i udgangsbgk. §§ 31-34 og kaldes i daglig tale § 31-udgange. De er begrundet i vigtige humane hensyn og kan gives, uanset om de tidsmæssige betingelser for udgang i øvrigt er opfyldt og under særlige omstændigheder uanset en igangværende udgangskarantæne, jf. udgangsbgk. § 50.

Bestemmelsen dækker over flere vidt forskellige udgangsformål. Den giver således mulighed for udgang til *nærståendes alvorlige sygdom* eller begravelse. Endvidere åbner den mulighed for udgang til *lægelig behandling*, som ikke kan finde sted i institutionen og endelig til *deltagelse i retsmøder* eller møder hos anden offentlig myndighed, hvis vedkommende myndighed finder det påkrævet.

Afslag på disse former for udgang bør ifølge udgangsvejl. pkt. 60 kun komme på tale, hvis tungtvejende sikkerhedsmæssige grunde taler herfor, og hvis risikoen ikke kan nedsættes tilstrækkeligt ved, at den indsatte ledsages af (eventuelt flere) fængselsansatte, eventuelt suppleret med politiledsagelse.

Indsatte, som udstår straf på 30 dage eller derover, kan desuden få udgang i forbindelse med *vigtige familiebegivenheder*. Herved forstås eget bryllup eller nærståendes barnedåb, konfirmation, bryllup, sølv- og guldbryllup, runde fødselsdage (fra 50 år), eget barns fødsel eller fødselsdag (til og med 15 år), eget barns første skoledag og lignende, jf. udgangsvejl. pkt. 62.

Desuden kan sådanne indsatte få udgang til løsning af *særligt belastende, akutte problemer* samt til at løse forskellige problemer i forbindelse med løsladelsen.

Hvis den indsatte har tilladelse til regelmæssig weekendudgang, kan der i visse tilfælde afkortes i weekendudgangen svarende til varigheden af § 31-udgangen, jf. udgangsbgk. § 51, stk. 4.

Kapitel 9. Indsattes kontakt til samfundet uden for institutionen

AKS 1999:51: Afslag på udgang til nærstående begravelse i USA, fordi udgang til udlandet kræver særlig forsigtighed ved vurderingen af misbrugsrisikoen.

AKS 1998:65: Afslag på udgang til deltagelse i delegeretmøde i fagforening. Antaget ikke at være af afgørende betydning for den indsattes forhold.

AKS 1999:53: Indsatte, som sad i strafcelle, fik afslag på udgang til revisor. Antaget, at mødet med revisor kunne udskydes.

b. Weekendudgang mv.

Personkredsen, der kan gives udgang til, blev ved bkg. 110 af 4/3 2002 begrænset til »nærstående personer« (familie), dvs. ægtefælle, samlever, børn, børnebørn, forældre, søskende, bedsteforældre, oldeforældre eller andre, som kan sidestilles hermed. Kun under ganske særlige omstændigheder kan indsatte få udgang til andre personer, jf. udgangsbkg. § 35. Om en kæreste, som man har fået under afsoningen, kan betragtes som nærstående i udgangsbekendtgørelsens forstand, må bero på en konkret vurdering af, om forholdet kan sidestilles med de nævnte familieband.

Udgang forudsætter, at udgangsadressaten (hver gang) bekræfter, at besøget kan finde sted. Udgang gives én gang for hver 3-ugers periode og normalt fra fredag kl. 16.00 til søndag kl. 21.00, jf. udgangsbkg. § 38.

Weekendudgang mv. kan først gives, når visse *tidsmæssige betingelser* er opfyldt, jf. kommentaren til § 50 (pkt. 2).

For indsatte i lukkede institutioner vil et udgangsforløb ofte indledes med korterevarende, eventuelt ledsagede udgange for efterhånden at overgå til regelmæssige uledsagede weekendudgange, se f.eks. AKS 1999:50.

Weekendudgange kan spares sammen og i visse tilfælde opdeles, jf. udgangsbkg. §§ 38 og 39.

Med mindre andet konkret er bestemt, vil det ikke blive betragtet som udgangsmisbrug, hvis den indsatte bruger en del af udgangen til at omgås andre end udgangsadressaten eller til at dyrke sine fritidsinteresser eller overvære kulturelle arrangementer mv., forudsat at samværet med de nærstående fortsat er det primære indhold i udgangen.

Det betragtes i almindelighed heller ikke som udgangsmisbrug, hvis den indsatte benytter en del af udgangen til at kontakte repræsentanter for pressen, jf. bet. 1181/1989 III s. 717.

c. Frigang

Frigang er betegnelsen for daglig eller regelmæssig udgang til beskæftigelse eller uddannelse. Frigang kan i medfør af udgangsbkg. § 44, stk. 3, også gives til skemalagte fritidsaktiviteter, som har et resocialiserende formål. Kun undta-

gelsesvis kan frigang gives til beskæftigelse i egen virksomhed, og da kun af Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Formålet er i alle tilfælde at forbedre den indsatte mulighed for resocialisering f.eks. ved arbejdsstræning, eller hvis der foreligger et særlig godt arbejds-tilbud, som ellers ville forspildes, eller fordi der er tale om et formålstjenligt uddannelsesforløb, som mest hensigtsmæssigt kan gennemføres uden for institutionen.

Frigang skal normalt ske i sidste del af afsoningsforløbet og kan af institutionen tillades over for indsatte, der udstår straf på fem måneder og derover. For så vidt angår *beskæftigelse* kan institutionen tillade frigang op til og med tre måneder og under særlige omstændigheder til og med seks måneder. Er der behov for yderligere frigang, er kompetencen hos Direktoratet for Kriminalforsorgen. For så vidt angår *uddannelse* skal frigangen gives i så nær tilknytning til løsladelsen som muligt. Institutionen kan selv tillade frigang i op til ét år. Kompetencen til at tillade frigang i videre omfang ligger hos Direktoratet for Kriminalforsorgen, se nærmere udgangsbkg. § 45.

Frigang til *fritidsaktiviteter* kan kun gives op til seks måneder og højst to gange om ugen, jf. udgangsbkg. § 45, stk. 4.

Den indsatte skal normalt tage direkte frem og tilbage mellem institutionen og frigangsadressen og skal tilbringe fritiden hos institutionen, jf. udgangsbkg. § 46.

Det er en betingelse for frigang, at der er en kontaktperson på frigangsadressen, og at der kan føres kontrol med at frigangen ikke misbruges, jf. udgangsbkg. § 49.

d. Udstationering

Hvis den indsatte har behov for udgang til beskæftigelse og uddannelse mv., jf. udgangsbkg. § 44, stk. 1, 2 og 4, men frigangen ikke kan gennemføres af praktiske grunde, kan der i stedet ske udstationering (som indebærer døgnophold) til en institution uden for kriminalforsorgen eller til en af kriminalforsorgens pensioner eller ganske undtagelsesvis til eget hjem, jf. udgangsbkg. §§ 50-54 og udgangsvej. pkt. 88-93.

AKS 2000:20: Udstationering til egen bolig tilladt, fordi indsatte tilstedeværelse i hjemmet var påkrævet som følge af ægtefællens alvorlige, uhelbredelige sygdom.

Udstationering skal normalt ske i sidste del af straffetiden og kan normalt ikke udstrækkes ud over fire uger, men kan under særlige omstændigheder udstrækkes til tre måneder, eller hvis der er tale om et særligt udslusningsprogram, som f.eks. kognitiv træning, i op til fire måneder, jf. udgangsbkg. § 51.

Kapitel 9. Indsattes kontakt til samfundet uden for institutionen

Ligesom ved frigang er det normalt en forudsætning, at straffetiden er mindst fem måneder.

e. Udflugter

Indsatte i *åbne fængsler*, som udstår straf i mindst 30 dage kan lejlighedsvis få tilladelse til at deltage i kortvarige udflugter eller til offentlige arrangementer mv. Også indsatte med kortere straffe kan under visse omstændigheder få tilladelse til at deltage, jf. udgangsbkg. § 55, stk. 2. Afholdes der ikke gudstjeneste i det åbne fængsel, bør der regelmæssigt være lejlighed til at deltage i gudstjeneste uden for institutionen.

Indsatte i *lukket institution*, som har tilladelse til uledsaget udgang, kan også lejlighedsvis få tilladelse til at deltage i gudstjenester, kulturelle arrangementer eller sportsaktiviteter, som f.eks. løb, cykling, fiskeri og svømning, jf. udgangsbkg. § 56. Om løbetræning uden for institutionen for indsatte i lukkede institutioner er der fastsat særlige regler i udgangsvejl. pkt. 96.

I alle tilfælde forudsættes det normalt, at der er tale om gruppevise udflugter under ledsagelse.

Udflugter skal have en socialiserende og personlighedsopbyggende funktion f.eks. således, at den indsattes ansvarlighed eller selvdisciplin opøves.

Udflugter, der kan opfattes som luksusprægede eller har ferielignende karakter, kan efter ændringen af udgangsbekendtgørelsen i marts 2002 ikke mere finde sted.

For så vidt angår udflugter med overnatning er der fastsat nærmere regler i Direktoratet for Kriminalforsorgens cirk.skr. 20 af 28/2 2002. Her gælder samme begrænsning med hensyn til ferieprægede udflugter mv. Skiture og kanoture med overnatning er af denne grund udelukket.

Efter ændringen af udflugtsreglerne i februar 2002 er der givet beboerne i en af kriminalforsorgens pensioner afslag på familieudflugt til spejderhytte og til klatreudflugt til Sverige. Der er også givet pensionens beboere afslag på kanoture på Skjern å uden over-

natning, fordi der er tale om et meget besøgt udflugtsmål, medens indsatte i et åbent fængsel har fået tilladelse til kanosejls på en nærliggende sø, som ikke er et almindeligt udflugtsmål.

2. Misbrugsvurdering

Udgangstilladelse forudsætter, at der ikke er bestemte grunde til at antage, at den indsatte benytter udgangen til at begå ny kriminalitet eller udeblive eller overtræde eventuelle vilkår for udgangen.

§ 46, stk. 2, opregner de nærmere momenter, der kan tillægges særlig vægt ved vurdering af risikoen for misbrug af udgangen. Opregningen er ikke udtømmende. Det har således betydning for misbrugsvurderingen, hvis den indsatte

er dømt for farlig kriminalitet, tidligere er undvejet eller har forsøgt herpå, har begået kriminalitet under afsoningen, tidligere har misbrugt udgang eller ikke er mødt til afsoning ifølge tilsigelsen. Udgangsbkg. § 11 og udgangsvejl. pkt. 15 opregner yderligere tidligt tilbagefald efter tidligere løsladelser, afhængighed af euforiserende stoffer eller det forhold, at den pågældende skal udvises ved løsladelsen, som væsentlige momenter i misbrugsvurderingen.

Det skal indgå i vurderingen af, om udgang skal tillades, om en eventuel misbrugsrisiko kan imødegås ved, at udgangen sker med ledsagelse eller ved fastsættelse af særlige vilkår, f.eks. om alkoholbehandling, jf. udgangsvejl. pkt. 16.

I visse sager skal der med henblik på misbrugsvurdering indhentes en udtalelse fra den politimester, der har behandlet straffesagen, jf. udgangsbkg. § 15 og i særlige tilfælde fra andre myndigheder, jf. udgangsbkg. §§ 19-21.

Høring af politimesteren skal ske, når den indsatte er dømt for farlig kriminalitet eller kriminalitet af særlig grov eller professionel karakter. Dette gælder dog ikke indsatte, som har været på fri fod efter dommen. Endvidere omfatter høringsordningen sager, hvor den indsatte er sigtet for eller er dømt for kriminalitet under undvigelse eller udgang eller har haft hurtige tilbagefald til kriminalitet, jf. nærmere udgangsbkg. §§ 15 og 16 og udgangsvejl. pkt. 18-23. Høringen har til formål at sikre, at kriminalforsorgen til brug for misbrugsvurderingen får oplysninger om omstændigheder, som kun politiet kender til, som f.eks. skjult udbytte, oplysning om planlagt kriminalitet, evt. risiko som knytter sig til udgangsadressaten, trusler mod den indsatte, forhold vedrørende ofre for kriminaliteten eller andre forhold vedrørende retsfølelsen mv.

I sager vedrørende livstidsdømte eller forvarede skal *Rigsadvokaten* høres, inden regelmæssig udgang iværksættes eller udvides, jf. udgangsbkg. § 19 og udgangsvejl. pkt. 24.

Endelig skal *socialforvaltningen* høres om vilkårsfastsættelse i forbindelse med udgang til indsatte, som har begået drab eller alvorlig volds- eller sædelighedskriminalitet mod børn. En sådan høring skal iværksættes, hvis der på udgangsadressen opholder sig børn, eller hvis den indsatte har ret til samvær med børn.

3. Hensynet til retshåndhævelsen

I medfør af § 46, stk. 1, nr. 3, forudsætter udgang, at hensynet til retshåndhævelsen – uanset at der ikke foreligger misbrugsrisiko – ikke taler imod. Der kan således gives afslag på udgang, hvis udgangen i særlig grad medfører, at den indsatte kommer i offentlighedens søgelys, f.eks. ved deltagelse i større offentlige arrangementer eller hvis udgangen skal gå til et sted, hvor hensynet til ofret eller dets nærmeste klart taler imod, at den indsatte kommer der på det pågæl-

Kapitel 9. Indsattes kontakt til samfundet uden for institutionen

dende tidspunkt, jf. udgangsvejl. pkt. 26. Det kan i sådanne tilfælde bestemmes, at den indsatte får udgang til et andet sted med vilkår om ikke at opsøge bestemte steder eller bestemte personer. Sådanne vilkår kan også fastsættes for indsatte, der tilhører bestemte grupperinger, hvor kriminalitet indgår som et hyppigt moment i adfærdsmønstret, som f.eks. hos rockerbander.

Retshåndhævelsestiltalingspunktet kan også medføre, at indsatte med længere straf for alvorlig kriminalitet ikke får udgang, før en vis del af straffen er udstået, selv om de tidsmæssige betingelser er opfyldt og der ikke konkret antages at være risiko for misbrug af udgangen.

§ 47 Tilladelse til udgang gives for et bestemt tidsrum, der medregnes til straffetiden.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 191 og III s. 712 (§ 45)
Bet. 1355/1998 s. 217
FT 1999-2000 A 3694-3696 og 3781

minalforsorgens institutioner (udgangsbgk.).
Vejl. 19 af 28/2 2002 om udgang til indsatte der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (udgangsvejl.)
Cirk. 79 af 16/5 2001 om behandling mv. af sager om udgang til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner

Administrative forskrifter:

Bkg. 110 af 4/3 2002 om udgang til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kri-

Den periode, hvor en indsat er fraværende fra institutionen på grund af udgang, medregnes i straffetiden. Herved adskiller udgang sig fra de situationer, hvor der tillades strafafbrydelse, jf. sfl. § 76. Formålet med strafafbrydelsen vil ofte ligge tæt op ad formålene med § 31-udgang (se kommentaren til sfl. § 46 (pkt. 1.a)), men en udgang vil normalt blive efterfulgt af strafafbrydelse, hvis der er behov for mere end et ganske kortvarigt fravær fra institutionen, jf. kommentaren til § 76. Hvis den indsatte udebliver fra udgang, afbrydes straffuldbrydelsen, jf. sfl. § 75.

§ 48 Tilladelse til udgang betinges af, at den indsatte under udgangen ikke begår strafbart forhold eller i øvrigt misbruger udgangstilladelsen.

Stk. 2. Tilladelsen kan endvidere betinges af andre vilkår, som findes formålstjenlige for at undgå misbrug, herunder at den indsatte under udgangen

- 1) ledsages af personale fra institutionen,
- 2) overnatter i arresthus, fængsel eller en af kriminalforsorgens pensioner,

- 3) med mellemrum giver møde hos kriminalforsorgen eller hos politiet eller undergiver sig lignende kontrolforanstaltninger og**
4) undergiver sig vilkår som nævnt i straffelovens § 57.

Ældre lovbestemmelser:

Strl. § 35, stk. 2, og § 36

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 193 og 212-213 samt III s. 620 og 712 (§ 46)
 Bet. 1355/1998 s. 217
 FT 1999-2000 A 3696 og 3781

minalforsorgens institutioner (udgangsbkg.)

Vejl. 19 af 28/2 2002 om udgang til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (udgangsvejl.)
 Cirk. 79 af 16/5 2001 om behandling mv. af sager om udgang til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner

Administrative forskrifter:

Bkg. 110 af 4/3 2002 om udgang til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kri-

Litteratur:

Engbo s. 172-173

Det er et obligatorisk vilkår for alle former for udgang, at den indsatte ikke begår strafbart forhold eller i øvrigt misbruger udgangen ved f.eks. at komme for sent tilbage, ikke overholde rejseplanen, bruge udgangen til andet formål end det, hvortil udgangen er givet (jf. dog kommentaren til § 46) eller møde i påvirket tilstand, jf. udgangsbkg. § 11.

Herudover kan der fastsættes andre vilkår med henblik på at undgå misbrug, først og fremmest vilkår om, at den indsatte skal ledsages af et eller flere personalemedlemmer. Især indsatte med længere straffe vil som regel påbegynde et udgangsforløb i form af et antal ledsagede udgange. Det samme gælder indsatte, der er placeret i lukket institution på grund af undvigelsesfare, jf. udgangsbkg. § 13.

Reglerne i § 48 stk. 2, nr. 2 og 3, om overnatning i en af kriminalforsorgens institutioner eller meldepligt hos politiet eller kriminalforsorgen bruges sjældent i praksis.

Derimod knyttes der ofte særvilkår som nævnt i strl. § 57 til udgang, især om antabusbehandling eller om ikke at opsøge bestemte steder eller bestemte personer f.eks. ofre eller meddomfældte. Desuden kan der i relation til indsatte, som tilhører eller har tilknytning til rockergrupper, fastsættes vilkår, som begrænser adgangen til at være sammen med andre medlemmer af de pågældende grupper, jf. udgangsvejl. pkt. 29. Henvisningen til strl. § 57 betyder, at opregningen af vilkår ikke er udtømmende, jf. ordet »herunder« i § 57.

§ 49 En tilladelse til udgang kan tilbagekaldes, eller vilkårene for tilladelsen ændres, såfremt

Kapitel 9. Indsattes kontakt til samfundet uden for institutionen

- 1) den indsatte udebliver fra udgang eller i øvrigt ikke overholder de vilkår, der er fastsat for udgangstilladelsen i medfør af § 48, eller
- 2) nye oplysninger om den indsattes forhold giver bestemte grunde til at antage, at den indsatte vil misbruge den meddelte udgangstilladelse.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 213-214 og III s. 712-713 (§ 47)

Bet. 1355/1998 s. 217-218

FT 1999-2000 A 3696-3697 og 3781-3782

der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (udgangsvejl.)
Cirk. 79 af 16/5 2001 om behandling mv. af sager om udgang til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner

Administrative forskrifter:

Bkg. 110 af 4/3 2002 om udgang til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (udgangsvejl.)
Vejl. 19 af 28/2 2002 om udgang til indsatte,

Litteratur:

Engbo s. 174-175

Greve s. 114-115

Hvis den indsatte misbruger udgangen ved at udeblive eller ved ikke at overholde de vilkår, der er fastsat i medfør af sfl. § 48, kan der f.eks. ske følgende:

- 1) Udgangstilladelsen kan *tilbagekaldes* eller vilkårene ændres i medfør af sfl. § 49 og udgangsvejl. pkt. 35.
- 2) Der kan fastsættes *karantæne*, jf. sfl. § 50 og udgangsvejl. § 22 og udgangsvejl. pkt. 36-39.
- 3) Der kan ikendes *disciplinærstraf*, jf. sfl. § 67, nr. 2, udgangsvejl. § 23 og udgangsvejl. pkt. 40-42.
- 4) Der kan – i visse tilfælde – ske *overførsel* fra åben til lukket institution, jf. sfl. § 25 og udgangsvejl. pkt. 43-45.

§ 49 omhandler den førstnævnte situation, at en tilladelse til en enkeltstående udgang eller et udgangsforløb kan tilbagekaldes ved misbrug af udgangen, eller fordi der er bestemte grunde til at antage, at en kommende udgang vil blive misbrugt. Det kan f.eks. være, fordi det viser sig, at den indsatte har indsmuglet eller har indtaget narkotika eller har forsøgt at undvige. Reglen indebærer også, at en igangværende udgang kan afbrydes, hvis den indsatte ikke overholder vilkårene.

§ 50 Justitsministeren fastsætter regler om tilladelse til udgang. Det kan i forbindelse med sådanne regler bestemmes, at tilladelse til udgang først kan gives efter ophold i et bestemt tidsrum i institutionen og efter udståelse af en bestemt del af straffen. Det kan endvidere bestem-

mes, at den indsatte efter udgangsmisbrug er afskåret fra i et bestemt tidsrum at forlange en afgørelse af spørgsmålet om tilladelse til udgang.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 189-214 og III s. 713 (§ 48)

Bet. 1355/1998 s. 218-220

FT 1999-2000 A 3694-3697 og 3782

der udstår fængselsstraf eller forvaring i Kriminalforsorgens institutioner (udgangsvejl.) Cirk. 79 af 16/5 2001 om behandling mv. af sager om udgang til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner

Administrative forskrifter:

Bkg. 110 af 4/3 2002 om udgang til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i Kriminalforsorgens Institutioner (udgangsbgk.) Vejl. 19 af 28/7 2002 om udgang til indsatte,

Litteratur:

Engbo s. 162-175

Greve s. 114-115

Bemyndigelsesbestemmelsen er udnyttet til udstedelse af bekendtgørelse nr. 110 af 4. marts 2002 om udgang (udgangsbekendtgørelsen), vejledning nr. 19 af 28. februar 2002 (udgangsvejledningen), cirkulære nr. 79 af 16. maj 2001 om behandling af udgangssager, cirkulæreskrivelse nr. 20 af 28. februar 2002 om gruppevis udflugter mv., der indebærer overnatning uden for institutionen og skrivelse af 28. februar 2002 om udeblivelse fra uledsaget udgang.

Ud over de administrative regler, der er nævnt i bemærkningerne til §§ 46-49, vedrører de administrative regler især spørgsmål vedrørende

- 1) kompetence til at tillade udgang,
- 2) de tidsmæssige betingelser for udgang,
- 3) udgangskarantæne,
- 4) udgang til udlandet og
- 5) udgang til udlændinge, der skal udvises.

1. Kompetence

For indsatte, der udstår fængselsstraf i under 8 år, kan institutionens leder eller den, der bemyndiges hertil tillade udgang. For indsatte med længere fængselsstraffe eller forvaring (langtidsstraffede) er kompetencen hos Direktoratet for Kriminalforsorgen. Dog kan institutionen tillade udgang med ledsagelse i visse af de særlige tilfælde, som er nævnt i udgangsbgk. § 31.

Den, der har kompetencen til at tillade udgang, kan også tillade, at udgange opdeles eller sammenlægges, jf. sfl §§ 38 og 39. For så vidt angår langtidsindsatte, som har tilladelse til regelmæssig uledsaget udgang, kan Direktoratet for Kriminalforsorgen bemyndige institutionens leder mv. til at opdele eller sammenlægge udgange, jf. udgangsbgk. § 4, stk. 4, § 5, stk. 4, og § 6, stk. 4.

Kapitel 9. Indsattes kontakt til samfundet uden for institutionen

I sager, der er omfattet af politihøringsordningen (jf. kommentaren til § 46), overgår kompetencen fra institutionen til Direktoratet for Kriminalforsorgen i tilfælde, hvor institutionen fastholder, at der bør tillades udgang, selv om politimesteren fraråder det.

Spørgsmålet om udgang til udlændinge, der skal udvises, afgøres i alle tilfælde af Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. udgangsbkg. § 9.

2. Tidsmæssige betingelser

Det fremgår direkte af § 50, at der kan fastsættes regler om, at tilladelse til udgang først kan gives, efter at visse tidsmæssige betingelser er opfyldt. Disse tidsmæssige betingelser er forskellige for de forskellige udgangsformer. For langtidsindsatte med straffe på 8 år og derover eller forvaring er der ikke i udgangsbekendtgørelsen regler om, hvornår udgang kan påbegyndes. Praksis med hensyn til disse meget individuelle afgørelser, der som hovedregel træffes af direktoratet, er dog strengere end for indsatte med kortere straffe.

Udgang til særlige formål

Disse ekstraordinære, såkaldte § 31-udgange, forudsætter ikke, at en bestemt del af straffen er udstået. For så vidt angår de udgangsformål, som er anført i § 31, stk. 2, i udgangsbkg. om vigtige familiebegivenheder, varetagelse af personlige interesser mv., forudsættes dog en straf på mindst 30 dage.

b. Udgang til besøg hos familie

Reglerne om weekendudgange er forskellige for indsatte i åbne og lukkede institutioner.

Indsatte i *åbne institutioner* kan få udgang efter 30 dages ophold i institutionen. Indsatte, der udstår straf i 2½ år eller mere, og som har været varetægtsfængslet mellem domfældelsen og indsættelsen, kan dog ikke få udgang, før 1/6 af straffen er udstået. 30-dages fristen kan dog fraviges under visse omstændigheder, jf. udgangsbkg. § 36, stk. 2.

Indsatte i *lukkede institutioner* kan få udgang, når 1/4 af straffen er udstået. Indsatte med længere straffe (5 år og derover) kan dog ikke påbegynde udgang, før 1/3 af straffetiden er udstået. Denne regel er indført i marts 2002. Desuden skal der være gået 10 uger fra indsættelsen til straffuldbyrdelse, og den indsatte skal have opholdt sig 7 uger i den pågældende institution. Disse tidsfrister kan dog fraviges under nærmere angivne omstændigheder, jf. udgangsbkg. § 37.

AKS 2000:21: Antaget, at ophold i tysk fængsel ikke kan medregnes i ti-ugers fristen, eftersom formålet med fristen er at opnå det nødvendige kendskab til den indsatte.

Folketingets Ombudsmand fandt ikke grundlag for at kritisere denne fortolkning.

Indsatte i *arresthuse*, som er anbragt efter sfl. § 21, stk. 2, af kapacitetsmæssige grunde, og som er egnet til anbringelse i åbent fængsel, kan få udgang efter samme regler, som gælder for indsatte i åbne institutioner.

c. Frigang og udstationering

Disse udgangsformer kan normalt kun tillades i sidste del af straffetiden, jf. udgangsbkg. § 45 og forudsætter, at de tidsmæssige betingelser for at tillade udgang til familie, jf. udgangsbkg. kap. 9, er til stede.

d. Udflugter

Deltagelse i gruppevis udflugter forudsætter for indsatte i *åbne fængsler* en straf på mindst 30 dages fængsel med mindre arrangementet har tilknytning til fælles aktiviteter i institutionen, f.eks. sportskampe med andre klubber mv. Indsatte i *lukkede fængsler* skal opfylde de tidsmæssige betingelser for at tillade udgang til familie mv. jf. udgangsbkg. kap. 9.

3. Karantæne

Hvis en indsat misbruger en udgang, således at tilladelsen til udgang tilbagekaldes i medfør af sfl. § 49, stk. 1, kan det bestemmes, at den indsatte i en bestemt periode ikke har krav på at få behandlet en ansøgning om udgang, jf. sfl. § 50, 3. pkt., og udgangsbkg. § 22. Ekstraordinær udgang i medfør af udgangsbkg. § 31 kan dog under særlige omstændigheder tillades, selv om den pågældende har udgangskarantæne, jf. udgangsbkg. § 31, stk. 3. Karantænereglerne blev strammet op ved skr. af 28/2 2002 om udeblivelse fra uledsaget udgang.

Udeblivelse fra udgang fra *åbent fængsel* i indtil 3 dage vil som udgangspunkt medføre karantæne i 12 uger. Længere udeblivelse vil normalt føre til 5-6 måneders karantæne. Hvis den pågældende ikke vender frivilligt tilbage, men anholdes af politiet, vil karantænen normalt blive 6 måneder uanset fraværets længde.

Udeblivelse fra udgang fra *lukket fængsel* i indtil 3 dage vil normalt medføre 3-5 måneders karantæne. Ved længere udeblivelse samt ved anholdelse på grund af udeblivelse vil karantænen normalt blive som anført i forbindelse med udgang fra åbne fængsler.

Hvis en indsat begår farlig kriminalitet under udeblivelse kan karantænen stige til et år, jf. udgangsbkg. § 22, stk. 2, og udgangsvejl. pkt. 37, som nærmere afgrænser, hvad der forstås ved »farlig kriminalitet«.

4. Udgang til udlandet

Udgang til udlandet kan kun tillades under ganske særlige omstændigheder, jf. udgangsbkg. § 14. Sådanne omstændigheder kan f.eks. foreligge, når nærmeste

Kapitel 9. Indsattes kontakt til samfundet uden for institutionen

pårørende bor i udlandet eller ved uopsættelige forretninger, som ikke kan varetages af andre, jf. udgangsvejl. pkt. 31.

AKS 1998:46: Afslag til 18-årig indsat på udgang til familiebesøg i Marokko sammen med forældrene.

AKS 1999:51: Afslag på udgang til nærståendes begravelse i USA, bl.a. fordi udgang skulle finde sted dagen efter indsættelsen i fængslet.

5. Udgang til udlændinge, der skal udvises

Det er forudsat i udgangsbgk. § 9, at også udlændinge, der skal udvises, kan få udgang. Sådanne udgange forudsætter dog en særlig nøje misbrugsvurdering på grund af risikoen for, at den pågældende benytter udgangen til at unddrage sig fortsat straffuldbyrdelse og gennemførelse af udvisningen.

Afgørelsen træffes i alle tilfælde af Direktoratet for Kriminalforsorgen og forudsætter høring af den politimester, der har behandlet straffesagen. Udgang kan kun ske til nærstående, til hvem forbindelsen er etableret inden strafudståelsen (især relevant for så vidt angår ægtefælle eller samlever), og der lægges bl.a. afgørende vægt på, om den nærmeste familie vil følge den indsatte til udlandet i forbindelse med udvisningen. På grund af den særlige misbrugsrisiko i disse sager vil eventuelle udgange oftest være ledsagede, se nærmere udgangsvejl. pkt. 32-34.

Besøg mv.

Adgangen til at modtage besøg under ophold i kriminalforsorgens institutioner er – ligesom udgangsinstittet – et grundlæggende led i åbenhedsprincippet. Besøg giver de indsatte mulighed for at bevare og udbygge kontakten til pårørende og det omgivende samfund, hvilket antages at have nøje sammenhæng med de indsattes muligheder for en kriminalitetsfri tilværelse efter løsladelsen, jf. bl.a. Kriminalforsorgens Principprogram s. 11 og 18 (princippet om åbenhed) og betænkning 1181/1989 I s. 137.

Straffuldbyrdelseslovens regler og de administrative regler, der er udstedt i medfør heraf, omfatter kun indsatte, der udstår fængselsstraf og forvaring. *Varetægtsfængslede*s adgang til besøg er reguleret i rpl. § 771, bkg. 491 af 12/9 1978 om ophold i varetægtsfængsel og cirk. 220 af 19/12 1980 om varetægtsarrestanters adgang til brevveksling og besøg mv.

§ 51 En indsat har ret til mindst ét ugentligt besøg af mindst én times varighed og så vidt muligt af to timers varighed. Der kan i den enkelte institution gives tilladelse til besøg i videre omfang end nævnt i 1. pkt.

Stk. 2. En indsat har uden de i stk. 1 nævnte begrænsninger ret til at modtage besøg af den advokat, der er beskikket for eller valgt af den pågældende som forsvarer i den straffesag, der har ført til indsættelse i institutionen, eller i en verserende straffesag. Det samme gælder besøg i øvrigt af advokater, der efter retsplejelovens § 733 er antaget af justitsministeren til at beskikkes som offentlige forsvarere.

Stk. 3. En udenlandsk indsat har uden de i stk. 1 nævnte begrænsninger ret til samtale med hjemlandets diplomatiske eller konsulære repræsentanter.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 141-144 og III s. 713-714 (§ 49, stk. 1 og 2, og § 50)
Bet. 1355/1998 s. 220-224
FT 1999-2000A 3697-3700 og 3782-3783

Vejl. 81 af 16/5 2001 om adgangen til besøg mv. til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (besøgsvejl.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 376 af 17/5 2001 om adgangen til besøg mv. til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (besøgsbkg.)

Litteratur mv.:

Engbo s. 176-177
Greve s. 112-114

1. Retten til besøg (stk. 1)

Bestemmelsen lovfæster de indsattes ret til at modtage besøg.

Det principielle udgangspunkt er, at indsatte selv vælger, hvem de vil have besøg af, og at besøg foregår uden overværelse af personale. Disse principielle udgangspunkter kan dog, ligesom selve retten til at modtage besøg, begrænses af ordens- og sikkerhedsmæssige grunde, jf. § 53.

De fastsatte bestemmelser om antal og varighed af besøg er minimumsbestemmelser. Adgangen til videregående besøg vil navnlig afhænge af de praktiske muligheder herfor samt af efterspørgslen på besøg.

De fleste institutioner har særlige lokaliteter, hvor besøg afvikles, og muligheden for besøg ud over det fastsatte minimum vil i praksis afhænge af omfanget af besøgslokaler sammenholdt med den samlede efterspørgsel af besøg, idet der vil være mulighed for flere og/eller længere besøg, hvis kapaciteten i besøgsafdelingen tillader det. På visse institutioner afvikles besøg på de indsattes opholdsrum og på institutionens fællesarealer, og besøgstiderne vil i så fald være fastsat lokalt ud fra ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn.

Kapitel 9. Indsattes kontakt til samfundet uden for institutionen

Minimumsreglerne om antal og varighed af besøg suppleres af bestemmelserne i stk. 2 og stk. 3 om besøg af henholdsvis advokater og diplomatiske eller konsulære repræsentanter, idet sådanne besøg ikke er omfattet af de tidsmæssige begrænsninger i stk. 1. Det samme gælder besøg af en præst eller lignende efter lovens § 35, som falder uden for rammerne af § 51, stk. 1.

Af besøgsvejledningen fremgår det, at muligheden for at tillade udvidet besøg bør udnyttes særligt, når der ønskes besøg af den indsatte's børn, og i forhold til unge indsatte, jf. pkt. 9 i vejl. 96 af 16/5 2001 om behandlingen af 15-17 årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner. Ansøgning om besøg af indsatte's børn bør så vidt muligt imødekommes. Børn skal normalt ledsages af en voksen under besøget, og normalt skal der tillige foreligge samtykke fra forældremyndighedens indehaver.

Hvis indsatte har ringe kontakt med omverdenen og derfor ikke modtager besøg, påhviler der institutionen en forpligtelse til at bidrage til, at kontakten med omverdenen øges, i det omfang det ud fra ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn er forsvarligt. En række institutioner er tilknyttet en ordning med faste besøgsvenner, som typisk formidles via humanitære hjælpeorganisationer. Besøgsvenner skal godkendes af institutionen og tillige overholde en række særlige forskrifter bl.a. for at undgå uheldige afhængighedsforhold mellem den indsatte og besøgsvennen, jf. besøgsbkg. §§ 18-22.

2. Advokatbesøg (stk. 2)

Efter stk. 2 gælder de fastsatte minimumsrammer for antal og varighed af besøg ikke for visse advokater. Kredsen af de advokater, som den indsatte har ret til at modtage besøg af udover de i stk. 1 fastsatte tidsmæssige begrænsninger, svarer til den kreds, der efter lovens § 56, stk. 1, kan brevveksle ukontrolleret med indsatte. Se kommentaren hertil og til § 115 (pkt. 2) om advokater, der er valgt eller beskikket til at føre en sag efter sfl. § 112.

3. Ambassade- og konsulatsbesøg (stk. 3)

Udenlandske indsatte har ifølge stk. 3 en tilsvarende adgang til at samtale med diplomatiske eller konsulære repræsentanter for deres hjemland uden de begrænsninger, der er fastsat i stk. 1 med hensyn til antal og varighed af besøg. Denne bestemmelse er en lovfæstelse af den ret, som efter art. 36, stk. 1, litra c, i Wienerkonventionen om konsulære forbindelser mv. (bkg. 83 af 11/12 1972, Lovtidende C) tilkommer en konsulatembedsmand til at besøge fængslede statsborgere fra udsenderstaten, medmindre den fængslede udtrykkeligt modsætter sig det.

4. Andre særlige besøg

I forarbejderne til stk. 3 er det forudsat, at besøg af Folketingets Ombudsmand, medlemmer af Folketinget, internationale organisationer mv., som er omfattet af den kreds, som indsatte kan brevveksle med ukontrolleret efter lovens § 56, stk. 1, som hidtil kan tale med de indsatte som led i deres inspektionsvirksomhed, og at sådanne »besøg« derfor heller ikke er omfattet af begrænsningerne i lovens § 51, stk. 1.

§ 52 Institutionen kan bestemme, at de besøgende skal indhente forudgående tilladelse fra institutionen til at besøge den indsatte. Det kan gøres til et vilkår for en besøgstilladelse, at den besøgende lader sin yderbeklædning og medbragte effekter undersøge.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 141-144 samt III s. 621 og 713 (§ 49, stk. 3)
Bet. 1355/1998 s. 224-225
FT 1999-2000 A 3699-3700 og 3783

Vejl. 81 af 16/5 2001 om adgangen til besøg mv. til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (besøgsvejl.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 376 af 17/5 2001 om adgangen til besøg mv. til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (besøgsbkg.)

Litteratur mv.:

Engbo s. 177
Greve s. 112-113

Efter praksis er det en betingelse for besøg, at der forud er indhentet en besøgstilladelse.

Ved behandling af ansøgning om besøgstilladelse anvendes normalt en særlig blanket. Såvel den indsatte som den der ansøger om besøgstilladelsen er at betragte som parter ved behandlingen af sager om besøgstilladelse, hvilket indebærer, at begge har partsbeføjelser efter forvaltningsloven (bl.a. ret til partshøring, begrundelse og klagevejledning) og skal have direkte underretning om sagens afgørelse. Hvis et afslag på besøgstilladelse er begrundet i fortrolige forhold vedrørende den ene part, kan den anden parts ret til aktindsigt og begrundelse dog begrænses efter de almindelige regler herom i forvaltningslovens §§ 15 og 24, stk. 3.

Tilladelse til at besøge indsatte i de lukkede fængsler og arresthusene forudsætter i almindelighed, at den besøgende giver skriftligt samtykke til, at institutionen indhenter oplysninger om denne i Det Centrale Kriminalregister. Tilsvarende kan institutionen forlange som forudsætning for at tillade besøg til indsatte i åbne fængsler, jf. besøgsbkg. § 4.

Kapitel 9. Indsattes kontakt til samfundet uden for institutionen

Bestemmelsen i § 52 omfatter også advokater og diplomatiske eller konsulære repræsentanter, som efter § 51, stk. 2 og 3, kan aflægge besøg ud over den almindelige besøgsbkg. Også disse skal således indhente forudgående tilladelse til besøg.

Adgangen til at opstille som vilkår for en besøgstilladelse, at den besøgende lader sin yderbeklædning undersøge, er nærmere reguleret i besøgsbkg. §§ 9-13. Efter disse regler *skal* der i de lukkede institutioner stilles vilkår om undersøgelse af yderbeklædning i form af fremvisning af genstande i lommer mv. og eventuelt ved anvendelse af metaldetektor. Tilsvarende vilkår *kan* stilles i åbne institutioner.

Videregående undersøgelse af de besøgendes yderbeklædning kan kun kræves som vilkår for besøgstilladelse i lukkede institutioner, og kun hvis der i det enkelte tilfælde er begrundet mistanke om, at den besøgende vil foretage indsmugling. »Yderbeklædning« skal ifølge forarbejderne forstås som »beklædningen indtil undertøjet«, og der er i besøgsbkg. §§ 10-12 fastsat regler herom, bl.a. at undersøgelsen skal foregå i et særligt lokale og ikke må foretages eller overværes af personer af andet køn end den, der skal undersøges. Undersøgelsen skal gennemføres så lidt krænkende som muligt og må ikke overværes af andre besøgende eller indsatte. Hvis den besøgende nægter at lade sig undersøge, afvises besøget.

Der kan ske undersøgelse af den indsattes person (visitation) før og efter besøg. Dette sker normalt i de lukkede institutioner. Om sådanne undersøgelser henvises til lovens § 60 og kommentaren hertil.

§ 53 Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelsen af de indsattes ret til besøg. Justitsministeren fastsætter endvidere regler om begrænsninger i denne ret ud fra ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder om adgang for institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, til at træffe bestemmelse om forbud mod besøg af bestemte personer og om gennemførelse af besøg under overværelse af personale i institutionen. Besøg af advokat, jf. § 51, stk. 2, skal dog altid være uoverværet.

Stk. 2. Institutionens leder fastsætter i øvrigt regler om besøgenes afvikling.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 141-144 og III s. 713-714 (§ 49, stk. 4 og 6)
Bet. 1355/1998 s. 225-227
FT 1999-2000 A 3699-3700 og 3783

Administrative forskrifter:

Bkg. 376 af 17/5 2001 om adgangen til besøg mv. til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (besøgsbkg.)

Vejl. 81 af 16/5 2001 om adgangen til besøg mv. til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (besøgsvejl.) **Litteratur mv.:**
 Engbo s. 178-179
 Greve s. 112-113

1. Generelle besøgsrestriktioner (stk. 1)

I medfør af bemyndigelsesbestemmelsen i stk. 1 er der i besøgsbekendtgørelsen og i den tilhørende vejledning fastsat nærmere regler om gennemførelsen af retten til besøg og om begrænsninger i denne ret ud fra ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn. Sådanne hensyn vil navnlig være hensynet til at forhindre indsmugling eller undvigelse eller at forebygge strafbart forhold.

Reglerne omhandler adgangen til at forbyde besøg af bestemte personer, inddragelse af besøgstilladelser og afbrydelse af besøg af ordens- og sikkerhedsmæssige grunde, jf. besøgsbkg. §§ 4 og 6 og besøgsvejl. pkt. 5-9. Endvidere bemyndiges institutionens leder til under hensyn til de lokale forhold i institutionen at fastsætte begrænsninger af ordens- og sikkerhedsmæssige grunde med hensyn til antallet af personer, der samtidig kan være godkendt som besøgende til indsatte, og antallet af personer, der samtidig kan aflægge besøg hos den indsatte.

Herudover er der administrativt fastsat begrænsninger med hensyn til de genstande, der må medbringes til besøg, bl.a. må mobiltelefoner ikke medbringes. Forbudet gælder dog ikke de advokater, der er omfattet af bestemmelsen i § 51, stk. 2.

I overensstemmelse med bemyndigelsen i stk. 1 fastsætter besøgsbekendtgørelsen tillige, at det *undtagelsesvis* kan bestemmes, at besøg skal gennemføres under overværelse af personale, hvis det i det enkelte tilfælde ud fra ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn findes påkrævet. Ifølge besøgsvejledningen vil det være særligt relevant at overveje tilladelse til overværet besøg i tilfælde, hvor alternativet ville være nægtelse af besøg, fordi det findes betænkeligt af ordens- og sikkerhedsmæssige grunde, men hvor den besøgende har en særlig tæt – familiemæssig eller tilsvarende – forbindelse til den indsatte. I sådanne tilfælde kan der stilles krav om, at samtalen skal føres på et sprog, som den, der overværer besøget forstår, eller om anvendelse af tolk.

Kompetencen til at forbyde besøg af bestemte personer eller bestemme, at besøg skal være overværet, kan efter stk. 1 kun henlægges til »institutionens leder eller den, der bemyndiges hertil«. Dette er på linie med andre bestemmelser i loven, som omhandler afgørelser af særligt indgribende karakter over for den indsatte. Formuleringen indebærer, at de lokale kompetenceforhold skal være fastlagt udtrykkeligt i lokale regler, og at der gælder skærpede krav til de faglige forudsætninger for at varetage opgaven hos den person, kompetencen

Kapitel 9. Indsattes kontakt til samfundet uden for institutionen

delegeres til. Der henvises herom til kap. 3 i vejl. 11991 af 29/6 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner.

Adgangen til at fastsætte begrænsninger i besøgsretten administrativt efter stk. 1 omfatter også besøg af de advokater og diplomatiske eller konsulære repræsentanter, der efter § 51, stk. 2 og 3, kan aflægge besøg uden de tidsmæssige begrænsninger i stk. 1. Dog skal besøg af advokat, jf. § 51, stk. 2 – men ikke af diplomatiske og konsulære repræsentanter – altid være uoverværet.

Det er forudsat, at Folketingets Ombudsmand, medlemmer af Folketinget, internationale organisationer mv., jf. lovens § 56, som hidtil som led i deres inspektionsvirksomhed kan tale med de indsatte uden overværelse af personale.

2. Lokale regler om gennemførelse af besøg (stk. 2)

Bemyndigelsesbestemmelsen i stk. 2 er forudsat anvendt bl.a. til at fastsætte regler om, i hvilke tidsrum der kan afvikles besøg, og om andre praktiske forhold vedrørende besøg. Sådanne regler kan omfatte alle besøgende, herunder også advokater og repræsentanter for udlændinges hjemland, som er omfattet af § 51, stk. 2 og 3.

§ 54 En indsat har ret til at have sit barn under 3 år hos sig i institutionen, hvis den indsatte selv er i stand til at passe barnet.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelse af denne ret.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 144 samt III s. 621-622 og 714 (§ 49, stk. 5)
Bet. 1355/1998 s. 227-229
FT 1999-2000 A 3700 og 3783-3784

eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (besøgsbkg.)

Vejl. 81 af 16/5 2001 om adgangen til besøg mv. til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (besøgsvejl.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 376 af 17/5 2001 om adgangen til besøg mv. til indsatte, der udstår fængselsstraf

Litteratur mv.:

Engbo s. 179-180

Bestemmelsen omhandler indsattes ret til at have små børn boende hos sig i institutionen.

I forhold til de administrative regler, der gjaldt før straffuldbyrdesloven, er der tale om en udvidet ret, idet retten tidligere kun omfattede kvindelige indsatte og kun børn under 1 år. Herudover krævedes en konkret vurdering af, at det var stemmende med barnets tarv, for at institutionslederen kunne tillade, at barnet forblev hos den indsatte. Praksis havde dog også før straffuldbyrdes-

sesloven udviklet sig således, at såvel kvindelige som mandlige indsatte kunne medbringe børn indtil 2½-3 år under strafudståelsen.

Efter straffuldbyrdsloven skal institutionen ikke længere vurdere, om barnets ophold i institutionen er i overensstemmelse med barnets tarv. Denne vurdering påhviler de sociale myndigheder, der i modsat fald kan træffe bestemmelse om anden anbringelse, eventuelt tvangsmæssigt, efter reglerne i lov om social service (lbkg. 755 af 9/9 2002), bl.a. §§ 42 og 43 om anbringelse uden for hjemmet uden samtykke. I besøgsbkg. § 16 og besøgsvejl. pkt. 21-24 er der fastsat regler om inddragelse af de sociale myndigheder i disse sager.

Institutionen skal derimod vurdere, om betingelsen om, at den indsatte selv er i stand til at passe barnet, er opfyldt. I denne vurdering indgår ikke alene en vurdering af, om den indsatte kan imødekomme barnets fysiske behov, men også barnets behov i bredere forstand, herunder barnets sociale, følelsesmæssige og omsorgsmæssige behov.

Pasning af eget barn betragtes som en godkendt aktivitet, som opfylder beskæftigelsespligten i sfl. § 38, og som derfor berettiger til vederlag efter lovens § 42.

Aldersgrænsen på 3 år udelukker ifølge lovens forarbejder ikke, at der administrativt fastsættes regler om, at børn på 3 år eller derover kan forblive eller være hos den indsatte. I besøgsbkg. § 15, stk. 2, er der givet mulighed herfor inden for meget snævre rammer.

I lovforarbejderne er det tillige præciseret, at der ikke med bestemmelsen tilsigtes en øget anbringelse af børn i afsoningsinstitutioner i forhold til hidtidig praksis i tilfælde, hvor dette kan undgås ved at udstationere den indsatte, overføre den indsatte til behandlingsinstitution eller lignende efter sfl. § 78 eller eventuelt benåde den pågældende.

I medfør af bemyndigelsen i **stk. 2** er der i besøgsbkg. §§ 15-17 og besøgsvejl. pkt. 20-26 fastsat nærmere regler om gennemførelse af retten til at have sit barn hos sig i institutionen.

Lovens forarbejder forudsætter udtrykkeligt, at retten til at have sit barn hos sig i institutionen administrativt kan begrænses til at finde anvendelse i visse institutioner, som i henseende til indretning og klientel er egnet til ophold for små børn. De administrative regler indeholder derfor en bestemmelse om, at den dømte som forudsætning for at medbringe sit barn under afsoningen efter omstændighederne må acceptere et andet afsoningssted end det, der følger af sfl. § 23, og dermed en fravigelse af nærhedsprincippet.

Brevveksling

Adgangen til brevveksling er – ligesom udgang og besøg – et vigtigt led i kriminalforsorgens åbenhedsprincip, der medvirker til, at de indsatte under afsoning kan opretholde og styrke forbindelsen med samfundet udenfor, hvilket antages at øge deres muligheder for at føre en kriminalitetsfri tilværelse efter løsladelsen, jf. sfl. § 3.

Samtidig er adgangen til brevveksling også et vigtigt element i bevarelsen af de indsattes ytringsfrihed under strafudståelsen, jf. sfl. § 4.

Lovens regler om brevveksling omfatter indsatte, der udstår fængsel eller forvaring, men ikke *varetægtsarrestanter*, hvis ret til brevveksling er reguleret af rpl. § 772, bkg. 491 af 12/9 1978 om ophold i varetægtsfængsel (varetægtsbekendtgørelsen) og cirk. 220 af 19/12 1980 om varetægtsarrestanternes adgang til brevveksling og besøg mv.

§ 55 En indsat har ret til brevveksling.

Stk. 2. Institutionen kan uden retskendelse åbne og lukke breve til og fra den indsatte. Det sker i den indsattes påsyn bortset fra de tilfælde, der er omfattet af stk. 3.

Stk. 3. Gennemlæsning af breve til og fra den indsatte kan alene ske, hvis dette af institutionen skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller for at beskytte den forurettede ved lovovertrædelsen.

Stk. 4. I tilfælde, hvor gennemlæsning har fundet sted, kan et brev efter bestemmelse af institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, tilbageholdes, hvis det af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen ikke bør afsendes.

Stk. 5. Et tilsendt brev, der af grunde som nævnt i stk. 4 ikke bør udleveres, skal tilbageendes. Et tilsendt brev kan dog tilbageholdes, hvis det af sikkerhedsmæssige hensyn anses for påkrævet.

Stk. 6. Afsenderen skal gøres bekendt med tilbageholdelsen af brevet. Orientering af afsenderen kan dog undlades i indtil 4 uger, i det omfang formålet med tilbageholdelsen ellers ville forspildes.

Stk. 7. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelsen af de indsattes ret til brevveksling.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 137-140 samt III s. 622
og s. 714-715 (§ 51)

Bet. 1355/1998 s. 229-232

FT 1999-2000 A 3700-3703 og 3784-3785

Administrative forskrifter:

Bkg. 377 af 17/5 2001 om adgangen til brevveksling for indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (brevbkg.)

Skr. 82 af 16/5 2001 om brevveksling.

Litteratur mv.:

Engbo s. 180-182

Greve s. 111-112

Bestemmelsen lovfæster de indsattes ret til at brevveksle og adgangen til i visse tilfælde at gennemlæse og tilbageholde breve til og fra indsatte. Bestemmelsen bygger med enkelte ændringer på de administrative regler, der gjaldt før loven.

Indsatte har som udgangspunkt ret til frit at brevveksle med alle, jf. **stk. 1**. Der kan dog fastsættes begrænsninger i denne ret af ordens- og sikkerhedsmæssige grunde efter bestemmelserne i stk. 2-5. Adgangen til at fastsætte sådanne begrænsninger gælder ikke for brevveksling med visse myndigheder og enkeltpersoner, som indsatte altid kan brevveksle ukontrolleret med, jf. sfl. § 56.

Adgangen til efter **stk. 2** at åbne og lukke breve til og fra indsatte har udelukkende til formål at modvirke ind- og udsmugling af f.eks. narkotika og penge, og skal således ses i sammenhæng med adgangen i øvrigt til at undersøge den indsatte effekter, jf. sfl. § 60.

Breve til indsatte omfatter ikke blot breve, der er stilet til indsatte i institutionen, men også breve, der er sendt til indsatte private adresse og efterfølgende omadresseret, og breve, der er medbragt til indsatte i forbindelse med besøg. Også breve stilet til en flerhed af indsatte er omfattet.

Adgangen til efter **stk. 3** at gennemlæse breve til og fra indsatte forudsætter, at det skønnes påkrævet ud fra ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn eller hensynet til at beskytte den forurettede ved lovovertrædelsen. Hvis et af disse hensyn gør det påkrævet, kan f.eks. alle breve til og fra en bestemt indsat eller et bestemt brev til eller fra en indsat gennemlæses. Derimod er der ikke – som efter de regler, der gjaldt før loven – hjemmel til stikprøvevis gennemlæsning f.eks. af et tilfældigt udsnit af breve modtaget i eller afsendt fra institutionen i en bestemt periode.

Den indsatte skal orienteres om, at gennemlæsning har fundet sted, jf. brevveksling § 4. Orientering kan dog undlades i indtil 4 uger, hvis formålet med gennemlæsningen ellers ville forspildes, jf. tilsvarende lovens § 55, stk. 6 om tilbageholdelse af breve.

Om gennemlæsning og evt. tilbageholdelse af breve, som allerede er i den indsatte besiddelse, se lovens § 60, stk. 8.

Stk. 4-6 regulerer muligheden for at tilbageholde breve og pligten til at tilbagesende eller orientere afsenderen om tilbageholdelsen i de tilfælde, hvor gennemlæsning af breve har fundet sted.

Kapitel 9. Indsattes kontakt til samfundet uden for institutionen

Kompetencen til at bestemme tilbageholdelse efter **stk. 4** er henlagt til »institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil«. Om forståelsen heraf henvises til kommentaren til § 53 og til kap. 3 i vejl. 11991 af 29/6 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner.

Med tilbageholdelse af breve af »sikkerhedsmæssige hensyn«, jf. stk. 4 og stk. 5, sigtes blandt andet til forebyggelse eller opklaring af strafbart forhold, jf. kommentaren til kap. 8. Tilbageholdte breve kan videregives til politiet eller til en anden af kriminalforsorgens myndigheder, hvis brevet må antages at give myndigheden anledning til videre foranstaltning, jf. brevbkg. § 6 og bet. 1181/1989 I s. 318-319.

Om domstolsprøvelse, se sfl. § 112, nr. 2, og kommentaren hertil.

Hvis et tilbageholdt brev ikke tilbagesendes efter **stk. 5**, skal afsenderen orienteres om tilbageholdelsen af brevet senest 4 uger efter tilbageholdelsen, jf. **stk. 6**, som omfatter breve både til og fra indsatte.

Bemyndigelsen i **stk. 7** er udnyttet til at udstede bekendtgørelse nr. 377 af 17. maj 2001 om adgangen til brevveksling for indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (brevbekendtgørelsen) med tilhørende skrivelse nr. 82 af 16. maj 2001. De administrative regler regulerer en række praktiske forhold om betaling af porto, ekspedition af breve mv. Endvidere er der fastsat nærmere retningslinier for administration af retten til at åbne og lukke de indsattes breve, herunder om adgangen til i visse tilfælde at fravige dette.

Brevbkg. kap. 3 indeholder endvidere særlige regler om varetægtsarrestanter, der er anbragt i afsoningsanstalt efter rpl. § 777. Hovedreglen om, at disse behandles efter samme regler som afsonere, gælder ikke for tilbageholdelse af breve, som skal afleveres til politiet til behandling efter reglen i rpl. § 772.

I modsætning til de før loven gældende administrative regler hjemler hverken § 55 eller de administrative bestemmelser adgang til at nægte udlevering af konvolutter, hvori breve til indsatte har været fremsendt, for at undgå indsmugling af narkotika under frimærker og lignende. Sådanne regler vil imidlertid kunne fastsættes af den enkelte institution med hjemmel i sfl. § 36 og bkg. 370 af 17/5 2001 (genstandsbkg.).

§ 56 En indsat har ret til ukontrolleret brevveksling med justitsministeren, direktøren for kriminalforsorgen, domstolene, herunder Den Særlige Klageret, Procesbevillingsnævnet, anklagemyndigheden og politiet, Folketingets Ombudsmand, medlemmer af Folketinget, Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, Den Europæiske Torturkomité, FN's Menneskerettighedskommission, FN's Torturkomité og den

advokat, der har været beskikket for eller valgt af den pågældende som forsvarer i den straffesag, der har ført til indsættelse i institutionen, eller i en verserende straffesag. Det samme gælder brevveksling i øvrigt med advokater, der i medfør af retsplejelovens § 733 er antaget af justitsministeren til at beskikkes som offentlige forsvarere.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om ukontrolleret brevveksling, herunder om kontrol af afsenderens identitet. Justitsministeren kan endvidere fastsætte regler om adgang til ukontrolleret brevveksling med andre enkeltpersoner eller danske, udenlandske eller internationale offentlige myndigheder.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 123-124 og 126-127 samt III s. 715-716 (§ 52)
Bet. 1355/1998 s. 232-236
FT 1999-2000 A 3700-3703 og 3785

veksling for indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (brevbkg.)
Skr. 82 af 16/5 2001 om brev bkg.

Litteratur mv.:

Engbo s. 182-183

Administrative forskrifter:

Bkg. 377 af 17/5 2001 om adgangen til brev-

Bestemmelsen omhandler indsattes ret til at brevveksle *ukontrolleret* med en række nærmere opregnede myndigheder og enkeltpersoner. At brevvekslingen er ukontrolleret betyder, at institutionen hverken må åbne, gennemlæse eller tilbageholde brevene. Derimod udelukker det ikke, at brevene *gennemlyses* af ordens- og sikkerhedsmæssige grunde.

Formålet med bestemmelsen er ifølge lovens forarbejder, at de indsatte skal have mulighed for til enhver tid at rette henvendelse til visse myndigheder mv. uden for institutionen og også uden for kriminalforsorgen vedrørende forholdene i institutionen eller behandlingen af den indsatte sag.

De advokater, indsatte kan brevveksle ukontrolleret med, svarer til den kreds af advokater, som indsatte har ret til at modtage ukontrolleret besøg af efter lovens § 53, stk. 1. Se hertil også kommentaren til § 115 (pkt. 2) om advokater, der er valgt eller beskikket til at føre en sag efter sfl. § 112.

Kredsen af myndigheder mv., som indsatte efter **stk. 1** kan brevveksle ukontrolleret med, er udvidet administrativt ved § 7 i brev bkg., som er udstedt med hjemmel i bemyndigelsen i **stk. 2**. Kredsen omfatter herefter alle offentlige myndigheder og yderligere den indsatte forsvarer i en verserende sag om prøveudskrivning fra forvaring. Endvidere har en udenlandsk indsat ret til ukontrolleret brevveksling med sit hjemlands diplomatiske eller konsulære repræsentanter.

I brev bkg. er der endvidere fastsat regler om institutionens kontrol af afsenderens identitet ved henvendelse til eller tilbagesendelse af brevet til den an-

Kapitel 9. Indsattes kontakt til samfundet uden for institutionen

givne afsender for at få bekræftet, at brevet hidrører fra denne. Der er tillige fastsat regler om i hvilket omfang, institutionen afholder udgiften til porto.

Telefonsamtaler

§ 57 En indsat har, i det omfang det er praktisk muligt, ret til at føre telefonsamtaler.

Stk. 2. Adgangen til at føre telefonsamtaler kan nægtes, hvis dette findes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen.

Stk. 3. I lukkede institutioner påhøres eller aflyttes telefonsamtalen af personale i institutionen uden retskendelse, medmindre dette ikke findes nødvendigt af de i stk. 2 nævnte grunde. Såfremt telefonsamtalen påhøres eller aflyttes, skal samtaleparterne forinden gøres bekendt hermed.

Stk. 4. Justitsministeren kan fastsætte regler om gennemførelsen af de indsattes ret til at føre telefonsamtaler.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 137-140 samt III s. 622-623 og 716 (§ 53)
Bet. 1355/1998 s. 111 og 236-238
FT 1999-2000 A 3703-3704 og 3785-3786

telefonere for indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (telefonbkg.)
Skr. 83 af 16/5 2001 om telefonbkg.

Litteratur mv.:

Engbo s. 183-185

Administrative forskrifter:

Bkg. 378 af 17/5 2001 om adgangen til at

1. Generelt om retten til at føre telefonsamtaler

Bestemmelsen regulerer de indsattes adgang til at føre telefonsamtaler i kriminalforsorgens institutioner. Bestemmelsen omfatter indsatte, der udstår fængsel og forvaring, derimod ikke *varetægtsarrestanter*.

Som udgangspunkt har de indsatte ret til at føre telefonsamtaler, »i det omfang det er praktisk muligt«, jf. **stk. 1**. Dette forbehold indebærer ifølge forarbejderne en adgang til – som efter hidtidig praksis – at fastsætte begrænsninger med hensyn til hyppighed og længde af telefonsamtaler under hensyn til de personaleressourcer, der medgår til at påhøre og aflytte telefonsamtaler.

Adgangen til at føre telefonsamtaler kan nægtes af de i **stk. 2** nævnte grunde, og i lukkede institutioner er udgangspunktet, at telefonsamtaler påhøres eller aflyttes. På baggrund heraf er den praktiske mulighed for at føre telefonsamtaler forskellig i åbne og lukkede institutioner.

I både åbne og lukkede fængsler og arresthuse er *mobiltelefoner* forbudt af ordens- og sikkerhedsmæssige grunde. jf. lovens § 36, stk. 2 og bkg. 370 af 17/5 2001 (genstandsbkg.), § 2, stk. 1, nr. 11.

2. Særligt om åbne institutioner

I alle åbne fængsler er der etableret mønt- eller korttelefoner, hvorfra de indsatte frit kan føre telefonsamtaler. I praksis er der ikke mulighed for efter stk. 2 at nægte indsatte at benytte disse telefoner.

Indsatte kan endvidere få tilladelse til for egen regning at installere telefon i eget opholdsrum, medmindre hensynet til orden og sikkerhed eller til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen i det konkrete tilfælde taler imod dette, jf. telefonbkg. § 5.

3. Særligt om lukkede institutioner

I lukkede fængsler og arresthusene er udgangspunktet, at telefonsamtaler påhøres eller aflyttes af personale, jf. **stk. 3**. Telefonsamtaler med de advokater eller andre, som er omfattet af retten til ukontrolleret brevveksling efter § 56, påhøres eller aflyttes dog ikke, jf. telefonbkg. § 7, stk. 3, og § 9, stk. 3. Samtaler med læge skal normalt også være uoverværet, jf. § 4, stk. 2, i bkg. 374 af 17/5 2001 om sundhedsmæssig bistand til indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Endelig har en forvaret ret til fri og uhindret telefonisk forbindelse med sin bistandsværg, jf. § 9, stk. 2, i bkg. 77 af 5/2 1999 om bistandsværger.

Der kan stilles krav om, at telefonsamtaler føres på et sprog, som den, der påhører eller aflytter samtalen, forstår. Hvis særlige forhold taler for det, kan der anvendes tolk.

Adgang til at telefonere kræver i almindelighed særlig tilladelse i det enkelte tilfælde, og hyppighed og længde af telefonsamtaler er typisk begrænset af hensyn til de personaleressourcer, der medgår til påhøring eller aflytning, jf. forbeholdet i stk. 1.

I de seneste år er der imidlertid indført en særlig ordning på afsoningsafdelinger med almindeligt fællesskab, hvorefter den enkelte indsatte kan få generel tilladelse til (højst) 4 på forhånd godkendte telefonindehavere. Indsatte kan herefter frit via et særligt telefonkort ringe til de pågældende. Tilladelse kan kun gives, hvis hensynet til orden og sikkerhed eller til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen ikke taler imod. Kontrol med telefonsamtalerne sker i disse tilfælde ved, at samtlige samtaler optages på bånd og efterfølgende aflyttes stikprøvevis eller ved konkret mistanke om misbrug. Om ordningen henvises i øvrigt til telefonbkg. §§ 10-15.

Kapitel 9. Indsattes kontakt til samfundet uden for institutionen

4. Bemyndigelsesbestemmelse (stk. 4)

Bekendtgørelse nr. 378 af 17. maj 2001 om adgangen til at telefonere for indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner, med tilhørende skrivelse nr. 83 af 16. maj 2001 er udstedt med hjemmel i **stk. 4.**

Reglerne indeholder som forudsat i lovens forarbejder blandt andet bestemmelser om, at udgiften til telefonsamtaler normalt afholdes af den indsatte, og om at indsatte i almindelighed skal have adgang til at føre – ukontrollerede – telefonsamtaler med forsvareren i en verserende straffesag og med andre, som de indsatte kan brevveksle ukontrolleret med efter lovens § 56, stk. 1.

Aviser, bøger mv.

§ 58 En indsat skal have mulighed for at holde sig orienteret ved avislæsning og gennem radio- og fjernsynsudsendelser mv.

Stk. 2. En indsat har ret til at låne bøger og tidsskrifter gennem det offentlige biblioteksvæsen.

Stk. 3. Udenlandske indsatte bør så vidt muligt have adgang til aviser, tidsskrifter, bøger mv. på deres eget sprog.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 183-187 og III s. 716-717 (§ 54)

Bet. 1355/1998 s. 238-239

FT 1999-2000 A 3704 og 3786

Litteratur:

Engbo s. 144

Bestemmelsen vedrører spørgsmålet om de indsattes adgang til at holde sig orienteret ved avislæsning, gennem radio- og fjernsynsudsendelser mv. og ved lån af bøger og tidsskrifter gennem det offentlige biblioteksvæsen. Bestemmelsen er i overensstemmelse med den praksis, der gjaldt inden straffuldbydelsesloven. For varetægtsarrestanter gælder en lignende regel i § 15 i bkg. 491 af 12/9 1978 om ophold i varetægtsfængsel.

Med hensyn til adgangen til aviser er det forudsat, at de indsatte skal have medindflydelse på valget af avis(er). I praksis fortolkes bestemmelsen således, at institutionen har pligt til at stille avis gratis til rådighed for de indsatte, f.eks. ved at abonnere på en eller flere aviser.

Bestemmelsen indebærer en pligt for kriminalforsorgen til at tilvejebringe de praktiske forudsætninger for de indsattes adgang til i al fald dansk radio og fjernsyn. Genstandsbekendtgørelsen (bkg. 370 af 17/5 2001) fastslår i § 2, at indsatte, der ikke har adgang til at medbringe eget fjernsyn, skal have ret til at

leje et fjernsyn. Direktoratet for Kriminalforsorgen har i skr. 60403 af 16/2 1999 til kriminalforsorgens institutioner fastsat et maksimum beløb for udleje af fjernsyn (5 kr. pr. dag).

Den praktiske gennemførelse af adgangen efter **stk. 2** til at holde sig orienteret ved lån af bøger og tidsskrifter vil være afhængig af lokale forhold i den enkelte institution. Bestemmelsen forudsætter imidlertid en forpligtelse for biblioteksvæsenet til at give de indsatte mulighed for at låne bøger mv.

Formålet med bestemmelsen i **stk. 3** er at understrege, at det for udenlandske indsatte er af væsentlig betydning at kunne holde sig orienteret om samfundsforhold mv. i deres eget land og på deres eget sprog. Udtrykket »så vidt muligt« indebærer imidlertid ifølge forarbejderne, at der ikke alene er praktiske, men også økonomiske, grænser for institutionens pligt til at gennemføre denne ret.

Kontakt til medierne

§ 59 En indsat har ret til i institutionen at udtale sig og i den forbindelse at lade sig fotografere til medierne.

Stk. 2. Denne ret kan dog begrænses af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, for at beskytte den forurettede ved lovovertrædelsen eller for i øvrigt at modvirke en åbenbar krænkelse af retsfølelsen.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte regler om gennemførelsen af de indsattes ret efter stk. 1.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 123-129 samt III s. 623 og 717 (§ 55)

Bet. 1355/1998 s. 239-243

FT 1999-2000 A 3705-3706 og 3786-3787

Administrative forskrifter:

Bkg. 379 af 17/5 2001 om adgangen til kontakt til medierne for indsatte i kriminalforsorgens institutioner (mediebkg.)

Skr. 84 af 16/5 2001 om mediebkg.

Litteratur mv. :

Engbo s. 131-134

Greve s. 112

Engbo: Ytringsfrihed i fængsel, i Greve m.fl.: Nyttet det? Mosaik om kriminalforsorg og kriminalpolitik (2001) s. 39-61

Greve i NTfK 2001.12-13

1. Indsattes ytringsfrihed (stk. 1)

Bestemmelsen regulerer de indsattes adgang til i institutionen at udtale sig og lade sig fotografere til medierne. Som udgangspunkt har de indsatte en ret hertil, men der kan fastsættes begrænsninger i denne ret ud fra de hensyn, der er nævnt i stk. 2.

Kapitel 9. Indsattes kontakt til samfundet uden for institutionen

Adgangen til at udtale sig mv. til medierne er et vigtigt led i bevarelsen af de indsattes ytringsfrihed under strafudståelse og i offentlighedens adgang til at få nærmere kendskab til de forhold, hvorunder en frihedsstraf fuldbyrdes, jf. Kriminalforsorgens Principprogram s. 11 (princippet om åbenhed).

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med reglerne i § 51 om besøg, § 55 om brevveksling og § 57 om telefonsamtaler, som supplerer de indsattes muligheder for at kontakte medierne under ophold i kriminalforsorgens institutioner. Indsatte kan også under udgang kontakte medierne og i den forbindelse deltage i f.eks. tv-udsendelser, forudsat at der ikke herved sker en tilsidesættelse af det formål, der er givet adgang til, jf. kommentaren til § 46.

Bestemmelsen gælder umiddelbart kun for indsatte, der udstår fængsel og forvaring. Med hjemmel i rpl. § 776, 1. pkt., er det imidlertid bestemt, at § 59 og de administrative regler, der er udstedt i medfør af § 59, stk. 3, også skal gælde for *varetægtsarrestanter*, der ikke er isoleret efter rettens bestemmelse. For varetægtsarrestanter gælder dog den begrænsning, at politiet kan modsætte sig interview og fotografering af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed, jf. § 1, stk. 2, og § 3, stk. 2 og 3, i bkg. 379 af 17/5 2001 (mediebkg.). Politiets afslag kan kræves indbragt for retten efter rpl. § 773.

»Medierne« er i straffuldbyrdelsesloven afgrænset på samme måde som »massemedierne« i § 1 i medieansvarsloven, jf. lbkg. 85 af 9/2 1998. I skr. 84 af 16/5 2001 findes en nærmere præcisering af, hvad dette begreb omfatter. For andre medier vil der efter en konkret vurdering kunne gives tilladelse til interview mv. med indsatte.

Udtrykket »fotografere« omfatter ikke blot optagelse af almindelige fotografier, men også af levende billeder til tv-udsendelser og film.

2. Begrænsninger i ytringsfriheden (stk. 2)

Uden for de tilfælde, der er reguleret af § 59, består der ikke en almindelig ret til at fotografere i kriminalforsorgens institutioner, jf. strl. § 264 a. Besøg og fotografering af institutionens bygninger mv. kan tillades af institutionen, jf. cirk. 160 af 9/7 2001 om offentlighedens adgang til kriminalforsorgens fængsler og arresthusene, men ikke fotografering af indsatte uden disses samtykke.

Stk. 2 indeholder en – udtømmende – opregning af de hensyn, der kan begrunde begrænsninger i de indsattes ret til i institutionen at lade sig interviewe og fotografere til medierne. Lovforarbejderne forudsætter, at begrænsninger efter stk. 2 kun gennemføres undtagelsesvis, når et eller flere af de nævnte hensyn efter en konkret vurdering *med afgørende vægt* taler for det.

(1) Ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn

Afslag ud fra dette hensyn kan f.eks. gives, hvis der antages at være en sikkerhedsmæssig risiko knyttet til intervieweren eller til selve interviewsituationen. Det kan være risiko for undvigelse eller indsmugling, men også risiko for at der begås strafbart forhold, f.eks. overtrædelse af strl. § 264 d ved optagelse af fotos af andre indsatte uden deres samtykke eller andre fredskrænkelser, vil efter omstændighederne kunne begrunde begrænsninger.

Hvis kontakt til medierne konkret kræver særlig overvågning i form af, at en eller flere fængselsfunktionærer følger med rundt under filmoptagelser i institutionen, vil kontakten også kunne begrænses af ressourcemæssige grunde.

(2) Hensynet til at beskytte den forurettede ved lovovertrædelsen eller i øvrigt modvirke en åbenbar krænkelse af retsfølelsen

Dette hensyn omfatter både den konkrete retsfølelse hos *ofrene og deres pårørende* og den almene retsfølelse hos *befolkningen i almindelighed*. Hvor det drejer sig om den almene retsfølelse, indebærer kravet om, at krænkelsen skal være »åbenbar«, at der skal være tale om særligt stærke grunde til at afslå kontakt til medierne med denne begrundelse.

Efter praksis gives afslag begrundet i disse hensyn oftest ved anmodninger om tv-interview med levende billeder af den indsatte. Det skyldes, at tv-mediet har en særlig gennemslagskraft i forhold til andre medier, hvorfor der ved tv-optagelser består en særlig risiko for krænkelse af retsfølelsen. Det kerneområde, hvor hensynet til retsfølelsen indgår med så betydelig vægt, at der som udgangspunkt meddeles afslag på ansøgning om tv-interview, er tilfælde, hvor den indsatte er dømt for alvorlig, personfarlig kriminalitet, og især hvis genstanden for interviewet er den indsattes egen kriminalitet. I sådanne tilfælde anses det for særligt krænkende, ikke bare for ofrene og deres pårørende, men også for den almindelige befolknings retsfølelse, at den indsatte får lejlighed til at fremstille forbrydelsen på tv.

Derimod gives der i almindelighed tilladelse til interview, herunder også tv-interview, vedrørende afsoningsforholdene generelt, dagligdagen i fængslerne eller almindelige kriminalpolitiske emner.

Om anvendelsesområdet for bestemmelsen, se i øvrigt forarbejderne til bestemmelsen og skr. 84 af 16/5 2001 om mediebekendtgørelsen.

Et mindretal i Straffelovrådet fandt det i tvivlsom overensstemmelse med grl. § 77 og EMRK art. 10 at begrænse adgangen til medierne for at beskytte den forurettede ved lovovertrædelsen og for at modvirke en åbenbar krænkelse af retsfølelsen, se bet. 1355/1998 s. 242-243. Se også Henrik Zahle: Dansk forfatningsret 3. Menneskerettigheder (2. udg. 1997) s. 84, Greve i NTFK 2001.12-13 og Engbo: Ytringsfrihed i fængsel, i Greve m.fl.: Nyttet det? Mosaik om krimi-

Kapitel 9. Indsattes kontakt til samfundet uden for institutionen

nalforsorg og kriminalpolitik (2001) s. 39-61. Straffelovrådets flertal fandt imidlertid bestemmelsen forenelig med grundlovens og EMRK's bestemmelser om ytringsfrihed. Flertallet lagde bl.a. vægt på en udtalelse fra Folketingets Ombudsmand:

FOB 1995.170: En advokat klagede over, at Direktoratet for Kriminalforsorgen under henvisning til hensynet til retsfølelsen havde afslået at give en tv-station tilladelse til at interviewe en indsat i fængslet. Advokaten mente bl.a., at det var ulovligt at lægge vægt på dette hensyn, og at afgørelsen var i strid

med ytringsfriheden efter EMRK art. 10 og eventuelt grl. § 77.

Ombudsmanden udtalte at det ikke var ulovligt at lægge vægt på hensynet til retsfølelsen, og at afgørelsen ikke var i strid med hverken EMRK art. 10 eller grl. § 77.

Som det fremgår ovenfor, er loven baseret på flertallets opfattelse.

Som »det mindre i det mere« kan der knyttes vilkår til en tilladelse, f. eks at den indsatte ikke omtaler sin egen sag eller kriminalitet eller krav om sløring af den indsattes identitet, hvis de hensyn, der er nævnt i stk. 2, taler for det.

I modsætning til de tidligere administrative regler indeholder stk. 2 ikke hjemmel til at begrænse den indsattes adgang til medierne for at beskytte den indsatte selv. Ifølge lovens forarbejder er dette anset for unødvendigt, fordi medieansvarsloven indeholder bestemmelser, der bl.a. indebærer, at Pressenævnet overvåger, om massemediernes indhold og handlemåde er i overensstemmelse med god presseskik, jf. lovens § 34 og § 43, stk. 1, nr. 1. Der skal dog stadig ske fornøden vejledning af den indsatte, jf. mediebekendtgørelsen § 2.

3. Bemyndigelsesbestemmelse

I medfør af bemyndigelsen i stk. 3 er udstedt bekendtgørelse nr. 379 af 17. maj 2001 om adgangen til kontakt til medierne for indsatte i kriminalforsorgens institutioner med tilhørende skrivelse nr. 84 af 16. maj 2001.

Bekendtgørelsen indeholder i § 3, stk. 1, en særlig kompetenceregulering, hvorefter institutionens leder ikke kan delegerer kompetencen til at træffe afgørelse om tilladelse til tv-interview til andre end en vicefængselsinspektør, en økonomichef eller – for arresthusenes vedkommende – en vicepolitimester. Af samme bestemmelses stk. 3 fremgår det, at politiet altid skal høres, inden der gives en varetægtsarrestant tilladelse til at udtale sig eller lade sig fotografere til medierne.

I øvrigt behandles sager om kontakt til medierne efter forvaltningslovens almindelige regler. Såvel den indsatte som den journalist eller det medie, der søger om tilladelse, anses som parter i sagen med deraf følgende partsbeføjelser. Begge skal således have direkte meddelelse om sagens afgørelse og – hvis det er et afslag – begrundelse og klagevejledning.

KAPITEL 10

Indgreb over for den indsatte

Kapitlet regulerer betingelserne for og fremgangsmåden ved en række forskelligartede indgreb over for indsatte af forebyggende, sikrende og kontrollerende art. Fælles for indgrebene er, at de ikke har karakter af straf, men er led i kriminalforsorgens sikkerhedsmæssige virksomhed og har til formål at sikre opretholdelse af orden og sikkerhed i kriminalforsorgens institutioner. Om begreberne orden og sikkerhed henvises til kommentaren til kap. 8.

Betingelserne for at benytte indgrebene varierer, men i alle tilfælde (bortset fra § 61 om fotografering mv.) skal de være *nødvendige* for at opfylde ordens- og sikkerhedsmæssige formål, f.eks. afværge truende vold, hindre selvmord eller selvbeskadigelse eller forebygge undvigelse, kriminalitet eller indsmugling.

Fælles for indgrebene er også, at de begrænses af to vigtige grundsætninger om henholdsvis proportionalitet og skånsomhed.

Grundsætningen om *proportionalitet* forpligter institutionen til i det enkelte tilfælde at foretage en afvejning af indgrebets formål over for den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde. Endvidere indebærer princippet, at andre og lempeligere midler skal være forsøgt eller være åbenbart utilstrækkelige til at opnå det ønskede formål med indgrebet. Sidstnævnte kan også betragtes som et udslag af grundsætningen om *skånsomhed*, der tillige forpligter institutionen til at gennemføre det konkrete indgreb så skånsomt og så lidt krænkende for den indsatte, som omstændighederne tillader, jf. også Kriminalforsorgens Principprogram s. 21 (princippet om mindst mulig indgriben).

Undersøgelse af den indsatte person og opholdsrum

§ 60 Institutionen kan undersøge, hvilke effekter en indsat har i sin besiddelse i sit opholdsrum eller på sin person, hvis en sådan undersøgelse er nødvendig for at sikre, at ordensbestemmelser overholdes, eller sikkerhedshensyn iagttages, herunder

- 1) når den indsatte indsættes i institutionen,
- 2) hvis den indsatte mistænkes for uretmæssig besiddelse af effekter,

Kapitel 10. Indgreb over for den indsatte

3) før og efter besøg eller

4) før og efter fravær fra institutionen eller opholdsafdelingen.

Stk. 2. Endvidere kan institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn træffe bestemmelse om en nærmere undersøgelse af den indsatte person, hvis der er bestemte grunde til at antage, at den indsatte er i uretmæssig besiddelse af effekter.

Stk. 3. Undersøgelse må dog ikke gennemføres, hvis det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 4. Undersøgelse skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader.

Stk. 5. Undersøgelse, der indebærer afklædning, må kun undtagelsesvis foretages og overværes af personer af andet køn end den indsatte. Dette gælder dog ikke for sundhedspersonale.

Stk. 6. En undersøgelse som nævnt i stk. 2 må kun foretages under medvirken af en læge. Lægen tager stilling til, om indgrebets gennemførelse under hensyn til den hermed forbundne smerte og risiko samt den indsatte tilstand er lægeligt forsvarligt.

Stk. 7. Institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, kan træffe bestemmelse om tilbageholdelse af effekter, der findes i den indsatte besiddelse, hvis det skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn.

Stk. 8. Endvidere kan institutionen gennemlæse og institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, træffe bestemmelse om tilbageholdelse af breve og andre optegnelser, som findes i den indsatte besiddelse, hvis det skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn. § 56 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 9. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelsen af undersøgelser af den indsatte person og opholdsrum.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 215-219 samt III s. 623-624 og 717-719 (§ 56, stk. 1-3 og 5)
Bet. 1355/1998 s. 243-248
FT 1999-2000 A 3706-3709 og 3787-3788

forsorgens institutioner (undersøgelsesbkg.)
Vejl. 85 af 16/5 2001 om undersøgelse af indsatte person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner (undersøgelsesvej.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 380 af 17/5 2001 om undersøgelse af indsatte person og opholdsrum i kriminal-

Litteratur:

Engbo s. 193-195
Greve s. 106-107

1. Indledning

Bestemmelsen lovfæster institutionens adgang til at undersøge den indsatte person og opholdsrum. Tidligere betegnede sådan undersøgelse »visitation«, men Straffelovrådet fandt udtrykket »undersøgelse« enklere og mere vejledende for de indsatte og ønskede samtidig at bringe terminologien (for undersøgelse af den indsatte person) i overensstemmelse med de tilsvarende undersøgelser, politiet foretager som led i efterforskning, jf. rpl. kap. 72 om legemsindgreb. Dette kapitel blev indføjet i rpl. ved lov 332 af 24/5 1989 og bygger på Strafferetsplejeudvalgets bet. 1104/1987 om legemsindgreb under efterforskning.

Reglerne om undersøgelse af indsatte opholdsrum og person gælder for alle indsatte i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse. § 60 omfatter umiddelbart kun indsatte, der udstår fængsel eller forvaring, men med hjemmel i rpl. § 776, 1. pkt., er det bestemt, at bestemmelsen og de administrative regler, der er udstedt med hjemmel i § 60, stk. 9, finder tilsvarende anvendelse for *varetægts-arrestanter*, jf. undersøgelsesbkg. § 1. Principielt gælder reglerne også i kriminalforsorgens *pensioner*, men her er der dog ikke adgang til at gennemføre legemsundersøgelse efter stk. 2, kun undersøgelse af opholdsrum og legemsbesigtigelse efter stk. 1 uden afklædning, jf. undersøgelsesvejl. pkt. 1.

2. Undersøgelse af indsatte opholdsrum og legemsbesigtigelse (stk. 1)

Stk. 1 angiver under hvilke betingelser, institutionen har ret til at undersøge, hvilke effekter en indsat har i sin besiddelse i sit opholdsrum eller på sin person.

Bestemmelsen indeholder en opregning af nogle i praksis vigtige tilfælde, hvor sådanne undersøgelser foretages. Opregningen er ikke udtømmende og udelukker således ikke, at der foretages tilsvarende undersøgelser i andre tilfælde, hvor det er *nødvendigt for at sikre overholdelse af ordensbestemmelser eller iagttagelse af sikkerhedshensyn*. Der kan f.eks. foretages rutinemæssige undersøgelser af enkelte opholdsrum eller af hele afdelinger (»razziaer«), eventuelt under medvirken af narkotikahunde. Der kan også foretages undersøgelser af grupper af indsatte på tilfældige tidspunkter og steder (stikprøvevis), det vil sige også selv om der ikke foreligger konkret mistanke om uretmæssig besiddelse af genstande hos nogen i gruppen.

Som udgangspunkt skal der deltage mindst to ansatte ved undersøgelse af såvel opholdsrum som person, jf. undersøgelsesbkg. § 7.

a. Undersøgelse af opholdsrum

Reglerne i § 60 gælder kun ved egentlige undersøgelser, der har til formål at afdække, om den indsatte er i besiddelse af ulovlige genstande. Uden for lovens område falder således almindelige rutinemæssige undersøgelser med henblik

Kapitel 10. Indgreb over for den indsatte

på eftersyn af armaturer, brandsikring mv., som ikke indebærer flytning af ting, åbning af skabe eller lignende.

Hvis undersøgelsen indebærer en fuldstændig gennemgang af den indsattes genstande i opholdsrummet, skal den indsatte normalt enten have adgang til at overvære undersøgelsen eller have tilbud om efterfølgende at få gennemgået undersøgelsen og dens resultat, jf. undersøgelsesvejl. pkt. 8.

Indsatte skal i alle tilfælde orienteres om, at en undersøgelse af opholdsrummet har fundet sted og efter anmodning have en begrundelse herfor. Hvis undersøgelsen har medført uorden i rummet, skal institutionen sørge for rimelig oprydning, se undersøgelsesbkg. §§ 5 og 6.

b. Legemsbesigtigelse

Ifølge forarbejderne omfatter en »undersøgelse af, hvilke effekter indsatte har på sin person« indgreb, der har karakter af *legemsbesigtigelse*, jf. rpl. § 792, stk. 1, nr. 1, det vil sige indgreb, hvor der ikke sker nogen indtrængen i det menneskelige legeme eller nogen egentlig beføling af legemet i undersøgelsesøjemed.

En legemsbesigtigelse efter stk. 1 kan indebære afklædning og undersøgelse af den indsattes tøj, hvilket er fast praksis i de lukkede institutioner i forbindelse med besøg og udgang.

Om undersøgelse af besøgendes yderbeklædning, se sfl. § 52 og kommentaren hertil.

Ved anbringelse i sikringscelle *skal* der foretages undersøgelse af den indsatte person efter § 60, stk. 1, jf. bkg. 384 af 17/5 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse § 6, stk. 2.

2. Legemsundersøgelse (stk. 2)

En undersøgelse efter stk. 2 er en mere vidtgående undersøgelse af legemet, herunder af dets hulrum, hvor beføling af legemet er et led i selve undersøgelsen, jf. rpl. § 792, stk. 1, nr. 2.

I kriminalforsorgens institutioner foretages sådanne undersøgelser i sjældne tilfælde i form af *recto-vaginal undersøgelse*, hvis en indsat mistænkes for at forsøge at indsmugle ulovlige genstande, herunder navnlig narkotika.

Det er under alle omstændigheder en betingelse, at der er konkret begrundet mistanke om (»bestemte grunde til at antage«) uretmæssig besiddelse af effekter.

Om kompetencen til at træffe bestemmelse om legemsundersøgelse se kommentaren til § 53 og kap. 3 i vejl. 11991 af 29/6 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgen.

Om retningslinier vedrørende anvendelse af urinprøver over for indsatte med henblik på konstatering af eventuelle misbrug af medikamenter eller narkotika

se cirk.skr. 11360 af 24/3 1986 samt § 3 i bkg. 574 af 5/7 2002 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab.

3. Proportionalitet og skånsomhed (stk. 3 og 4)

For alle undersøgelser gælder principperne om proportionalitet og skånsomhed, jf. kommentaren til kapiteloverskriften. Sidstnævnte princip indebærer bl.a., at den indsatte bør opfordres til selv at tage tøjet af, hvis undersøgelsen indebærer afklædning. Som et andet udslag af skånsomhedsprincippet må der ved sådanne undersøgelser ikke være andre indsatte til stede, jf. undersøgelsesbkg. § 3.

4. Kønsfællesskab (stk. 5)

Endnu et udslag af skånsomhedsprincippet er reglen i stk. 5 om, at undersøgelse, der indebærer afklædning, kun undtagelsesvis må foretages og overværes af personer af andet køn end den indsatte, bortset fra sundhedspersonale.

Det fremgår af såvel 1989-betænkningen som 1998-betænkningen, at man ideelt set ville have foretrukket et absolut krav om kønsfællesskab ved sådanne undersøgelser. Fordelingen af mandligt og kvindeligt opsynspersonale i kriminalforsorgens institutioner ville imidlertid gøre det vanskeligt at praktisere et absolut krav og indebære risiko for den utilsigtede virkning, at indsatte måtte udelukkes fra fællesskab i en længere periode, før undersøgelsen kunne iværksættes. Af disse grunde foreslog Straffelovrådet indføjet forbeholdet »så vidt muligt«, svarende til reglen i rpl. § 792 e. Kravet om kønsfællesskab blev i Justitsministeriets lovforslag yderligere skærpet, så loven kun giver adgang til »undtagelsesvis« at fravige kravet. Kravet gælder både for den, der foretager undersøgelsen, og for andre tilstedeværende.

Ifølge forarbejderne kan fravigelse af kravet om kønsfællesskab f.eks. ske i tilfælde, hvor den kønsmæssige fordeling af personalet i institutionen gør, at der vil gå lang tid, inden undersøgelsen kan foretages. Samtidig er det imidlertid også forudsat, at der skal tages vidtgående hensyn til den indsatte egne ønsker i henseende til, om den pågældende foretrækker en længere udelukkelse fra fællesskab frem for en afvigelse fra kravet om kønsfællesskab – forudsat dog, at ordens- og sikkerhedsmæssige grunde eller hensynet til forebyggelse af selvmord eller selvbeskadigelse ikke gør det uforsvarligt at udsætte undersøgelsen. Se nærmere herom i undersøgelsesvejl. pkt. 5, hvor der også er givet retningslinier for valget mellem at fravige kravet om kønsfællesskab og kravet om, at der skal være mindst to ansatte til stede, hvis der i den konkrete situation kun er én ansat til stede af samme køn som den indsatte.

5. Medvirken af læge (stk. 6)

Legemsundersøgelser efter stk. 2 må kun foretages under medvirken af en læge, som afgør, om indgrebet er lægeligt forsvarligt. Forsvarligheden omfatter også hensynet til overholdelse af lægeetiske regler og principper, hvilket indebærer, at indgreb kun må foretages, hvis der er lægelige grunde til indgrebet, og hvis den indsatte medvirker frivilligt.

Reglen i stk. 6 svarer til reglen om legemsundersøgelser som led i politiets efterforskning, jf. rpl. § 792 e, stk. 3, og FT 1988-89 A 2252 samt Pia Carlé m.fl.: Lægers medvirken ved politiets efterforskning, Jur. 1988.294-312. Se endvidere art. 72 i Europarådets rekommandation nr. R (98) 7 vedrørende bl.a. etiske aspekter ved sundhedstjeneste i fængsler.

Hvis den indsatte ikke vil medvirke, eller hvis undersøgelsen af andre grunde ikke kan gennemføres, kan den indsatte i stedet udelukkes fra fællesskab under observation af en vagt (»pottevagts«), jf. § 4 i undersøgelsesbkg. og pkt. 7 i undersøgelsesvejl. Tilsvarende gælder, hvis der er foretaget recto-vaginal undersøgelse uden resultat, og betingelserne for udelukkelse fra fællesskab stadig er til stede, f.eks. ved mistanke om, at den indsatte har slugt narkotiske stoffer eller andre ulovlige genstande.

6. Tilbageholdelse af effekter og gennemlæsning og tilbageholdelse af breve mv. (stk. 7 og 8)

Om kompetencen til at beslutte tilbageholdelse henvises til kommentaren til § 53 og til kap. 3 i vejl. 11991 af 29/6 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgen.

Institutionen skal udfærdige en liste over genstande (effekter), der tilbageholdes, og den indsatte skal have kopi af listen, jf. undersøgelsesbkg. § 9.

Tilbageholdte genstande kan enten konfiskeres, hvis betingelserne herfor er opfyldt, eller opbevares af institutionen efter reglerne i genstandsbgk. (bkg. 370 af 17/5 2001). Hvis institutionen ved undersøgelse af genstande eller gennemlæsning af breve mv. bliver opmærksom på et muligt strafbart forhold, er institutionen berettiget til at videregive genstanden(e) eller brevet til politiet, jf. kommentaren til § 55.

Breve i stk. 8 omfatter både breve til indsatte og breve bestemt til afsendelse fra indsatte. Med »andre optegnelser« sigtes til dagbøger, regnskaber mv.

§ 56 om ukontrolleret brevveksling med visse myndigheder og enkeltpersoner gælder tilsvarende for breve, der findes i den indsattes besiddelse ved en undersøgelse efter § 60. Det indebærer, at breve til og fra de pågældende myndigheder mv. ikke må åbnes og gennemlæses. Hvis den indsatte har haft lejlighed til at åbne et brev fra en af de pågældende myndigheder mv., må det dog – selv om det ikke er omtalt i loven – antages, at institutionen kan foretage en

overfladisk undersøgelse af konvolut og brev uden at læse brevet for at konstatere, om det indeholder ulovlige genstande, som kan tilbageholdes efter stk. 7. Tilsvarende må det antages, at breve bestemt til afsendelse fra indsatte til de pågældende myndigheder mv., som findes i den indsatte's besiddelse, kan åbnes og kontrolleres for ulovlige genstande, uden at brevet læses, medmindre den indsatte umiddelbart afleverer brevet til afsendelse.

7. Gennemførelse af undersøgelser (stk. 9)

Med hjemmel i bemyndigelsen i stk. 9 er der udstedt regler om gennemførelse af undersøgelser i bekendtgørelse nr. 380 af 17. maj 2001 om undersøgelse af indsatte's person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner med tilhørende vejledning nr. 85 af 16. maj 2001.

Fotografering og optagelse af fingeraftryk

§ 61 Institutionen har ret til at fotografere og optage fingeraftryk af den indsatte med henblik på senere identifikation.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler om gennemførelsen af fotografering og optagelse af fingeraftryk efter stk. 1, herunder om opbevaring og destruktion.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 218 og III s. 718-719 (§ 56, stk. 4 og 5)

Bet. 1355/1998 s. 248

FT 1999-2000 A 3709 og 3788

Vejl. 86 af 16/5 2001 om fotografering af indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i fængsel

Litteratur:

Engbo s. 195

Administrative forskrifter:

Bkg. 381 af 17/5 2001 om fotografering af indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i fængsel

Bestemmelsen lovfæster adgangen til at fotografere indsatte i identifikationsøjemed. Adgangen er videre end efter de tidligere administrative regler, som kun indeholdt hjemmel til at fotografere indsatte, der udstod fængsel i 5 måneder eller mere.

Fotografering af indsatte med henblik på identifikation har navnlig betydning for at kunne opspore indsatte, der er undvejet. Nogle fængsler optager imidlertid også fotos til legitimationskort, som benyttes til identifikation af indsatte i institutionen.

Kapitel 10. Indgreb over for den indsatte

Nægtelse af at medvirke til fotografering kan medføre disciplinærstraf efter disciplinærstrafbk. § 2, jf. sfl. § 67, nr. 5.

I modsætning til fotografering har optagelse af fingeraftryk aldrig været anvendt af kriminalforsorgen. Det har været overvejet som middel til at afsløre »falske afsonere«, dvs. at indsatte møder til afsoning ved en stedfortræder. Indtil videre har det dog ikke været muligt at anvende fingeraftryk som identifikation, primært fordi hverken politiet eller kriminalforsorgen for flertallet af de dømtes vedkommende er i besiddelse af deres fingeraftryk til sammenligning.

Bemyndigelsesbestemmelsen i **stk. 2** er benyttet til at udstede bekendtgørelse nr. 381 af 17. maj 2001 om fotografering af indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i fængsel med tilhørende vejledning nr. 86 af 16. maj 2001. Der er ikke fundet behov for heri at udnytte hjemlen til at fastsætte regler om opbevaring og destruktion af fotos.

Der er endvidere endnu ikke fundet grundlag for at udnytte hjemlen til at fastsætte regler om optagelse af fingeraftryk, jf. bemærkningerne ovenfor herom.

Lovens § 61 og de administrative regler udstedt med hjemmel i stk. 2 gælder kun for afsonere. Fotografering og optagelse af fingeraftryk hos *varetægtsfængslede* er reguleret i rpl. kap. 72 om legemsindgreb.

Magtanvendelse

§ 62 Institutionen kan anvende magt over for en indsat, hvis det er nødvendigt

- 1) for at afværge truende vold, overvinde voldsom modstand eller for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse,
- 2) for at hindre undvigelse eller standse undvegne eller
- 3) for at gennemtvinge en påbudt foranstaltning, når øjeblikkelig gennemførelse af denne er nødvendig og den indsatte afviser eller undlader at følge personalets anvisninger herom.

Stk. 2. Magtanvendelse kan ske ved greb, skjold, stav og tåregas.

Stk. 3. Magtanvendelse må ikke gennemføres, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 4. Magtanvendelse skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader. Der skal gennemføres lægetilsyn efter magtanvendelse, hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anvendelsen af magt, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp.

Stk. 5. Justitsministeren fastsætter regler om anvendelse af magt over for indsatte.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 221-223 og III s. 719 (§ 57)

Bet. 1355/1998 s. 249-250

FT 1999-2000 A 3710-3711 og 3788

Skr. 87 af 16/5 2001 om magtanvendelsesbkg.

Litteratur:

Engbo s. 195-197

Waaben s. 40-41

Greve s. 107-108

Administrative forskrifter:

Bkg. 382 af 17/5 2001 om anvendelse af magt over for indsatte i fængsler og arresthuse (magtanvendelsesbkg.)

1. Indledning

Bestemmelsen lovfæster institutionens adgang til at anvende magt over for indsatte i særlige situationer, hvor det er nødvendigt. Reglen svarer til de administrative regler, der gjaldt før loven.

Ud over hvad der fremgår af § 62 kan institutionen kun anvende magt over for indsatte efter de almindelige regler om nødværge og nødret i strl. §§ 13 og 14.

§ 62 omhandler umiddelbart kun fængselsdømte og forvarede, men med hjemmel i rpl. §776, 1. pkt., er den administrativt udvidet til også at gælde for *varetægtsfængslede*, jf. magtanvendelsesbkg. § 1.

2. Betingelser for magtanvendelse (stk. 1)

Stk. 1 angiver betingelserne for, at institutionen kan anvende magt over for indsatte. Det skal i alle tilfælde være *nødvendigt*, hvilket sammenholdt med proportionalitetsprincippet i stk. 3 forudsætter, at det ikke har været muligt at opnå det ønskede formål ved mindre indgribende foranstaltninger, herunder ved overtalelse, advarsel mv.

3. Magtmidler (stk. 2)

Stk. 2 indeholder en udtømmende opregning af de midler, der kan benyttes ved magtanvendelse.

Straffelovrådet foreslog i bet. 1355/1998, at også *skub* skulle være tilladt, som det var tilfældet indtil 1996. I Justitsministeriets lovforslag udgik skub imidlertid og erstattedes af skjold, således at reglerne svarer til praksis siden 1996. Skub ved håndkraft er således ikke et lovligt magtmiddel.

De opregnede magtmidler er *sideordnede*, således at valg af magtmiddel afhænger af en konkret vurdering i det enkelte tilfælde under iagttagelse af skånsomhedsprincippet i stk. 4. Der må således kun anvendes det mindst vidt-

Kapitel 10. Indgreb over for den indsatte

gående middel, der er tilstrækkeligt til at opnå formålet, jf. også Kriminalforsorgens Principprogram s. 21 (princippet om mindst mulig indgriben).

Ved et *greb* forstås anvendelse af håndkraft til at føre eller lede den indsatte i en bestemt retning. Af skr. 87 af 16/5 2001 om magtanvendelsesbkg. fremgår det, at håndjern normalt vil være et mere hensigtsmæssigt og skånsomt sikringsmiddel end førergreb, når en indsat skal flyttes fra et sted til et andet.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har ved utrykt skr. af 20/6 1997 – efter forelæggelse for Retslægerådet – instrueret kriminalforsorgens institutioner om, at et særligt greb, »sidehalsgreb«, skal erstattes af et alternativt greb og kun må benyttes i ganske særlige nødretilignende situationer. Herudover er der ikke fastsat centrale retningslinier for brugen af greb, men i den obligatoriske grunduddannelse af fængselsfunktionærer indgår der undervisning i en række autoriserede greb.

Derimod er der i magtanvendelsesbkg. og i skr. 87 af 16/5 2001 herom fastsat nærmere retningslinier for brugen af skjold, stav og tåregas og instruktioner om, hvilke specifikke produkter inden for disse magtmidler der må anvendes.

Magtanvendelse sker i praksis i langt de fleste tilfælde alene ved brug af greb. Stav og tåregas anvendes kun ganske få gange årligt.

4. Proportionalitets- og skånsomhedsprincippet (stk. 3 og stk. 4, 1. pkt.)

I stk. 3 og stk. 4 fastslås henholdsvis proportionalitets- og skånsomhedsprincippet, jf. kommentaren til kapiteloverskriften.

5. Lægetilsyn (stk. 4, 2. pkt.)

Indtil 1994 var reglen sådan, at der skulle gennemføres lægetilsyn efter magtanvendelse, medmindre det fandtes åbenbart unødvendigt, og altid, hvis den indsatte bad om det. I 1994 blev reglen ændret til den formulering, der nu findes i sfl. § 62. Ændringen skyldtes dels, at hovedreglen om lægetilsyn i praksis var undtagelsen, idet der oftest var anvendt magt i så begrænset omfang, at lægetilsyn blev anset for åbenbart unødvendigt. Dels var der fra lægeligt hold rejst kritik af de dagældende regler om lægetilsyn efter anvendelse af magt og sikringsmidler, som blev anset for at være i strid med lægeetiske principper, fordi de efter deres ordlyd indebar et næsten automatisk lægetilsyn og dermed risiko for, at de indsatte kunne opleve lægetilsynet som en lægelig legitimering af indgrebene.

Straffelovrådet foreslog i bet. 1355/1998 en tilbagevenden til retstilstanden før 1994. Rådet henviste til, at magtanvendelse kan medføre ikke umiddelbart synlige skader, og at det ikke bør overlades til fængselspersonalet, som måske endog har været involveret i den konflikt, der fører til magtanvendelsen, at

skønne over nødvendigheden af lægetilsyn, bortset fra åbenbare tilfælde. Ved fremsættelsen af lovforslaget valgte Justitsministeriet imidlertid at fastholde den eksisterende retstilstand med hensyn til lægetilsyn, og dette blev lovens ordning.

6. Bemyndigelsesbestemmelse (stk. 5)

Med hjemmel i stk. 5 er udstedt bekendtgørelse nr. 382 af 17. maj 2001 om anvendelse af magt over for indsatte i fængsler og arresthuse (magtanvendelsesbekendtgørelsen) og den dertil hørende skrivelse nr. 87 af 16. maj 2001. Som forudsat er der heri bl.a. fastsat regler om godkendelse af magtmidlerne stav og tåregas og om udarbejdelse af rapport i tilknytning til magtanvendelse.

Udelukkelse fra fællesskab

Som udgangspunkt udstås frihedsstraf i fællesskab med andre indsatte, medmindre den indsatte selv fravælger fællesskabet helt eller delvis, jf. sfl. § 33 og kommentaren hertil. Som det fremgår heraf kan fællesskabet i institutionen eller i dele af denne midlertidigt ophæves i helt ekstraordinære situationer af ordens- og sikkerhedsmæssige grunde, jf. fællesskabsbkg. (bkg. 573 af 5/7 2002) § 3.

I øvrigt kan fængselsstraf kun fuldbyrdes uden fællesskab efter reglerne i sfl. §§ 63 og 64, som regulerer institutionens adgang til af ordens- og sikkerhedsmæssige grunde at udelukke den enkelte indsatte fra fællesskabet (som efter de tidligere administrative regler betegnedes »enrumsanbringelse«).

§§ 63 og 64 finder umiddelbart kun anvendelse i forhold til indsatte, som udstår fængsel eller forvaring. I medfør af rpl. § 776, 1. pkt., er det imidlertid bestemt, at reglerne og de administrative bestemmelser, der er udstedt i medfør af § 63, stk. 8, og § 64, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse for *varetægts-arrestanter*.

§ 63 Institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, kan udelukke en indsat fra fællesskab med andre indsatte, hvis det er nødvendigt

- 1) for at forebygge undvigelse, strafbar virksomhed eller voldsom adfærd,
- 2) for at gennemføre foranstaltninger, der er nødvendige af sikkerhedshensyn eller påkrævet for at gennemføre en almindelig sundhedskontrol eller forebygge smittefare, eller
- 3) fordi den indsatte udviser en grov eller oftere gentagen utilladelig adfærd, som er åbenbart uforenelig med fortsat ophold i fællesskab med andre indsatte.

Kapitel 10. Indgreb over for den indsatte

Stk. 2. Såfremt der er grund til at antage, at betingelserne i stk. 1 for udelukkelse fra fællesskab er opfyldt, kan institutionen midlertidigt udelukke den indsatte fra fællesskab med andre indsatte, mens spørgsmålet om udelukkelse behandles. Er der grund til at antage, at betingelserne i § 25 for overførsel til lukket fængsel eller i § 26 for overførsel mellem ensartede lukkede afsoningsinstitutioner eller i § 28 for overførsel til arresthus er opfyldt, kan institutionen også midlertidigt udelukke den indsatte fra fællesskab med andre indsatte, mens spørgsmålet om overførsel behandles.

Stk. 3. En indsat, der udelukkes fra fællesskab, isoleres i opholdsrum på særlig afdeling, i eget opholdsrum eller i et arresthus.

Stk. 4. Hvis en indsat afsoner straf for grov kriminalitet under anvendelse af våben eller andre personfarlige metoder og under fuldbyrdelsen af straffen eller under forudgående varetægtsfængsling er undveget eller har forsøgt at undvige ved anvendelse af våben eller andre personfarlige metoder, kan det bestemmes, at isolation skal gennemføres på skift i særligt sikrede afsnit og opholdsrum i forskellige lukkede fængsler og arresthuse, såfremt der er en særlig bestyrket mistanke om, at den indsatte på ny vil forsøge at undvige.

Stk. 5. Udelukkelse fra fællesskab må ikke foretages, hvis udelukkelsen efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 6. Udelukkelse fra fællesskab skal gennemføres så skånsomt, som omstændighederne tillader.

Stk. 7. Udelukkelse fra fællesskab skal straks bringes til ophør, når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt. Institutionen skal mindst én gang om ugen overveje spørgsmålet om helt eller delvis at bringe udelukkelsen fra fællesskab til ophør.

Stk. 8. Justitsministeren fastsætter regler om udelukkelse af indsatte fra fællesskab med andre indsatte.

Ældre lovbestemmelser:

Strl. § 34

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 225-227 samt III s. 624, 631-641 og 719-720 (§ 58)
Bet. 1355/1998 s. 250-253
FT 1999-2000 A 3711-3715 og 3788-3789

Administrative forskrifter:

Bkg. 574 af 5/7 2002 om udelukkelse af ind-

satte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle mv., i fængsler og arresthuse

Vejl. 73 af 5/7 2002 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle mv., i fængsler og arresthuse

Litteratur mv.:

Engbo s. 198-202

1. Indledning

Bestemmelsen lovfæster adgangen til at udelukke en indsat fra fællesskabet (enrumsanbringelse). Reglerne bygger i vidt omfang på det administrative regelsæt, der var gældende for området før straffuldbyrdelsesloven.

Selv om udelukkelse fra fællesskab ofte besluttes i anledning af, at den indsatte har udvist en uberettiget adfærd, er indgrebet en *fremadrettet foranstaltning*, der har til formål at forebygge en (fortsat) uberettiget adfærd hos den indsatte. Herved adskiller indgrebet sig fra disciplinærstraf, som er en bagudrettet og pønalt reaktion på en allerede begået handling, jf. sfl. kap. 11 og kommentaren hertil. I konsekvens af sit fremadrettede og forebyggende sigte er udelukkelse fra fællesskab – ligeledes i modsætning til disciplinærstraf – *tidsubestemt*, idet det ikke ved iværksættelsen af indgrebet kan forudsiges, hvor længe der er behov for at opretholde indgrebet.

I praksis er de fleste udelukkelse fra fællesskab relativt kortvarige, flertallet under en uge. Et mindre antal indsatte, som er stærkt undvigelsestruede og/eller dømt for alvorlig personfarlig kriminalitet, er imidlertid udelukket fra fællesskab – helt eller delvis - meget langvarigt for at forebygge risiko for undvigelse. Den Europæiske Torturkomité (CPT, se kommentaren til kap. 22, pkt. 5.c) har udtrykt bekymring over sådanne langvarige udelukkelse fra fællesskabet, senest i forbindelse med et besøg i Danmark fra 28/1 til 4/2 2002, med henvisning til risikoen for de skadevirkninger, langvarig isolation kan påføre den indsatte (se pkt. 47 i CPT's rapport af 25/9 2002 om besøget, jf. CPT/Inf (2002) 18, www.cpt.coe.int/en/reports/inf2002-18en.htm). Se også 11th General Report on the CPT's Activities, pkt. 32 (CPT/Inf (2001) 16, www.cpt.coe.int/en/annual/rep-11.htm). Også FN's Torturkomite (se kommentaren til kap. 22, pkt. 5.f) har udtrykt bekymring over langvarige udelukkelse af indsatte fra fællesskab og manglen på effektive klageprocedurer (f.eks. domstolskontrol) med hensyn til afgørelser om og varigheden af udelukkelse fra fællesskab, jf. pkt. 6 (b) og 7 (d) i komitéens rapport af 28/5 2002 om konklusioner og anbefalinger på baggrund af Danmarks 4. periodiske rapport ([www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/39fc3534c2096931c1256bd00054e145](http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/39fc3534c2096931c1256bd00054e145)).

For at forebygge langvarige udelukkelse fra fællesskab er der i de senere år etableret særligt sikrede afsnit i nogle lukkede fængsler med henblik på, at særligt undvigelsestruede og/eller farlige indsatte kan anbringes her i fællesskab med hinanden.

En afgørelse om udelukkelse fra fællesskab er en af de mest indgribende administrative afgørelser, som er tillagt kriminalforsorgsmyndighederne, ikke mindst på grund af indgrebets tidsubestemte karakter. I bet. 1181/1989 blev det foreslået, at en afgørelse om udelukkelse fra fællesskab i mere end 4 sammenhængende uger skulle være omfattet af den særlige adgang til domstolsprøvelse

Kapitel 10. Indgreb over for den indsatte

efter sfl. § 112. Spørgsmålet blev indgående drøftet i Straffelovrådet, hvis flertal imidlertid afviste domstolsprøvelse, hvilket blev lovens resultat. Om rådets overvejelser, herunder flertallets og mindretallets begrundelser henvises til bet. 1355/1998 s. 60-84. Se endvidere kommentaren til kap. 22 (pkt. 3).

Selv om en afgørelse om udelukkelse fra fællesskab ikke er omfattet af den særlige adgang til domstolsprøvelse efter straffuldbyrdslovens § 112, vil domstolene kunne tage stilling til berettigelsen af indgrebet i medfør af grundlovens § 63, jf. kommentaren til kap. 22, om bl.a. U 2002.55 H vedrørende en afgørelse om udelukkelse fra fællesskab (enrumsanbringelse). Se også kommentaren til § 112 (pkt. 4 ad nr. 9).

2. Betingelser for udelukkelse fra fællesskab (stk. 1)

Stk. 1 indeholder betingelserne for, at indsatte kan udelukkes fra fællesskab. Et fælles træk for disse betingelser er, at indgrebet er *nødvendigt* for at forebygge en uberettiget adfærd, jf. nr. 1 og 3, eller gennemføre nødvendige foranstaltninger, jf. nr. 2.

En utilladelig adfærd, der ikke kan betegnes som »grov«, skal efter stk. 1 nr. 3, være »oftere gentagen«, dvs. indgrebet kan tidligst komme på tale i 3. gangs tilfælde. Dette er en (mindre) skærpelse i forhold til før loven, hvor den tilsvarende regel krævede »gentagen utilladelig adfærd«.

Det er forudsat i lovens forarbejder, at længerevarende beskæftigelsesvægring, dvs. af mere end to dages varighed, kan begrunde udelukkelse fra fællesskab efter stk. 1, nr. 3.

Afgørelse om udelukkelse fra fællesskab træffes af *institutionens leder eller den, der bemyndiges hertil*. Om betydningen af denne kompetenceforskrift henvises til kommentaren til § 53 og til kap. 3 i vejl. 11991 af 29/6 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgen

2. Midlertidig udelukkelse fra fællesskab (stk. 2)

Adgangen til at udelukke den indsatte fra fællesskab medens sagen behandles, kræver alene, at der er grund til at antage, at betingelserne for udelukkelse fra fællesskab eller for overførsel som nævnt i stk. 2, 2. pkt., er til stede. Der kræves ikke – som ved forhørselleanbringelse efter sfl. § 71 – at det er nødvendigt af hensyn til gennemførelsen af undersøgelser i sagen. Denne forskel skyldes, at udelukkelse fra fællesskab i modsætning til disciplinærstraf er en fremadrettet og forebyggende foranstaltning, som nødvendigvis må iværksættes straks for at opfylde sit formål. En disciplinærstraf er derimod en bagudrettet sanktion, som kan fuldbyrdes på et senere tidspunkt.

3. Gennemførelse af udelukkelse fra fællesskab (stk. 3)

Udelukkelse fra fællesskab gennemføres på samme måde som strafcelle, jf. sfl. § 70, stk. 2. Om isolationen skal ske på særlig afdeling, i eget opholdsrum eller i arresthus, afhænger af de bygningsmæssige forhold i den enkelte institution.

Under udelukkelsen fra fællesskab kan den indsatte udøve sine almindelige rettigheder i det omfang, det er foreneligt med opholdet, og institutionen skal yde indsatte den fornødne bistand hertil, jf. bkg. om udelukkelse fra fællesskab § 2. Indsatte har ret og pligt til beskæftigelse, medmindre udelukkelsen fra fællesskab er begrundet i længerevarende beskæftigelsesvægring, jf. bkg. § 6. Indsatte er også omfattet af retten efter sfl. § 43, stk. 3, til at tilbringe mindst én time dagligt i fri luft, medmindre det er uforeneligt med særlige sikkerhedshensyn.

For at begrænse eventuelle skadevirkninger af langvarig isolation blev der ved lov 428 af 31/5 2000 i rpl. § 776 indføjet en pligt for justitsministeren til at fastsætte særlige regler om øget personalekontakt, udvidet adgang til besøg, særlig adgang til eneundervisning og bestemte typer af arbejde samt tilbud om længerevarende samtaler med præster, læger, psykologer eller andre for varetægtsarrestanter, der er isoleret efter rettens bestemmelse (af hensyn til efterforskningen). Sådanne regler er fastsat i bkg. 577 af 22/6 2000 og cirk. 12166 af 30/6 2000 om ændring af cirkulære om varetægtsarrestanters adgang til brevveksling og besøg mv. En arbejdsgruppe under Direktoratet for Kriminalforsorgen har fremsat forslag om at indføre lignende regler for indsatte, der er udelukket fra fællesskab efter straffuldbyrdelseslovens regler. Forslaget er p.t. under overvejelse.

4. Isolation på skift i særligt sikrede afsnit mv. i forskellige institutioner (stk. 4)

Om baggrunden for bestemmelsen i stk. 4 henvises til bet. 1181/1989 III s. 631-641. Det særligt restriktive regelsæt, der blev indført i 1989 på baggrund af nogle konkrete undvigelse ved anvendelse af våben, har kun været anvendt over for fire indsatte, og siden 1992 har ingen indsatte opfyldt betingelserne for afsoning i isolation efter regelsættet. Ikke desto mindre er det fundet rigtigt at bibeholde muligheden for – hvis de meget strenge betingelser i stk. 4 er opfyldt – at isolere indsatte på skift i de særligt sikrede celler i forskellige lukkede institutioner, som blev oprettet samtidig med indførelsen af det særlige regelsæt i 1989, eller i tilsvarende særligt sikrede afsnit eller opholdsrum.

Det fremgår af lovens forarbejder, at bestemmelsen i stk. 4 ikke er til hinder for, at de særligt sikrede celler som hidtil kan benyttes til anbringelse af indsatte, som vurderes at være undvigelsestruede, uden at de er omfattet af personkredsen i § 63, stk. 4. I sådanne tilfælde finder afsoningen sted efter de alminde-

Kapitel 10. Indgreb over for den indsatte

lige regler om udelukkelse fra fællesskab, og overførsel til anden afsoningsinstitution kan kun ske efter reglerne i sfl. kap. 7.

I §§ 8 og 9 i bkg. om udelukkelse fra fællesskab er der fastsat kompetenceforskrifter samt regler om udstyr af celler, der benyttes til isolation efter stk. 4. I overensstemmelse med lovens forarbejder er det bestemt, at afgørelse om isolation efter stk. 4 og om ophør af sådan isolation træffes af Justitsministeriet (Direktoratet for Kriminalforsorgen), og at institutionens personale er forpligtet til at føre et særligt indgående tilsyn med indsatte, der er isoleret efter stk. 4.

5. Proportionalitet og skånsomhed (stk. 5 og stk. 6)

Disse grundlæggende principper gælder også for indgreb i form af udelukkelse fra fællesskab, se kommentaren til kapiteloverskriften.

6. Ophør af udelukkelse fra fællesskab (stk. 7)

Når betingelserne efter stk. 1 ikke længere er til stede, skal udelukkelsen fra fællesskab *straks* bringes til ophør, jf. stk. 7. Pligten for institutionen til af egen drift at overveje indgrebet mindst én gang ugentligt har til formål at begrænse brugen af udelukkelse fra fællesskab mest muligt.

§ 3 i bkg. om udelukkelse fra fællesskab indeholder en særregel om ophør af udelukkelse fra fællesskab i tilfælde, hvor indgrebet er iværksat med henblik på, at den indsatte skal afgive urinprøve, jf. § 63, stk. 1, nr. 2, 1. led (når urinprøven er afgivet, dog *senest efter 3 timer*). Se i øvrigt hertil pkt. 3 i vejl. om udelukkelse fra fællesskab.

7. Administrative regler (stk. 8). Afskæring af aktindsigt og begrænsning af begrundelse

Med hjemmel i bemyndigelsen i stk. 8 er der i bekendtgørelsen og vejledningen fastsat nærmere regler om udelukkelse fra fællesskab. De administrative regler finder anvendelse ved enhver form for udelukkelse fra fællesskab, jf. bkg. § 1, dvs. også i tilfælde, hvor afgørelsen om udelukkelse fra fællesskab indebærer et vist begrænset fællesskab.

De administrative regler indeholder bl.a. retningslinier for behandlingen af sager om udelukkelse fra fællesskab, herunder om administrationen af de nye regler om afskæring af aktindsigt og begrænsning af begrundelse i sager om udelukkelse fra fællesskab, jf. lov 382 af 6/7 2002 om ændring af bl.a. forvaltningsloven. Om lovændringen henvises i til kommentaren til kap. 7.

8. Erstatning for uforskyldt udelukkelse fra enrum

Der henvises til sfl. § 106, nr. 3, og kommentaren hertil.

§ 64 Bestemmelserne i § 63 omfatter ikke institutionens afgørelse om, at

- 1) en indsat kortvarigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige grunde skal opholde sig i eget opholdsrum eller i særlig observationscelle, eller
- 2) en indsat, der nægter at være beskæftiget med en af institutionen godkendt aktivitet, skal opholde sig i eget opholdsrum eller på andet anvist opholdssted i arbejdstiden.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om indsattes ophold efter stk. 1, herunder om godkendelse og anvendelse af observationsceller.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 225-227 og III s. 720 (§ 59)

Bet. 1355/1998 s. 253-254

FT 1999-2000 A 3715 og 3789

observationscelle mv., i fængsler og arresthuse

Vejl. 73 af 5/7 2002 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle mv., i fængsler og arresthuse

Administrative forskrifter:

Bkg. 574 af 5/7 2002 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i

Litteratur mv.:

Engbo s. 202

Bestemmelsen undtager visse ufrivillige kortvarige ophold uden fællesskab med andre indsatte fra reglerne i § 63. Det drejer sig dels om kortvarigt ophold i eget opholdsrum af ordens- og sikkerhedsmæssige grunde, dels om ophold i særlig observationscelle.

Kortvarigt ophold er i § 16 i bkg. om udelukkelse fra fællesskab defineret som ophold i op til nogle få timer. Det kan f.eks. være i forbindelse med en razzia med narkohunde eller ved uroligheder som f.eks. slagsmål mellem indsatte på afdelingen.

En *observationscelle* er en celle med fastboltet og slagfast inventar, som er forsynet med observationsrude i døren. Sådanne celler anvendes bl.a. i tilfælde, hvor det er nødvendigt for at forebygge hærværk, eller hvor der i øvrigt er behov for særlig observation af den indsatte. Ophold i observationscelle var før straffuldbyrdelsesloven reguleret i forbindelse med reglerne om sikringsmidler.

Straffelovrådet overvejede en nærmere lovregulering af ophold i observationscelle, men fandt det tilstrækkeligt at give lovhjemmel til at anvende observationsceller til kortvarigt ophold og i øvrigt overlade de nærmere regler om godkendelse og anvendelse heraf til administrativ fastsættelse, jf. bet. 1355/1998 s. 254. Sådanne regler er fastsat i §§ 10-15 i bkg. om udelukkelse fra fællesskab, som bl.a. regulerer betingelserne for anvendelsen, tilsyn af personale, lægetilkald mv.

Stk. 1, nr. 2, skal ses i sammenhæng med sfl. § 42 og lovbemærkningerne hertil, hvorefter normalreaktionen ved beskæftigelsesvægring alene skal være

Kapitel 10. Indgreb over for den indsatte

af økonomisk karakter. Det er derfor forudsat, at institutionens bestemmelse om, at den indsatte skal opholde sig på særligt anvist sted i arbejdstiden, herunder eventuelt i en særlig afdeling for indsatte, som er udelukket fra fællesskab, skal træffes ud fra ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn, f.eks. fordi der ikke er personale på opholdsafdelingerne i arbejdstiden. Afgørelsen må derimod ikke træffes med pønalt sigte eller som pression for at få den indsatte til at påtage sig beskæftigelse.

Sikringsmidler

§§ 65 og 66 regulerer brugen af sikringsmidlerne håndjern og sikringscelle. Andre sikringsmidler kan anvendes i overensstemmelse med § 10 i bkg. 384 af 17/5 2001 om anvendelse af sikringsmidler.

Lovens bestemmelser om sikringsmidler gælder for indsatte, der udstår fængsel eller forvaring. I henhold til rpl. § 775, stk. 2, finder de endvidere tilsvarende anvendelse over for *varetægtsfængslede*.

Håndjern

§ 65 Håndjern kan anvendes, hvis det er nødvendigt

- 1) for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand,
- 2) for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse eller
- 3) for at hindre undvigelse.

Stk. 2. Håndjern må dog ikke anvendes, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelser og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 3. Håndjern skal anvendes så skånsomt, som omstændighederne tillader. Der skal gennemføres lægetilsyn, hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anvendelsen af håndjern, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler om anvendelsen af håndjern, herunder om lægetilsyn og andet tilsyn.

Ældre lovbestemmelser:

Strl. § 48

720-721 (§ 60)

Bet. 1355/98 s. 254-255

FT 1999-2000 A 3715-3718 og 3790

Forarbejder:

Bet. 1181/89 I s. 229-233 samt III s. 624 og

Administrative forskrifter:

Bkg. 384 af 17/5 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse (sikringsmiddelbkg.)

Vejl. 90 af 16/5 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse (sikringsmiddelvej.)

Cirk.skr. 89 af 16/5 2001 om godkendelse af håndjern

Litteratur:

Engbo s. 202-203

Greve s. 108

Håndjern må kun anvendes om indsatte håndled og ikke om anklerne. Det er heller ikke tilladt at lænke en indsat til en fast genstand, jf. sikringsmiddelvej. pkt. 2. Sådan anvendelse vil dog kunne være berettiget i helt særlige situationer ud fra reglerne om nødværge eller nødret, jf. strl. §§ 13 og 14.

Stk. 1 omhandler *betingelserne* for at anvende håndjern. De svarer til betingelserne i § 66 for at anvende sikringscelle, bortset fra at håndjern tillige kan anvendes for at hindre undvigelse. I praksis anvendes håndjern helt overvejende med det formål at forebygge undvigelse i forbindelse med transport af indsatte uden for institutionen.

Herudover kan håndjern anvendes f.eks. for at gennemføre en undersøgelse af den indsatte person, jf. sfl. § 60, hvis undersøgelsen ellers ikke kan gennemføres uden betydelig magtanvendelse, eller som alternativ til anbringelse i sikringscelle i tilfælde, hvor en sådan ikke umiddelbart er tilgængelig.

Det skal i alle tilfælde være *nødvendigt* at anvende håndjern, hvilket indebærer, at der skal ske en konkret vurdering i det enkelte tilfælde. Det kan således ikke bestemmes, at håndjern altid skal benyttes ved transport af indsatte. I sikringsmiddelvej. findes i pkt. 2 en nærmere opregning af, hvilke momenter der særligt skal lægges vægt på ved den konkrete vurdering.

I **stk. 2** og **stk. 3, 1. pkt.**, præciseres henholdsvis *proportionalitets- og skånsomhedsprincippet*. Sidstnævnte indebærer, at der skal udvises diskretionshensyn, f.eks. ved at håndjernene så vidt muligt er skjult under den indsatte tøj eller lignende under transport uden for institutionens område.

Stk. 3, 2. pkt., indeholder endvidere regler om *lægetilsyn*. Bestemmelsen svarer til de administrative regler, der gjaldt inden loven, og til reglen i § 62, stk. 4 om lægetilsyn efter magtanvendelse. Der henvises til kommentarerne til denne bestemmelse om blandt andet de lægetiske overvejelser, der ligger bag reglen.

Med hjemmel i bemyndigelsen i **stk. 4** er udstedt bekendtgørelse nr. 384 af 17. maj 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse og den tilhørende vejledning nr. 90 af 16. maj 2001.

Lovforarbejderne forudsætter, at der administrativt skal fastsættes regler om godkendelse af håndjern. Dette er sket ved cirkulæreskrivelse nr. 89 af 16. maj 2001. Ud over to typer af håndjern godkendes heri et særligt håndjernstrans-

Kapitel 10. Indgreb over for den indsatte

portbælte, som er mere skånsomt, men mindre sikkert end almindelige håndjern, og som i hvert enkelt tilfælde skal overvejes som alternativ til almindelige håndjern under transport af indsatte, jf. sikringsmiddelvej. pkt. 2. Herudover er der i bekendtgørelsen og vejledningen fastsat regler om blandt andet kompetenceforhold samt om notat-, rapporterings- og indberetningspligt.

Sikringscelle

§ 66 Efter bestemmelse af institutionens leder eller den, der be-
myndiges dertil, kan en indsat anbringes i sikringscelle og
herunder tvangsfikseres ved anvendelse af bælte, hånd- og fodremme samt
handsker, hvis det er nødvendigt

- 1) for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand eller
- 2) for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse.

Stk. 2. Anbringelse i sikringscelle og tvangsfiksering må dog ikke foreta-
ges, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag,
som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt
indgreb.

Stk. 3. Anbringelse i sikringscelle og tvangsfiksering skal foretages så
skånsomt, som omstændighederne tillader.

Stk. 4. En indsat, der er tvangsfikseret, skal have fast vagt.

Stk. 5. Ved tvangsfiksering af en indsat i sikringscelle skal institutionen
straks anmode en læge om at foretage tilsyn med den indsatte. Lægen skal
tilse den pågældende, medmindre lægen skønner sådant tilsyn åbenbart
unødvendigt.

Stk. 6. Ved anbringelse i sikringscelle uden tvangsfiksering skal der
tilkaldes læge, hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskade-
komst, hos den indsatte, eller hvis den indsatte selv anmoder om læge-
hjælp.

Stk. 7. Justitsministeren fastsætter regler om godkendelse af sikringscel-
ler og om anvendelsen af sikringsceller og tvangsfiksering, herunder om
lægetilsyn og andet tilsyn.

Ældre lovbestemmelser:

Strl. § 48

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 229-233 samt III s. 624

og 721 (§ 61)

Bet. 1355/1998 s. 255-257

FT 1999-2000 A 3715-3718 og 3790

Administrative forskrifter:

Bkg. 384 af 17/5 2001 om anvendelse af sik-
ringsmidler i fængsler og arresthuse (sik-
ringsmiddelbkg.)

Vejl. 90 af 16/5 2001 om anvendelse af sik-
ringsmidler i fængsler og arresthuse (sik-
ringsmiddelvej.)

Skr. 11421 af 21/9 1990 om godkendelse af sikringsceller (under revision)

Litteratur mv.:
Engbo s. 204-205
Greve s. 108

Bestemmelsen omhandler adgangen til at anbringe en indsat i sikringscelle og herunder til at tvangsfiksere den indsatte. Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt til de regler, der gjaldt før loven.

En sikringscelle er en celle, der kun er udstyret med en briks med remme, som kan anvendes til at fastspænde – tvangsfiksere – den indsatte til briksen. Sikringscelle findes i de fleste lukkede fængsler og i nogle af de største arresthuse. Sikringsceller skal være godkendt af Justitsministeriet, dvs. Direktoratet for Kriminalforsorgen, og må ikke anvendes til andet formål, jf. sikringsmiddelbkg. § 9.

Under ophold i sikringscelle kan den indsatte udøve sine sædvanlige rettigheder i det omfang, det er foreneligt med opholdet, og institutionen skal yde den indsatte fornøden bistand hermed. Dog gælder den almindelige ret til at tilbringe mindst en time dagligt i fri luft ikke under ophold i sikringscelle, jf. sfl. § 43, stk. 3.

Stk. 1 omhandler betingelserne for at anvende sikringscelle og herunder tvangsfiksere indsatte. En generel betingelse er, at indgrebet skal være *nødvendigt*, hvilket sammenholdt med proportionalitets- og skånsomhedsprincippet, jf. **stk. 2** og **stk. 3**, indebærer, at andre lempeligere midler skal være forsøgt eller være åbenbart utilstrækkelige. Det gælder f.eks. udelukkelse fra fællesskab efter § 63 eller anbringelse i observationscelle, jf. § 64, nr. 1. Forud for anvendelse af tvangsfiksering skal det ligeledes konkret vurderes, om det er tilstrækkeligt at anvende sikringscelle uden fiksering. Med hensyn til valg af fikseringsmidler skal det endvidere vurderes, om det er tilstrækkeligt at anvende bælte, eller om der eventuelt tillige skal anvendes fod- og håndremme eller handsker.

Tvangsfiksering kan kun helt undtagelsesvis ske i over ét døgn, jf. § 8 i sikringsmiddelbkg.

Hvis betingelserne for at anvende sikringscelle er opfyldt, men en sådan ikke er umiddelbart tilgængelig, kan indsatte i stedet belægges med håndjern eller anbringes midlertidigt i en inventarløs celle eventuelt med håndjern, jf. sikringsmiddelbkg. § 10. Sådanne sikringsmidler skal anvendes så kortvarigt som muligt, idet indsatte hurtigst muligt skal overføres til en institution med sikringscelle, hvis betingelserne for anbringelse i sikringscelle vedbliver at være til stede.

Kompetencen til at træffe beslutning om at anvende sikringscelle og herunder eventuelt tvangsfiksering er henlagt til »institutionens leder eller den, der bemyndiges hertil«. Om betydningen heraf henvises til kommentaren til § 53

Kapitel 10. Indgreb over for den indsatte

og til kap. 3 i vejl. 11991 af 29/6 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgen.

Reglerne om *tilsyn af personale og lægetilsyn* i forbindelse med anbringelse i sikringscelle er forskellige afhængig af, om den indsatte er tvangsfikseret eller ej under opholdet.

(1) Med tvangsfiksering

Indsatte skal have *fast vagt*, jf. **stk. 4**. En fast vagt er en dertil udpeget fængselsfunktionær eller en anden kvalificeret medarbejder, der ikke samtidig har andre opgaver end at tage sig af den fikserede indsatte.

Reglen om lægetilsyn findes i **stk. 5**. Ved formuleringen er det præciseret, at institutionen har en ubetinget pligt til straks at anmode om lægetilsyn, men at det er lægens ansvar at vurdere nødvendigheden af lægetilsyn. Kun hvis lægetilsyn er *åbenbart* unødvendigt, må lægen afslå at foretage tilsyn. Reglen svarer til den før loven gældende administrative regel, som i 1994 blev ændret efter drøftelser med Den Almindelige Danske Lægeforening om lægeetiske aspekter, jf. kommentaren til § 62.

(2) Uden tvangsfiksering

Indsatte skal jævnligt tilses af personale, jf. bekendtgørelsen om sikringsmidler, § 7.

Lægetilsyn skal foretages, hvis der er mistanke om sygdom eller tilskadekomst hos den indsatte, eller hvis denne anmoder om lægetilsyn, jf. **stk. 6**. Dette svarer til reglerne om lægetilsyn efter anvendelse af magt eller håndjern. Der henvises til kommentaren til § 62.

Uanset om der anvendes tvangsfiksering eller ej, er institutionen forpligtet til at orientere læge dagligt, hvis anbringelsen i sikringscelle varer over ét døgn, med henblik på at lægen kan tage stilling til, om der skal ske (fornyet) lægetilsyn.

Med hjemmel i bemyndigelsen i **stk. 7** har justitsministeren udstedt bekendtgørelse nr. 384 af 17. maj 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse og den tilhørende vejledning nr. 90 af 16. maj 2001. Som forudsat i forarbejderne er heri fastsat regler om godkendelse af sikringsceller og om indberetningspligt til Direktoratet for Kriminalforsorgen. Herudover er der regler om blandt andet undersøgelse af indsattes person (visitation), jf. sfl. § 60, ved indsættelse i sikringscelle og om notat- og rapporteringspligt.

Hvis en indsat *uforskyldt* har været anbragt i sikringscelle, har vedkommende krav på fradrag i straffen efter sfl. § 18, stk. 3, subsidiært på erstatning, jf. sfl. § 106, nr. 2. Der henvises til kommentarerne til disse bestemmelser.

Disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb

Disciplinærstraffe er et nødvendigt middel til at opretholde orden og sikkerhed og sikre en rimelig hverdag i kriminalforsorgens institutioner. Det var konklusionen af arbejdsgruppens overvejelser i bet. 1181/1989 (I s. 239) om berettigelsen af at opretholde et disciplinærstraffesystem – en konklusion, som Straffelovrådet tilsluttede sig, og som ligger til grund for loven. Samtidig fandt arbejdsgruppen, at eksistensen af et disciplinærstraffesystem giver mulighed for en generelt lempeligere afsoning, når konkrete regelbrud kan sanktioneres.

Straffuldbyrdelseslovens regler om disciplinærstraffe hviler i høj grad på de regler og den praksis, der gjaldt forud for loven. Hjemlen i den tidligere bestemmelse i strl. § 47 til at bruge andre disciplinærstraffe end bøde og strafcelle, herunder navnlig udelukkelse fra begunstigelser og fra arbejde, har således ikke været udnyttet, siden der administrativt skete en detaljeret regulering af området ved cirk. 44 af 10/3 1976 om anvendelse og fuldbyrdelse af disciplinærstraf over for indsatte og om disciplinærsagers gennemførelse.

En disciplinærstraf er en administrativ, pønalt reaktion over for indsatte på en ikke tilladt adfærd. Ved siden af reglerne om disciplinærstraf findes en række andre mulige reaktioner på ikke tilladt eller uønsket adfærd fra de indsatte side. Det drejer sig navnlig om overførsel fra åbent til lukket fængsel, mellem fængsel og arresthus eller mellem ensartede institutioner (sfl. §§ 25, 27 og 28), tilbagekaldelse af udgangstilladelse og udgangskarantæne (sfl. §§ 49 og 50) og udelukkelse fra fællesskab (sfl. § 63). Sådanne reaktioner vil af de indsatte typisk opleves som en straf, men er principielt ikke pønale reaktioner, men derimod fremadrettede foranstaltninger, der træffes på grundlag af en vurdering af den fremtidige afsoningssituation og ikke nødvendigvis forudsætter, at der er begået en disciplinær forseelse. De pågældende foranstaltninger er derfor ikke omfattet af kap. 11.

Hvis en disciplinær forseelse har givet anledning til andre foranstaltninger, bortset fra konfiskation og erstatning, kan der kun ikendes disciplinærstraf i det omfang, afgørende ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn kræver det, jf. bkg. 385 af 17/5 2001 (disciplinærstrafbkg.) § 4.

Reglerne i straffuldbyrdelsesloven om disciplinærstraffe gælder for indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i fængsel eller arresthus. Herudover er

Kapitel 11. Disciplinærstraf, konfiskation og modregning ...

de administrativt – med hjemmel i rpl. § 776, 1. pkt. – sat i kraft også for *varetagtsarrestanter*, for hvem der dog efter rpl. § 775, stk. 1, gælder et andet og kortere maksimum for varigheden af strafcelle, jf. disciplinærstrafbkg. § 1, stk. 2.

Disciplinærstraf kan derimod ikke anvendes over for dømte på fri fod, der endnu ikke har påbegyndt strafudståelsen, f.eks. som reaktion på udeblivelse efter tilsigelse til afsoning. Disciplinærstraf kan heller ikke anvendes over for personer, der er prøveløsladt eller hvis strafudståelse er afbrudt efter lovens kap. 12. Omvendt kan disciplinærstraf anvendes over for forseelser begået af indsatte under udgang, som ikke afbryder strafudståelsen.

Kap. 11 er opbygget således, at § 67 regulerer, hvilke forseelser der kan ikendes disciplinærstraf for. Reglen i § 68 angiver, hvilke disciplinærstraffe der kan anvendes og præciserer samtidig anvendelsesområdet for strafcelle. §§ 69 og 70 regulerer fastsættelsen og fuldbyrdelsen af henholdsvis bøde og strafcelle. § 71 omhandler brug af forhørs-celle under behandlingen af disciplinærsagen, og § 72 giver bemyndigelse til at fastsætte administrative regler om sagsbehandlingen i øvrigt. Endelig er der i §§ 73 og 74 regler, der ikke handler om disciplinærstraf, men om henholdsvis konfiskation og modregning af skyldige erstatningsbeløb i de indsattes beskæftigelsesvederlag.

Disciplinærstraf

§ 67 En indsat kan af institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, ikendes disciplinærstraf

- 1) ved overtrædelse af § 32,**
- 2) ved udeblivelse, undvigelse eller forsøg herpå,**
- 3) ved tilsidesættelse af beskæftigelsespligten efter § 38, stk. 1,**
- 4) ved overtrædelse af straffelovgivningen, når overtrædelsen tillige indebærer en selvstændig krænkelse af orden eller sikkerhed i institutionen,**
- 5) ved overtrædelse af regler fastsat af justitsministeren, når det i reglerne er bestemt, at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf, og**
- 6) ved overtrædelse af regler fastsat af institutionens leder, når det i reglerne er bestemt, at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf.**

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 235-244 samt III s. 624-625 og s. 722 (§ 62)
Bet. 1355/1998 s. 257-258
FT 1999-2000 A 3718-3722 og 3791

Administrative forskrifter:

Bkg. 385 af 17/5 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørs-celle og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbkg.)
Vejl. 70 af 5/7 2002 om behandlingen af sa-

ger om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejl.)

Litteratur mv.:
Engbo s. 205-215
Waaben s. 41
Greve s. 109-111

Bestemmelsen indeholder en udtømmende opregning af, hvilke forhold der kan føre til, at der ikendes en disciplinærstraf.

I overensstemmelse med det fundamentale strafferetlige princip i strl. § 1 bestemmer straffuldbyrdsloven – som noget nyt i forhold til tidligere – at der kun kan ikendes disciplinærstraf for en forseelse, hvis det på forhånd udtrykkeligt er fastsat i en generel forskrift, at den pågældende forseelse kan medføre en disciplinærstraf. Sådanne generelle forskrifter kan findes i selve loven om straffuldbyrdelse, i de administrative bestemmelser, der er udstedt med hjemmel i lovens bemyndigelsesbestemmelser, eller i lokale forskrifter udstedt af institutionens leder.

De generelle forskrifter i selve loven, der hjemler brug af disciplinærstraf findes i § 67, nr. 1-4.

Om karakteren af de anvisninger, der efter **nr. 1** kan begrunde disciplinærstraf for »lydighedsnægtelse« henvises til kommentaren til § 32.

»Udeblivelse« i **nr. 2** omfatter *ikke* udeblivelse efter tilsigelse til afsoning, idet straffuldbyrdelsen i den situation endnu ikke er iværksat, jf. kommentaren til kapiteloverskriften.

Ved lov 382 af 6/6 2002 blev straffelovens § 124 ændret, så det nu er strafbart for fanger at flygte. Af forarbejderne til ændringsloven (FT 2001-02 (2. saml.) A 3322) fremgår det udtrykkeligt, at der – ved siden af strafansvaret – kan ikendes en disciplinærstraf, og at der ved fastsættelse af strafniveaue i loven er taget hensyn til, at dette ofte vil være tilfældet. En ikendt disciplinærstraf for undvigelse eller forsøg herpå skal derfor *ikke* føre til nedsættelse af straffen for fangeflugt, jf. kommentaren nedenfor til nr. 4.

Forarbejderne til straffuldbyrdsloven forudsætter, at tilsidesættelse af beskæftigelsespligten, jf. **nr. 3**, ikke bør føre til disciplinærstraf i form af strafcelle, men højst til en advarsel eller bøde, jf. bet. 1355/1998 s. 258 og FT 1999-2000 A 3689. Dette er præciseret i bkg. 372 af 17/5 2001 (beskæftigelsesbkg.) § 18, stk. 4.

Overtrædelse af straffelovgivningen, jf. **nr. 4**, vil ofte tillige indebære en selvstændig krænkelse af orden eller sikkerhed i institutionen. I disse tilfælde skal der derfor tages stilling til, om der skal ske anmeldelse til politiet med henblik på, at det almindelige straffesystem kan tages i anvendelse som alternativ til eller sideløbende med en disciplinærstraf. Ved mindre alvorlige forseelser som f.eks. besiddelse af små mængder hash til eget brug, anvendes i praksis

Kapitel 11. Disciplinærstraf, konfiskation og modregning ...

hyppigt disciplinærstraf frem for politianmeldelse for at sikre en mærkbar reaktion her og nu.

Selv om en forseelse fører til politianmeldelse, kan navnlig præventive hensyn begrunde et behov for tillige at ikende en disciplinærstraf. Herved opnås en hurtig og mærkbar reaktion, mens der ofte vil gå lang tid, inden en straffesag er afgjort. Hvis der ikendes disciplinærstraf og samtidig sker anmeldelse til politiet, skal institutionen orientere politiet om den ikendte disciplinærstraf, så denne kan tages i betragtning af retten ved en eventuel strafudmåling, jf. disciplinærstrafvej. pkt. 11.

Et eksempel på, at der i retspraksis tages hensyn til en ikendt disciplinærstraf, findes i U 1999.666 Ø, hvor landsretten med udtrykkelig henvisning til den ikendte disciplinærstraf af strafcelle i 12 dage ophævede byretsdommen, der idømte bødestraf, og i stedet afgjorde sagen med en advarsel efter rpl. § 937.

Hvis straffesagen slutes uden dom, eller hvis den indsatte frifindes, vil en disciplinærstraf i form af strafcelle for samme forseelse evt. kunne anses for et uforskyldt indgreb, som kan medføre erstatning efter sfl. § 106, nr. 2.

De centralt fastsatte regler, der hjemler brug af disciplinærstraf, jf. **nr. 5**, er genstandsbekendtgørelsen (bkg. 370 af 17/5 2001 § 21, stk. 2), udgangs bekendtgørelsen (bkg. 110 af 4/3 2002 § 23) og bkg. 381 af 17/5 2001 om fotografering af indsatte (§ 2).

Endelig kan efter **nr. 6** lokale regler fastsat af institutionens leder indeholde udtrykkelig hjemmel til at bruge disciplinærstraf. Det er i lovens forarbejder forudsat, at Justitsministeriet (Direktoratet for Kriminalforsorgen) fortsat styrer disciplinærstrafområdet med henblik på at sikre en ensartet praksis i institutionerne både med hensyn til fastsættelse og udmåling af disciplinærstraf og med hensyn til afgrænsningen mellem disciplinærstrafsystemet og det almindelige strafferetlige system, jf. § 67, nr. 4.

Denne styring sker dels ved, at disciplinærstrafvejledningen foreskriver en løbende dialog mellem fængslerne indbyrdes om »normalreaktioner« ved de mere hyppigt forekommende disciplinære forseelser, dels ved at de regler, der fastsættes af de enkelte institutionsledere, og som indeholder hjemmel til at anvende disciplinærstraf, skal indsendes til Direktoratet for Kriminalforsorgen med henblik på en central opfølgning og kontrol.

Det almindelige strafferetlige krav om *tilregnelser* gælder også for disciplinærstraffe. Straff fuldbyrdelsesloven angiver ikke udtrykkeligt, hvilken grad af tilregnelser hos den indsatte der kræves som grundlag for ikendelse af en disciplinærstraf, men det antages med henvisning navnlig til (princippet i) strl. § 19, at både forsætlige og uagtsomme handlinger kan straffes, jf. Greve s. 109 og Engbo s. 206-208.

Langt de fleste disciplinærstraffe gives i praksis for overtrædelse af straffelovgivningen eller lokale regler fastsat af institutionens leder af ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn.

§ 68 Som disciplinærstraf kan anvendes advarsel, bøde og strafcelle.

Stk. 2. Strafcelle kan dog kun anvendes for følgende forhold eller forsøg herpå:

- 1) Udeblivelse eller undvigelse,
- 2) indsmugling, besiddelse eller indtagelse af alkohol, euforiserende stoffer eller andre stoffer, der er forbudt efter den almindelige lovgivning,
- 3) indsmugling eller besiddelse af våben og andre personfarlige genstande,
- 4) vold eller trusler om vold mod medindsatte, personale eller andre i institutionen,
- 5) groft hærværk og
- 6) andre grove eller oftere gentagne forseelser.

Stk. 3. Disciplinærstraf i form af bøde og strafcelle kan ikendes i for-
ening.

Stk. 4. Fuldbyrdsen af disciplinærstraf kan helt eller delvis undlades på betingelse af, at den indsatte i en bestemt periode ikke begår strafbart forhold eller en ny disciplinærforseelse.

Ældre lovbestemmelser:

Strl. § 47, stk. 1 og 2

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 235-244 samt III s. 625 og s. 722-723 (§ 63)
Bet. 1355/1998 s. 258-260
FT 1999-2000 A 3721-3722 og 3791

Administrative forskrifter:

Bkg. 385 af 17/5 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørs-celle og behand-

lingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbkg.)

Vejl. 70 af 5/7 2002 om behandlingen af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejl.)

Litteratur:

Engbo s. 208-210

Waaben s. 41

Greve s. 109-111

Bestemmelsen angiver i **stk. 1** de tre former for disciplinærstraffe, der kan anvendes: advarsel, bøde og strafcelle.

Dette svarer til de tidligere gældende administrative regler, bortset fra at advarsel før straffuldbyrdsloven ikke var en disciplinærstraf, men en foranstaltning, der kunne anvendes i stedet for en disciplinærstraf. Baggrunden for ændringen er, at en advarsel i praksis tillægges gentagelsesvirkning under en

Kapitel 11. Disciplinærstraf, konfiskation og modregning ...

senere disciplinærsag, og at de retssikkerhedsgarantier, der gælder om bl.a. fremgangsmåden ved ikendelse af disciplinærstraf, derfor også bør finde anvendelse i sager, som afgøres med en advarsel.

En disciplinærstraf i form af en advarsel skal således gives skriftligt og under iagttagelse af de procedurer, der er fastsat for disciplinærsager, jf. § 72. Dette udelukker imidlertid ikke, at der kan gives en indsat en uformel mundtlig advarsel, inden disciplinærstraffesystemet eventuelt tages i anvendelse.

Disciplinærstraffene bøde og strafcelle er nærmere reguleret i henholdsvis § 69 og § 70.

Stk. 2 udbygger beskrivelsen i § 67 af, hvilke forseelser der kan medføre disciplinærstraf, med en præcisering af, hvilke af disse forseelser der kan medføre disciplinærstraf i form af strafcelle. En sådan præcisering fandtes ikke i de tidligere gældende regler og indebærer en skærpelse af betingelserne for at anvende strafcelle som disciplinærstraf.

Opregningen i stk. 2 er udtømmende, således at der hverken i administrative bestemmelser udstedt af justitsministeren eller i lokale regler udstedt af institutionens leder kan fastsættes bestemmelse om, at forseelser, der ikke er omfattet af § 68, stk. 2, kan medføre strafcelle. For forseelser der er omfattet af § 67, men ikke af § 68, stk. 2, kan der kun anvendes advarsel eller bøde.

Et forslag i bet. 1181/1989 om at opretholde den tidligere gældende adgang for justitsministeren til midlertidigt at godkende videregående brug af strafcelle i en institution, hvis særlige forhold gjorde det påkrævet, blev afvist af Straffelovrådet som retssikkerhedsmæssigt betænkeligt og ikke medtaget i rådets lovudkast.

Stoffer, der efter **nr. 2** er forbudt efter den almindelige lovgivning, omfatter bl.a. anaboliske steroider og andre forbudte dopingmidler, jf. lov 232 af 21/4 1999. Indsmugling mv. af medicin vil kun kunne medføre strafcelle, hvis medicinen er omfattet af lovgivningen om euforiserende stoffer. I modsat fald kan der kun reageres med advarsel eller bøde.

Ordet »oftere« i **nr. 6** blev indføjet af Straffelovrådet med det formål at skærpe betingelserne for brug af strafcelle. Det indebærer, at der tidligst i tredjegangstilfælde kan reageres med strafcelle på forseelser, der ikke i sig selv kan karakteriseres som grove.

Efter **stk. 3** og **stk. 4** kan disciplinærstraf i form af bøde og strafcelle ikendes i forening og gøres helt eller delvis betinget. Dette giver mulighed for at bruge »kombinationsstraf«, både i form af strafcelle med »tillæggsbøde« og som en delvis betinget bøde eller strafcelle, hvor en del af straffen skal fuldbyrdes, mens resten udsættes på betingelse af, at den indsatte i en bestemt periode ikke begår strafbart forhold eller en ny disciplinærforseelse. Disse regler er i overensstemmelse med praksis forud for loven.

Langt de fleste disciplinærstraffe – ca. 80 pct. – gives i form af bøde.

§ 69 Ved ikendelse af bøde som disciplinærstraf fastsættes bødens størrelse under hensyn til overtrædelsens art og omfang. Bøden kan dog højst udgøre et beløb svarende til det almindelige vederlag, der udbetales indsatte for en uges beskæftigelse, med fradrag af den del af vederlaget, som er beregnet til dækning af personlige fornødenheder.

Stk. 2. En ikendt bøde kan modregnes i den indsatte vederlag for beskæftigelse efter § 42, stk. 1. Den indsatte skal dog mindst have udbetalt en ydelse til dækning af personlige fornødenheder.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 235-244 samt III s. 625 og 723 (§ 64)
Bet. 1355/1998 s. 260
FT 1999-2000 A 3721-3722 og 3791

Vejl. 70 af 5/7 2002 om behandlingen af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejl.)

Litteratur:

Engbo s. 210-212
Greve s. 110-111

Administrative forskrifter:

Bkg. 385 af 17/5.2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørselle og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbkg.)

Bestemmelsen omhandler fastsættelsen og fuldbyrdelsen af disciplinære bøder.

Ved fastsættelse af bøden – såvel bødens størrelse som om den skal gøres helt eller delvis betinget – kan der udover forseelsens art og omfang lægges vægt på andre almindelige strafudmålingshensyn, jf. strl. kap. 10, herunder på den indsatte personlige og anstaltsmæssige forhold og på eventuelle tidligere disciplinærstraffe.

Det i **stk. 1** fastsatte maksimum for bødens størrelse er et generelt maksimumsbeløb, der er uafhængigt af, hvad den konkrete indsatte oppebærer.

Udtrykket »det almindelige vederlag« skal ifølge forarbejderne forstås som grundlønnen uden nogen form for tillæg og uden den del af vederlaget, som i institutioner med selvforplejning og -forvaltning udbetales til dækning af personlige fornødenheder.

Beløbet udregnes på grundlag af en bekendtgørelse om satser for vederlaget, der reguleres en gang årligt, jf. § 27 i beskæftigelsesbkg. (bkg. 372 af 17/5 2001) og bkg. 927 af 19/11 2002 om satser for vederlag mv. til indsatte i kriminalforsorgens institutioner (2003). Maksimumsbeløbet for bøder reguleres således årligt i takt med den almindelige løn- og prisudvikling og udgør 274,91 kr. i 2003.

Når der ikke i loven eller i beskæftigelsesbekendtgørelsen er fastsat et bestemt beløb som maksimum for disciplinærbødernes størrelse, skyldes det hensy-

net til ikke at skulle ændre reglerne i takt med den almindelige løn- og prisudvikling.

Modregning af ikendte bøder efter **stk. 2** kan ske i enhver form for vederlag efter § 42, stk. 1 og 3, det vil sige også i det vederlag, som udbetales til indsatte, som ikke er beskæftiget som følge af sygdom (sygevederlag) eller med anden gyldig grund, f.eks. fordi institutionen ikke kan tilbyde beskæftigelse.

Hvis indsatte, der nægter at påtage sig beskæftigelse og derfor ikke er berettiget til vederlag udover et beløb til dækning af personlige fornødenheder, jf. lovens § 42, stk. 2, ikke betaler bøden frivilligt, har institutionen ikke mulighed for at inddrive en disciplinær bøde, idet loven ikke hjemler anden form for tvangsmæssig inddrivelse end modregning i beskæftigelsesvederlaget. Der vil dog eventuelt kunne modregnes i andre tilgodehavender efter dansk rets almindelige regler om modregning.

§ 70 Ved ikendelse af strafcelle som disciplinærstraf fastsættes varigheden under hensyn til overtrædelsens art og omfang til et tidsrum af højst 4 uger.

Stk. 2. En indsat, der er ikendt strafcelle, anbringes i særlig afdeling eller eget opholdsrum eller i et arresthus. Under anbringelsen er den indsatte udelukket fra fællesskab i institutionen.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter regler om udståelse af strafcelle.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 235-244 samt III s. 625 og 723-724 (§ 65)

Bet. 1355/1998 s. 260-261

FT 1999-2000 A 3722 og 3791-3792

celle, anvendelse af forhørs-celle og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbkg.)

Litteratur:

Engbo s. 210-212

Greve s. 110-111

Administrative forskrifter:

Bkg. 385 af 17/5 2001 om udståelse af straf-

Bestemmelsen omhandler fastsættelse og fuldbyrdelse af strafcelle.

Ved fastsættelse af varigheden af strafcelle og ved afgørelsen af, om straffen skal gøres betinget, indgår også andre strafudmålingshensyn end de i **stk. 1** nævnte: forseelsens art og omfang, jf. kommentaren ovenfor til § 69 om fastsættelse af bøde.

Efter arbejdsgruppens lovudkast i bet. 1181/1989 kunne strafcelle højst ikendes i 1 uge, medmindre der var tale om undvigelse eller forsøg herpå eller grovere disciplinærforseelser, hvor maksimum var 4 uger. Straffelovrådet ændrede reglen til den nuværende formulering, men understregede, at der ikke hermed var tilsigtet nogen realitetsændring. Rådet fandt imidlertid, at den

nærmere regulering inden for rammen af højst 4 uger burde overlades til justitsministeren.

For varetægtsarrestanter gælder et kortere maksimum for strafcelle, idet de efter rpl. § 775, stk. 1, højst kan ikendes strafcelle i to uger.

I praksis anvendes meget sjældent strafcelle i over 1 uge. Siden lovens ikrafttræden har således under 1 pct. af de ikendte disciplinærstraffe i form af strafcelle været på over 7 dage.

Stk. 2 omhandler fuldbyrdelsen af strafcelle, som svarer til at være udelukket fra fællesskab, jf. sfl. § 63, stk. 3. Der er dog mulighed for – som forudsat i lovens forarbejder – at tillade begrænset fællesskab, hvis særlige forhold taler for det, jf. disciplinærstrafbkg. § 2, stk. 4. Indsatte, der udstår strafcelle, er som udgangspunkt omfattet af lovens almindelige regler om beskæftigelsesret og -pligt efter §§ 38-42, ret til at tilbringe mindst én time i fri luft efter § 43, stk. 3, og ret til at deltage i gudstjeneste efter § 35.

Udståelse af strafcelle afbryder ikke strafudståelsen, og tiden i strafcelle medregnes i straffetiden (indtil 1973 havde strafcelle strafforlængende virkning).

Hvis en indsat uforskyldt har været anbragt i strafcelle, skal der ved strafberegningen ske fradrag svarende til 50 pct. af det antal dage, straffelleopholdet har været. Hvis det ikke er muligt fuldt ud at foretage et sådant fradrag, er indsatte berettiget til erstatning efter rpl. § 1018 a. Der henvises herom til sfl. § 18, stk. 3, og § 106, nr. 2, og kommentaren til disse bestemmelser.

En endelig administrativ afgørelse om strafcelle i mere end 7 dage kan kræves indbragt for retten til prøvelse, jf. sfl. § 112, nr. 3. Tilsvarende gælder en afgørelse om nægtelse af erstatning efter § 106 i anledning af uforskyldt anbringelse i strafcelle i over 7 dage, jf. sfl. § 112, nr. 9.

Med hjemmel blandt andet i **stk. 3** er udstedt bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørselle og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbekendtgørelsen).

Forhørselle

§ 71 Hvis der er begrundet mistanke om, at en indsat har overtrådt bestemmelser, der må antages at medføre strafcelle som disciplinærstraf, kan den indsatte anbringes i forhørselle, hvis det er nødvendigt af hensyn til gennemførelsen af undersøgelser i disciplinærsagen.

Stk. 2. Anbringelse i forhørselle må ikke udstrækkes i længere tid, end undersøgelsen nødvendiggør, og kan højst vare i 5 dage.

Kapitel 11. Disciplinærstraf, konfiskation og modregning ...

Stk. 3. Den tid, som en indsat har været anbragt i forhørscele, fradrages i udståelsen af strafcelle.

Stk. 4. Anbringelse i forhørscele sker efter samme regler som udståelse af strafcelle.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 235-244 og III s. 724 (§ 66)

Bet. 1355/1998 s. 261-262

FT 1999-2000 A 3722 og 3792

lingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbkg.)

Vejl. 70 af 5/7 2002 om behandlingen af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejl.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 385 af 17/5 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørscele og behand-

Litteratur:

Engbo s. 212-213

Bestemmelsen handler om adgangen til at anvende forhørscele under behandlingen af disciplinærsager.

Betingelserne for at anvende forhørscele er ifølge **stk. 1, dels** at der er begrundet mistanke om, at den indsatte er skyldig og vil blive ikendt strafcelle, *dels* at forhørsceleanbringelse er nødvendig af hensyn til gennemførelsen af undersøgelser i disciplinærsagen. Ved anvendelse af forhørscele kan den indsatte flyttes til særligt opholdsrum og eventuelt til arresthus og afskæres fra fællesskab, jf. **stk. 4**, og dermed fra at påvirke eventuelle vidner, fjerne spor eller i øvrigt vanskeliggøre undersøgelsens gennemførelse. Forhørscele tjener dermed samme formål som varetægtsfængsling begrundet i »kollusionsfare«, jf. rpl. § 762, stk. 1, nr. 3.

Reglerne om forhørscele svarer til praksis før straffuldbyrdesloven, bortset fra at der med loven er indført en absolut tidsbegrænsning på 5 dage, jf. **stk. 2**.

Uforskyldt forhørscele giver ret til fradrag i straffetiden, subsidiært erstatning efter samme regler som uforskyldt strafcelle, jf. kommentaren til § 70.

Behandling af disciplinærsager

§72 Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af disciplinærsager.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 235-244 og III s. 724 (§ 67)

Bet. 1355/1998 s. 261-262

FT 1999-2000 A 3722 og 3792

Administrative forskrifter:

Bkg. 385 af 17/5 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørscele og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbkg.)

Vejl. 70 af 5/7 2002 om behandlingen af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvej.)

Med hjemmel i denne bestemmelse har Justitsministeren udstedt bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 (disciplinærstrafbekendtgørelsen) med tilhørende vejledning nr. 70 af 5. juli 2002 om behandlingen af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb.

De administrative regler fastsætter en række retssikkerhedsgarantier for fremgangsmåden ved behandling af sager om disciplinærstraf. Institutionen pålægges forpligtelser bl.a. med hensyn til oplysning af sagen og notatpligt om bl.a. faktiske omstændigheder, afgivne forklaringer, bevisbedømmelse, præcis hjemmelsangivelse og straffastsættelse. Endvidere fastslås nogle processuelle rettigheder for de indsatte, hvoraf nogle allerede følger af forvaltningsloven. Det drejer sig blandt andet om ret til kontradiktion, aktindsigt og bisidder.

I disciplinærsager om advarsel eller bøde kan sagen afgøres på skriftligt grundlag som en slags »bødeforelæg«, hvis den indsatte ikke ønsker at udtale sig i sagen, jf. disciplinærstrafbk. § 6. Hvis der kan blive tale om at anvende strafcelle, er udgangspunktet, at afgørelsen skal træffes i indsattes nærvær og efter afholdelse af egentligt forhør, jf. disciplinærstrafbk. § 7.

Indsatte skal altid orienteres om muligheden for at klage over afgørelsen til Justitsministeren, dvs. Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. lovens § 111, stk. 2, og hvis der er ikendt strafcelle i over 7 dage, om muligheden for at kræve direktoratets afgørelse indbragt for retten til prøvelse efter § 112, nr. 3.

Konfiskation

§ 73 Institutionen kan træffe bestemmelse om konfiskation, når genstande og penge er ulovligt indført, erhvervet eller tilvirket i institutionen. Det gælder dog ikke, hvis de tilhører nogen, der ikke er ansvarlig for det ulovlige forhold.

Stk. 2. Institutionen kan endvidere træffe bestemmelse om konfiskation, når genstande og penge søges indsmuglet til indsatte. Det gælder dog ikke, hvis de tilhører tredjemand, der ikke er ansvarlig for det ulovlige forhold. Det gælder heller ikke, hvis de tilhører den indsatte og den indsatte godtgør ikke at have haft kendskab til det ulovlige forhold.

Stk. 3. Institutionen kan desuden træffe bestemmelse om konfiskation, når genstande og penge som nævnt i stk. 1 findes på institutionens område, hvis det ikke kan fastslås, hvem de tilhører.

Kapitel 11. Disciplinærstraf, konfiskation og modregning ...

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af sager om konfiskation.

Ældre lovbestemmelser:

Strl. § 47, stk. 3

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 245-247 samt III s. 625-626 og 724-725 (§ 68)
Bet. 1355/1998 s. 262-263
FT 1999-2000 A 3722-3724 og 3792-3793

Administrative forskrifter:

Bkg. 386 af 17/5 2001 om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner (konfiskationsbkg.)

Cirk. 92 af 16/5 2001 om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner (konfiskationscirk.)

Vejl. 70 af 5/7 2002 om behandlingen af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejl.) pkt. 12-15

Litteratur:

Engbo s. 215-216

Bestemmelsens regler om konfiskation supplerer de almindelige regler om konfiskation i strl. §§ 75-77 a. Straffelovens almindelige konfiskationsregler er således ikke anset for tilstrækkelige til at modvirke, at indsatte kommer i besiddelse af genstande eller penge, som de ikke bør være i besiddelse af af hensyn til orden og sikkerhed i institutionen.

Bestemmelsen gælder ikke for *varetægtsarrestanter*, der alene er omfattet af straffelovens regler og reglerne i bkg. 850 af 27/10 1993 (som ændret ved bkg. 887 af 19/09 2000) om udenretlig konfiskation, jf. disciplinærstrafvejl. pkt. 14.

Bestemmelsen begrænser ikke adgangen til at foretage konfiskation efter *straffelovens regler*. Fører fund af genstande eller penge i en af kriminalforsorgens institutioner til, at der indgives anmeldelse til politiet om strafbart forhold, afleveres genstandene eller pengene til politiet, og sagen behandles efter retsplejelovens og straffelovens regler om beslaglæggelse og konfiskation. Der kan f.eks. være tale om overtrædelse af strl. § 124, stk. 2, om den, der *ulovligt* sætter sig i forbindelse med en fængslet person. Hvis besiddelse af den pågældende genstand (f.eks. våben eller narkotika) i sig selv er strafbar, kan der ske konfiskation efter straffelovens regler også i forbindelse med et *lovligt* besøg hos den indsatte.

Bestemmelsen har derfor sit *praktiske hovedanvendelsesområde* ved konfiskation af genstande, som det er lovligt at besidde uden for kriminalforsorgens institutioner (f.eks. mobiltelefoner, penge eller alkohol). Se herom sfl. § 36 med tilhørende forskrifter om begrænsninger i indsattes adgang til at medtage, besidde og råde over egne penge og genstande i kriminalforsorgens institutioner.

I en afgørelse fra før straffuldbyrdslovens ikrafttræden (**AKS 1999:40**) er det lagt til grund, at et fængsel *ikke* kunne konfiskere 1.000 kr. af de 4.000 kr. en indsat var i besiddelse af, selv om det – både efter de dagældende og nugældende regler – kun var (er) tilladt at være i besiddelse af højst 3.000 kr. i et åbent fængsel, jf. nu § 9, stk. 1, 1. pkt., i bkg. 370 af 17/5 2001 (genstands- bkg.).

Denne afgørelse må imidlertid ses i lyset af, at de dagældende administrative regler foreskrev, at reaktionen ved overtrædelse af bestemmelserne om beløbsgrænser for besiddelse af kontante pengebeløb var, at »overskydende beløb tages i bevaring indtil løsladelsen«, jf. § 24, stk. 3, i cirk. 216 af 17/12 1980 som ændret ved cirk. 29 af 8/3 1995.

Efter den nugældende genstandsbekend-

gørelses § 18, jf. § 19, gælder reglerne om opbevaring af overskydende pengebeløb og genstande, som indsatte ikke må være i besiddelse af, kun for genstande og penge, der konstateres ved gennemgangen af den indsatte genstande og penge i forbindelse med modtagelsen i institutionen (§ 16), og for genstande og penge, »der tilsendes under opholdet, modtages ved besøg eller medtages efter udgang« (§ 19).

Kun i disse tilfælde – hvor der ikke er tale om at holde genstande eller penge skjult ved indsættelsen i institutionen eller om egentlig indsmugling – kan det (efter straffuldbyrdslovens ikrafttræden) antages, at konfiskationsreglerne fortrænges af genstandsbekendtgørelsens regler om opbevaring indtil løsladelsen.

Under behandlingen af en konfiskationssag efter bestemmelsen kan institutionen tage genstande eller penge i (foreløbig) bevaring, jf. konfiskationsbekendtgørelsens § 2, stk. 1.

Det er forudsat, at der ved afgørelsen af spørgsmålet om konfiskation indgår *proportionalitetshensyn*, således at konfiskation undlades, hvis det efter omstændighederne må anses for et uforholdsmæssigt indgreb. Efter pkt. 13 i disciplinærstrafvejledningen kan genstande og penge eventuelt i stedet tilbageleveres til ejeren (tredjemand) eller opbevares af institutionen indtil løsladelsen efter reglerne i bkg. 370 af 17/5 2001 (genstands bkg.), hvis ikke afgørende ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn i institutionen kræver at der sker konfiskation. Der er heller ikke tilsigtet nogen ændring af den hidtidige praksis, hvorefter den indsatte ved afslutningen af et besøg har mulighed for (til opbevaring) at aflevere genstande eller penge, som uden den indsatte medvirken og under formildende omstændigheder er medbragt af en besøgende.

Holbæks Kriminalrets dom af 14/8 2002
(1.00641702):

Den dømte A havde tilladelse til udgang fra det åbne fængsel, hvor han afsonede, med henblik på beskæftigelse som chauffør (frigang). Den 8/3 2002 blev der hos A fundet en mobiltelefon, da han kom tilbage til fængslet. Telefonen blev frataget A og henlagt til opbevaring indtil løsladelsen. Den 23/5 2002 blev der på A's opholdsrum i fængslet fundet en ny mobiltelefon. A oply-

ste, at mobiltelefonen tilhørte ham, og at han brugte den på sit arbejde.

Fængslet konfiskerede mobiltelefonen, og DfK stadfæstede afgørelsen under henvisning til, at mobiltelefoner ikke må udleveres til indsatte efter § 2, stk. 1, nr. 11, i genstands bkg. Det fremgik af sagen, at A dels ved indsættelsen, dels ved fratagelsen af den tidligere mobiltelefon den 8/3 2002 var gjort bekendt med, at det ikke er tilladt at være i

Kapitel 11. Disciplinærstraf, konfiskation og modregning ...

besiddelse af mobiltelefoner i fængslet. Ved domstolsprøvelsen, hvor A ikke udtalte sig, stadfæstede retten afgørelsen.

AKS 1998:52: DfK stadfæstede statsfængslets konfiskation af tatoveringsudstyr, som den indsatte var i besiddelse af på sit opholdsrum. Den indsatte bestred ikke, at udstyret tilhørte ham, men gjorde gældende, at det havde været tilstrækkeligt med en mindre indgribende foranstaltning end konfiskation, f.eks. henlæggelse på depot indtil løsladelse.

Ved afgørelsen blev der lagt vægt på, at det var ulovligt at besidde tatoveringsudstyr, og at forholdsregler mod udbredelse af smitte i anstalterne medfører at tilstedeværelsen af tatoveringsudstyr må antages at udgøre en særlig risiko. Stærke præventive grunde talte derfor for at skride ind med konfiskation, medmindre der i det enkelte tilfælde kunne anføres vægtige modhensyn. Sådanne vægtige modhensyn forelå ikke i den konkrete sag.

Stk. 1 svarer til den tidligere bestemmelse i strl. § 47, stk. 3, og vedrører konfiskation af genstande eller penge i den indsattes besiddelse.

Stk. 2 vedrører konfiskation af genstande eller penge, som søges indsmuglet, men som (endnu) ikke er kommet i den indsattes besiddelse.

Stk. 3 vedrører konfiskation af genstande eller penge, som findes på institutionens terræn, når det ikke kan fastslås, hvem der er ejer. Penge og (lovlige) genstande skal afleveres til politiet i overensstemmelse med hittegodsloven.

Om domstolsprøvelse se sfl. § 112, nr. 4, og § 123.

Modregning af erstatningsbeløb

§ 74 Såfremt den indsatte under fuldbyrdelsen har forvoldt skade på institutionens ting ved en erstatningspådragende adfærd, kan institutionen bestemme, at erstatningsbeløbet skal modregnes i den indsattes vederlag for beskæftigelse efter § 42, stk. 1. Den indsatte skal dog mindst have udbetalt en ydelse til dækning af personlige fornødenheder.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af sager om modregning af erstatningsbeløb.

Ældre lovbestemmelser:

Strl. § 35, stk. 1, 3. pkt.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 249-250 samt III s. 626 og 725-726 (§ 69)

Bet. 1355/1998 s. 264-265

FT 1999-2000 A 3724-3725 og 3793

Administrative forskrifter:

Bkg. 387 17/5 2001 om behandlingen af sa-

ger om modregning af erstatningsbeløb over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner (modregningsbkg.)

Vejl. 70 af 5/7 2002 om behandlingen af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejl.) pkt. 12 og 16-17

Litteratur:

Engbo s. 156-157

Bestemmelsen giver institutionen ret til at sikre indsattes betaling af erstatning ved modregning af erstatningsbeløbet i den indsattes arbejdsvederlag. Denne umiddelbare adgang til at tvangsfuldbyrde erstatningskrav er anset for nødvendig af præventive grunde for at begrænse hærværk og lignende under straffuldbyrdelsen.

Der er kun adgang til at modregne ved skade på *ting, der tilhører institutionen*. Erstatning for personskade eller skade på ting, der tilhører andre end institutionen, f.eks. medindsatte eller ansatte i institutionen, er ikke omfattet af bestemmelsen.

Det afgøres efter almindelige erstatningsretlige regler, om den indsatte er erstatningsansvarlig. Da staten er selvforsikret, er den indsatte kun erstatningsansvarlig, hvis den pågældende har forvoldt skaden forsætligt eller ved grov uagtsomhed, jf. erstatningsansvarslovens § 20, jf. § 19.

Der kan kun foretages modregning, hvis erstatningskravet er *utvivlsomt*, jf. modregningsbekendtgørelsens § 1. Over for *varetægtsarrestanter* kan der kun ske modregning, hvis arrestanten giver samtykke, jf. pkt. 17 i disciplinærstrafvejledningen.

Om domstolsprøvelse se sfl. § 112, nr. 5.

KAPITEL 12

Strafabrydelse

Bestemmelserne i dette kapitel regulerer de tilfælde, hvor strafudståelsen kan eller skal afbrydes, efter at straffuldbrydelsen er iværksat efter reglerne i lovens kap. 4.

Straffuldbrydelsen kan afbrydes som følge af handlinger foretaget af den indsatte, samt i forbindelse med visse straffeprocessuelle indgreb eller efter tilladelse fra Justitsministeriet, dvs. Direktoratet for Kriminalforsorgen, eller domstolene.

Strafabrydelse indebærer i alle tilfælde, at den periode, hvor straffuldbrydelsen er afbrudt, ikke medregnes i straffetiden. Når straffuldbrydelsen genoptages, skal der derfor foretages en ny strafberegning.

§ 76 suppleres af en række bestemmelser i retsplejeloven, hvorefter domstolene kan give tilladelse til strafafbrydelse. Det gælder § 951, stk. 2, om anke efter ankefristens udløb, § 962, stk. 4, og § 966, stk. 2, om ansøgning til Procesbevillingsnævnet om 2. eller 3. instansbevilling, § 986 om genoptagelse af straffesagen og § 998, stk. 1, om tvister om straffedommens fortolkning. Vedrører tvisten ikke dommens fortolkning, men en afgørelse om beregning af straffetiden i øvrigt, kan retten eller justitsministeren efter sfl. § 117 bestemme, at fuldbyrdelsen af straffen skal afbrydes, medens afgørelsen prøves af retten i medfør af sfl. § 112, nr. 1.

Strafabrydelse ved undvigelse, udeblivelse, varetægtsfængsling mv.

§ 75 Fuldbrydelse af fængselsstraffen afbrydes, hvis den indsatte

1) udebliver, undviger eller i øvrigt selvforskyldt unddrager sig straffuldbrydelsen eller

2) anholdes eller varetægtsfængsles i mindst 24 timer.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om strafafbrydelse efter stk. 1.

Ældre lovbestemmelser:
Strl. § 46

Forarbejder:
Bet. 1181/1989 I s. 251-254 og III s. 726-727 (§ 70)

Bet. 1355/1998 s. 265
FT 1999-2000 A 3725-3726 og 3793-3794

letiden mv.

Administrative forskrifter:
Bkg. 365 af 17/5 2001 om beregning af straf-

Litteratur mv.:
Engbo s. 223-224
Senholt s. 171-187

Bestemmelsen indeholder regler om strafafbrydelse som følge af den indsatte egne handlinger eller som følge af anholdelse eller varetægtsfængsling.

I **stk. 1** opregnes de handlinger, der kan give anledning til strafafbrydelse.

Anden selvforskyldt strafunddragelse end undvigelse og udeblivelse omfatter bl.a. den situation, der tidligere var reguleret af straffelovens § 46, stk. 1, om hospitalsindlæggelse, som skyldes den indsatte eget forhold. Det er forudsat i forarbejderne, at strafafbrydelse i sådanne tilfælde som hidtil kun vil ske i sjældne tilfælde, hvor en indsat ved selvbeskadigelse har tilsigtet og opnået indlæggelse på almindeligt sygehus.

Anholdelse og varetægtsfængsling i under 24 timer medfører ikke strafafbrydelse. Denne begrænsning skal ses i sammenhæng med strl. § 86, hvorefter kun anholdelse eller varetægtsfængsling i 24 timer eller mere kan medføre afkortning i en eventuel ny straf eller i den straf, der blev afbrudt ved anholdelsen eller varetægtsfængslingen, jf. sfl. § 18, stk. 2.

Bl.a. i medfør af **stk. 2** er udstedt bekendtgørelse nr. 365 af 16. maj 2001 om beregning af straffetiden mv. (strafberegningsbekendtgørelsen).

Tilladelse til strafafbrydelse

§ 76 Justitsministeren eller den, der bemyndiges dertil, kan tillade, at en straffuldbrydelse midlertidigt afbrydes, når

- 1) ganske særlige omstændigheder af f.eks. arbejds-, uddannelses-, familie- eller helbredsmæssig karakter taler imod en umiddelbar fortsættelse af straffuldbrydelsen,
- 2) fare for misbrug ikke antages at foreligge og
- 3) hensynet til retshåndhævelsen ikke taler imod strafafbrydelse.

Stk. 2. Tilladelse til strafafbrydelse betinges af, at den pågældende ikke begår strafbart forhold. Tilladelse kan endvidere betinges af, at den pågældende i øvrigt overholder fastsatte vilkår, herunder undergiver sig tilsyn af kriminalforsorgen.

Stk. 3. Såfremt den pågældende ikke overholder de vilkår, der er fastsat for tilladelsen til strafafbrydelse, eller nye oplysninger tilvejebringes, hvorefter den dømte, før tilladelsen blev givet, havde begået strafbart

Kapitel 12. Strafafbrydelse

forhold, kan tilladelsen tilbagekaldes, således at fuldbyrdelsen af fængselsstraffen herefter genoptages snarest muligt.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler om strafafbrydelse efter stk. 1.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 251-254 samt III s. 626 og 727 (§ 71)

Bet. 1355/1998 s. 265-266

FT 1999-2000 A 3725-3726 og 3794

Vejl. 93 af 16/5-2001 om tilladelse til strafafbrydelse (strafafbrydelsesvej).)

Litteratur mv.:

Engbo s. 224-225

Senholt s. 171-187

Administrative forskrifter:

Bkg. 388 af 7/5-2001 om tilladelse til strafafbrydelse (strafafbrydelsesbkg.).

Bestemmelsen vedrører spørgsmålet om midlertidig strafafbrydelse efter særlig tilladelse fra kriminalforsorgen. Tilladelse kan meddeles af Direktoratet for Kriminalforsorgen og i visse tilfælde af fængslets eller arresthusets leder, jf. strafafbrydelsesbkg. § 1.

Tilladelse til strafafbrydelse gives for et bestemt tidsrum og for mindst et døgn, jf. strafafbrydelsesbkg. § 3.

Stk. 1 opregner de tilfælde, hvor strafafbrydelse kan tillades. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med reglerne om tilladelse til udsættelse med straffuldbyrdelsen, herunder om tilladelse til at opdele straffuldbyrdelsen i flere perioder, jf. sfl. kap. 5.

Hvis en person, der allerede afsoner en straf, under afsoningen får en ny dom, vil en ansøgning om udsættelse med afsoningen af den nye dom ikke blive tillagt opsættende virkning for fuldbyrdelsen, jf. sfl. § 12, stk. 1, (modsætningsvis) og kommentaren hertil.

Der skal vægtigere grunde til for at tillade strafafbrydelse end for at tillade udsættelse, idet hensynet til retshåndhævelsen i almindelighed taler for, at straffuldbyrdelsen gennemføres uden afbrydelse. I tråd hermed kræver en tilladelse til strafafbrydelse efter § 76, at der foreligger *ganske særlige omstændigheder*. Som eksempler på sådanne omstændigheder er nævnt arbejds-, uddannelses-, familie- eller helbredsmæssige forhold. De samme hensyn kan efter lovens § 46 begrunde tilladelse til udgang, som medregnes i straffetiden. I strafafbrydelsesbkg. § 3, stk. 2, er det præciseret, at mulighederne for at give udgang skal være udtømte, før der gives tilladelse til strafafbrydelse, og at strafafbrydelsen i givet fald først regnes fra det tidspunkt, hvor udgangstilladelsen er ophørt.

Det er i almindelighed en forudsætning for strafafbrydelse, at den indsatte selv tilvejebringer fornøden dokumentation for de forhold, der begrundet tilladelsen, jf. strafafbrydelsesbkg. § 2.

I praksis tillades strafafbrydelse blandt andet af humanitetshensyn f.eks. med henblik på at passe indsatte mindreårige børn, hvis der opstår akutte problemer i hjemmet, eller med henblik på at pleje uhelbredeligt syge familiemedlemmer. Strafabrydelse tillades i praksis også i nogle tilfælde, hvor der er begået myndighedsfejl, f.eks. hvis den dømte ikke er blevet indkaldt rettidigt til afsoning, eller med henblik på stillingtagen til en aktuel ansøgning om strafeftergivelse eller afkortning i straffen for uberettiget varetægtsfængsling i en anden sag.

AKS 1996:50: En dømt, D, var blevet anholdt til strafudståelse. Det viste sig, at D ikke havde modtaget en skriftlig indkaldelse med mindst 1 måneds varsel, uanset at hans folkeregisteradresse var kendt. Udtalt, at afsoningsstedet burde have forelagt spørgsmålet om strafafbrydelse for DfK, idet det i et sådant tilfælde er praksis at tillade strafafbrydelse i et tidsrum svarende til indkaldelsesfristen.

AKS 1997:45: DfK tillod afbrydelse af fuldbyrdelsen af en bødeforvindingsstraf, fordi det formentlig måtte antages, at der var grundlag for eftergivelse af (rest)bødeløbet. Se også **AKS 1996:93** om strafafbrydelse med henblik på afkortning i straffen for uberettiget varetægtsfængsling.

Hvis der som betingelse for strafafbrydelse fastsættes vilkår efter **stk. 2** om tilsyn af kriminalforsorgen eller andre vilkår, der findes hensigtsmæssige, gennemføres disse vilkår i overensstemmelse med reglerne i sfl. §§ 81-87 om tilsyn og eventuelle særvilkår ved prøveløsladelse, jf. sfl. § 88.

Bestemmelsen i **stk. 3** om tilbagekaldelse af tilladelsen til strafafbrydelse svarer til bestemmelserne i sfl. § 13, stk. 2, § 49 og § 78, stk. 4, om tilbagekaldelse af tilladelse til henholdsvis udsættelse, udgang og straffuldbyrdelse i pension eller institution mv. uden for kriminalforsorgen. Se navnlig kommentaren til § 13, stk. 2.

I medfør af bemyndigelsen i **stk. 4** er udstedt bekendtgørelse nr. 388 af 17. maj 2001 om tilladelse til strafafbrydelse og den tilhørende vejledning nr. 93 af 16. maj 2001.

Genoptagelse af straffuldbyrdelsen

§ 77 Straffuldbyrdelsen genoptages, når den indsatte på ny giver møde, pågribes med henblik på fortsat straffuldbyrdelse, eller når kriminalforsorgen giver meddelelse herom til den pågældende.

Kapitel 12. Strafafbrydelse

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 251-254 og III s. 727
(§ 72)

Bet. 1355/1998 s. 266

FT 1999-2000 A 3725-3726 og 3794

Administrative forskrifter:

Bkg. 365 af 17/5 2001 om beregning af straf-
fetiden mv. (strafberegningsbkg.)

Litteratur:

Engbo s. 226

Senholt s. 180-187

Bestemmelsen angiver, hvornår straffuldbyrdelsen skal anses for genoptaget efter en strafafbrydelse. Der skal herefter foretages en ny strafberegning, jf. lovens § 16 og kap. 7 i strafberegningsbkg.

KAPITEL 13

Fuldbydelse af fængselsstraf i kriminalforsorgens pensioner og i institutioner mv. uden for kriminalforsorgen

Som udgangspunkt fuldbyrdes fængselsstraf – og forvaring, jf. sfl. § 105 – i fængsel eller arresthus, jf. sfl. § 20, stk. 1. Efter samme bestemmelses stk. 2 kan straffen dog i særlige tilfælde fuldbyrdes i kriminalforsorgens pensioner og i institutioner mv. uden for kriminalforsorgen (»alternativ afsoning«), hvis den dømte har et særligt behov for behandling eller pleje eller er under 18 år, og hvis betingelserne i sfl. § 78 i øvrigt er opfyldt.

§ 78 har afløst den tidligere bestemmelse i strl. § 49, stk. 2, som blev ophævet ved straffuldbydelseslovens ikrafttræden. Denne bestemmelse blev indføjet i straffeloven i 1973, men anvendtes indtil 1985 kun helt undtagelsesvis til at overføre indsatte til psykiatrisk sygehus, hvis de under strafudståelsen blev langvarigt eller kronisk psykotiske.

På baggrund af et stadigt stigende antal narkomaner i kriminalforsorgens institutioner blev der i 1985 udarbejdet administrative regler om overførsel af domfældte i medfør af strl. § 49, stk. 2, til behandlingsinstitutioner mv. Det blev endvidere afklaret, at betalingsforpligtelsen for ophold i institutioner mv. uden for kriminalforsorgen påhviler de kommunale myndigheder.

Siden er anvendelsen af bestemmelsen øget år for år, indtil den fra midten af 1990'erne stabiliseredes på et niveau på godt 300 anbringelser årligt. De fleste anbringelser er begrundet i narkotika- eller blandingsmisbrug eller ung alder.

Det er forudsat i straffuldbydelseslovens forarbejder, at det i overensstemmelse med hidtidig praksis fortsat skal være udgangspunktet, at domme til ubetinget frihedsstraf afsones i fængsel eller arresthus, medmindre der *efter dommen* er indtrådt væsentlige ændringer i den dømtes forhold. Uanset dette udgangspunkt skal det ikke være udelukket i særlige tilfælde at anbringe den dømte i institution mv., selv om der ikke foreligger ændrede omstændigheder i forhold til domstidspunktet. Det bør dog undgås, at en administrativ afgørelse om institutionsanbringelse kommer til at indebære en krænkelse af rettens afgørelse om ubetinget frihedsstraf. Derfor bør der i sager, hvor det fremgår, at

spørgsmålet om valget mellem en ubetinget dom og foranstaltninger som led i en betinget dom har været overvejet af retten, som hovedregel kun træffes bestemmelse om institutionsanbringelse efter § 78, hvis der foreligger ændrede omstændigheder i forhold til domstidspunktet. Dette gælder dog ikke for unge, for hvem udgangspunktet er, at straffen skal afsnes i institution mv. uden for fængselssystemet, jf. nedenfor om bestemmelsens stk. 2.

Straffelovrådet lagde i bet. 1355/1998 i øvrigt vægt på at udforme bestemmelsen så fleksibelt, at den giver mulighed for at kunne afprøve anvendelsen af bestemmelsen på nye grupper af dømte i det omfang, der måtte opstå behov herfor. I tråd hermed har der i de senere år været et stigende antal anbringelser begrundet i behov for psykiatrisk-sexologisk behandling som led i den behandlingsordning for sexkriminelle, der blev gennemført ved lov 274 af 15/4 1997 om ændring af straffeloven mv. (Samfundstjeneste og forstærket indsats mod seksualforbrydere mv.).

§ 78 Justitsministeren eller den, der bemyndiges dertil, kan bestemme, at den dømte midlertidigt eller for hele eller resten af straffetiden anbringes på hospital, i familiepleje, i egnet hjem eller institution, når

- 1) den dømte har behov for særlig behandling eller pleje, som i væsentlig grad kan tilgodeses i den pågældende institution mv.,
- 2) der på grund af den dømtes alder, helbredstilstand eller andre særlige omstændigheder er særlige grunde til ikke at anbringe eller beholde den dømte i fængsel eller arresthus, og
- 3) afgørende hensyn til retshåndhævelsen ikke taler imod anbringelse uden for fængsel og arresthus.

Stk. 2. Dømte, der er under 18 år, anbringes i institution mv. som omhandlet i stk. 1, medmindre afgørende hensyn til retshåndhævelsen taler imod anbringelse uden for fængsel og arresthus.

Stk. 3. Anbringelse betinges af, at den dømte ikke begår strafbart forhold. Anbringelse kan endvidere betinges af, at den dømte i øvrigt overholder fastsatte vilkår, herunder undergiver sig tilsyn af kriminalforsorgen.

Stk. 4. Såfremt den dømte ikke overholder de vilkår, der er fastsat for anbringelsen, eller nye oplysninger tilvejebringes, hvorefter den dømte, før tilladelsen blev givet, havde begået strafbart forhold, kan den pågældende tilbageføres eller overføres til fængsel eller arresthus.

Stk. 5. Justitsministeren fastsætter regler om anbringelse af dømte i institution mv. uden for fængsel eller arresthus.

Ældre lovbestemmelser:

Strl. § 49, stk. 2

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 255-264 samt III 626-627 og 728-729 (§ 73)

Bet. 1355/1998 s. 27-35 og 266-269 samt bilag 6

FT 1999-2000 A 3727-3729 og 3794-3795

Administrative forskrifter:

Bkg. 571 af 5/7 2002 om anbringelse af

dømte i institution mv. uden for fængsel eller arresthus (§ 78-bkg.)

Vejl. 68 af 5/7-2002 om anbringelse af dømte i institution mv. uden for fængsel eller arresthus (§ 78-vejl.)

Litteratur:

Engbo s. 217-221

Waaben s. 33-34

Greve s. 103-104

Jens Kruse Mikkelsen i Jur. 2001.319-321

1. Anvendelsesområdet generelt (stk. 1)

Anvendelsesområdet svarer i det væsentlige til praksis før straffuldbyrdelsesloven.

Uanset at den tidligere bestemmelse i strl. § 49, stk. 2, anvendte udtrykket »overføres til«, havde praksis udviklet sig således, at anbringelse kunne ske straks fra afsoningens begyndelse. Denne praksis er nu lovfæstet.

Anbringelse efter § 78 kan udover fængselsstraffe og forvaring også omfatte bødeforvandlingsstraf, hvis der er truffet beslutning om, at denne skal afsones, og hvis den skal afsones sammen med en fængselsstraf, jf. § 78-vejl. pkt. 12.

a. Betingelser for anbringelse

Alle tre betingelser i stk. 1 skal være til stede, for at der kan ske anbringelse i institution mv. Se i pkt. 17 i § 78-vejl. nærmere om de forhold, der efter praksis kan begrunde anbringelse.

Det er forudsat, at den hidtidige praksis opretholdes, hvorefter der kan ske anbringelse af dømte med mindreårige børn i institution mv., primært fordi det er bedst for barnet at undgå anbringelse i fængsel eller arresthus, jf. kommentaren til § 54.

Om de hensyn til retshåndhævelsen, der kan tale imod en anbringelse, henvises til pkt. 2 nedenfor om dømte under 18 år.

Anbringelse forudsætter som altovervejende hovedregel samtykke fra den dømte. Se om mulige undtagelser § 78-vejl. pkt. 1. For institutioner uden for kriminalforsorgen er det endvidere en forudsætning, at institutionen er villig til at modtage den dømte, og at der foreligger et betalingstilsagn fra kommunen.

b. Institutioner mv.

Anbringelse kan ske i såvel private som offentlige institutioner og i kriminalforsorgens egne pensioner. Endvidere kan anbringelse ske i familiepleje, der har en institutionslignende karakter.

Kapitel 13. Fuldbordelse af fængselsstraf i kriminalforsorgens ...

Det er en forudsætning, at den dømte under anbringelsen er under tilsyn eller kontrol af institutionen mv. Som udgangspunkt kræves det, at institutionen er døgnbemandet, dog kan efter en konkret vurdering institutioner mv. med tilkaldevagt godkendes.

Der udarbejdes løbende en oversigt med en kort beskrivelse af de institutioner, der har været anvendt til anbringelse efter § 78. Oversigten kan rekvireres i Direktoratet for Kriminalforsorgen (Klientkontoret).

2. Specielt om dømte under 18 år (stk. 2)

For unge under 18 år er udgangspunktet, at fængselsstraf skal fuldbyrdes i en institution mv. uden for fængsel eller arresthus, medmindre afgørende hensyn til retshåndhævelsen taler imod dette.

Sådanne hensyn kan foreligge på grund af kriminalitetens art, den dømtes farlighed mv., men også på grundlag af erfaringer fra tidligere ophold i institution mv. med voldelig adfærd, undvigelse eller lignende.

Det er alderen på anbringelsestidspunktet, der er afgørende for, om den dømte falder ind under bestemmelsen i stk. 2. Selv om den dømte er over 18 år, vil ung alder dog efter omstændighederne kunne begrunde anbringelse efter stk. 1.

Reglen i stk. 2 er en kodificering af den praksis, der havde udviklet sig før straffuldbordelsesloven, blandt andet i lyset af FN's Børnekonvention, som Danmark ratificerede i 1991, og hvorefter fængsling af en person under 18 år kun må »bruges som sidste udvej og for det kortest passende tidsrum« (art. 37, litra b).

For unge under 18 år, der har begået alvorlig kriminalitet, blev der ved lov 469 af 7/6 2001 indført en ny foranstaltning, »ungdomssanktion«, jf. strl. § 74 a, som indebærer socialpædagogisk behandling af 2 års varighed, herunder med ophold i døgninstitution. Da der ikke er tale om en straf, gennemføres foranstaltningen ikke af kriminalforsorgen, men af de sociale myndigheder, jf. kommentaren til sfl. § 1.

3. Vilkår for anbringelsen (stk. 3)

Ud over det faste vilkår om straffri vandel fastsættes der normalt vilkår om tilsyn af kriminalforsorgen. Tilsynet gennemføres efter reglerne i sfl. §§ 81-87, jf. § 88.

Herudover fastsættes der vilkår for opholdet i institutionen. Det sædvanlige standardvilkår er, at den dømte skal undergive sig de regler, der gælder for institutionen, men der kan efter en konkret vurdering fastsættes yderligere begrænsninger i den dømtes færden. Om praksis for vilkårsfastsættelsen henvises til kap. 5 i § 78-vejl.

Anbringelse på en af kriminalforsorgens pensioner, der som udgangspunkt ikke er indrettet til at varetage egentlige behandlingsopgaver, vil kunne suppleres med vilkår om at deltage i ambulante behandling inden for det sociale system eller i sundhedssektoren.

4. Tilbageførsel/overførsel (stk. 4)

Væsentlig overtrædelse af de vilkår, der er fastsat for anbringelsen, vil normalt medføre omgående tilbageførsel eller overførsel til anstalt eller arresthus og efterfølgende tilbagekaldelse af beslutningen om anbringelse. Også nye oplysninger om strafbart forhold, begået før tilladelsen til anbringelse blev givet, kan føre til tilbagekaldelse af tilladelsen. Se tilsvarende i kommentaren til sfl. § 13, stk. 2 om tilbagekaldelse af en tilladelse til udsættelse med straffuldbyrdelsen.

Tilbageførsel til fængsel eller arresthus skal endvidere ske, hvis den dømte anmoder om det.

Den afskæring af partsaktindsigt i visse sager i forbindelse med bl.a. straffuldbyrdelse, som blev gennemført ved lov 382 af 6/6 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forvaltningsloven, omfatter bl.a. sager om overførsel til institution mv. efter sfl. § 78. Den dømte vil derfor som udgangspunkt ikke have adgang til aktindsigt i sager om tilbageførsel, og begrundelsen vil kunne begrænses til en henvisning til de retsregler, afgørelsen er truffet efter. Se nærmere herom kommentaren til kap. 7 og pkt. 2 i skr. 72 af 5/7 2002 om nye regler som følge af lov 382 af 6/6 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forvaltningsloven (Fangeflugt og begrænsning af aktindsigt mv.).

5. Bemyndigelsesbestemmelse (stk. 5)

Justitsministeren har med hjemmel i stk. 5 fastsat nærmere regler om gennemførelsen af anbringelser i bekendtgørelse nr. 571 af 5. juli 2002 om anbringelse af dømte i institution mv. uden for fængsel eller arresthus med tilhørende vejledning nr. 68 af 5. juli 2002. Reglerne omfatter blandt andet spørgsmål om kompetence, høring af politi eller statsadvokat, vilkårsfastsættelse og tilbageførsel/overførsel ved overtrædelse af vilkår samt om sagsbehandlingen i øvrigt.

Endvidere fastslår de administrative regler, jf. § 78-bkg. § 6, at der ved afgørelse om anbringelse skal udpeges et fængsel eller arresthus som *moderinstitution* med ansvar for den sagsbehandling, der følger af strafudståelsen, herunder strafberegning, stillingtagen til prøveløsladelse mv. Som udgangspunkt skal moderinstitutionen endvidere modtage den dømte, hvis der træffes afgørelse om tilbageførsel eller overførsel efter stk. 4.

I forarbejderne til § 78 er det forudsat, at der gennemføres en administrativ forenkling af proceduren i forbindelse med anvendelse af reglerne om anbrin-

Kapitel 13. Fuldbordelse af fængselsstraf i kriminalforsorgens ...

gelse i institution mv. med henblik på at fremme den faktiske anvendelse af bestemmelsen. Denne forenkling er gennemført bl.a. ved delegation af afgørelseskompetencen ved kortvarige anbringelser, begrænsning af høringsprocedurer og ved overførsel af sagsbehandlingen til kriminalforsorgen i frihed i tilfælde, hvor den dømte er på fri fod.

KAPITEL 14

Løsladelse

Løsladelse skal ske senest ved endt strafudståelse. Under visse betingelser kan løsladelse ske tidligere ved prøveløsladelse, benådning eller (midlertidigt) ved strafafbrydelse.

Reglerne om betingelser for prøveløsladelse og om retsvirkninger af overtrædelse af vilkår fastsat i forbindelse med prøveløsladelse findes i strl. §§ 38-42. Endvidere findes i strl. § 43 regler om vilkår for betinget benådning. At disse regler er bibeholdt i straffeloven er i overensstemmelse med princippet om, at straffuldbyrdelsesloven alene skal regulere den måde, straffene fuldbyrdes på, herunder de indgreb, der kan gennemføres over for den dømte som led i straffuldbyrdelsen. Derimod indeholder straffuldbyrdelsesloven ikke regler om straffastsættelsen og om, hvorvidt straffen overhovedet kan fuldbyrdes.

Efter strl. § 38, stk. 1, afgør justitsministeren eller den, der bemyndiges hertil, om den dømte skal løslades på prøve, når to tredjedele af straffetiden, dog mindst to måneder, er udstået. I almindelighed kan prøveløsladelse dog ikke ske, når den resterende straffetid er mindre end 30 dage, jf. strl. § 38, stk. 3.

Løsladelse på prøve efter udståelse af to tredjedele af straffetiden er således et regelmæssigt led i fuldbyrdelsen af straffe på 3 måneder eller mere. Når særlige omstændigheder taler derfor, kan prøveløsladelse ske tidligere, dog tidligst når halvdelen af straffetiden, dog mindst to måneder, er udstået, jf. strl. § 38, stk. 2.

Efter strl. § 38, stk. 5, forudsætter løsladelse på prøve, at den dømtes forhold ikke gør løsladelsen utilrådelig, at der er sikret den dømte passende ophold og arbejde eller andet underhold, og at den dømte erklærer at ville overholde de vilkår, som fastsættes for løsladelsen.

Mens livstidsdømte tidligere kun kunne løslades ved benådning, blev der ved en ny bestemmelse i strl. § 41, som trådte i kraft samtidig med straffuldbyrdelsesloven, åbnet mulighed for, at livstidsdømte kan løslades på prøve efter udståelse af 12 år.

Straffelovens regler om prøveløsladelse mv. er i øvrigt kun kommenteret her i det omfang, det har betydning for forståelsen af straffuldbyrdelseslovens regler om gennemførelse af løsladelsen og af tilsyn mv. fastsat i forbindelse med prøveløsladelse. I øvrigt henvises til kommentarerne i Komm.strl. s. 244-

Kapitel 14. Løsladelse

251 samt til Engbo s. 227-241, Waaben s. 23-28 og Greve s. 118-121. Se også Jørn Vestergaard: Prøveløsladelse efter to tredjedels tid – regelmæssig afkortning i fængselsstraffen?, i Greve m.fl.: Nyttet det? Mosaik om kriminalforsorg og kriminalpolitik (2001) s. 171-195.

Straffuldbyrdelsesloven regulerer imidlertid i kap. 14 en række andre spørgsmål vedrørende løsladelse. § 79 handler om tidspunktet for løsladelsen, og § 80 indeholder regler om sagsbehandlingen i forbindelse med afgørelse om ordinær prøveløsladelse efter strl. § 38, stk. 1, og om prøveløsladelse af livstidsdømte efter strl. § 41. Endelig findes i §§ 81-87 en række bestemmelser om gennemførelsen af vilkår om tilsyn og andre vilkår (særvilkår) fastsat i forbindelse med prøveløsladelse.

Tidspunkt for løsladelsen

§ 79 Løsladelse sker efter endt strafudståelse eller i forbindelse med prøveløsladelse, straffafbrydelse eller benådning.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om tidspunktet for løsladelsen samt om adgang til en kortere fremrykning af dette tidspunkt, herunder i tilfælde, hvor en fremrykning er begrundet i væsentlige beskæftigelsesmæssige eller andre særlige hensyn.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 275-276 og III s. 729 (§ 74)

Bet. 1355/1998 s. 269

FT 1999-2000 A 3730-3734 og 3795-3796

Administrative forskrifter:

Bkg. 391 af 17/5 2001 om løsladelse af indsatte, der udstår fængselsstraf (løsladelsesbkg.)

Vejl. 98 af 16/5 2001 om løsladelse af indsatte, der udstår fængselsstraf (løsladelsesvejl.)

Litteratur:

Engbo s. 241-242

Senholt s. 128-130

I **stk. 1** fastslås det i hvilke situationer, der sker løsladelse.

Justitsministeren har i medfør af **stk. 2** udstedt bekendtgørelse nr. 391 af 17. maj 2001 (løsladelsesbekendtgørelsen), der i kap. 2 indeholder regler om fastsættelse af løsladelsesdatoen og -tidspunktet. Det fremgår af løsladelsesbkg. § 18, at løsladelse efter endt strafudståelse skal ske på et sådant tidspunkt, at den løsladte ved benyttelse af offentlige trafikmidler kan nå til en bopæl her i landet inden straffetidens udløb. Straffetiden udløber ved døgnets begyndelse på datoen for endt strafudståelse, jf. § 1, stk. 3, i bkg. 365 af 17/5 2001 (strafberegningbkg.).

I overensstemmelse med bemyndigelsen i stk. 2 er der i løsladelsesbkg. kap. 2 tillige fastsat regler om adgang til en kortere fremrykning af løsladelsestidspunktet i visse tilfælde, herunder hvis løsladelsesdatoen falder på en lørdag, søndag, helligdag eller i jule- og nytårsperioden, hvis der foreligger særlige beskæftigelsesmæssige eller andre personlige grunde, eller hvis der opstår akut pladsmangel i institutionen.

Beslutning om prøveløsladelse

§ 80 Såfremt den straf, der fuldbyrdes, giver mulighed for prøveløsladelse efter straffelovens § 38, stk. 1, skal afgørelsen om prøveløsladelse træffes på et sådant tidspunkt, at en eventuel prøveløsladelse kan ske straks efter udståelse af to tredjedele af straffen. Ved spørgsmål om prøveløsladelse efter straffelovens § 41 skal afgørelsen om prøveløsladelse træffes på et sådant tidspunkt, at en eventuel prøveløsladelse kan ske straks efter udståelse af 12 år af straffen af fængsel på livstid.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af sager om prøveløsladelse, herunder om pligt til fornyet afgørelse af spørgsmålet om prøveløsladelse fra straf af fængsel på livstid senest 1 år efter en afgørelse om nægtelse af prøveløsladelse eller genindsættelse til udståelse af sådan straf.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 III s. 627 og 729-730 (§ 75)
Bet. 1355/1998 s. 270
FT 1999-2000A 3730-3734 og 3796

Administrative forskrifter:

Bkg. 391 af 17/5 2001 om løsladelse af indsatte, der udstår fængselsstraf (løsladelsesbkg.)
Vejl. 98 af 16/5 2001 om løsladelse af ind-

satte, der udstår fængselsstraf (løsladelsesvejl.)

Cirk. 97 af 16/5 2001 om behandling mv. af sager, hvor afgørelse om prøveløsladelse træffes af Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen

Litteratur mv.:

Engbo s. 236-238

Bestemmelsen fastsætter regler om sagsbehandlingen i visse tilfælde, hvor der er mulighed for at opnå prøveløsladelse, jf. herom kommentaren til kapiteloverskriften. Det drejer sig om sager, hvor der er mulighed for ordinær prøveløsladelse efter udståelse af to tredjedele af straffen, jf. strl. § 38, stk. 1, dvs. alle sager, hvor straffen er på mindst 2 måneders fængsel. Endvidere omfatter bestemmelsen sager om prøveløsladelse fra en livstidsstraf efter strl. § 41.

Af bestemmelsen følger en pligt for den kompetente myndighed, som kan være afsoningsinstitutionen eller Direktoratet for Kriminalforsorgen, til at tage

Kapitel 14. Løsladelse

stilling til spørgsmålet om prøveløsladelse i så god tid, at den indsatte kan løslades straks efter at have udstået to tredjedele eller for livstidsdømte 12 år af straffetiden, hvis betingelserne for prøveløsladelse i øvrigt anses for at være opfyldt. Det følger tillige af bestemmelsen sammenholdt med sfl. § 89, at den kompetente myndighed er forpligtet til at tage spørgsmålet om prøveløsladelse i de her omhandlede sager op *af egen drift*, dvs. uanset om den indsatte anmoder herom.

Hvis der gives afslag på prøveløsladelse, kan den indsatte kræve afslaget indbragt for retten i medfør af sfl. § 112, nr. 6. For livstidsdømte gælder dette dog først, når 14 år af straffen er udstået. Sfl. § 80 indebærer ikke en pligt for myndighederne til at tage stilling til spørgsmålet om prøveløsladelse i så god tid, at et eventuelt afslag på prøveløsladelse fra en tidsbestemt straf kan være prøvet af retten, inden to tredjedele af straffen er udstået.

I medfør af bemyndigelsen i **stk. 2** er udstedt bekendtgørelse nr. 391 af 17. maj 2001 om løsladelse af indsatte, der udstår fængselsstraf (løsladelsesbekendtgørelsen), hvori der er fastsat nærmere regler om behandlingen af sager om prøveløsladelse.

Løsladelsesbkg. §§ 3 og 4 indeholder regler om institutionens pligt til at tage afgørelser om nægtelse af prøveløsladelse op til overvejelse og afgørelse på ny. Hvis prøveløsladelse efter strl. § 38, stk. 1, er nægtet, skal spørgsmålet overvejes og afgøres på ny senest efter 3 måneders forløb for indsatte, der afsoner en straf på under 8 år, og senest efter 6 måneder for indsatte, der afsoner en straf på 8 år eller mere. For livstidsdømte, der har fået afslag på prøveløsladelse efter strl. § 41, stk. 1, skal der træffes ny afgørelse om prøveløsladelse senest efter 1 år fra afslaget.

De nævnte frister fritager ikke institutionen for pligten til at tage spørgsmålet om prøveløsladelse op til fornyet overvejelse tidligere, hvis det må antages, at betingelserne for prøveløsladelse er til stede, jf. løsladelsesbkg. § 3.

Reglerne om fornyet overvejelse og stillingtagen til prøveløsladelse gælder også for prøveløsladte, som er genindsat til udståelse af reststraffen. Fristerne regnes i disse tilfælde fra tidspunktet for genindsættelsen.

I bkg. 390 af 17/5 2001 om behandlingen af 15-17 årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner, findes i § 12 en særregel vedrørende indsatte, der var under 18 år på tidspunktet for den kriminelle handling. Reglen pålægger afsoningsinstitutionen af egen drift at overveje, om den unge kan løslades på prøve, allerede når halvdelen af straffetiden er udstået, jf. strl. § 38, stk. 2. Medmindre institutionen anser dette for klart utilrådeligt, skal spørgsmålet forelægges for Direktoratet for Kriminalforsorgen med institutionens indstilling.

Kap. 3 i løsladelsesbkg. indeholder regler om kompetencen til at træffe afgørelse om bl.a. prøveløsladelse. I § 25 i bekendtgørelsen er der fastsat regler om såkaldt »teknisk prøveløsladelse« efter strl. § 38, stk. 1, af dømte, som er på fri fod, men som under straffesagen har været varetægtsfængslet så længe, at to tredjedele af straffetiden, dog mindst to måneder er udstået. Afgørelse om prøveløsladelse træffes i disse tilfælde af det arresthus, hvorfra den dømte er løsladt. Hvis den dømte har været anbragt i varetægtsurrogat efter rpl. § 765 eller undergivet frihedsberøvende foranstaltninger, der træder i stedet for varetægt efter strl. § 73, stk. 1, træffes tilsvarende afgørelse om prøveløsladelse af det arresthus, hvor den dømte ellers ville være anbragt.

Gennemførelse af tilsyn og eventuelle særvilkår ved prøveløsladelse

Almindelige bestemmelser om gennemførelse af tilsyn mv.

§ 81 Tilsyn og andre vilkår (særvilkår), der er fastsat efter straffelovens § 39, stk. 2, eller § 41, stk. 3, gennemføres af kriminalforsorgen, medmindre andet er bestemt i afgørelsen.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 276 og III s. 730 (§ 76)
Bet. 1355/1998 s. 270-271
FT 1999-2000 A 3730-3734 og 3796

Cirk. 99 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynscirk.)
Vejl. 100 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsvejl.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 392 af 17/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsbkg.)

Bestemmelsen vedrører spørgsmålet om, hvilken myndighed det påhviler at gennemføre tilsyn og andre vilkår, der er fastsat i forbindelse med prøveløsladelse.

Efter strl. § 39, stk. 1, skal prøveløsladelse betinges af, at den løsladte ikke begår strafbart forhold i en prøvetid. Herudover kan der i medfør af strl. § 39, stk. 2, fastsættes tillægsvilkår i form af *tilsyn og særvilkår* efter strl. § 57.

§ 81 fastslår, at tilsyn og andre vilkår (særvilkår) fastsat i forbindelse med prøveløsladelse som hovedregel gennemføres af kriminalforsorgen. Dette er i overensstemmelse med den ordning, der blev fastsat ved lov 114 af 28/2 1973 om statens overtagelse af tilsynet med betinget dømte mv. Indtil da havde

Kapitel 14. Løsladelse

gennemførelsen af tilsyn og andre vilkår været varetaget af den private institution Dansk Forsorgsselskab.

I praksis varetages tilsynsopgaven i dag som hovedregel af kriminalforsorgens lokale afdelinger, hvoraf der findes 21 spredt over landet med en eller flere afdelinger i hvert amt. Kriminalforsorgens 21 afdelinger med 8 lokalkontorer udgør sammen med kriminalforsorgens 8 pensioner det, der kaldes »kriminalforsorgen i frihed«. Tilsynsmyndigheden er i de fleste tilfælde kriminalforsorgens afdeling i det område, hvor den løsladte har bopæl eller opholder sig. Om kriminalforsorgens tilsynsvirksomhed i praksis se Britta Kyvsgaard: Kriminalforsorg i frihed – mellem omsorg, hjælp og kontrol (1998).

Hvis særlige grunde taler for det, kan det imidlertid bestemmes, at det fængsel eller arresthus, hvorfra den dømte løslades, skal gennemføre tilsynet og eventuelle særvilkår, jf. tilsynsbkg. § 11. Dette sker kun sjældent i praksis. I tilfælde, hvor en indsat ved løsladelsen skal tage ophold på en af kriminalforsorgens pensioner, kan det også konkret aftales, at tilsynet skal føres af pensionen.

Hvis tilsyn og andre vilkår undtagelsesvis skal gennemføres af andre myndigheder end kriminalforsorgen, skal dette ifølge § 81 udtrykkeligt være bestemt i afgørelsen om prøveløsladelse. I praksis fraviges hovedreglen sjældent, men det forekommer dog, f.eks. at det i forbindelse med et særvilkår om ophold i en behandlingsinstitution uden for kriminalforsorgen bestemmes, at behandlingsinstitutionen skal føre tilsynet, eller at det i forbindelse med prøveløsladelse af en ung under 18 år bestemmes, at tilsyn og eventuelle særvilkår skal gennemføres af de sociale myndigheder.

Tilsyn og eventuelle særvilkår, der er fastsat i forbindelse med prøveløsladelse i de andre nordiske lande kan overføres hertil og omvendt, jf. kap. IV i lov 214 af 31/5 1963 med senere ændringer om samarbejde med Finland, Island, Norge og Sverige angående fuldbyrdelse af straf mv. Der henvises til kommentaren til kap. 7.

§ 82 Tilsynsmyndigheden skal vejlede den prøveløsladte om de rettigheder og pligter, som tilsynet og eventuelle særvilkår indebærer, herunder om virkninger af vilkårsovertrædelse.

Stk. 2. Tilsynsmyndigheden skal endvidere i samarbejde med den prøveløsladte og senest i forbindelse med tilsynets iværksættelse udarbejde en plan for tilsynsperioden og tiden derefter. Denne plan skal jævnligt sammenholdes med forholdene i tilsynsperioden og om nødvendigt søges tilpasset ændringer i disse forhold.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 276-277 og III s. 627 og 730-731 (§ 77)
 Bet. 1355/1998 s. 271-272
 FT 1999-2000 A 3730-3734 og 3796

Vejl. 100 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsvejl.)
 Cirk. 166 af 29/6 2001 om udarbejdelse af planer for strafudståelsen og tiden efter løsladelsen (handleplanscirk.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 392 af 17/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsbkg.)
 Cirk. 99 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynscirk.)

Litteratur mv.:

Engbo s. 245-248

Bestemmelsen pålægger tilsynsmyndigheden nogle forpligtelser, som gælder, uanset om tilsynsmyndigheden er kriminalforsorgen eller undtagelsesvis er henlagt til en anden myndighed efter sfl. § 81.

Efter **stk. 1** pålægges tilsynsmyndigheden en vejledningspligt om tilsynets nærmere indhold og om de rettigheder og pligter, der følger af tilsynet og af eventuelle særvilkår. Tilsynsmyndigheden skal i nødvendigt omfang gentage denne vejledning senere under tilsynsforløbet.

Vejledningspligten modsvarer de forpligtelser, der efter sfl. § 7 påhviler kriminalforsorgen til at vejlede dømte om deres forhold i forbindelse med straffuldbyrdelsen, og som efter sfl. § 31, stk. 1, påhviler afsoningsinstitutionen til at vejlede indsatte om deres rettigheder, pligter og øvrige forhold under straffuldbyrdelsen. En vejledningspligt om forståelsen af afgørelsen om prøveløsladelse, herunder af vilkår og virkningen af vilkårsovertrædelser er tillige pålagt afsoningsinstitutionen ved bkg. 391 af 17/5 2001 (løsladelsesbkg.) § 11.

Ved **stk. 2** pålægges tilsynsmyndigheden en pligt til sammen med den prøveløsladte at lægge en plan for tilsynsperioden og tiden derefter. Denne forpligtelse skal ses i sammenhæng med og til dels som et supplement til den tilsvarende forpligtelse, der ved sfl. § 31, stk. 2, er pålagt afsoningsinstitutionen til sammen med den indsatte at udarbejde en plan – som i kriminalforsorgens praksis kaldes en handleplan – for strafudståelsen og tiden efter løsladelsen.

Det er forudsat og udtrykkeligt fastsat i handleplanscirkulæret, at afsoningsinstitutionen ved udarbejdelse af handleplanen skal inddrage tilsynsmyndigheden i planlægningen af tiden efter løsladelsen, hvis institutionen vurderer, at der skal fastsættes vilkår om tilsyn efter løsladelsen. Der skal i så fald ikke i forbindelse med prøveløsladelsen udarbejdes en ny handleplan, men den handleplan, som er udarbejdet for strafudståelsen og tiden derefter, skal videreføres og justeres, så den retter sig mod tilsynsperioden.

Planen (handleplanen) for tilsynsforløbet skal udarbejdes senest i forbindelse med tilsynets iværksættelse. Tilsynet træder i kraft straks ved prøveløsladelsen,

Kapitel 14. Løsladelse

og tilsynsmyndigheden forventes at have haft kontakt med den prøveløsladte inden løsladelsen, så der kan være indgået en aftale om det første møde. I praksis påbegyndes tilsynsforløbet ved, at det pålægges den prøveløsladte at give møde hos eller modtage besøg af tilsynsmyndigheden snarest efter løsladelsen og senest en uge efter, at tilsynet er trådt i kraft, jf. § 2 i tilsynsbkg. Senest i forbindelse med dette møde skal planen for tilsynsforløbet og tiden derefter udarbejdes i samarbejde mellem den prøveløsladte og tilsynsmyndigheden.

I tilsynsbekendtgørelsen og handleplanscirkulæret er der fastsat nærmere regler om tilsynsmyndighedens vejledningspligt og pligten til at udarbejde handleplaner. Tilsynsbkg. fastslår i § 6, at handleplanen skal koordineres med de sociale myndigheder i overensstemmelse med »Vejledende retningslinier for samarbejdet mellem de sociale myndigheder og kriminalforsorgens institutioner og afdelinger« (vejl. 68 af 21/4 1998, som ændret ved vejl. 142 af 26/7 2001).

Planen for tilsynsperioden og tiden derefter skal jævnligt sammenholdes med forholdene, herunder den prøveløsladtes forhold, og hvis det er nødvendigt, skal planen søges tilpasset ændringer i disse forhold.

Tilsyn mv. af kriminalforsorgen

§ 83 **Vilkår om tilsyn indebærer, at den prøveløsladte skal holde sig i kontakt med kriminalforsorgen efter dennes nærmere bestemmelse, herunder møde hos kriminalforsorgen og modtage dennes besøg. Den prøveløsladte skal give kriminalforsorgen oplysning om bopæl og beskæftigelse.**

Stk. 2. Den prøveløsladte skal overholde særvilkår og give kriminalforsorgen sådanne oplysninger, som gennemførelsen af særvilkåret nødvendiggør.

Stk. 3. Den prøveløsladte skal på begæring dokumentere afgivne oplysninger.

Stk. 4. Den prøveløsladte skal i øvrigt overholde de forskrifter, som kriminalforsorgen fastsætter til gennemførelse af tilsynet og eventuelle særvilkår.

Ældre lovbestemmelser:

Strl. § 39, stk. 2, 4. pkt., jf. § 59, stk. 1.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 278-280 og III s. 731

(§ 78)

Bet. 1355/1998 s. 272-273

FT 1999-2000 A 3730-3734 og 3796-3797

Administrative forskrifter:

Bkg. 392 af 17/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsbkg.)

Cirk. 99 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynscirk.)

Vejl. 100 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsvejl.) **Litteratur mv.:**
Engbo s. 245-248

§§ 83-85 fastsætter bestemmelser om kriminalforsorgens gennemførelse af tilsyn og eventuelle særvilkår. Bestemmelserne omfatter – i modsætning til § 82 – kun de tilfælde, hvor tilsynsmyndigheden er kriminalforsorgen.

Kriminalforsorgens tilsynsvirksomhed var tidligere reguleret ved cirk. 35 af 29/2 1996 om tilsynsvirksomheden inden for kriminalforsorgen, og straffuldbyardelseslovens regler bygger i vidt omfang på disse regler.

§ 83 regulerer *den prøveløsladtes pligter*, når der er knyttet vilkår om tilsyn og eventuelt andre vilkår (særvilkår) til prøveløsladelsen. Herved kommer bestemmelsen til indirekte også at omhandle den del af *kriminalforsorgens forpligtelser* i forbindelse med tilsyn og eventuelle særvilkår, som vedrører kontrolfunktionen.

Stk. 1 omhandler indholdet af et vilkår om *tilsyn*. Formålet med et sådant vilkår er at begrænse risikoen for recidiv til ny kriminalitet. Vilkåret indebærer for den prøveløsladte dels et tilbud om bistand og støtte, dels en forpligtelse til at undergive sig en kontrolforanstaltning.

Et vilkår om tilsyn indebærer i sig selv kun en forpligtelse for den prøveløsladte til at holde sig i kontakt med kriminalforsorgen ved at møde hos eller modtage besøg af kriminalforsorgen efter dennes nærmere bestemmelse. For at give kriminalforsorgen mulighed for at gennemføre den forudsatte kontrol, er der i § 83, stk. 1, foreskrevet en pligt for den prøveløsladte til at give kriminalforsorgen oplysning om bopæl og beskæftigelse.

Bestemmelsens **stk. 2** omhandler de tilfælde, hvor der efter reglerne i strl. § 57, jf. § 39, stk. 2, ud over vilkåret om tilsyn er fastsat yderligere vilkår, dvs. *særvilkår* i forbindelse med prøveløsladelsen. Sådanne vilkår skal efter løsladelsesvejledningen fastsættes, hvis det efter en nøje konkret vurdering er formålstjenligt med henblik på at begrænse risikoen for ny kriminalitet.

Opregningen i § 57 af de særvilkår, der kan fastsættes, er ikke udtømmende. Bet. 519/1969 om vilkår ved betingede domme og prøveløsladelser indeholder forslag til standardformuleringer af de hyppigst forekommende særvilkår, og kap. 9 i bet. 752/1975 om Kriminalforsorg – Socialforsorg indeholder en nærmere gennemgang af de enkelte særvilkår og deres anvendelse.

Den prøveløsladte skal efter **stk. 3** på begæring dokumentere de oplysninger, som tilsynsmyndigheden har krav på efter stk. 1 om bopæl og beskæftigelse og efter stk. 2 til gennemførelse af særvilkåret.

Herudover skal den prøveløsladte efter **stk. 4** overholde de forskrifter, som kriminalforsorgen fastsætter til gennemførelsen af tilsynet og eventuelle særvilkår. Sådanne forskrifter kan f.eks. være et pålæg om at tage ophold på et be-

Kapitel 14. Løsladelse

stemt sted eller gennemgå en afvænningsbehandling for misbrug af alkohol eller narkotika.

Særvilkår om ophold, behandling eller lignende vil ofte være udformet som en bemyndigelse for kriminalforsorgen til at sætte vilkåret i kraft, hvis der konkret opstår behov herfor, fordi den prøveløsladtes forhold udvikler sig på en måde, som vurderes at indebære risiko for ny kriminalitet (f.eks. »efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ...« eller »Såfremt tilsynsmyndigheden finder det fornødent ...«). Sådanne særvilkår kaldes *betingede*.

Hvis omvendt et tilsynsvilkår er formuleret som *ubetinget* (»fortsætter en før løsladelsen påbegyndt behandling ...« eller »tager ophold ...«), skal tilsynsmyndigheden påse, at vilkåret iværksættes umiddelbart ved tilsynets iværksættelse, og at det overholdes.

Tilsynsmyndigheden har ikke kompetence til at *ændre eller ophæve* fastsatte vilkår om tilsyn eller særvilkår (se dog nedenfor om »seponering«). Derimod antages det, at den prøveløsladende myndighed uden udtrykkelig lovhjemmel senere kan ændre eller ophæve vilkårene. Vilkår kan dog ikke ændres i skærpende retning, medmindre det sker som reaktion på en vilkårsovertrædelse, jf. strl. § 40, stk. 2, nr. 2. Hvis formålet med et tilsyn eller særvilkår ikke længere er til stede, skal tilsynsmyndigheden derfor indstille til den myndighed, som har truffet beslutning om prøveløsladelsen, at vilkåret ændres eller ophæves.

Hvis et ubetinget særvilkår om behandling viser sig at være unødvendigt i løbet af tilsynsperioden, kan tilsynsmyndigheden dog i stedet selv indstille – *seponere* – behandlingen. Hvis behandling på ny bliver nødvendig inden tilsynets udløb, kan tilsynsmyndigheden give den prøveløsladte pålæg om at genoptage behandlingen.

Nærmere regler om ændring, ophævelse og seponering af vilkår er fastsat i tilsynscirk. § 3.

§ 84 Kriminalforsorgen skal tilbyde den prøveløsladte vejledning og bistand med hensyn til den pågældendes beskæftigelsesmæssige, sociale og personlige forhold med henblik på at forbedre den pågældendes muligheder for at leve en kriminalitetsfri tilværelse. Kriminalforsorgen skal i den forbindelse formidle kontakt til personer, institutioner og myndigheder, der efter anden lovgivning kan yde bistand.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 278-280 og III s. 731-732 (§ 80)
Bet. 1355/1998 s. 273
FT 1999-2000 A 3730-3734 og 3797

Administrative forskrifter:

Bkg. 392 af 17/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsbkg.)

Vejl. 100 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsvejl.)

Litteratur mv.:
Engbo s. 245-248

Bestemmelsen omhandler den del af kriminalforsorgens tilsynsvirksomhed, der består i at hjælpe og støtte den prøveløsladte med henblik på at forbedre dennes mulighed for at leve en kriminalitetsfri tilværelse.

Bestemmelsen forudsætter, at kriminalforsorgens forpligtelse til at vejlede og bistå den prøveløsladte til dels består i at formidle kontakt til samfundets almindeligt sociale, beskæftigelses- og sundhedsmæssige hjælpeapparat, som er forpligtet til at yde bistand også til prøveløsladte.

I vejl. 68 af 21/4 1998, som ændret ved vejl. 142 af 26/7 2001, er der fastsat vejledende retningslinier om samarbejdet mellem de sociale myndigheder og kriminalforsorgen om bl.a. bistand til prøveløsladte.

§ 85 Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelse af tilsyn og eventuelle særvilkår, herunder om tilsynets iværksættelse, om kontakthypighed og om samarbejde med andre myndigheder mv.

Ældre lovbestemmelser:

Strl. § 39, stk. 2, 4. pkt., jf. § 57, stk. 2

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 278-280 og III s. 732

(§ 81)

Bet. 1355/1998 s. 2737

FT 1999-2000 A 3730-3734 og 3797

Administrative forskrifter:

Bkg. 392 af 17/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsbkg.)

Cirk. 99 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynscirk.)

Vejl. 100 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsvejl.)

Bemyndigelsen er udnyttet til at udstede bekendtgørelse nr. 392 af 17. maj 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsbekendtgørelsen), cirkulære nr. 99 af 16. maj 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynscirkulæret) og vejledning nr. 100 af 16. maj 2001 om kriminalforsorgens gennemførelse af tilsyn og særvilkår.

Der er heri fastsat nærmere regler om såvel den prøveløsladtes som kriminalforsorgens forpligtelser i forbindelse med tilsyn og særvilkår. Reglerne omfatter bl.a. iværksættelse af tilsynet, kontakthypighed og udarbejdelse af handleplaner, herunder koordinering af disse internt i kriminalforsorgen og i forhold til de sociale myndigheder. Se også vejl. 68 af 21/4 1998, som ændret ved vejl.

Kapitel 14. Løsladelse

142 af 26/7 2001, om »Vejledende retningslinier for samarbejdet mellem de sociale myndigheder og kriminalforsorgens institutioner og afdelinger«.

De administrative regler omfatter ikke alene tilsyn og vilkår, der er fastsat administrativt i forbindelse med prøveløsladelse, men også tilsyn og vilkår fastsat af retten i forbindelse med betinget dom, herunder med vilkår om samfundstjeneste, og i forbindelse med prøveudskrivning af forvaringsdømte, jf. sfl. kap. 17-19. I medfør af sfl. § 88 gælder de administrative regler også for gennemførelse af tilsyn og eventuelle særvilkår, der er fastsat som vilkår for betinget benådning, strafafbrydelse eller andre administrative afgørelser truffet efter straffuldbyrdelsesloven.

Vilkårsovertrædelse

§ 86 Kriminalforsorgen skal træffe foranstaltninger med henblik på at genetablere tilsynet og sikre overholdelsen af særvilkår, såfremt den prøveløsladte unddrager sig tilsynet eller gennemførelsen af særvilkår.

Stk. 2. Overtræder den prøveløsladte vilkår for prøveløsladelsen, skal kriminalforsorgen afgive indberetning herom til Direktoratet for Kriminalforsorgen, såfremt vilkårsovertrædelsen må antages at medføre en nærliggende risiko for kriminalitet.

Stk. 3. Overtræder den prøveløsladte i øvrigt forskrifter eller vilkår, kan kriminalforsorgen give et pålæg om at overholde forskrifterne og vilkårene. Er der tidligere givet pålæg i anledning af tilsvarende overtrædelse, afgives indberetning til Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Stk. 4. Der skal snarest efter modtagelsen af de i stk. 2 og 3 nævnte indberetninger træffes afgørelse om eventuel reaktion som følge af vilkårsovertrædelsen, jf. straffelovens § 40, stk. 2 og 3, og § 42, stk. 2.

Stk. 5. Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af sager om vilkårsovertrædelse, herunder om foranstaltninger efter stk. 1, om afgivelse af indberetninger efter stk. 2 og 3 og om meddelelse af pålæg efter stk. 3.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 280-282 samt III s. 627 og 732-733 (§ 82)
Bet. 1355/1998 s. 273-274
FT 1999-2000 A 3730-3734 og 3797-3798

Administrative forskrifter:

Bkg. 392 af 17/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsbkg.)
Cirk. 99 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynscirk.)

Vejl. 100 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsvejl.)
Cirk. 10 af 18/1 1978 om indberetning af vilkårsovertrædelser mv., begået af personer, der er undergivet tilsyn af kriminalforsorgen

Litteratur:
Engbo s. 250-251
Waaben s. 62-64

Vilkår om tilsyn og særvilkår kan ikke håndhæves tvangsmæssigt, f.eks. med bistand af politiet. Hvis den prøveløsladte unddrager sig tilsynet eller nægter at overholde særvilkår eller forskrifter, som kriminalforsorgen har fastsat til gennemførelse af tilsynet og eventuelle særvilkår, foreligger der imidlertid en vilkårsovertrædelse, som kan føre til en reaktion efter strl. § 40, stk. 2, eller § 42, stk. 2.

Sfl. § 86 handler om *kriminalforsorgens pligter* som tilsynsmyndighed, hvis den prøveløsladte overtræder vilkår, der er fastsat i forbindelse med prøveløsladelsen.

Retsvirkningerne for den prøveløsladte af at overtræde vilkår for prøveløsladelsen findes derimod fortsat i straffeloven. Hvis den prøveløsladte begår ny kriminalitet i prøvetiden, bestemmer retten, hvad der skal ske med reststraffen, jf. strl. § 40, stk. 1, for tidsbestemte straffe og § 42, stk. 1, for livstidsstraffe.

Foreligger der overtrædelse af andre vilkår, dvs. vilkår om tilsyn og eventuelle særvilkår, er det efter strl. § 40, stk. 2 og 3, og § 42, stk. 2, (livstidsdømte) overladt til justitsministeren at træffe afgørelse om, hvordan der skal reageres på vilkårsovertrædelsen. I praksis træffes disse afgørelser på ministerens vegne af Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Straffelovens regler om reaktioner ved vilkårsovertrædelser omtales kun her i det omfang, de har betydning for forståelsen af straffuldbyrdeslovens regler om kriminalforsorgens forpligtelser som tilsynsmyndighed. I øvrigt henvises til Komm.strl. s. 247-249 og 250-251 samt Waaben s. 62-64.

Sfl. § 86, **stk. 1**, statuerer en pligt for kriminalforsorgen til at søge tilsynet genetableret, hvis den prøveløsladte unddrager sig tilsynet eller gennemførelsen af særvilkår. Hvis kriminalforsorgen ikke kan få kontakt med den prøveløsladte, skal tilsynsmyndigheden anmode politiet om at anholde den prøveløsladte, jf. rpl. § 756, og eventuelt begære den pågældende varetægtsfængslet for vilkårsovertrædelse efter rpl. § 763. Kriminalforsorgens reaktioner ved vilkårsovertrædelser er nærmere reguleret i tilsyns-cirk. kap. 3 og i tilsynsvejl.

Kriminalforsorgens forpligtelse til som tilsynsmyndighed at reagere på vilkårsovertrædelser varierer, afhængig af om overtrædelsen begrunder en nærliggende risiko for kriminalitet. Er dette tilfældet, skal kriminalforsorgen, dvs. typisk kriminalforsorgens afdeling af kriminalforsorgen i frihed, efter **stk.**

Kapitel 14. Løsladelse

2 afgive indberetning om vilkårsovertrædelsen til Direktoratet for Kriminalforsorgen. Vedrører overtrædelsen kun vilkåret om ikke at begå strafbart forhold, kan indberetningen dog ifølge de administrative regler herom undlades, hvis den prøveløsladte allerede er sigtet for det strafbare forhold, og vilkårsovertrædelsen vil blive inddraget i straffesagen.

Ved cirk. 10 af 18/1 1978 er der pålagt politiet en pligt til at underrette tilsynsmyndigheden om blandt andet formodede vilkårsovertrædelser begået af personer, der er undergivet tilsyn.

Hvis en vilkårsovertrædelse ikke begrundes en nærliggende risiko for kriminalitet, kan kriminalforsorgen efter **stk. 3** give den prøveløsladte et pålæg om at overholde forskrifter og vilkår, inden der – i gentagelsestilfælde – skal afgives indberetning.

Stk. 4 retter sig til Direktoratet for Kriminalforsorgen, som snarest efter at have modtaget indberetning fra tilsynsmyndigheden efter stk. 2 eller 3 skal træffe afgørelse om en eventuel reaktion som følge af vilkårsovertrædelsen efter reglerne herom i strl. § 40, stk. 2 og 3, eller § 42, stk. 2. Afhængig af vilkårsovertrædelsens karakter kan reaktionen være advarsel, ændring af vilkår, forlængelse af prøvetiden eller – under særlige omstændigheder – genindsættelse til udståelse af reststraffen. Hvis der træffes afgørelse om genindsættelse til udståelse af reststraffen, kan denne afgørelse kræves indbragt for retten efter sfl. § 112, nr. 7.

Efter bemyndigelsen i **stk. 5** er der fastsat nærmere regler om kriminalforsorgens behandling af sager om vilkårsovertrædelse i tilsynscirkulærets kap. 3 og i tilsynsvejledningen. Disse regler fastslår bl.a., at den prøveløsladte som altovervejende hovedregel skal gøres bekendt med og have lejlighed til at udtale sig om en indberetning, før den afgives.

Tilsyn mv. af andre myndigheder end kriminalforsorgen

§ 87 Justitsministeren kan efter forhandling med vedkommende minister fastsætte regler om gennemførelse af tilsyn mv. af andre myndigheder end kriminalforsorgen.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 277 og III s. 733 (§ 83)

Bet. 1355/1998 s. 274

FT 1999-2000 A 3730-3734 og 3798

Bestemmelserne i sfl. §§ 83-85 om regulering af den prøveløsladtes og tilsynsmyndighedens forpligtelser og § 86 om vilkårsovertrædelser finder som nævnt i kommentaren til § 83 kun anvendelse for den tilsynsvirksomhed, der udøves af Kriminalforsorgen.

Der er derfor i § 87 åbnet mulighed for, at justitsministeren efter forhandling med vedkommende minister kan sætte bestemmelserne i kraft i tilpasset form for tilsyn og særvilkår, der undtagelsesvis efter sfl. § 81 gennemføres af andre myndigheder, f.eks. af en behandlingsinstitution uden for kriminalforsorgen eller af de sociale myndigheder i forbindelse med vilkår efter strl. § 57, nr. 9, jf. § 39, stk. 2. Denne bemyndigelse er imidlertid endnu ikke udnyttet.

Gennemførelse af tilsyn mv. ved betinget benådning og ved strafafbrydelse mv.

§ 88 Bestemmelserne i §§ 81-87 finder tilsvarende anvendelse ved tilsyn og særvilkår, der er fastsat ved benådning i de tilfælde, der er omfattet af straffelovens § 43, ved strafafbrydelse eller i øvrigt i medfør af bestemmelser i denne lov.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 282 og III s. 733-734 (§ 84)

Bet. 1355/1998 s. 275-276

FT 1999-2000 A 3730-3734 og 3798

Cirk. 99 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynscirk.)

Vejl. 100 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsvejl.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 392 af 17/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsbkg.)

Litteratur:
Engbo s. 251

Bestemmelsen fastslår, at reglerne om gennemførelse af tilsyn og eventuelle særvilkår fastsat i forbindelse med prøveløsladelse finder tilsvarende anvendelse for tilsyn og særvilkår, der er fastsat i forbindelse med en række andre administrative afgørelser. Det gælder afgørelser om vilkår for betinget benådning for straffen eller en del af denne efter strl. § 43, afgørelser om strafafbrydelse efter sfl. § 76, stk. 2, eller andre afgørelser truffet i medfør af straffuldbrydelsesloven. Det kan f.eks. være afgørelse om udsættelse med straffuldbrydelsen efter § 13, udgang efter § 48 eller fuldbyrdelse af straffen i institution mv. uden for fængsel eller arresthus efter § 78.

Kapitel 14. Løsladelse

Om gennemførelse af tilsyn og særvilkår fastsat i forbindelse med betingede domme, herunder domme med vilkår om samfundstjeneste gælder reglerne i sfl. kap. 17 og 18.

KAPITEL 15

Særlige spørgsmål vedrørende sagsbehandlingen ved fuldbyrdelse af fængselsstraf

§ 89 Spørgsmålene om tilladelse til udgang, løsladelse på prøve, overførsel til fortsat straffuldbyrdelse i en anden institution og andre væsentlige spørgsmål vedrørende den indsatte skal af institutionen jævnligt tages op til overvejelse, uanset om den indsatte anmoder herom.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om institutionernes pligt til sagsbehandling som nævnt i stk. 1.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 283-284 og III s. 734
(§ 85)
Bet. 1355/1998 s. 276-277
FT 1999-2000 A 3734-3735 og 3798

Bkg. 110 af 4/3 2002 og vejl. 19 af 28/2
2002 (udgangsbkg. og -vejl.)
Bkg. 391 af 17/5 2001 og vejl. 98 af 16/5
2001 (løsladelsesbkg. og -vejl.)
Bkg. 390 af 17/5 2001 og vejl. 96 af 16/5
2001 om behandlingen af 15-17 årige, der
anbringes i kriminalforsorgens institutioner
Bkg. 393 af 17/5 2001 og vejl. 103 af 16/5
2001 om behandlingen af sager om prøveud-
skrivning af forvaringsdømte

Administrative forskrifter:

Bkg. 572 af 5/7 2002 og vejl. 69 af 5/7 2002
(anbringelses- og overførselsbkg. samt
-vejl.)

Bestemmelsen indeholder en særlig sagsbehandlingsregel, der skal sikre, at institutionen jævnligt og af egen drift – dvs. også uden at der foreligger en ansøgning herom – overvejer muligheden for at lempe forholdene for de indsatte på en række væsentlige områder under straffuldbyrdelsen.

Loven fastlægger ikke, hvornår og med hvilke mellemrum, de forskellige spørgsmål skal tages op. Det er forudsat, at dette bør afhænge af det enkelte spørgsmål sammenholdt med blandt andet straffens længde, og at nærmere retningslinier herom fastsættes i de administrative regler, der skal udstedes med hjemmel i bemyndigelsen i **stk. 2.**

De spørgsmål, institutionen er forpligtet til at tage op af egen drift efter reglen i **stk. 1** er *overførsel* fra lukket til åbent fængsel eller fra arresthus til fængsel (anbringelses- og overførselsbkg. §§ 7 og 19), *udgang* med henblik på besøg hos bestemte personer, typisk i form af »weekendudgang« (udgangsbkg.

Kapitel 15. Særlige spørgsmål vedrørende sagsbehandlingen ...

§ 24), *prøveløsladelse* efter udståelse af 2/3 af straffen efter strl. § 38, stk. 1 eller efter 12 år af en livstidsdom samt efter genindsættelse (løsladelsesbkg. §§ 3 og 4) og *prøveudskrivning* af forvaringsdømte (bkg. 393 af 17/5 2001 om behandlingen af sager om prøveudskrivning af forvaringsdømte § 1 og 2).

Den indsatte skal i alle tilfælde orienteres om institutionens behandling af det pågældende spørgsmål og have lejlighed til at udtale sig.

Herudover er der i bkg. 390 af 17/5 2001 om behandlingen af 15-17 årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner, fastsat en udvidet pligt for institutionen til hyppigt og af egen drift at vurdere, om der er grundlag for ændringer i relation til straffuldbyrdelsen, jf. bl.a. §§ 10 og 12.

Ud over den særlige sagsbehandlingsregel i § 89 indeholder straffuldbyrdesloven ikke forvaltningsretlige regler om sagsbehandlingen i forbindelse med straffuldbyrdelse. Som udgangspunkt gælder de almindelige regler i forvaltningslovgivningen for kriminalforsorgen som forvaltningsmyndighed, og der er derfor ikke fundet grundlag for at gentage eller henvise til disse regler i en lov om straffuldbyrdelse mv. I bet. 1181/1989 s. 313-321 findes en gennemgang af de dagældende forvaltningsretlige regler for sagsbehandlingen i forbindelse med straffuldbyrdelse. Disse suppleres af nogle administrative vejledninger, vejl. 11740 af 4/12 1986 og vejl. 11687 af 3/11 1986 om henholdsvis forvaltningsloven og offentlighedsloven, og en vejledning om forvaltningsloven og offentlighedsloven for kriminalforsorgens personale udgivet af Direktoratet for Kriminalforsorgen i 1987.

Ved lov 382 af 6/6 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forvaltningsloven blev retten til bl.a. partsaktindsigt efter forvaltningsloven afskåret i visse sagstyper i forbindelse med straffuldbyrdelse og varetægtsfængsling. Det drejer sig bl.a. om sager om valg af afsoningsinstitution eller varetægtsfængsel, overførsel til anden afsoningsinstitution eller til institution mv. uden for fængsel eller arresthus eller til andet varetægtsfængsel samt sager om udelukkelse af indsatte fra fællesskab. I skr. 72 af 5/7 2002 findes i pkt. 2 en gennemgang af de nye regler om begrænsning af aktindsigt.

AFSNIT III

Bødestraffe

KAPITEL 16

Fuldbyrdelse af bødestrafte

Lovens afsnit III indeholder en samlet regulering af fuldbyrdelsen af bødestrafte, herunder af forvandlingsstraf for bøder.

Kapitlet omfatter såvel bødestraf, der er idømt af eller vedtaget for en domstol, som bøder, der er vedtaget administrativt over for politiet eller andre myndigheder.

Tvangsbøder er ikke omfattet af loven, idet en sådan bøde ikke er en straf, men et særligt tvangsmiddel. Sfl. § 90, stk. 4 finder imidlertid tilsvarende anvendelse for tvangsbøder, jf. rpl. § 997, stk. 3, og de administrative regler om opkrævning af bøder mv., der er fastsat i medfør af sfl. § 90, stk. 3, omfatter også tvangsbøder.

I overensstemmelse med straffuldbyrdelseslovens generelle princip om, at loven kun skal regulere den måde, straffene fuldbyrdes på, derimod ikke straffastsættelsen og om straffen overhovedet kan fuldbyrdes, indeholder straffuldbyrdelsesloven ikke regler om, hvornår en bødedom kan fuldbyrdes. Regler herom findes i rpl. § 999. Straffuldbyrdelsesloven regulerer heller ikke spørgsmålet om, hvornår en forvandlingsstraf for en bøde skal fuldbyrdes og fastsættelsen af længden af forvandlingsstraffen. Reglerne herom findes fortsat i strl. §§ 53-55.

Bøder, der er pålagt i *Grønland* eller i de *andre nordiske lande*, kan inddrives her og omvendt, jf. henholdsvis den grønlandske kriminallov § 125, stk. 1, og § 1 i lov 214 af 31/5 1963 med senere ændringer om samarbejde med Finland, Island, Norge og Sverige angående fuldbyrdelse af straf mv. Det samme kan gælde bøder pålagt i *andre europæiske lande*, jf. den europæiske konvention af 28/5 1970 om straffedommes internationale retsvirkninger, der er optaget som bilag 2 til lov 323 af 4/6 1986 om international fuldbyrdelse af straf med senere ændringer. 1970-konventionen er dog kun tiltrådt af et forholdsvis begrænset

Kapitel 16. Fuldbgyrdelse af bødestraffe

antal europæiske lande. For en ajourført ratifikationsoversigt henvises til *conventions.coe.int/Treaty/EN/CadreListeTraites.htm* (ETS nr. 70). I EU behandles for tiden et forslag til rammeafgørelse om anvendelse af princippet om gensidig anerkendelse på bødef afgørelser, jf. EF-Tidende C 278 af 2/10 2001 s. 4-8.

Bøde bortfalder ved forældelse efter reglerne i strl. § 97 a og ved skyldnerens død, jf. strl. § 97 b.

§ 90 En bøde skal betales til politiet, medmindre andet er bestemt i afgørelsen.

Stk. 2. Justitsministeren eller den, der bemyndiges dertil, kan tillade henstand med eller afdragsvis betaling af bøden.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter bestemmelser om opkrævning af bøder og om den administrative behandling af sager om eftergivelse af bøder.

Stk. 4. Justitsministeren kan endvidere fastsætte bestemmelser om, at politiets afgørelse om henstand med eller afdragsvis betaling af bøder ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

Ældre lovbestemmelser:

Strl. § 52, stk. 2
Rpl. § 1003

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 287-291 og III s. 734-735 (§§ 86, 87, 89 og 90)
Bet. 1355/1998 s. 277-279
FT 1999-2000 A 3735-3737 og 3799

Administrative forskrifter:

Bkg. 394 af 17/5 2001 om opkrævning og inddrivelse mv. af bøder, konfiskationsbeløb og sagsomkostninger samt den administrative behandling af sager om eftergivelse af bøder og konfiskationsbeløb (bødebkg.)

Litteratur mv.

Waaben s. 69-81
Greve s. 149-152

Bestemmelsen fastsætter regler om betaling af bøder og om mulighederne for at opnå henstand med eller tilladelse til afdragsvis betaling af bøder.

I **stk. 1** fastslås det, at en bøde som hovedregel skal betales til politiet. Fravigelse af denne hovedregel forudsætter, at andet er bestemt i afgørelsen. Dette gælder f.eks. bøder i militære straffesager, som efter militær rpl. § 24 skal betales til forsvarrets rettergangschef, medmindre denne har overgivet straffuldbgyrdelsen til politiet.

Ifølge forarbejderne er det forudsat, at den der er pålagt en bøde normalt kan vente med at betale, indtil politiet afkræver den pågældende beløb, jf. også bødebkg. § 4, hvorefter politiet skriftligt skal opfordre skyldneren til at betale inden en nærmere angiven frist.

Nærmere regler om opkrævning af bøder og om tilladelse til henstand med og afdragsvis betaling af bøder, jf. **stk. 2**, er med hjemmel i **stk. 3** fastsat administrativt i bødebekendtgørelsen. Denne omhandler ud over bøder, herunder tvangsbøder, som politiet skal opkræve, også idømte eller vedtagne konfiskationsbeløb og sagsomkostninger samt afsoningsomkostninger, der vedrører ophold i kriminalforsorgens institutioner i tiden før 1. juni 1994, hvor afsoningsomkostninger blev afskaffet, jf. kommentaren til § 110.

Ifølge bødebekendtgørelsen kan politiet give henstand med betalingen eller tillade afdragsvis betaling af bøder, når beløbet ikke overstiger 100.000 kr. Politiet kan tillige afgøre ansøgninger om eftergivelse og nedsættelse af bøder indtil samme beløbsstørrelse. Politiets afgørelser kan påklages til Justitsministeriet (Direktoratet for Kriminalforsorgen), jf. dog **stk. 4**. Overstiger bøden 100.000 kr., afgøres sagen af Justitsministeriet (Direktoratet for Kriminalforsorgen), jf. kommentaren til sfl. § 11.

Bødebekendtgørelsen indeholder i kap. 4 regler om opsættende virkning af en ansøgning om eftergivelse, henstand mv.

Bemyndigelsen i **stk. 4** er udnyttet til i bødebekendtgørelsen at bestemme, at politiets afgørelser vedrørende henstand med og afdragsvis betaling af bøder er endelige og ikke kan indbringes for Justitsministeriet, hvis bøden er på 15.000 kr. eller derunder. Tilsvarende begrænsninger af den administrative klageadgang er fastsat i bødebekendtgørelsen for konfiskationsbeløb og sagsomkostninger med hjemmel i henholdsvis rpl. § 997, **stk. 2**, og § 1013, **stk. 3**.

§ 91 **Betales en bøde ikke, inddrives den, medmindre politiet skønner, at inddrivelse ikke er mulig eller væsentligt vil forringe den pågældendes levevilkår.**

Stk. 2. Politiet kan inddrive bøder i straffesager, der forfølges af det offentlige, ved udpantning og ved indeholdelse i den pågældendes indtægter efter reglerne om inddrivelse af personlige skatter i kildeskatteloven og reglerne i lov om Det Fælles Lønindeholdelsesregister. Pålæg om indeholdelse gives af politiet.

Stk. 3. Politiet kan hos andre offentlige myndigheder indhente de oplysninger, der er nødvendige for at varetage indeholdelsen. Endvidere kan politiet fra registre, der føres af offentlige myndigheder, herunder domstolene, kræve de oplysninger om skyldnerens forhold, som findes af betydning for tvangsfuldbyrdelsen. Oplysningerne meddeles skriftligt eller ved direkte dataoverførsel.

Kapitel 16. Fuldbyrdelse af bødestraffe

Ældre lovbestemmelser:

Strl. § 52

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 287-291 og III s. 735 (§ 88)

Bet. 1355/1998 s. 279

FT 1999-2000 A 3735-3737 og 3799

Administrative forskrifter:

Bkg. 394 af 17/5-2001 om opkrævning og inddrivelse mv. af bøder, konfiskationsbeløb og sagsomkostninger samt den administrative behandling af sager om eftergivelse af bøder og konfiskationsbeløb (bødebkg.)

Litteratur mv.

Waaben s. 69-81

Greve s. 149-152

Bestemmelsen fastsætter regler om inddrivelse af bøder, der ikke betales. Inddrivelse skal efter **stk. 1** ske, medmindre dette ikke er muligt eller væsentligt vil forringe den skyldiges levevilkår.

Reglerne i **stk. 2 og 3** om inddrivelse af bøder gælder også for konfiskationsbeløb og sagsomkostninger, jf. rpl. § 997, stk. 2, og § 1013, stk. 3, men ikke for tvangsbøder.

Uanset størrelsen af det skyldige beløb er det politiet der afgør, om inddrivelse skal ske ved udpantning eller ved indeholdelse i skyldnerens løn eller andre indtægter eller eventuelt sideløbende. Indeholdelsen må kun ske i et omfang, som sikrer, at skyldneren har det nødvendige til sit eget og husstandens underhold, jf. stk. 1.

Politiets afgørelser om inddrivelsen kan påklages til Justitsministeriet (Direktoratet for Kriminalforsorgen), jf. sfl. § 111.

Om lønindeholdelse for personlige skatter henvises til § 73 i kildeskatteloven, jf. lbkg. 678 af 12/8 2002. Om Det Fælles Indeholdelsesregister se lbkg. 601 af 19/8 1998.

Bestemmelsen i stk. 2 er ikke udtømmende, idet bøder tillige kan inddrives ved modregning efter dansk rets almindelige regler herom. Modregning kan efter omstændighederne ske i erstatningskrav, som skyldneren måtte have efter sfl. kap. 20 i anledning af indgreb under straffuldbyrdelsen, eller efter rpl. kap. 93 a i anledning af strafferetlig forfølgning, se hertil Jesper Hjortenberg m.fl. i AÅ 1998-99 (bind 2) s. 91-93.

Stk. 3 indeholder hjemmel for politiet til hos andre offentlige myndigheder og registre at indhente nødvendige oplysninger om bl.a. indkomst- og formueforhold til brug ved indeholdelsen.

§ 92 Justitsministeren fastsætter regler om indeholdelse af indtægter efter § 91, stk. 2, herunder om indberetning til Det Fælles Lønindeholdelsesregister, om skyldnerens pligt til at give politiet oplysninger til brug ved indeholdelsen, om pligter og erstatningsansvar for den

indeholdelsespligtige og om udpantningsret for beløb, som den indeholdelsespligtige hæfter for.

Stk. 2. For forsætlig eller uagtsom overtrædelse af bestemmelser, der er fastsat i medfør af stk. 1, kan fastsættes bødestraf. Der kan tillige fastsættes bestemmelser om strafansvar for selskaber mv. (juridiske personer) efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

Ældre lovbestemmelser:

Strl. § 52, stk. 6 og 7

inddrivelse mv. af bøder, konfiskationsbeløb og sagsomkostninger samt den administrative behandling af sager om eftergivelse af bøder og konfiskationsbeløb (bødebk.)

Forarbejder:

Bet. 1355/1998 s. 280
FT 1999-2000 A 3735-3737 og 3799

Litteratur mv.

Waaben s. 69-81
Greve s. 149-152

Administrative forskrifter:

Bkg. 294 af 17/5 2001 om opkrævning og

Bestemmelsen bemyndiger justitsministeren til at fastsætte regler om indeholdelse af indtægter og om strafansvar for overtrædelse af disse regler, jf. stk. 2.

Bemyndigelsen i **stk. 1** er udnyttet til i bødebk. kap. 6 at fastsætte regler om bl.a. oplysningspligt for skyldneren om sine økonomiske og personlige forhold og om pligter og erstatningsansvar for den indeholdelsespligtige. Herudover indeholder kap. 6 også nærmere retningslinier for, hvilke indtægter, der kan ske indeholdelse i.

Bemyndigelsen i **stk. 2** er udnyttet til i bødebk. kap. 9 at fastsætte regler om strafansvar for skyldneren og for den indeholdelsespligtige, herunder for juridiske personer, ved overtrædelse af de regler om oplysningspligt, indeholdelses- og indbetalingspligt mv., der er fastsat i bødebekendtgørelsen i medfør af stk. 1.

§ 93 Fuldbyrdelsen af forvandlingsstraf for en bøde sker efter kapitel 2 om almindelige bestemmelser for fuldbyrdelse af straf og afsnit II om fuldbyrdelse af fængselsstraffe, jf. straffelovens §§ 53-55.

Ældre lovbestemmelser:

Strl. § 54, stk. 1

Administrative forskrifter:

Bkg. 294 af 17/5 2001 om opkrævning og inddrivelse mv. af bøder, konfiskationsbeløb og sagsomkostninger samt den administrative behandling af sager om eftergivelse af bøder og konfiskationsbeløb (bødebk.)

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 287-291 og III s. 735-736 (§ 91)
Bet. 1355/1998 s. 281
FT 1999-2000 A 3735-3737 og 3800

Kapitel 16. Fuldbyrdelse af bødestrafte

Litteratur mv.

Waaben s. 79-81

Greve s 149-152

Hvis en bøde ikke betales eller inddrives, kan der træffes afgørelse om, at en forvandlingsstraf af fængsel skal træde i stedet for bøden. Regler om betingelserne herfor og om fastsættelse af forvandlingsstraffen findes i strl. §§ 53-55.

Afgørelse om forvandlingsstraf træffes af politiet uanset bødens størrelse, og politiets afgørelse kan indbringes for Justitsministeriet (Direktoratet for Kriminalforsorgen) efter sfl. § 111.

Bødebk. kap. 7 indeholder nærmere regler om afgørelser om forvandlingsstraf. Det følger heraf, at afgørelse om forvandlingsstraf ikke må træffes, hvis skyldneren er under 18 år eller ikke kan antages at have betalingsevne. I disse tilfælde må der i stedet bevilges (yderligere) henstand med betalingen eller eftergivelse af bøden.

Reglerne om forvandlingsstraf omfatter ikke konfiskationsbeløb og sagsomkostninger. Der er derfor i bødebk. § 22 fastsat regler om rækkefølgen for afskrivning af indbetalte afdrag, hvis sådanne beløb indgår i gælden sammen med bødebeløb. Medmindre skyldneren ønsker anden ordning, skal indbetalte afdrag først afskrives på bøder. Dette vil typisk være i skyldnerens interesse, idet afsoningstruslen ikke længere består, når bøden er betalt.

Fuldbyrdelsen af forvandlingsstraf for bøde sker efter samme regler som fængselsstraffe, jf. lovens kap. 2 og afsnit II.

AFSNIT IV

Betingede domme og domme med vilkår om samfundstjeneste

KAPITEL 17

Gennemførelse af betingede domme

Bestemmelserne om idømmelse af betingede domme og om reaktioner ved overtrædelse af vilkår fastsat i en betinget dom findes fortsat i straffeloven. Dette er i overensstemmelse med princippet om, at straffuldbyrdsloven ikke skal regulere straffastsættelsen, men derimod den måde, straffene fuldbyrdes på, herunder de indgreb, der kan gennemføres over for den dømte som led i straffuldbyrdsloven.

At en straf er gjort *betinget* indebærer, at den dømte ikke skal afsone straffen, hvis den pågældende ikke begår ny kriminalitet i en prøvetid, der fastsættes i den betingede dom. Hvis derimod den betinget dømte begår ny kriminalitet inden prøvetidens udløb, vil den pågældende som udgangspunkt blive idømt en samlet straf for både den nye kriminalitet og den kriminalitet, der førte til den betingede dom.

Ud over det faste hovedvilkår om ikke at begå ny kriminalitet kan der til en betinget dom også være knyttet tillægsvilkår om tilsyn og eventuelt andre vilkår (særvilkår), jf. strl. § 57. Hvis den betinget dømte overtræder sådanne vilkår, kan *retten* tildele en advarsel, ændre vilkårene for den betingede dom eller bestemme, at den forskyldte straf skal fuldbyrdes.

I modsætning til hvad der gælder ved prøveløsladelse efter strl. § 38, stk. 5, er der ikke noget krav om, at den betinget dømte skal samtykke i eller erklære at ville overholde de fastsatte tillægsvilkår.

En betinget straf kan idømmes i kombination med en ubetinget, således at en del af fængselsstraffen, dog højst 6 måneder, skal fuldbyrdes, medens resten gøres betinget, jf. strl. § 58. En betinget dom kan også kombineres med en bøde.

Kapitel 17. Gennemførelse af betingede domme

Straffelovens regler om betingede domme vil i øvrigt kun blive omtalt i det omfang, det har betydning for forståelsen af de regler, der findes i straffuldbyrdeslovens §§ 94-100 om gennemførelse af tilsyn og andre vilkår fastsat i betingede domme. I øvrigt henvises til strl. kap. 7 om betingede domme og til Komm.strl. s. 262-279.

Bestemmelserne i sfl. §§ 94-100 om gennemførelse af tilsyn mv. fastsat i betingede domme svarer til sfl. §§ 81-87 om gennemførelse af vilkår mv. fastsat i forbindelse med prøveløsladelse. Den eneste forskel er, at indberetning om vilkårsovertrædelse ved betinget dom ikke skal ske til Direktoratet for Kriminalforsorgen, men til anklagemyndigheden med henblik på, at spørgsmålet om reaktion på overtrædelsen kan forelægges for retten efter strl. § 60.

Ligesom vilkår fastsat ved prøveløsladelse kan tilsyn og eventuelle særvilkår fastsat i forbindelse med en betinget dom overføres mellem de nordiske lande, jf. kap. III i lov 214 af 31/5 1963 med senere ændringer om samarbejde med Finland, Island, Norge og Sverige angående fuldbyrdelse af straf mv. Se nærmere herom i kommentaren til kap. 7.

Almindelige bestemmelser om gennemførelse af tilsyn mv.

§ 94 Tilsyn og andre vilkår (særvilkår), der er fastsat efter straffelovens § 57, gennemføres af kriminalforsorgen, medmindre andet er bestemt i afgørelsen.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 295-302 og III s. 736-737 (§ 92)

Bet. 1355/1998 s. 281-282

FT 1999-2000 A 3737-3740 og 3800

Administrative forskrifter:

Bkg. 392 af 17/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsbkg.)

Bestemmelsen fastslår, at tilsyn og særvilkår fastsat i en betinget dom som hovedregel gennemføres af kriminalforsorgen. Hvis tilsynsmyndigheden undtagelsesvis skal være en anden myndighed end kriminalforsorgen, skal dette udtrykkeligt være bestemt i den betingede dom.

Bestemmelsen svarer til, hvad der gælder for gennemførelse af tilsyn og særvilkår fastsat i forbindelse med prøveløsladelse, jf. sfl. § 81. Der henvises derfor til kommentaren til denne bestemmelse.

§ 95 Tilsynsmyndigheden skal vejlede den betinget dømte om de rettigheder og pligter, som tilsynet og eventuelle særvilkår indebærer, herunder om virkninger af vilkårsovertrædelse.

Stk. 2. Tilsynsmyndigheden skal endvidere i samarbejde med den dømte og snarest efter tilsynets iværksættelse udarbejde en plan for tilsynsperioden og tiden derefter. Denne plan skal jævnligt sammenholdes med forholdene i tilsynsperioden og om nødvendigt søges tilpasset ændringer i disse forhold.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 295-302 og III s. 737 (§ 93)
Bet. 1355/1998 s. 282
FT 1999-2000 A 3737-3740 og 3800

Vejl. 100 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsvejl.)
Cirk. 166 af 29/6 2001 om udarbejdelse af planer for strafudståelsen og tiden efter løsladelsen (handleplanscirk.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 392 af 17/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsbkg.)

Litteratur:

Engbo s. 245-248

Bestemmelsen pålægger tilsynsmyndigheden – uanset om det er kriminalforsorgen eller undtagelsesvis en anden myndighed – en vejledningspligt og en pligt til sammen med den betinget dømte at lægge en plan for tilsynsperioden og tiden derefter.

Vejledningspligten skal ses som et supplement til den vejledning, der forudsættes givet af retten i forbindelse med domsafsigelsen. Tilsynsmyndigheden skal i nødvendigt omfang gentage vejledningen senere under tilsynsforløbet.

Efter handleplanscirk. § 5 skal den første handleplan for tilsynsperioden og tiden derefter være udarbejdet senest 4 uger efter tilsynets iværksættelse. Handleplanen skal efter tilsynsbkg. § 6 koordineres med de sociale myndigheder.

Bestemmelserne i § 95 svarer til bestemmelsen i § 82 om tilsynsmyndighedens forpligtelser over for prøveløsladte. Der henvises i øvrigt til kommentaren hertil.

Tilsyn mv. af kriminalforsorgen

§ 96 Vilkår om tilsyn indebærer, at den betinget dømte skal holde sig i kontakt med kriminalforsorgen efter dennes nærmere bestemmelse, herunder møde hos kriminalforsorgen og modtage dennes

Kapitel 17. Gennemførelse af betingede domme

besøg. Den betinget dømte skal give kriminalforsorgen oplysning om bopæl og beskæftigelse.

Stk. 2. Den betinget dømte skal overholde særvilkår og give kriminalforsorgen sådanne oplysninger, som gennemførelsen af særvilkåret nødvendiggør.

Stk. 3. Den betinget dømte skal på begæring dokumentere afgivne oplysninger.

Stk. 4. Den betinget dømte skal i øvrigt overholde de forskrifter, som kriminalforsorgen fastsætter til gennemførelsen af tilsynet og eventuelle særvilkår.

Ældre lovbestemmelser:
Strl. § 59, stk. 1

gens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsbkg.)

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 295-302 og III s. 737 (§ 94)

Bet. 1355/1998 s. 282-283

FT 1999-2000A 3737-3740 og 3800

Cirk. 99 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynscirk.)

Vejl. 100 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsvejl.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 392 af 17/5 2001 om kriminalforsor-

Litteratur:

Engbo s. 245-248

Bestemmelsen regulerer den betinget dømtes pligter i forbindelse med kriminalforsorgens gennemførelse af tilsyn og særvilkår.

§ 96 svarer til lovens § 83 om den prøveløsladtes forpligtelser. Der henvises derfor til kommentaren til denne bestemmelse.

§ 97 Kriminalforsorgen skal tilbyde den betinget dømte vejledning og bistand med hensyn til den pågældendes beskæftigelsesmæssige, sociale og personlige forhold med henblik på at forbedre den pågældendes muligheder for at leve en kriminalitetsfri tilværelse. Kriminalforsorgen skal i den forbindelse formidle kontakt til personer, institutioner og myndigheder, der efter anden lovgivning kan yde bistand.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 295-302 og III s. 737 (§ 96)

Bet. 1355/1998 s. 283

FT 1999-2000 A 3737-3740 og 3800-3801

gens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsbkg.)

Vejl. 100 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsvejl.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 392 af 17/5 2001 om kriminalforsor-

Litteratur:

Engbo s. 245-248

Bestemmelsen omhandler kriminalforsorgens hjælpefunktion i forbindelse med gennemførelsen af et tilsyn.

Bestemmelsen svarer til sfl. § 84 vedrørende prøveløsladte, og der henvises derfor til kommentaren hertil.

§ 98 Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelse af tilsyn og eventuelle særvilkår, herunder om tilsynets iværksættelse, om kontakthyppeghed og om samarbejde med andre myndigheder mv.

Ældre lovbestemmelser:

Strl. § 57, stk. 2

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 295-302 og III s. 737 (§ 97)

Bet. 1355/1998 s. 283

FT 1999-2000 A 3737-3740 og 3801

Administrative forskrifter:

Bkg. 392 af 17/5-2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsbkg.)

Cirk. 99 af 16/5-2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynscirk.)

Vejl. 100 af 16/5-2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsvejl.)

I medfør af bemyndigelsen har Justitsministeren udstedt tilsynsbekendtgørelsen, tilsynscirkulæret og tilsynsvejledningen. Disse regler omhandler enhver form for tilsyn og andre vilkår, der gennemføres af kriminalforsorgen, uanset om vilkårene er fastsat i forbindelse med en prøveløsladelse, en betinget dom, prøveudskrivning fra forvaring, benådning eller i medfør af bestemmelser i straffuldbyrdelsesloven (f.eks. i forbindelse med strafafbrydelse eller udgang).

Undtaget er alene kriminalforsorgens tilsyn med personer, der er idømt en foranstaltning efter *strl.* §§ 68 eller 69. Disse personer er ikke omfattet af straffuldbyrdelsesloven, men det er ved cirk. 101 af 16/5 2001 og vejl. 102 af 16/5 2001 fastsat, at kriminalforsorgen som tilsynsmyndighed i disse tilfælde skal følge reglerne om tilsyn med betinget dømte i sfl. §§ 94-99 samt i bekendtgørelsen, cirkulæret og vejledningen om tilsyn med de fornødne tilføjelser og med enkelte særlige tilføjelser.

§ 98 er identisk med lovens § 85 og der henvises derfor i øvrigt til kommentaren hertil.

Vilkårsovertrædelse

§ 99 Kriminalforsorgen skal træffe foranstaltninger med henblik på at genetablere tilsynet og sikre overholdelsen af særvilkår, såfremt den betinget dømte unddrager sig tilsynet eller gennemførelsen af særvilkår.

Stk. 2. Overtræder den betinget dømte vilkår for den betingede dom, skal kriminalforsorgen afgive indberetning herom til anklagemyndigheden, såfremt vilkårsovertrædelsen må antages at medføre en nærliggende risiko for kriminalitet.

Stk. 3. Overtræder den betinget dømte i øvrigt forskrifter eller vilkår, kan kriminalforsorgen give et pålæg om at overholde forskrifterne og vilkårene. Er der tidligere givet pålæg i anledning af tilsvarende overtrædelse, afgives indberetning til anklagemyndigheden.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af sager om vilkårsovertrædelse, herunder om foranstaltninger efter stk. 1, om afgivelse af indberetninger efter stk. 2 og 3 og om meddelelse af pålæg efter stk. 3.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 295-302 og III s. 737-738 (§ 98)
Bet. 1355/1998 s. 283-284
FT 1999-2000 A 3737-3740 og 3801

tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynscirk.)
Vejl. 100 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsvejl.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 392 af 17/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsbkg.)
Cirk. 99 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens

Litteratur mv.:

Engbo s. 250-251
Waaben s. 62-64
Greve s. 133-135

Bestemmelsen omhandler kriminalforsorgens forpligtelser som tilsynsmyndighed, hvis den betinget dømte overtræder vilkår, der er fastsat i forbindelse med den betingede dom.

Bestemmelsen svarer til sfl. § 86 om tilsynsmyndighedens forpligtelser ved overtrædelse af vilkår fastsat i forbindelse med prøveløsladelse.

Den eneste afvigelse er, at indberetning om vilkårsovertrædelse ved betingede domme skal afgives til anklagemyndigheden med henblik på, at overtrædelsen kan indbringes for retten. Afvigelsen skyldes, at kompetencen til at træffe afgørelse om reaktion på overtrædelse af vilkår i betingede domme, herunder også på »rene vilkårsovertrædelser« uden ny kriminalitet, er henlagt til domsto-

lene, jf. strl. § 60, og ikke som for prøveløsladelses vedkommende til Direktoratet for Kriminalforsorgen.

De reaktioner, retten kan træffe afgørelse om er i vidt omfang de samme, som Direktoratet for Kriminalforsorgen kan bestemme for prøveløsladte, dvs. advarsel, vilkårsændringer og forlængelse af prøvetiden. Herudover kan retten træffe bestemmelse om fuldbyrdelse af straf for den betinget pådømte lovovertrædelse. Der henvises i øvrigt herom til Komm.strl. s. 274-275.

Om tilsynsmyndighedens forpligtelser til at give pålæg, afgive indberetning mv. i anledning af vilkårsovertrædelser henvises i øvrigt til kommentaren til sfl. § 86 samt til tilsynscirk. kap. 3 og tilsynsvejl. pkt. 22.

Muligheden for at anmode politiet om anholdelse og eventuel varetægtsfængsling efter rpl. §§ 756 og 763 gælder også for betinget dømte, der overtræder vilkår om tilsyn eller særvilkår.

Tilsyn mv. af andre myndigheder end kriminalforsorgen

§ 100 Justitsministeren kan efter forhandling med vedkommende minister fastsætte regler om gennemførelse af tilsyn mv. af andre myndigheder end kriminalforsorgen.

Forarbejder: Bet. 1355/1998 s. 284
Bet. 1181/1989 I s. 295-302 og III s. 738 FT 1999-2000 A 3737-3740 og 3801
(§ 99)

Bestemmelsen er identisk med lovens § 87 vedrørende tilsyn mv. med prøveløsladte. Der henvises derfor til kommentaren til denne bestemmelse.

Heller ikke bemyndigelsen til at fastsætte regler om gennemførelse af tilsyn mv., der er fastsat i en betinget dom, af andre myndigheder end kriminalforsorgen er endnu udnyttet.

KAPITEL 18

Gennemførelse af domme med vilkår om samfundstjeneste

En særlig type betinget dom er en dom med vilkår om *samfundstjeneste*. En sådan dom kan retten efter strl. § 62 idømme, hvis en almindelig betinget dom ikke findes tilstrækkelig, og hvis den tiltalte findes egnet til samfundstjeneste.

En dom til samfundstjeneste indebærer, at den dømte skal udføre ulønnet arbejde i et timetal på mellem 30 og 240, som skal fastsættes i dommen. Der skal i dommen fastsættes en længstetid for arbejdspligtens udførelse. Længstetiden kan inden for prøvetiden forlænges administrativt af tilsynsmyndigheden, hvis særlige grunde, f.eks. sygdom hos den dømte, taler derfor. En forlængelse skal på den dømtes anmodning indbringes for retten.

I en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste skal der altid fastsættes vilkår om, at den dømte i en prøvetid på højst 2 år ikke begår strafbart forhold, og vilkår om tilsyn i prøvetiden. Herudover kan der fastsættes de samme typer af særvilkår som i en almindelig betinget dom.

Ligesom en almindelig betinget dom kan en dom til samfundstjeneste fastsættes som led i en *kombinationsdom* sammen med en ubetinget fængselsstraf eller en bøde, jf. strl. § 58. Den ubetingede del af en kombinationsdom med samfundstjeneste kan dog højst udgøre 3 måneders fængsel, jf. strl. § 64, 2. pkt.

Samfundstjeneste blev efter en forsøgsperiode indført som en selvstændig strafferetlig sanktion i straffeloven i 1992. Siden er adgangen til at idømme samfundstjeneste blevet udvidet flere gange, senest ved lov 230 af 4/4 2000, hvor anvendelsesområdet blev udvidet til at omfatte overtrædelser af færdselsloven, herunder navnlig spirituskørsel, og ved lov 380 af 6/6 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven (Skærpelse af straffen for voldtægt mv.), hvor der er lagt op til en øget anvendelse af samfundstjeneste over for unge under 18 år, som begår brugstyveri (se Rigsadvokatens meddelelse nr. 4/2002 pkt. 2.2).

Regler om idømmelse af betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, om ændring eller ophævelse af fastsatte vilkår og om reaktioner ved overtrædelse af vilkår findes i strl. kap. 8. Disse regler vil i det følgende kun blive omtalt i det omfang, de har betydning for forståelse af de regler om gennemførelse af domme med vilkår om samfundstjeneste, som er fastsat i straffuldbyrdslovens kap. 18. I øvrigt henvises til Komm.strl. s. 280-284.

Om sanktionen samfundstjeneste henvises i øvrigt til bet. 1211/1990 om samfundstjeneste, Rentzmann & Reimann s. 61 ff. og Britta Kyvsgaard: Samfundstjeneste i empirisk belysning, Jur. 1999.142-154. Om udvidelsen i 2000 henvises til Jens Kruse Mikkelsen: Samfundstjeneste og alkoholistbehandling ved spirituskørsel mv., Jur. 2000.349-360, og til lovforarbejderne i FT 1999-2000 A 1125 og B 399 samt forhandlingerne s. 900, 5104 og 5815.

Bestemmelser om gennemførelse af vilkår om samfundstjeneste

§ 101 Vilkår om samfundstjeneste, der er fastsat efter straffelovens § 63, gennemføres af kriminalforsorgen.

Stk. 2. Vilkår om samfundstjeneste indebærer, at den dømte skal opfylde den fastsatte arbejdspligt inden for den udmålte længstetid. Samfundstjenesten skal afvikles løbende over den udmålte længstetid og må tidligst være afviklet, når der er forløbet to tredjedele af afviklingsperioden, medmindre der foreligger særlige omstændigheder.

Stk. 3. Tilsynsmyndigheden træffer bestemmelse om arbejdsstedet, hvor samfundstjenesten skal udføres. Den dømte skal i øvrigt overholde de forskrifter, som kriminalforsorgen fastsætter om gennemførelsen af samfundstjenesten.

Forarbejder:
Bet. 1211/1990
Bet. 1355/1998 s. 284-286
FT 1999-2000 A 3737-3740 og 3801

Vejl. 100 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsvejl.)

Administrative forskrifter:
Bkg. 392 af 17/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsbkg.)
Cirk. 99 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynscirk.)

Litteratur mv.:
Engbo s. 248-250
Waaben. s. 64-68
Greve s. 130-132
Rentzmann & Reimann s. 121-138

Bestemmelsen regulerer gennemførelsen af vilkår om samfundstjeneste og den dømtes forpligtelser i forbindelse hermed.

Efter **stk. 1** gennemføres vilkår om samfundstjeneste altid af kriminalforsorgen, hvilket i praksis vil sige af den lokale afdeling af kriminalforsorgen i frihed. Der er således ikke adgang til at bestemme, at en anden myndighed end kriminalforsorgen skal gennemføre vilkåret, således som dette er tilfældet med

Kapitel 18. Gennemførelse af domme med vilkår om samfundstjeneste

hensyn til vilkår fastsat i forbindelse med almindelige betingede domme eller prøveløsladelse, jf. sfl. §§ 81 og 94.

Vilkår om samfundstjeneste kan ligesom andre vilkår overføres mellem de nordiske lande, jf. kap. III i lov 214 af 31/5 1963 med senere ændringer om samarbejde mellem Finland, Island, Norge og Sverige angående fuldbyrdelse af straf mv. Se nærmere herom i kommentaren til kap. 7.

Stk. 2 fastslår den dømtes forpligtelse til at opfylde den fastsatte arbejdspligt inden for den længstetid, som er fastsat i dommen efter strl. § 63, stk. 1, eller eventuelt forlænget af tilsynsmyndigheden efter strl. § 63, stk. 2.

§ 101, stk. 2, bestemmer videre, at samfundstjenesten skal afvikles løbende over den udmålte længstetid og tidligst må være afviklet, når der er forløbet to tredjedele af afviklingsperioden, medmindre der foreligger særlige omstændigheder. I overensstemmelse hermed er der i § 9 i tilsynsbkg. fastsat begrænsninger for, hvor mange arbejdstimer der højst må udføres pr. uge, medmindre helt særlige omstændigheder gør sig gældende.

Stk. 3 fastslår, at det er tilsynsmyndigheden, der bestemmer, hvor samfundstjenesten skal udføres, og at den dømte i øvrigt skal overholde kriminalforsorgens forskrifter om gennemførelsen af samfundstjenesten. Dette omfatter bl.a. forskrifter om afviklingstider. Tilsynsmyndigheden kan – i modsætning til arbejdsstedet – ændre fastsatte arbejdstider og træffe bestemmelse om ændring af arbejdsstedet, jf. tilsynsvejl. pkt. 12.

I tilsynscirk. § 13 er der fastsat nærmere regler om tilsynsmyndighedens forpligtelser til at sørge for et tilstrækkeligt antal arbejdssteder, der skal godkendes af de lokale arbejdsmarkedsråd. Formålet hermed er at sikre, at der ikke udføres arbejde, som ellers ville være til rådighed for det almindelige arbejdsmarked. Der må heller ikke udføres arbejde, som er profitkabende for private personer eller virksomheder, hvorfor kun institutioner og organisationer, som er offentlige, offentligt støttede eller har almennyttige formål, må anvendes som arbejdssteder. I praksis anvendes som arbejdssteder f.eks. kirker, idrætsforeninger, genbrugsbutikker og varmemøbler.

§ 102 Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelse af vilkår om samfundstjeneste, herunder om erstatning for følger af ulykkestilfælde mv. under udførelse af samfundstjeneste.

Forarbejder:
Bet. 1211/1990
Bet. 1355/1998 s. 286
FT 1999-2000 A 3737-3740 og 3801

Administrative forskrifter:
Bkg. 392 af 17/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsbkg.)
Cirk. 99 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens

tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynscirk.)
 Vejl. 100 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsvejl.)
 Bkg. 361 af 17/5 2001 om erstatning og godtgørelse til indsatte i kriminalforsorgens institutioner og til dømte under udførelse af

samfundstjeneste for følger af ulykkestilfælde mv.
 Vejl. 66 af 17/5 2001 om erstatning og godtgørelse til indsatte i kriminalforsorgens institutioner og til dømte under udførelse af samfundstjeneste for følger af ulykkestilfælde mv.

Bemyndigelsen er udnyttet til at udstede tilsynsbekendtgørelsen og i tilslutning hertil tilsynsvejledningen og tilsynscirkulæret, som nærmere regulerer gennemførelsen af vilkår om samfundstjeneste.

Bemyndigelsen til at fastsætte regler om erstatning og godtgørelse til dømte under udførelse af samfundstjeneste for følger af ulykkestilfælde mv., svarer til bemyndigelsen i sfl. § 6 til at fastsætte tilsvarende regler om erstatning til indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Bkg. 361 af 17/5 2001 med tilhørende vejledning er udstedt med hjemmel i både § 6 og § 102 og omfatter således erstatning for følger af ulykkestilfælde mv. til såvel indsatte i kriminalforsorgens institutioner som dømte under udførelse af samfundstjeneste. Der henvises derfor til kommentaren til sfl. § 6.

I en tekstanmærkning til finansloven er der hjemmel til, at kriminalforsorgen kan afholde udgifter til erstatning for skade forvoldt af dømte i forbindelse med udførelse af samfundstjeneste (tekstanmærkning nr. 112 ad § 11).

Vilkårsovertrædelse

§ 103 Kriminalforsorgen skal føre kontrol med, at den dømte opfylder den fastsatte arbejdspligt.

Stk. 2. Overtræder den dømte vilkåret om samfundstjeneste eller de forskrifter, som kriminalforsorgen har givet om udførelsen af samfundstjenesten, skal kriminalforsorgen give den pågældende pålæg om at overholde vilkåret og forskrifterne. Er der tidligere givet pålæg herom, afgives indberetning til anklagemyndigheden.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af sager om overtrædelse af vilkår om samfundstjeneste.

Forarbejder:

Bet. 1211/1990
 Bet. 1355/1998 s. 286
 FT 1999-2000 A 3737-3740 og 3801-3802

Administrative forskrifter:

Bkg. 392 af 17/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsbkg.)

Kapitel 18. Gennemførelse af domme med vilkår om samfundstjeneste

Cirk. 99 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynscirk.)	Litteratur mv.: Engbo s. 252-254 Waaben s. 67-68
Vejl. 100 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsvejl.)	Greve s. 133-135 Rentzmann & Reimann s. 141-151

Den kontrol, som kriminalforsorgen skal føre efter **stk. 1** forudsættes i forarbejderne at indebære, at kriminalforsorgen aflægger besøg på arbejdsstedet. Efter tilsynscirkulæret skal tilsynsmyndigheden aflægge kontrolbesøg på arbejdsstedet mindst en gang om måneden og i øvrigt hyppigt kontakte arbejdsstedet telefonisk på tidspunkter, hvor den dømte udfører samfundstjeneste.

Den særligt intensive kontrol med samfundstjenestens udførelse har til formål at sikre, at tilsynsmyndigheden hurtigt bliver bekendt med og kan reagere over for den dømtes udeblivelse eller andre overtrædelser af vilkåret om samfundstjeneste.

Ved overtrædelse af vilkåret om samfundstjeneste eller forskrifter, som kriminalforsorgen har fastsat om gennemførelse af samfundstjenesten, skal der efter **stk. 2** gives den dømte *pålæg* om at overholde vilkåret og forskrifterne. De administrative regler, der er udstedt i medfør af § 101, stk. 3, forudsætter en hurtig og konsekvent reaktion over for overtrædelse af vilkår om samfundstjeneste.

Hvis der tidligere er givet pålæg, skal der ved en ny overtrædelse af vilkåret om samfundstjeneste eller forskrifter om udførelsen heraf afgives indberetning til anklagemyndigheden med henblik på, at sagen kan indbringes for retten. Når der er afgivet indberetning om vilkårsovertrædelse, vil tilsynsmyndigheden – i modsætning til, hvad der gælder ved overtrædelse af vilkåret om ikke at begå ny kriminalitet, jf. nedenfor – normalt træffe bestemmelse om, at udførelsen af samfundstjeneste skal sættes i bero, indtil retten har behandlet sagen.

Retten kan efter strl. § 66 træffe afgørelse om ubetinget frihedsstraf eller om, at den betingede dom med vilkår om samfundstjeneste skal opretholdes eventuelt med ændrede vilkår. I praksis vil der hyppigere blive truffet afgørelse om ubetinget fængselsstraf ved overtrædelse af vilkår om samfundstjeneste end ved overtrædelse af vilkår fastsat i en almindelig betinget dom.

Den hurtige og konsekvente reaktion, der er forudsat ved overtrædelse af vilkår fastsat i en dom til samfundstjeneste, er fulgt op ved en regel om, at der skal ske hurtig indkaldelse med forkortet indkaldelsesfrist af dømte, der skal udstå fængselsstraf som følge af overtrædelse af vilkår for betinget dom, herunder med vilkår om samfundstjeneste, jf. bkg. 363 af 17/5 2001 (iværksættelsesbkg.) § 12, stk. 3.

Hvis den dømte overtræder vilkåret om ikke at begå strafbart forhold, finder reglen i strl. § 61 om almindelige betingede domme anvendelse, jf. strl. § 67. Medmindre den samfundstjenestedømte bliver varetægtsfængslet i anledning af den nye sigtelse, skal tilsynsmyndigheden sørge for, at vedkommende får mulighed for at fortsætte samfundstjenesten eventuelt på et andet arbejdssted, jf. tilsynscirk. § 16. Dette har sammenhæng med reglen i strl. § 67, stk. 3, jf. § 66, stk. 3, hvorefter der ved fastsættelse af straffen skal tages hensyn til omfanget af den samfundstjeneste, som den dømte har udført.

Bemyndigelsen i **stk. 3** er anvendt til at udstede nærmere regler om overtrædelse af vilkår om samfundstjeneste i tilsynsbekendtgørelsen – og i tilknytning hertil – i tilsynscirkulæret og tilsynsvejledningen.

Bestemmelser om gennemførelse af andre vilkår

§ 104 §§ 94-100 finder tilsvarende anvendelse på gennemførelse af vilkår, der er fastsat efter straffelovens § 57.

Forarbejder:

Bet. 1355/1998 s. 287
FT 1999-2000 A 3737-3740 og 3802

Cirk. 99 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynscirk.)

Administrative forskrifter:

Bkg. 392 af 17/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsbkg.)

Vejl. 100 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsvejl.)

Litteratur mv.:

Engbo s. 253-254
Greve s. 133-135
Hanne Schmidt i Jur. 1998.66-68

Efter strl. § 63, stk. 4, kan der i en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste fastsættes de samme typer af særvilkår som i en almindelig betinget dom uden vilkår om samfundstjeneste, hvis dette findes formålstjenligt. Det kan være vilkår om behandling mod misbrug af alkohol eller narkotika eller andre vilkår efter strl. § 57.

Bestemmelsen i § 104 indebærer, at gennemførelsen af vilkåret om tilsyn og eventuelle særvilkår, der er fastsat som led i en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, sker efter de samme regler, som gælder for tilsyn og særvilkår fastsat i almindelige betingede domme uden vilkår om samfundstjeneste.

Tilsyn ophører og eventuelle særvilkår bortfalder, når længstetiden for arbejdspligtens opfyldelse udløber, medmindre retten har bestemt noget andet i dommen, jf. strl. § 63, stk. 4.

AFSNIT V

Forvaring

KAPITEL 19

Fuldbyrdelse af forvaring

Kap. 19 regulerer fuldbyrdelse af forvaring, som ifølge § 1 også er omfattet af loven. Forvaring er ikke en straf, men en anden strafferetlig retsfølge, jf. straffelovens 9. kapitel.

Regler om betingelserne for dom til forvaring findes i strl. § 70. Se også strl. § 68, 3. pkt., om forvaring som en forebyggende foranstaltning over for personer, der findes utilregnelige.

Forvaring er en tidsbestemt foranstaltning, der kun kan ændres eller ophæves endeligt af retten, jf. strl. § 72.

§ 105 Forvaring fuldbyrdes efter kapitel 2 om almindelige bestemmelser for fuldbyrdelse af straf og afsnit II om fuldbyrdelse af fængselsstraffe med den undtagelse, at forvaring normalt fuldbyrdes i Anstalten ved Herstedvester.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om fuldbyrdelse af forvaring, herunder om behandlingen af sager vedrørende tilladelse til udgang, overførsel til anden institution og prøvedskrivning.

Ældre lovbestemmelser:

Strl. § 74

Forarbejder:

Bet. 1181/1989, I s. 305-309 og III s. 738-

739 (§ 101)

Bet. 1355/1998 s. 287-288

FT 1999-2000 A 3740 og 3802

Administrative forskrifter:

Bkg. 393 af 17/5 2001 om behandlingen af sager om prøvedskrivning af forvaringsdømte

Vejl. 103 af 16/5 2001 om behandlingen af sager om prøvedskrivning af forvaringsdømte

Kapitel 19. Fuldbyrdelse af forvaring

Litteratur:

Engbo s. 243-244

Greve s. 198-199

Hovedreglen i **stk. 1** om, at forvaring fuldbyrdes efter reglerne i lovens afsnit II om fuldbyrdelse af fængselsstraffe, gælder i sagens natur ikke kap. 5 om udsættelse, kap. 6 om strafberegning, kap. 12 om strafafbrydelse og kap. 14 om løsladelse, idet en dom til forvaring er tidsubestemt og kun kan ændres eller ophæves endeligt af retten.

Særreglen om, at forvaring normalt fuldbyrdes i Anstalten ved Herstedvester er begrundet i, at denne institution er særligt indrettet til at modtage dømte, der har behov for psykiatrisk eller psykologisk behandling eller bistand.

De administrative regler, der i medfør af straffuldbyrdelsesloven er udstedt om fuldbyrdelse af fængselsstraffe, er – med de ovennævnte undtagelser vedrørende udsættelse, strafberegning, strafafbrydelse og løsladelse – tillige udstedt i medfør af sfl. § 105, **stk. 2**, og omfatter således også forvaringsdømte.

I medfør af bemyndigelsen i stk. 2 er tillige udstedt bekendtgørelse nr. 393 af 17. maj 2001 og vejledning nr. 103 af 16. maj 2001 om behandlingen af sager om prøveudskrivning af forvaringsdømte.

Det er i forarbejderne forudsat, at der under hensyn til de forvaringsdømtes farlighed skal udvises særlig forsigtighed i forbindelse med fuldbyrdelsen, og at dette skal komme til udtryk ved, at der administrativt fastsættes sagsbehandlingsregler, som sikrer en særlig grundig sagsbehandling, før der træffes visse særligt væsentlige afgørelser om fuldbyrdelsen af forvaring, herunder om tilladelse til udgang, overførsel til anden institution og prøveudskrivning.

De regler, der er fastsat om sagsbehandlingen vedrørende forvaringsdømte, svarer i alt væsentligt til reglerne om behandlingen af sager vedrørende langtidsdømte, dvs. indsatte, der udstår fængselsstraf i 8 år eller derover. Afgørelse om ændring af afsoningsforholdene i disse sager træffes som udgangspunkt efter drøftelse på årlige fællesmøder mellem afsoningsinstitutionen og Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. cirk.skr. 11245 af 19/6 1987 om afholdelse af årlige fællesmøder mv. på kriminalforsorgens lukkede anstalter samt afholdelse af årlige møder på kriminalforsorgens åbne anstalter.

For forvaringsdømte og livstidsdømte er det dog yderligere foreskrevet, at der skal indhentes en udtalelse fra Rigsadvokaten, forinden der træffes afgørelse om lempelser i afsoningsforløbet, jf. udgangsbkg. (bkg. 110 af 4/3 2002) § 19 og anbringelses- og overførselsbkg. (bkg. 572 af 5/7 2002) § 6. En sådan udtalelse indhentes som udgangspunkt i forbindelse med årlige møder mellem Rigsadvokaten og Direktoratet for Kriminalforsorgen, men kan dog også under særlige omstændigheder indhentes skriftligt.

§ 105

Herudover er det i § 78-bekendtgørelsen (bkg. 571 af 5/7 2002) § 5, stk. 3, bestemt, at der, inden der træffes afgørelse om anbringelse af forvaringsdømte i institution mv. uden for fængsel eller arresthus efter sfl. § 78, i alle tilfælde skal ske høring af politiet efter kap. 4 i udgangsbkg.

AFSNIT VI

Fællesregler for fuldbyrdelse af straffe mv.

KAPITEL 20

Erstatning i anledning af indgreb under fuldbyrdelse af straf mv.

Bestemmelserne i dette kapitel skal ses i sammenhæng med bestemmelserne om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning i rpl. kap. 93 a (§§ 1018 a-1018 h). Disse regler giver mulighed for erstatning på objektivt grundlag ved bl.a. uforskyldt anholdelse, varetægtsfængsling eller andre straffeprocessuelle indgreb som led i en strafferetlig forfølgning. Retspraksis og administrativ praksis efter disse regler er beskrevet af Jesper Hjortenberg m.fl. i AA 1998-99 (bind 2).

Bortset fra rpl. § 1018 d – om erstatning til den, der har udstået frihedsstraf eller anden strafferetlig retsforfølgning, hvis anke eller genoptagelse af straffesagen medfører bortfald eller formildelse af retsfølgen – var der forud for straffuldbyrdelsesloven hverken i lovgivningen eller administrative forskrifter regler om erstatning i anledning af uforskyldte indgreb under fuldbyrdelse af straf mv. Krav af denne karakter blev før straffuldbyrdelsesloven afgjort på grundlag af almindelige erstatningsretlige regler (culpereglen). Efter anmodning blev kravene dog afgjort af Rigsadvokaten efter de *processuelle* regler i rpl. kap. 93 a, jf. rpl. § 1018 h. Se herved f.eks. U 1997.1498 H om erstatning for fejlagtig afsoning af allerede udstået straf. Derimod fandt de *materielle* regler (det objektive ansvarsgrundlag) ikke anvendelse, jf. f.eks. U 2001.2181 Ø om afslag på erstatning for enrumsanbringelse.

Erstatningsreglerne skal sammenholdes med sfl. § 18, stk. 3 og 4, om fradrag ved beregning af straffetiden, jf. også kommentaren til § 106 (punkt 2).

Om domstolsprøvelse se sfl. § 112, nr. 9.

U 1997.1498 H: E var idømt 3 måneders fængsel for vold, hvoraf 60 dage blev gjort betinget. E havde været varetægtsfængslet i 40 dage, men blev på grund af en fejl fra politiets side alligevel indkaldt til afsoning. Da han ikke mødte op, blev han anholdt og afsønde herefter 30 dages fængsel. Det var ubestridt, at der var begået en erstatningspådragende fejl, men da E ikke vil acceptere den takstmæssige erstatning, som anklagemyndigheden tilbød, blev sagen indbragt for retten efter rpl. § 1018 h.

Højesteret forhøjede godtgørelsen til knap det dobbelte af standardtaksten, fordi den ulovlige frihedsberøvelse havde været ekstraordinært belastende for den pågældende, idet E's psykiske tilstand forud for frihedsberøvelsen var dårlig. Det forhold, at frihedsberøvelsen ikke alene havde været uberettiget, men havde savnet hjemmel og derfor måtte karakteriseres som ulovlig, kunne derimod ikke i sig selv begrunde en forhøjelse i forhold til standardtaksten.

U 2001.2181 Ø: I forlængelse af et voldeligt sammenstød med en medfange i Nyborg Statsfængsel blev E enrumsanbragt – dvs. udelukket fra fællesskab, sml. nu sfl. 63 – i 16 dage for at opretholde ro og disciplin i fængslet. E blev efterfølgende frifundet for overtrædelse af bl.a. strl. § 245 i forbindelse med episoden.

Det var under sagen ubestridt, at fængselspersonalet ikke havde begået fejl eller forsømmelser. E gjorde gældende, at han ud fra en analogi af rpl. § 1018 a havde krav på erstatning på objektivet grundlag. Landsretten fastslog, at der ikke er grundlag for at anvende retsplejelovens regler analogt, fordi enrumsanbringelsen ikke var sket som led i en strafferetlig forfølgning.

§ 106 En indsat har ret til erstatning efter reglerne i retsplejelovens § 1018 a, såfremt den indsatte uforskyldt har

- 1) udstået fængselsstraf i for lang tid,
- 2) været anbragt i forhørscele, strafcelle eller sikringscelle eller
- 3) været udelukket fra fællesskab.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 323-326 og III s. 739-740 (§ 102)

Bet. 1355/1998 s. 288

FT 1999-2000 A 3740-3742 og 3803

Administrative forskrifter:

Bkg. 395 17/5 2001 om behandlingen af krav fra indsatte i kriminalforsorgens institutioner

om erstatning i anledning af uforskyldte indgreb

Litteratur:

Engbo s. 158-160

Jesper Hjortenberg m.fl. i AÅ 1998-99 (bind 2)

AÅ 2000 s. 80-82

1. Anvendelsesområde

Bestemmelsen omfatter krav på erstatning i tilfælde, hvor den indsatte uforskyldt har været anbragt i *forhørscele* (jf. sfl. § 71), *strafcelle* (jf. sfl. §§ 68 og

Kapitel 20. Erstatning i anledning af indgreb under fuldbyrdelse ...

70), *sikringscelle* (jf. sfl. § 66) eller *udelukket fra fællesskab (enrumsanbragt)* (jf. sfl. § 63).

Bestemmelsen omfatter også krav på erstatning i tilfælde, hvor den indsatte uforskyldt har *udstået fængselsstraf i for lang tid*, sml. herved U 1997.1498 H, som blev afgjort efter rpl. § 1018 h, jf. kommentaren til kapiteloverskriften. Bestemmelsen omfatter således tilfælde, hvor der er sket fejl ved beregning af straffetiden (jf. sfl. §§ 14-19) – herunder ved manglende fradrag for anholdelse, varetægtsfængsling eller indlæggelse til mentalundersøgelse – eller hvor man har overset det fastlagte løsladelsestidspunkt. Hvis der ikke rettidigt er taget stilling til spørgsmålet om prøveløsladelse, jf. herved sfl. § 80 og § 89, kan der opstå spørgsmål om erstatning for den uudnyttede prøveløsladelsesmulighed. De restriktive afgørelser herom i U 2000.532 og 535 H samt U 2002.194 V vedrørende rpl. § 1018 a, stk. 2, og § 1018 d (beskrevet umiddelbart nedenfor) kan næppe uden videre overføres til denne situation, hvor kriminalforsorgen rettidigt kunne have taget stilling til spørgsmålet, men det må naturligvis tages i betragtning, at den indsatte ikke har et ubetinget krav på prøveløsladelse efter strl. § 38. Det vil derfor være rigtigst at lade det bero på en konkret vurdering af, om den indsatte ville være blevet prøveløsladt, hvis der rettidigt var taget stilling til spørgsmålet. Tilsvarende må en indsat have krav på erstatning, hvis domstolene efterfølgende underkender et afslag på prøveløsladelse, jf. § 112, nr. 6, medmindre dette skyldes efterfølgende forhold, jf. også kommentaren til § 118.

Er den indsatte blevet frifundet – eller er straffen bortfaldet eller blevet formildet – ved *anke* eller *genoptagelse* af straffesagen, afgøres spørgsmålet om erstatning for en eventuelt »overskydende« frihedsberøvelse efter rpl. § 1018 d. Er en idømt straf kortere end den periode, den pågældende har været *varetægtsfængslet* i, afgøres spørgsmålet om erstatning for den »overskydende« frihedsberøvelse efter rpl. § 1018 a, stk. 2.

Om andre indgreb under straffuldbyrdelsen bør udløse erstatning afgøres efter sfl. § 107.

U 2000.532 H: E, der blev idømt 4 måneders fængsel for overtrædelse af strl. § 260 og § 261, havde været varetægtsfængslet fra den 17/7 1997 til den 28/10 1997. E krævede erstatning for uberettiget varetægtsfængsling i perioden 5/10-28/10 1997 under henvisning til, at ved afsoning af en straf på fængsel i 4 måneder ville være blevet prøveløsladt efter 2/3 tid svarende til 80 dage. Efter ordlyden af rpl. § 1018, stk. 2, 1. led, og bestemmelsens forarbejder var der ikke grundlag for at

tage hensyn til den ændring af afsoningstidens længde, som vil indtræde ved en løsladelse på prøve. Da der heller ikke forelå sådanne særlige omstændigheder, som kunne begrunde, at der tilkendtes erstatning efter rpl. § 1018 a, stk. 2, 2. led, blev anklagemyndigheden frifundet for E's erstatningskrav.

U 2000.535 H: Tilsvarende afgørelse vedrørende formildelse ved anke, jf. rpl. § 1018 d.

U 2002.194 V: Tilsvarende afgørelse tagelse af et af sagens forhold, jf. rpl. vedrørende delvis frifindelse efter genop- § 1018 d.

2. Erstatningsbetingelser

Det følger af sfl. § 18, stk. 3, at der skal ske *fradrag ved beregning af straffetiden* for uforskyldt anbringelse i forhørs-celle, strafcelle eller sikringscelle eller udelukkelse fra fællesskab (enrumsanbringelse), hvis det er muligt. I det omfang der foretages et sådant fradrag, ydes der ikke erstatning efter sfl. § 106, nr. 2 og 3, jf. sfl. § 18, stk. 4, 2. pkt. Fradrag i straffetiden er således obligatorisk. Den indsatte kan ikke vælge at få udbetalt erstatning i stedet for.

I øvrigt afgøres det efter betingelserne i rpl. § 1018 a, om den indsatte har krav på erstatning.

»§ 1018 a. Den, der har været anholdt eller varetægtsfængslet som led i en strafferetlig forfølgning, har krav på erstatning for den derved tilføjede skade, såfremt påtale opgives eller tiltalte frifindes, uden dette er begrundet i, at han findes utilregnelig. Erstatning ydes for økonomisk skade samt for lidelse, tort, ulempe og forstyrrelse eller ødelæggelse af stilling og forhold.

Stk. 2. Selv om betingelserne for at yde erstatning efter stk. 1 ikke er opfyldt, kan erstatning ydes, såfremt den under sagen anvendte frihedsberøvelse ikke står i rimeligt forhold til strafforfølgningens udfald eller det af andre særlige grunde findes rimeligt.

Stk. 3. Erstatning kan nedsættes eller nægtes, såfremt den sigtede selv har givet anledning til foranstaltningerne.«

Henvisningen til rpl. § 1018 a indebærer, at den indsatte har krav på erstatning på *objektivt grundlag*, dvs. uafhængigt af, om der er begået fejl eller forsømmelse.

Kravet om, at indgrebet skal være »uforskyldt«, indebærer dog, at erstatningen kan nedsættes eller bortfalde, hvis der er udvist »egen skyld«, jf. også rpl. § 1018 a, stk. 3. Om begrebet »egen skyld« i retsplejeloven henvises til bet. 801/1977 s. 30-34 og Jesper Hjortenberg m.fl. i AÅ 1998-99 (bind 2) s. 33-42 og AÅ 2000 s. 81.

Af bet. 801/1977 s. 32-33 fremgår bl.a.:

»...[D]en 'egen skyld', som kan begrunde nedsættelse eller udelukkelse af erstatning for straffeprocessuelle indgreb, [må principielt] betragtes på samme måde som 'egen skyld' i forbindelse med et almindeligt civilretligt erstatningssøgsmål. Det drejer sig om udmøntning af de almindelige principper for bedømmelsen af skadelidendes egen medvirken til skadens indtræden; og der må derfor i det hele ske en vis afgrænsning med udgangspunkt i de almindelige civilretlige reg-

ler, i første række vedrørende culpa, kausalitet og adækvans. Sigtedes adfærd må indebære et dadelværdigt moment, der karakteriserer hans handlemåde – eller hans unladelse – som culpøs. Og det må dertil stå for ham som en påregnelig følge af hans adfærd, at han kan blive udsat for strafforfølgning og eventuel frihedsberøvelse. Særligt bør det fremhæves, at sigtedes adfærd forud for strafforfølgningen i visse tilfælde ud fra en adækvans-vurdering vil falde uden for begrebet 'egen skyld'.«

3. Erstatningens størrelse

Henvisningen til rpl. § 1018 a indebærer, at der kan ydes erstatning for økonomisk skade samt for lidelse, tort, ulempe og forstyrrelse eller ødelæggelse af stilling og forhold, jf. § 1018 a, stk. 1, 2. pkt.

Denne terminologi og opdeling af erstatningskravet i erstatningsposter for så vidt angår »ideel skade« (dvs. ikke-økonomisk skade) stammer fra § 15 i ikrafttrædelsesloven til straffeloven, der blev ophævet ved gennemførelsen af erstatningsansvarsloven (eal.) i 1984. Se herom nu eal. § 1 og § 26.

Ved personskade ydes godtgørelse for »lidelse« nu efter eal. § 3 om svie og smerte, mens »forstyrrelse af stilling og forhold« er omfattet af begrebet »andet tab« i eal. § 1, stk. 1, jf. Møller & Wiisbye s. 29-30 og 547. Om godtgørelse for tort henvises til eal. § 26. I ikrafttrædelsesloven anvendtes udtrykket »ulempe« sammen med ordene »lyde og vansir«, jf. nu eal. § 4 om varigt mén. I rpl. § 1018 a har udtrykket »ulempe« næppe selvstændig betydning ved siden af »tort«. Det kan i øvrigt nævnes, at rpl. § 1018 a anvender udtrykket »erstatning« – der sædvanligvis forbeholdes økonomisk skade – også ved ikke-økonomisk skade, hvor man ellers normalt anvender udtrykket »godtgørelse«.

Det er forudsat i forarbejderne til straffuldbyrdelsesloven, at udmålingen af erstatningen tilpasses reglerne i rpl. kap. 93 a om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning, jf. FT 1999-2000 A 3803.

Erstatning for *økonomisk skade* ydes i det omfang, den indsatte kan godtgøre, at tabet er en følge af indgrebet. Den indsatte skal endvidere i nødvendigt omfang kunne dokumentere tabets størrelse.

Godtgørelse for *ikke-økonomisk skade* (tort mv.) i anledning af straffeprocessuelle indgreb ydes som udgangspunkt efter takster fastsat i Rigsadvokatens årlige meddelelser om erstatning i henhold til rpl. kap. 93 a, jf. senest Rigsadvokatens Meddelelse nr. 1/2002 af 9. januar 2002.

Overført til straffuldbyrdelsesloven anvendes taksterne for uberettiget frihedsberøvelse (anholdelse og varetægtsfængsling) – herunder »høj takst« for den første dag – også ved godtgørelse for uforskyldt *udståelse af fængselsstraf i for lang tid* efter § 106, nr. 1, jf. herved U 1997.1498 H. (I denne sag blev godtgørelsen dog forhøjet til knap det dobbelte af standardtaksten, fordi den ulovlige frihedsberøvelse havde været ekstraordinært belastende for den pågældende).

Ved uforskyldt anbringelse i *forhørs-celle*, *straf-celle* eller *sikrings-celle* eller *udelukkelse fra fællesskab (enrumsanbringelse)* er der ikke tale om, at frihedsberøvelsen som sådan har været uberettiget. Det er alene den skærpede afsøningsform, der har været uberettiget. I tidligere administrativ praksis efter rpl. § 1018 h blev godtgørelsen derfor fastsat til differencen mellem taksten for uberettiget (almindelig) varetægtsfængsling og taksten for uberettiget vare-

tægtsfængsling i isolation (nu 200 kr. pr. døgn), jf. bet. 1181/1989 I s. 324. At der efter sfl. § 18, stk. 3, nu skal foretages fradrag i straffetiden med 50 pct. for uforskyldte indgreb af denne karakter, taler for, at den økonomiske godtgørelse – hvis fradrag i straffetiden ikke er mulig – som konsekvens heraf fastsættes til 50 pct. af taksten for uberettiget frihedsberøvelse. Rigsadvokaten har således – formentlig inspireret af de foreslåede regler om fradrag i straffetiden i 1989-betænkningen – i to afgørelser fra 1996 (E 30/96 og E 81/96) efter rpl. § 1018 h ydet erstatning for uberettiget ophold i strafcelle og fastsat erstatningen til 50 pct. af den takstmæssige erstatning for uberettiget frihedsberøvelse.

§ 107 Der kan tillægges den, der under fuldbyrdelse af straf mv. har været udsat for andre uforskyldte indgreb end de i § 106 nævnte, erstatning efter reglerne i retsplejelovens § 1018 a.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 323-326 samt III s. 627 og 740 (§ 103)

Bet. 1355/1998 s. 288

FT 1999-2000 A 3740-3742 og 3803

om erstatning i anledning af uforskyldte indgreb

Litteratur:

Engbo s. 158-160

Jesper Hjortenberg m.fl. i AÅ 1998-99 (bind 2)

AÅ 2000 s. 80-82

Administrative forskrifter:

Bkg. 395 17/5 2001 om behandlingen af krav fra indsatte i kriminalforsorgens institutioner

1. Anvendelsesområde

Bestemmelsen omfatter krav på erstatning for *indgreb*, som kriminalforsorgen eller andre myndigheder kan foretage over for den dømte m.fl. *i medfør af straffuldbydelsesloven eller forskrifter udstedt i medfør af loven.*

Der skal være tale om indgreb af *en vis konkret, indgribende karakter*. I forarbejderne nævnes som eksempler uberettiget overførsel fra åben til lukket institution og uberettiget tilbagekaldelse af en tilladelse til udgang.

Udsættes den dømte for indgreb, der hverken er omfattet af sfl. § 106 eller § 107 – fordi der ikke er tale om et indgreb, som kan foretages i medfør loven eller forskrifter udstedt i medfør af loven – må et eventuelt erstatningskrav rejses på grundlag af dansk rets almindelige erstatningsregler (culpareglen). Afhængig af kravets karakter må det efter omstændighederne kunne behandles efter de processuelle regler i rpl. kap. 93 a, jf. rpl. § 1018 h, på samme måde som de erstatningskrav, der nu er omfattet af sfl. § 106 og § 107, blev behandlet før 1. juli 2001, jf. kommentaren til kapiteloverskriften.

Kapitel 20. Erstatning i anledning af indgreb under fuldbyrdelse ...

Forarbejderne taler om indgreb over for »den dømte m.fl.«, jf. FT 1999-2000 A 3803. Også *andre end dømte* kan således efter omstændighederne udsættes for uforskyldte indgreb, jf. herved f.eks. sfl. § 73 om konfiskation og § 52 om visitation af besøgende. Erstatning på objektivt grundlag efter sfl. § 107 må anses for forbeholdt de personer, der *direkte* udsættes for et indgreb (eller disses arvinger, jf. herved eal. § 18, stk. 2, og Møller & Wiisbye s. 395-398). Det er derfor formentlig for vidtgående, når Engbo s. 159 efter omstændighederne vil yde erstatning efter § 107 til en arbejdsgiver, som bliver ramt af et uforskyldt indgreb i en frigangstilladelse, jf. herved kap. 10 i udgangsbkg. (bkg. 110 af 4/3 2002). Det er den dømte, der under nærmere angivne betingelser har krav på – og får tilladelse til – frigang med henblik på f.eks. beskæftigelse; ikke arbejdsgiveren. Om der i denne situation kan blive tale om et erstatningsansvar for kriminalforsorgen over for arbejdsgiveren må afgøres efter almindelige formuleretlige regler, sml. herved f.eks. Mads Bryde Andersen og Joseph Lookofsky: Lærebog i Obligationsret I (2000) s. 443-447 om medvirken til misligholdelse.

2. Erstatningsbetingelser

Bestemmelsen giver mulighed for at yde erstatning på *objektivt grundlag* – dvs. uafhængigt af, om der er begået fejl eller forsømmelser – jf. henvisningen til rpl. § 1018 a (jf. herom pkt. 2 i kommentaren til sfl. § 106).

I modsætning til sfl. § 106 er § 107 *fakultativ*, sml. tilsvarende rpl. § 1018 b. Det skyldes, at en række af de indgreb, der er omfattet af § 107 ikke er af særlig indgribende karakter, men at det alligevel ikke er fundet rimeligt på forhånd at udelukke erstatning i anledning af andre indgreb end de mere intensive indgreb, som er omfattet af § 106. Med forarbejdernes ord kan »[s]elv de mindre indgreb ... foretages under omstændigheder, der opleves som så krænkende, at det kan stille sig naturligt at yde en vis kompensation, dersom indgrebet viser sig at være uforskyldt«, jf. FT 1999-2000 A 3803.

På samme måde som efter rpl. § 1018 b, vil det formentlig i praksis vise sig, at der – trods bestemmelsens fakultative karakter – næsten altid vil blive ydet erstatning for indgreb af mere indgribende karakter, hvis betingelserne i øvrigt er opfyldt, sml. Jesper Hjortenbergs m.fl. i AÅ 1998-99 (bind 2), s. 42.

Om bortfald eller nedsættelse af erstatningen ved »egen skyld« henvises til pkt. 2 i kommentaren til sfl. § 106.

3. Erstatningens størrelse

Om erstatningsposterne og tilpasning af erstatningsudmålingen til reglerne i rpl. kap. 93 a henvises til pkt. 3 i kommentaren til sfl. § 106.

Skaden vil i de tilfælde, der er omfattet af sfl. § 107, formentlig oftest være af ideel karakter, og godtgørelsen for den ikke-økonomiske skade må i vidt

omfang bygge på skønsmæssige overvejelser. I visse tilfælde vil Rigsadvokatens standardtakster og kriterier for erstatning efter rpl. kap. 93 a dog formentlig kunne overføres og anvendes på indgreb efter straffuldbyrdelsesloven – f.eks. ved undersøgelse af den indsatte person og opholdsrum (svarende til de straffe-processuelle tvangsindgreb visitation, ransagning og legemsundersøgelse). Under alle omstændigheder vil der kunne hentes vejledning i erstatningsniveauet i sager omfattet af rpl. kap. 93 a.

Ved uforskyldt tilbagekaldelse af udgangstilladelse, jf. sfl. § 49, »repareres« der i administrativ praksis herpå ved at betragte de mistede udgange som »opsparede«, og der ydes i denne situation en samlet erstatning på for tiden 600 kr. uanset antallet af udgange. Er den indsatte løsladt inden afgørelsen om erstatning, ydes der efter administrativ praksis for tiden 1.100 kr. for hver mistet weekendudgang og 550 kr. for hver mistet udgang uden overnatning.

§ 108 **Krav om erstatning i medfør af § 106 eller § 107 skal fremsættes over for kriminalforsorgen inden to måneder efter, at indgrebet er ophørt. Fremsættes kravet efter udløbet af denne frist, kan det dog behandles, såfremt overskridelsen findes undskyldelig.**

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 323-326 og III s. 740-741 (§ 104)

Bet. 1355/1998 s. 289-290

FT 1999-2000 A 3740-3742 og 3803-3804

fra indsatte i kriminalforsorgens institutioner om erstatning i anledning af uforskyldte indgreb

Litteratur:

Engbo s. 158-160

Jesper Hjortenberg m.fl. i AÅ 1998-99 (bind 2) s. 85-88

Administrative forskrifter:

Bkg. 395 17/5 2001 om behandlingen af krav

1. Kompetenceforhold

Det er Direktoratet for Kriminalforsorgen – og ikke den enkelte institution – der træffer afgørelse om erstatning efter §§ 106 og 107, jf. § 1 i bkg. 395 17/5-2001.

Fremsættes kravet over for en af kriminalforsorgens institutioner eller afdelinger, skal det hurtigst muligt sendes videre til direktoratet sammen med eventuelle sagsakter om indgrebet.

2. Fristoverskridelser mv.

Efter forarbejderne kan kriminalforsorgen f.eks. tillade overskridelse af fristen på to måneder, hvis den indsatte først efter fristens udløb har fået oplysninger, der er helt afgørende for vurderingen af erstatningskravet.

Kapitel 20. Erstatning i anledning af indgreb under fuldbyrdelse ...

En henvisning til nye oplysninger kan imidlertid ikke generelt begrunde en overskridelse af klagefristen. Men er kravet rejst rettidigt, og kommer der senere nye oplysninger frem, er det forudsat i forarbejderne, at kriminalforsorgen kan genoptage erstatningssagen.

I øvrigt kan praksis efter rpl. § 1018 e, stk. 2, være vejledende, jf. herom Jesper Hjortenberg m.fl. i AÅ 1998-99 (bind 2) s. 85-88. Der må således som regel ses bort fra fristoverskridelser, hvis den indsatte ikke er blevet vejledt om adgangen til at søge erstatning og om fristen herfor.

Om domstolsprøvelse se sfl. § 112, nr. 9.

§ 109 Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af krav om erstatning i anledning af indgreb under fuldbyrdelse af straf mv.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 323-326 og III s. 741 (§ 105)

Bet. 1355/1998 s. 290-291

FT 1999-2000 A 3740-3742 og 3804

Bemyndigelsen er anvendt til at udstede bekendtgørelse nr. 395 af 17. maj 2001 om behandlingen af krav fra indsatte i kriminalforsorgens institutioner om erstatning i anledning af uforskyldte indgreb.

KAPITEL 21

Betaling for ophold i kriminalforsorgens institutioner

Pligten til at betale afsoningsomkostninger blev ophævet ved § 2 i lov 367 af 18/5 1994 om ændring af straffeloven mv., således at der fra lovens ikrafttræden den 1/6 1994 ikke påløb yderligere afsoningsomkostninger. Baggrunden var bl.a., at de fleste indsatte er uden anden indtægt end vederlag for beskæftigelse (arbejdspenge), og at man derfor ikke ønskede at påføre dem en gældsbyrde, der kunne modvirke deres mulighed for en kriminalitetsfri tilværelse efter løsladelsen.

Ved afskaffelsen af afsoningsomkostninger tog man imidlertid ikke højde for, at nogle indsatte faktisk oppebærer en egentlig indtægt under afsoning i kriminalforsorgens institutioner. Det gælder indsatte, der er beskæftiget med *eget indtægtsgivende arbejde* i institutionen, og indsatte, der efter reglerne om udgang har *frigang til lønnet arbejde* . Efter afskaffelsen af afsoningsomkostninger er disse indsatte stillet væsentligt bedre end personer uden for afsoningssystemet, idet de ved siden af deres arbejdsindtægt modtager forsørgelse fra det offentlige i form af gratis kost og logi.

Også indsatte, der er udstationeret eller overført efter sfl. § 78 til en af kriminalforsorgens pensioner, kan have en arbejdsindtægt, og i det omfang de ikke har en sådan, vil de ofte være berettiget til at modtage sociale ydelser til underhold.

Efter en mangeårig praksis har beboere på kriminalforsorgens pensioner, som har en arbejdsindtægt eller modtager sociale ydelser, været afkrævet betaling som vilkår for opholdet.

Med henblik på at modvirke den ovenfor beskrevne utilsigtede virkning af afskaffelsen af afsoningsomkostninger og for at tilvejebringe en klar hjemmel til at afkræve dømte betaling for ophold på kriminalforsorgens pensioner, er der i straffuldbyrdeslovens kap. 21 indført hjemmel til at kræve opholdsbetaling af dømte, der har arbejdsindtægt eller modtager offentlig ydelse til underhold.

§ 110 Indsatte, der har indtægtsgivende arbejde i eller uden for fængsel eller arresthus, betaler for opholdet.

Stk. 2. Tilsvarende gælder dømte, der under ophold på kriminalforsorgens pensioner har arbejdsindtægt eller modtager offentlig ydelse til underhold.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter regler om betalingen.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 51-54 og III s. 753-754

Bet. 1355/1998 s. 291-292

FT 1999-2000 A 3742-3743 og 3804

Administrative forskrifter:

Bkg. 396 af 17/5 2000 om betaling for ophold i kriminalforsorgens institutioner

Vejl. 104 af 16/5 2001 om betaling for ophold i kriminalforsorgens institutioner

Litteratur mv.

Engbo s. 140

Bestemmelsen regulerer adgangen til at opkræve betaling for ophold i kriminalforsorgens institutioner. Betaling for ophold omfatter såvel kost som logi.

Stk. 1 omhandler betaling for ophold i fængsler og arresthuse og **stk. 2** betaling for ophold i pensioner. »Dømte« i stk. 2 omfatter alle, der har ophold på en pension under straffuldbyrdelse, uanset om det er som udstationeret, i medfør af sfl. § 78 eller som led i et vilkår for prøveløsladelse eller en betinget dom.

Udtrykket »offentlig ydelse« i stk. 2 omfatter udover bistandshjælp og sociale pensioner også arbejdsløshedsunderstøttelse og sygedagpenge.

Derimod kan formueindtægt ikke danne grundlag for at afkræve opholdsbetaling. Ifølge lovens forarbejder er begrundelsen herfor, at dømte kun sjældent har formueindtægt, og at det vil være forbundet med et uforholdsmæssigt stort administrativt arbejde at sikre kontrollen hermed.

I medfør af **stk. 3** har justitsministeren udstedt bekendtgørelse nr. 396 af 17. maj 2001 med tilhørende vejledning nr. 104 af 16. maj 2001, hvori der findes nærmere retningslinier om fastsættelse af betalingens størrelse. Betalingspligten gælder kun i det omfang, indtægten kan dække opholdsbetalingen, og i overensstemmelse med forarbejderne er det i bekendtgørelsen § 3, stk. 4, bestemt, at den betalingspligtige skal have et beløb til rådighed, som mindst svarer til det vederlag, som udbetales for beskæftigelse efter sfl. § 42, stk. 1 (grundbeløb og tillæg). I modsat fald nedsættes eller bortfalder betalingen. Der er endvidere adgang til – efter en konkret vurdering – at nedsætte betalingen for at give den indsatte eller dømte mulighed for at opretholde egen bolig eller sine tidligere (økonomiske) forpligtelser under afsoningen, f.eks. bidrag til hustru eller børn, jf. bkg. § 3, stk. 5.

Straffuldbyrdelsesloven indeholder ikke hjemmel til at tvangsinddrive skyldig opholdsbetaling, og sådan hjemmel findes ikke i lovgivningen i øvrigt. Det følger imidlertid af pkt. 9 i vejledningen om opholdsbetaling, at det er en betingelse for ophold på en pension og for at bevare en tilladelse til frigang til lønnet arbejde eller til beskæftigelse i institutionen med eget indtægtsgivende arbejde, at den betalingspligtige overholder reglerne om opholdsbetaling. Herudover vil der efter omstændighederne kunne være adgang til modregning efter dansk rets almindelige regler herom (herunder eventuelt ved anmeldelse til Det Centrale Fordringsregister).

KAPITEL 22

Klageregler mv.

1. Indledning

Bestemmelserne i dette kapitel indeholder for det først regler om administrativ klageadgang (rekurs), jf. sfl. § 111. Herudover er der i §§ 112-123 regler om en særlig enkel og udvidet adgang til domstolsprøvelse af visse særligt indgribende afgørelser vedrørende indsatte.

Før straffuldbyrdelseslovens ikrafttræden var der kun (begrænset) adgang til at få prøvet kriminalforsorgens afgørelser ved domstolene ved et almindeligt civilt sagsanlæg efter grl. § 63 om domstolenes adgang til at påkende ethvert spørgsmål om øvrighedsmyndighedens grænser.

Inden lovens bestemmelser kommenteres beskrives i det følgende domstolsprøvelsen efter grl. § 63, som fortsat har betydning for afgørelser, der ikke er omfattet af den udvidede domstolsprøvelse efter sfl. § 112 (pkt. 2). Dernæst beskrives overvejelserne bag den udvidede domstolskontrol og nogle mere generelle aspekter af denne nye ordning, som mest nærliggende beskrives i sammenhæng frem for som kommentarer til de enkelte paragraffer (pkt. 3).

Endelig omtales kort andre klagemuligheder i form af klage til Folketingets Ombudsmand (punkt 4) eller internationale menneskerettighedsorganer (pkt. 5).

2. Domstolsprøvelse efter grl. § 63

Det anføres i forarbejderne til straffuldbyrdelsesloven, at domstolene efter grl. § 63 antages at kunne tage stilling til ethvert spørgsmål om afgørelsens lovmæssighed, hvorimod domstolene anses for afskåret fra at efterprøve afgørelsens hensigtsmæssighed. Som nævnt har denne prøvelse fortsat betydning for afgørelser, der ikke er omfattet af den udvidede domstolsprøvelse efter sfl. § 112

I sådanne sager har domstolene da også hidtil været tilbageholdende med at prøve det af kriminalforsorgen udøvede skøn, sml. U 1978.805 H og U 2002.55 H. Se dog hertil René Dejbjerg Pedersen m.fl.: Domstolsprøvelse, Afskæring og begrænsning (2001) s. 167.

Se mere generelt om indholdet af domstolsprøvelsen efter grl. § 63 Jon Andersen: Forvaltningsret (4. udg. 2000) s. 109-151, Jørgen Mathiassen i Forvaltningsret, Almindelige emner (3. udg. 1997) s. 323-360, Bent Christensen: Forvaltningsret, Prøvelse (2. udg. 1994) s. 43-133 og Karsten Revsbech: Nyere tendenser i dansk forvaltningsretlig teori (1992) s. 92-96.

U 1978.805 H: Højesteret fastslog i et obiter dictum, at »de straffuldbyrde myndigheders afgørelse af, i hvilken anstalt en domfældts afsoning skal ske, i almindelighed ikke kan antages underkastet domstolenes prøvelse«. I den konkrete sag hjemviste Højesteret dog sagen til landsretten til behandling af sagens realitet (landsretten havde afvist sagen), idet sagen efter Højesterets opfattelse angik spørgsmålet om, hvorvidt kriminalforsorgens afgørelse havde været båret af usaglige hensyn. Det var således gjort gældende, at sagsøger var overført fra Vridsløselille Statsfængsel til Anstalten ved Herstedvester for at undgå, at den pågældende blev valgt til fællestalsmand i Vridsløselille.

U 2002.55 H: A, der i Finland var idømt fængsel på livstid for drab, blev efter overførelse til afsoning i Danmark anbragt i enrum fra november 1998 til august 2000 for at forebygge undvigelse. Landsretten fastslog, at Direktoratet for Kriminalforsorgens afgørelse om enrumsanbringelse af A »er en skønsmæssig afgørelse, der ikke kan under-

kastes domstolsprøvelse, medmindre der foreligger særlige omstændigheder som f.eks. varetagelse af usaglige formål. Landsretten bemærkede i den forbindelse, at A's synspunkt om, at afgørelsen var båret af usaglige – politiske – hensyn, hvilede på formodninger og ikke var underbygget af konkrete holdepunkter. Også i denne sag afviste landsretten sagen, jf. hertil Jens Kruse Mikkelson i Jur. 2001.322 note 27. Højesteret bemærkede, at anvendelsen af de dagældende administrative regler om enrumsanbringelse, når det »findes nødvendigt for at forebygge undvigelse«, krævede en afvejning, som i almindelighed ikke er underkastet domstolenes prøvelse. A's anbringender om, at afgørelsen ikke var begrundet i en undvigelserisiko, men båret af usaglige – politiske – hensyn, er imidlertid omfattet af domstolenes prøvelsesret og måtte forudsætte en prøvelse i realiteten. Landsretten havde derfor ikke været berettiget til at afvise sagen, som derfor blev hjemvist. Realitetsprøvelsen i landsretten er berammet til den 25. februar 2003.

3. Udvidet domstolsprøvelse efter sfl. § 112

Baggrunden for at indføre en særlig enkel og udvidet adgang til domstolsprøvelse af visse af kriminalforsorgens særligt indgribende afgørelser var mere principielle overvejelser end kritik af den tidligere gældende ordning, herunder adgangen til at klage til Folketingets Ombudsmand, jf. bet. 1181/1989 I s. 333 og 336-338 samt bet. 1355/1998 s. 54-55 og 58-60. Der blev således henvist til, at det kan være vanskeligt at udnytte klageadgangen efter grl. § 63, idet det forudsætter, at den indsatte udtager stævning mod Direktoratet for Kriminalforsorgen, og at domstolene ikke kan foretage en prøvelse af hensigtsmæssigheden af kriminalforsorgens skøn, og at en udvidet domstolsprøvelse ville falde i tråd med nyere tendenser i lovgivningen i retning af at udvide mulighederne for at få efterprøvet visse særligt indgribende afgørelser. Det blev overvejet at indføre et nyt landsdækkende klagenævn til at behandle klager over kriminalforsorgens afgørelser, men valget faldt imidlertid på en udvidelse af domstolskontrollen. Se hertil også Greve s. 115-117.

Ved udformningen af reglerne om den udvidede domstolsprøvelse byggede man lovteknisk på den tilsvarende adgang til at indbringe visse administrative afgørelser for domstolene efter udlændingelovens § 52, jf. bet. 1181/1989 s. 339. Udlændingelovens bestemmelse blev i sin tid udformet med inspiration fra

Kapitel 22. Klageregler mv.

rpl. kap. 43 a og 43 b om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse og prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke, jf. bet. 968/1983 om udlændingelovgivningen, s. 215-219. Der er således tale om en domstolsprøvelse i den civile retsplejes former, hvilket også indirekte fremgår af flere af kapitlets bestemmelser (navnlig § 119 om sagsomkostninger samt § 120 og § 121 om kære). Se i overensstemmelse hermed Glostrup Kriminalrets kendelse af 1/11 2001.

Glostrup Kriminalrets kendelse af 1/11 2001

(SF 1/2001):

Direktoratet havde afslået at prøveløslade A, som var idømt fængsel på livstid. Under sagen, som blev indbragt for retten i medfør af sfl. § 112, fik retten lejlighed til at tage stilling til en række processuelle spørgsmål.

Retten fastslog bl.a., at det er retsplejelovens regler om behandling af civile sager, der finder anvendelse i det omfang, der ikke er særlige regler i straffuldbyrdelsesloven, at der ikke skal opkræves retsafgift, og at der ikke er krav om, at DfK udfærdiger en egentlig stævning, men at et almindeligt brev stilet til retten er tilstrækkeligt.

Særligt vedrørende *retsafgift* bemærkes, at retsafgiftsloven ikke indeholder nogen udtrykkelig undtagelse for opkrævning af retsafgift i sager efter sfl. § 112, men der synes at have dannet sig en praksis, hvorefter der ikke opkræves retsafgift i disse sager.

Det fremgår indirekte af forarbejdernes beskrivelse af domstolens meget tilbageholdende *prøvelse af kriminalforsorgens skøn* i sager efter grl. § 63, at der med den udvidede domstolsprøvelse lægges op til en mere intensiv prøvelse heraf. Se hertil også Jørgen Mathiassen i Forvaltningsret, Almindelige emner (3. udg. 1997) s. 369-371 om den ovenfor omtalte bestemmelse i udlændingelovens § 52, der beskrives som et eksempel på, at en lov udtrykkeligt hjemler domstolsprøvelse af forvaltningsretligt skøn.

I forbindelse med lovens tilblivelse var det meget omdiskuteret, hvordan man skulle afgrænse de afgørelser, der skulle omfattes af den udvidede adgang til domstolsprøvelse. Den af Straffelovrådet nedsatte arbejdsgruppe foreslog en bred afgrænsning, der omfattede i alt 19 afgørelsestyper, jf. bet. 1181/1989 I s. 334-336 samt III s. 672-673 (§ 107) og 742-745. Arbejdsgruppen tog udgangspunkt i, at domstolsprøvelsen burde omfatte særligt indgribende afgørelser vedrørende *udstrækningen eller intensiteten af frihedsberøvelsen*. Arbejdsgruppen lagde endvidere vægt på, om afgørelsen måtte anses for typisk i forhold til det straffuldbyrdelsesforløb, der normalt kan påregnes, og om afgørelsen i så fald vedrører spørgsmål af så indgribende karakter, at den burde omfattes af en udvidet adgang til domstolsprøvelse. Straffelovrådet opstillede tre modeller for en udvidet klageordning. Model 1 svarede – med enkelte yderligere tilføjelser (så den nåede op på i alt 23 afgørelsestyper) – til arbejdsgruppens model, men for visse afgørelses vedkommende med skærpede tidsmæssige betingelser for

adgangen til domstolsprøvelse. Model 2 indebar en snævrere afgrænsning (9 afgørelsestyper), idet den alene omfattede *afgørelser, der har lighed med straffesager, eller er begrundet i hensynet til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen eller retter sig imod det tidspunkt, hvor den indsatte kan forvente at blive prøveløsladt eller løsladt*. Model 3 omfattede de afgørelser, der var omfattet af model 2, og afgørelser om anbringelse og overførsel eller nægtelse af overførsel til anden afsoningsinstitution samt nægtelse af tilladelse til uledsaget udgang (i alt 16 afgørelsestyper) svarende til de *afgørelser, der ligger naturligt i forlængelse af straffesagen, og afgørelser, der træffes for at opretholde orden og sikkerhed i afsoningsinstitutionen og typisk opfattes som særligt indgribende af de indsatte*. 4 af Straffelovrådets medlemmer anbefalede model 2, 2 medlemmer anbefalede model 1, mens 2 medlemmer anså alle tre modeller for forsvarlige, men fandt, at en stillingtagen i betydeligt omfang måtte afhænge af, hvilke muligheder der forelå for en tildeling eller prioritering af ressourcer til dette og andre områder inden for kriminalforsorgen. Der henvises herom i det hele til bet. 1355/1998 s. 63-84 og Greve s. 116-117.

Den vedtagne lov bygger på model 2. Der blev i den forbindelse navnlig lagt vægt på, at domstolsprøvelsen ikke bør omfatte afgørelser, der er begrundet i hensynet til at opretholde orden og sikkerhed i kriminalforsorgens institutioner (jf. herom kommentaren til kap. 7).

Valget af klagemodel blev i lovforslaget nærmere begrundet således, jf. **FT 1999-2000 A 3753**:

»En vurdering af behovet for at skride ind i disse tilfælde [dvs. af hensyn til orden og sikkerhed] vil i vidt omfang bero på en kriminalforsorgsmæssig vurdering. Der vil her ofte være tale om skønsprægede afgørelser, der træffes ud fra et indgående kendskab til miljøet i institutionen, et kendskab som domstolene ikke har i samme omfang.

Disse afgørelser skal endvidere efter deres karakter typisk træffes og iværksættes

hurtigt, og en domstolsprøvelse ville derfor normalt ikke kunne have opsættende virkning.

En domstolsprøvelse af disse afgørelser, hvor resultatet vil foreligge kortere eller længere tid efter afgørelsen, er derfor hverken hensigtsmæssig eller påkrævet.

Hertil kommer de økonomiske og administrative konsekvenser af at lade de afgørelser, der af kriminalforsorgen træffes ud fra hensynet til at opretholde orden og sikkerhed i afsoningsinstitutionen, være omfattet af klageordningen.«

Efter lovforslagets vedtagelse har navnlig den manglende adgang til domstolsprøvelse af udelukkelse fra fællesskab (enrumsanbringelse), jf. sfl. § 63, været diskuteret. Et forslag om at ændre straffuldbyrdelsesloven på dette punkt har dog ikke samlet flertal i Folketinget, jf. FT 2001-02 (2. samling) A 1035-1037 og FF 1977-1982 (forslaget blev efter førstebehandlingen henvist til Retsudvalget, der ikke afgav betænkning over forslaget).

I det første år, hvor de nye regler var i kraft, afgjorde domstolene i alt 34 sager, af hvilke kriminalforsorgens afgørelse blev stadfæstet i de 33 sager. Den

Kapitel 22. Klageregler mv.

sag, hvor kriminalforsorgens afgørelse blev tilsidesat, er gengivet i U 2002.1316 V. Langt den overvejende del af sagerne angik afslag på prøveløsladelse (27), mens 4 angik genindsættelse af prøveløsladte til udståelse af (rest)straf og 3 angik straffetidsberegning.

4. Folketingets Ombudsmand

Forud for straffuldbyrdslovens ikrafttræden var der kun meget få eksempler på retssager om kriminalforsorgens afgørelser. Derimod var adgangen til at klage til Folketingets Ombudsmand af væsentlig større praktisk betydning. Som led i gennemførelsen af den nye ombudsmandslov (lov 473 12/6 1996) er der desuden sket en væsentlig intensivering af ombudsmandens inspektionsvirksomhed for så vidt angår fængsler og arresthuse, jf. bet. 1272/1994 om ombudsmandsloven s. 123-124 og FT 1995-96 A 1714-1715.

Indførelse af den udvidede domstolsprøvelse har imidlertid haft konsekvenser for adgangen til at klage til Folketingets Ombudsmand, jf. bet. 1355/1998 s. 58-60 og Greve s. 117. I overensstemmelse med sædvanlig praksis på områder, hvor der er en særlig nem adgang til domstolsprøvelse, må ombudsmanden fremover som udgangspunkt forventes at afvise klager over afgørelser omfattet af sfl. § 112. Det gælder dog efter forarbejderne ikke, hvis fristen for domstolsprøvelse er udløbet eller klagen er indgivet af en person, der ikke kan forlange afgørelsen prøvet ved domstolene. Ombudsmanden forventes heller ikke at vige tilbage fra at prøve forvaltningsprocessuelle spørgsmål (sagsbehandlingsrutiner og lignende). Dette gælder dog ikke de processuelle spørgsmål, der kan forventes inddraget under en domstolsprøvelse (partshøring, begrundelse og andre formelle krav, der har til formål at sikre afgørelsens materielle rigtighed).

I det omfang, ombudsmanden under sine inspektioner bliver mødt med klager over konkrete afgørelser, som er omfattet af den udvidede domstolsprøvelse, vil ombudsmanden kunne vejlede klageren om adgangen til domstolsprøvelse. Sådanne konkrete klager vil endvidere kunne henlede ombudsmandens opmærksomhed på kritisable sagsbehandlingsrutiner mv., som ombudsmanden vil kunne tage stilling til uden at komme i konflikt med domstolsprøvelsen.

5. Internationale menneskerettighedsorganer

a. Indledning

I de seneste 10-15 år er internationale menneskerettighedskonventioner i langt højere grad end tidligere blevet påberåbt ved danske domstole. Danskere er også i stigende grad blevet opmærksomme på muligheden for at klage til internationale menneskerettighedsorganer over danske myndigheders afgørelser.

Kapitel 22. Klageregler mv.

Med lov 940 af 20/12 1999 om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner er der indført en fri proces-lignende ordning for sådanne klager. Rets-hjælp kan dog først ydes, når og hvis det internationale klageorgan har anmodet om den danske regerings retlige bemærkninger til klagen, jf. lovens § 2, stk. 1.

b. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention er inkorporeret i dansk ret ved lov 285 af 29/4 1992, jf. nu lbkg. 750 af 19/10 1998 og bkg. 749 af 19/10 1998 om ikrafttræden af lov om ændring af lov om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og om ændring af bilag til lov om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol kan efter konventionens artikel 34 modtage klager fra enhver person, enhver ikke-statslig organisation eller gruppe af enkeltpersoner, der hævder at være blevet krænket af en deltagerstat i de rettigheder, der er anerkendt ved konventionen eller de dertil knyttede protokoller. Efter artikel 35, stk. 1, kræves det, at nationale retsmidler skal være udtømt, inden Domstolen behandler klagen. Det vil sige, at sagen skal være behandlet færdig af alle de danske klage- og ankemyndigheder, herunder domstolene, der kan tage stilling til sagen. Desuden gælder der en klagefrist på 6 måneder efter, at sagen er behandlet færdig af de danske myndigheder.

Justitsministeriet har udarbejdet en vejledning: »Sådan klager du til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol«. Vejledning fås ved henvendelse til Justitsministeriet (departementet) eller den kan læses på ministeriets hjemmeside: www.jm.dk (under »publikationer«). Oplysning om domstolen og dens praksis (på engelsk og fransk) kan fås på domstolens hjemmeside: www.echr.coe.int

c. Den Europæiske Torturkomité

Den Europæiske Torturkomité er oprettet i medfør af den europæiske konvention af 26/11 1987 til forebyggelse af tortur og umenneskelig eller vanærende behandling eller straf, jf. bkg. 57 af 16/5 1991 (Lovtidende C).

Komitéen modtager ikke individuelle klager, men påser gennemførelse af konventionen gennem regelmæssige besøg i deltagerstaterne. Komitéen har senest besøgt Danmark i januar-februar 2002.

Oplysninger om komitéen og dens arbejde kan fås på komitéens hjemmeside: www.cpt.coe.int

Kapitel 22. Klageregler mv.

d. FN's Menneskerettighedskomiteé

FN's Menneskerettighedskomiteé er oprettet i medfør af FN's konvention af 16/12 1966 om borgerlige og politiske rettigheder, jf. bkg. 30 af 29/3 1976 (Lovtidende C).

Komiteéen, der har til opgave at overvåge gennemførelsen af konventionen, består af 18 uafhængige eksperter valgt af deltagerstaterne for et tidsrum af 4 år.

Deltagerstaterne skal hvert femte år aflevere en redegørelse (periodisk rapport) om, hvilke skridt der er taget for at gennemføre konventionen i national ret, jf. konventionens artikel 40. Komiteéen modtager imidlertid også individuelle klager over krænkelse af rettigheder beskyttet ved konventionen i henhold til den første valgfri tillægsprotokol til konventionen af 16/12 1966, forudsat alle nationale retsmidler er udtømt.

Oplysninger om komiteéen, den individuelle klageadgang og komiteéens afgørelser i individuelle klagesager kan fås på FN's Menneskerettighedskommissærs hjemmeside: www.unhchr.ch

e. FN's Racediskriminationskomiteé

FN's Racediskriminationskomiteé er oprettet i medfør af FN's konvention af 21/12 1965 om afskaffelse af alle former for racediskrimination, jf. bkg. 55 af 4/8 1972 (Lovtidende C).

Komiteéen, der har til opgave at overvåge gennemførelsen af konventionen, består af 18 uafhængige eksperter valgt af deltagerstaterne for et tidsrum af 4 år.

Deltagerstaterne skal hvert andet år aflevere en redegørelse (periodisk rapport) om, hvilke skridt der er taget for at gennemføre konventionen i national ret, jf. konventionens artikel 9. Komiteéen modtager imidlertid også individuelle klager over krænkelse af rettigheder beskyttet ved konventionen i henhold til konventionens artikel, forudsat alle nationale retsmidler er udtømt, og deltagerstaten har anerkendt komiteéens kompetence til at behandle individuelle klager, jf. konventionens artikel 14.

Oplysninger om komiteéen, den individuelle klageadgang og komiteéens afgørelser i individuelle klagesager kan fås på FN's Menneskerettighedskommissærs hjemmeside: www.unhchr.ch

f. FN's Torturkomiteé

FN's Torturkomiteé er oprettet i medfør af FN's konvention af 10/12 1984 mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, jf. bkg. 88 af 23/10 1987 (Lovtidende C).

Komitéen, der har til opgave at overvåge gennemførelsen af konventionen, består af 10 uafhængige eksperter valgt af deltagerstaterne for et tidsrum af 4 år.

Deltagerstaterne skal hvert fjerde år aflevere en redegørelse (periodisk rapport) om, hvilke skridt der er taget for at gennemføre konventionen i national ret, jf. konventionens artikel 19. Komitéen modtager imidlertid også individuelle klager over krænkelse af rettigheder beskyttet ved konventionen i henhold til konventionens artikel, forudsat alle nationale retsmidler er udtømt, og deltagerstaten har anerkendt komitéens kompetence til at behandle individuelle klager, jf. konventionens artikel 22.

Oplysninger om komitéen, den individuelle klageadgang og komitéens afgørelser i individuelle klagesager kan fås på FN's Menneskerettighedskommissærs hjemmeside: www.unhchr.ch

Administrativ klageadgang

§ 111 Afgørelser, der i henhold til denne lov er truffet af de lokale kriminalforsorgsmyndigheder eller af politiet, kan påklages til justitsministeren, jf. dog § 90, stk. 4.

Stk. 2. Klage til justitsministeren skal iværksættes inden to måneder efter, at afgørelsen er meddelt den dømte. Justitsministeren kan i særlige tilfælde bortse fra overskridelse af denne frist.

Stk. 3. En klage til justitsministeren har ikke opsættende virkning, medmindre den, der har truffet afgørelsen, eller justitsministeren træffer bestemmelse herom.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler om klagevejledning og om behandlingen af klagesager.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 332-333 og III s. 741-742 (§ 106)

Bet. 1355/1998 s. 51-52 og 292

FT 1999-2000 A 3745 og 3804

Litteratur:

Engbo s. 259-260

Waaben s. 41-42

Greve s. 115-117

Greve i NTFK 2001.13-14

1. Klageadgang (stk. 1)

Bestemmelsen lovfæster den almindelig adgang til forvaltningsretlig rekurs, dvs. adgangen til at indbringe en afgørelse for en overordnet forvaltningsmyndighed inden for samme forvaltningsgren.

De lokale kriminalforsorgsmyndigheder omfatter både afdelinger af den frie kriminalforsorg og kriminalforsorgens institutioner, dvs. pensioner, arresthuse og fængsler.

Kapitel 22. Klageregler mv.

Disse myndigheders – og politiets – afgørelser efter straffuldbyrdelsesloven kan indbringes for *justitsministeren*, dvs. Direktoratet for Kriminalforsorgen (adresse: Strandgade 100, 1401 København K). Ved afgørelse af konkrete sager vedrørende straffuldbyrdelse refererer direktoratet således som altovervejende hovedregel direkte til ministeren og træffer dermed afgørelse på dennes vegne. jf. nærmere skr. 11275 af 5/5 1980 om direktøren for kriminalforsorgens kompetence. Denne organisatoriske indplacering af direktoratet med såkaldt direkte referat betyder også, at direktoratets afgørelser ikke kan påklages til Justitsministeriet (departementet).

Skr. 11275 af 5/5 1980:

»Direktøren for kriminalforsorgen står i sit embede i nedenfor anførte omfang umiddelbart under justitsministeren:

1. Afgørelse af konkrete sager samt udfærdigelse af generelle forskrifter vedrørende fuldbyrdelse af strafferetlige retsfølger, herunder gennemførelse af tilsyn og andre foranstaltninger. Undtaget er dog afgørelser og regler, der har større principiel betydning, eller som må antages at medføre ikke uvæsentlige økonomiske konsekvenser, eller som i øvrigt stiller krav om en samlet vurdering, i hvilken der i væsentligt omfang skal inddrages synspunkter og hensyn, der normalt varetages af andre myndigheder end kriminalforsorgen.

2. Afgørelse af personalesager vedrørende stillinger til og med lønramme 33 eller hertil svarende stillinger reguleret ved overenskomst. Undtaget er dog sager, hvis afgørelse må antages at indebære ikke uvæsentlige økonomiske eller administrative konsekvenser, eller i øvrigt bør samordnes med tilsvarende sager inden for andre områder af justitsministeriet. Alle dekoreringssager forelægges justitsministeriets departementschef.

I andre sager samt i de under punkt 1 og 2 nævnte undtagelsestilfælde står direktøren for kriminalforsorgen i sit embede under justitsministeriets departement.«

For så vidt angår *kompetencen i første instans* er det i visse af lovens regler fastsat, at afgørelser træffes af »institutionen«, mens andre afgørelser af mere indgribende karakter træffes af »institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil«. I begge situationer er det op til den lokale leder nærmere at fastlægge de lokale kompetenceforhold efter retningslinierne i vejl. 11991 af 29/6 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner, idet delegationsadgangen er videst, hvis kompetencen ved loven er henlagt til »institutionen«.

I det omfang en afgørelse i henhold til intern delegation er truffet af en anden end institutionens leder (f.eks. en overvagtimester), har den indsatte ikke krav på, at lederen behandler en klage over en afgørelse truffet af den underordnede. Den underordnedes afgørelse træffes på lederens vegne, og en klage over afgørelsen skal derfor indbringes for Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. AKS 1995:25. Se tilsvarende FOB 1976.434 ff. (særligt s. 438 og 444). Institutionens leder er dog ikke afskåret fra på grundlag af en klage at tage afgørelsen

op til fornyet overvejelse, hvis lederen ønsker det, men den indsatte har som nævnt ikke krav på det.

Efter *sfl.* § 90, stk. 4, kan justitsministeren fastsætte bestemmelser om, at politiets afgørelse om henstand med eller afdragsvis betaling af bøder ikke kan indbringes for højere myndighed. Denne bemyndigelse er udnyttet ved bkg. 394 af 17/5 2001 § 7, stk. 3, § 12, stk. 2, og § 17, stk. 3, for bøder på 15.000 kr. eller derunder.

AKS 1995:25: A klagede over, at det var overvagtmasteren og ikke fængselsinspektøren, der havde afholdt et disciplinært forhør, og at fængselsinspektøren i anledning af hans klage ikke ville genoptage sagen, men henviste ham til at klage til direktoratet.

Fængselsinspektøren havde overdraget den disciplinære myndighed til overvagtmasteren, sml. nu delegationsadgangen i *sfl.* § 67.

Udtalt, at overvagtmasterens afgørelse var truffet på anstaltslederens vegne, således at en klage over afgørelsen skulle indbringes

for direktoratet, ikke for fængselsinspektøren.

Da indsatte altid kan henvende sig til anstaltslederen om forhold i fængslet, kan indsatte herunder også klage overvagtmasterens virksomhed, herunder dennes afgørelse i en disciplinærsag, men anstaltslederen (kan, men) er ikke *forpligtet* til at tage sagen op til fornyet overvejelse.

Eftersom A ikke havde krav på at få sagen genoptaget hos fængselsinspektøren, herunder komme i forhør hos denne, fandt direktoratet ikke grundlag for kritik.

2. Klagefrist (stk. 2)

Klagefristen på to måneder er ny i forhold til den tidligere, ulovbestemte rekurs.

I det omfang der klages over afgørelser, som ikke er truffet »i henhold til denne lov«, f.eks. afgørelser om aktindsigt, gælder der ikke nogen klagefrist. Disse afgørelser vil fortsat være omfattet af den almindelige, ulovbestemte rekursadgang.

Efter forarbejderne kan der blandt andet være anledning til at se bort fra en overskridelse af klagefristen, hvis klageren først efter klagefristen kommer i besiddelse af oplysninger, der er helt afgørende for fremsættelse af klagen.

3. Opsættende virkning (stk. 3)

En klage har som hovedregel ikke opsættende virkning. Både den lokale kriminalforsorgsmyndighed/politiet og justitsministeren (dvs. Direktoratet for Kriminalforsorgen) kan dog tillægge klagen opsættende virkning.

Herudover er der på visse områder fastsat særlige regler om opsættende virkning. *Sfl.* § 12 om opsættende virkning af ansøgning om udsættelse med straffuldbyrdelsen eller benådning fra dømte på fri fod gælder efter forarbejderne også under direktoratets behandling af en rettidig klage. Se også bkg. 394 af 17/5 2001 § 13, stk. 3, § 14, stk. 2, § 17, stk. 5, om opsættende virkning af klager over afslag på eftergivelse eller henstand med bøder, fastsættelse af

Kapitel 22. Klageregler mv.

forvandlingsstraf for bøder og afslag på tilladelse til afdragsvis betaling af bøder og konfiskationsbeløb.

4. Klagevejledning (stk. 4)

Bemyndigelsen til at fastsætte regler om klagevejledning og om behandlingen af klagesager er ikke udnyttet til at udstede en samlet bekendtgørelse herom. Regler af denne karakter er i stedet indføjjet i en lang række af de bekendtgørelser, der er udstedt i medfør af loven.

I 1989-betænkningen havde arbejdsgruppen foreslået, at justitsministeren skulle kunne fravige forvaltningslovens regler om klagevejledning, således at en mere generel klagevejledning i et vist omfang kunne træde i stedet for en konkret klagevejledning ved de mange enkeltafgørelser. Straffelovrådet fandt imidlertid ikke, at der var behov for at kunne fravige forvaltningsloven på dette punkt, og dette blev lovens ordning.

Domstolsprøvelse

§ 112 Endelige administrative afgørelser kan inden 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt den dømte, af denne kræves indbragt til prøvelse for retten, hvis der er tale om

- 1) en afgørelse efter § 14 eller § 16 om straffetidsberegning, medmindre klagen er begrundet i uenighed om straffedommens fortolkning, jf. retsplejelovens § 998,
- 2) en afgørelse efter § 55, stk. 4, om tilbageholdelse af brev, såfremt afgørelsen er begrundet i hensynet til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen,
- 3) en afgørelse efter § 70, stk. 1, jf. § 67, om disciplinærstraf i form af strafcelle i mere end 7 dage,
- 4) en afgørelse efter § 73 om konfiskation af genstande eller penge, hvis værdi overstiger det almindelige vederlag, der udbetales indsatte for en uges beskæftigelse,
- 5) en afgørelse efter § 74 om modregning af erstatningsbeløb, der overstiger det i nr. 4 nævnte ugentlige vederlag,
- 6) en afgørelse efter § 80 om nægtelse af prøveløsladelse i henhold til straffelovens § 38, stk. 1, eller om nægtelse af prøveløsladelse efter straffelovens § 41, når 14 år af straffen af fængsel på livstid er udstået,
- 7) en afgørelse efter § 86, stk. 4, om genindsættelse af en prøveløsladt til udståelse af reststraf i henhold til straffelovens § 40, stk. 2 eller 3, eller

til udståelse af straf af fængsel på livstid i henhold til straffelovens § 42, stk. 2,

8) en afgørelse efter § 88, jf. § 86, stk. 4, om indsættelse af en betinget benådet til udståelse af straf eller reststraf i henhold til straffelovens § 43 eller

9) en afgørelse om nægtelse af erstatning efter § 106 i anledning af ufor skyldt udståelse af fængselsstraf i for lang tid eller anbringelse i straffecelle, jf. nr. 3.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 333-338 samt III s. 627-628 og 742-745 (§ 107)

Bet. 1355/1998 s. 60-84, 86 og 292-293

FT 1999-2000 A 3748-3753, 3755, 3758 og 3804-3805

Administrative forskrifter:

Bkg. 397 17/5 2001 om behandlingen af begæring om domstolsprøvelse af visse endelige administrative afgørelser om fuldbyrdelse af straf mv.

Litteratur:

Engbo s. 262-263

1. Frist for domstolsprøvelse

Fristen for at fremsætte anmodning om domstolsprøvelse er 4 uger efter, at den dømte har fået meddelelse om den endelige administrative afgørelse.

I modsætning til reglerne om fristen for den administrative klageadgang i sfl. § 111, stk. 2, er der ikke i loven hjemmel til at se bort fra overskridelse af søgsmålsfristen, selv om fristoverskridelsen er undskyldelig. Dette indebærer dog næppe, at domstolene vil anse sig for fuldstændig afskåret fra at se bort fra en fristoverskridelse i særlige tilfælde, ligesom domstolene næppe i alle tilfælde af egen drift vil afvise en sag pga. fristoverskridelse, hvis parterne er enige om at se bort fra fristoverskridelsen, jf. Jørgen Mathiassen i Forvaltningsret, Almindelige emner (3. udg. 1997) s. 310-311 og Bent Christensen: Forvaltningsret, Prøvelse (2. udg. 1994) s. 32-33. En forudsætning for at håndhæve søgsmålsfristen er dog naturligvis, at den dømte er vejledt fyldestgørende herom, jf. herved forvaltningslovens § 26.

2. Anmodningen om domstolsprøvelse

Anmodningen om domstolsprøvelse kan fremsættes over for Direktoratet for Kriminalforsorgen eller enhver af kriminalforsorgens institutioner (fængsler, arresthuse eller pensioner) eller afdelinger, jf. § 1, stk. 1, i bkg. 397 af 17/5 2001.

Fremsættes anmodningen mundtligt, skal den pågældende myndighed gøre notat om anmodningen og tidspunktet for dens fremsættelse, jf. bkg. § 1, stk. 2.

Om tilbagekaldelse af en anmodning om domstolsprøvelse se bkg. § 3.

Kapitel 22. Klageregler mv.

3. Hvilke administrative afgørelser er omfattet af domstolsprøvelsen

Adgangen til domstolsprøvelse efter bestemmelsen omfatter kun *endelige* administrative afgørelser. Det vil sige, at domstolsprøvelse forudsætter, at den indsatte har udnyttet den administrative klageadgang efter sfl. § 111, således at det er Direktoratet for Kriminalforsorgens afgørelse, der indbringes for domstolene.

I 1989-lovudkastet (§ 107) fremgik det udtrykkeligt, at adgangen til domstolsprøvelse (kun) omfattede »[e]ndelige administrative afgørelser, der er truffet af justitsministeren« (fremhævet her), jf. bet. 1181/1989 III s. 627 og 672. De fremhævede ord er udeladt i 1998-lovudkastet (§ 112) og i den vedtagne lov. Formålet med ændringen i forhold til 1989-lovudkastet har været at tydeliggøre, at også afgørelser, hvor der ikke består en ad-

ministrativ klageadgang til justitsministeren, omfattes af den udvidede domstolsprøvelse, jf. bet. 1355/1998 s. 293. Der er således ikke ændret ved forudsætningen om, at der ikke er adgang til domstolsprøvelse af afgørelser, som er truffet af en lokal kriminalforsorgsmyndighed, og som ikke er påklaget til justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen) inden udløbet af klagefristen på 2 måneder, jf. bet. 1181/1989 III s. 627.

§ 112 indeholder en *udtømmende* opregning af de afgørelsestyper, der er omfattet af den udvidede domstolsprøvelse. Ordningen omfatter afgørelser, der har lighed med straffesager, eller er begrundet i hensynet til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen eller retter sig imod det tidspunkt, hvor den indsatte kan forvente at blive prøveløsladt eller løsladt:

- 1) *Strafberegning*, medmindre klagen er begrundet i uenighed om straffedommens fortolkning. Klager, der skyldes uenighed om dommens fortolkning skal som hidtil behandles af den ret, som har afsagt dom i første instans, jf. rpl. § 998. Ved ØLK af 26/7 2002 (7. afd. B-1986-02) skete der domstolsprøvelse af en afgørelse, hvor Direktoratet for Kriminalforsorgen i medfør af § 4 i lov 214 af 31/5 1963 om samarbejde mellem Finland, Island, Norge og Sverige angående fuldbyrdelse af straf mv. havde bestemt, at en i Sverige idømt straf på fængsel i 5½ år skulle omsættes til en dansk fængselsstraf af samme varighed uden afkortning i straffen som følge af isolationsfængsling, sml. strl. § 86, stk. 1 og 4. Selve afgørelsen om omsætning (eller tilpasning) af en straf, der er idømt i udlandet, er ikke en strafberegning, der er omfattet af den udvidede domstolsprøvelse. Det er derimod spørgsmålet om, hvorvidt der skal foretages fradrag for varetægtsfængsling mv., jf. sfl. § 18.
- 2) *Tilbageholdelse af brev*, såfremt afgørelsen er begrundet i hensynet til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen. Der er derimod ikke adgang til domstolsprøvelse, hvis tilbageholdelsen er begrundet i ordens- eller sikkerhedsmæssige forhold.

- 3) *Disciplinærstraf* i form af *strafcelle i mere end 7 dage*. Derimod omfatter domstolsprøvelse ikke kortere straffecelleanbringelser eller andre disciplinærstraffe (advarsel eller bøde) eller fremadrettet udelukkelse fra fællesskab (enrumsanbringelse), jf. nedenfor i kommentarens pkt. 4 (ad nr. 9).
- 4) *Konfiskation* af genstande eller penge, idet adgangen til domstolsprøvelse dog kun vedrører konfiskation efter sfl. § 73 og ikke konfiskation efter straffelovens almindelige konfiskationsbestemmelser. Bagatelgrænsen for domstolsprøvelse er fastsat til en uges arbejdsvederlag. I 2003 udgør dette vederlag 274,91 kr., jf. § 4, stk. 1, og § 6, stk. 1, i bkg. 372 af 17/5 2001 (beskæftigelsesbkg.), jf. § 1, nr. 1, i bkg. 927 af 19/11 2002 (2003-satsbkg.).
- 5) *Modregning af erstatningsbeløb* for tingsødelæggelse i institutionen, hvis erstatningsbeløbet overstiger bagatelgrænsen omtalt ovenfor under nr. 4.
- 6) *Nægtelse af prøveløsladelse* efter 2/3 af en tidsbestemt straf eller efter, at 14 år af fængsel på livstid er udstået. Der er således ikke adgang til domstolsprøvelse af afslag på prøveløsladelse efter 1/2 tid eller efter 12 års afsoning af en livstidsstraf, sml. strl. § 38, stk. 2, og § 41, stk. 1. Fra trykt retspraksis kan der henvises til U 2002.922 Ø, U 2002.1073 V og U 2002.1385 Ø (stadfæstelser) samt U 2002.1316 V (ophævelse og hjemvisning).
- 7) *Genindsættelse af en prøveløsladt* til udståelse af reststraf eller straf af fængsel på livstid pga. vilkårsovertrædelse eller strafbart forhold, som der ikke rejses tiltale for, eller som er pådømt i udlandet. Fra praksis kan nævnes Nyborg Rets kendelse af 19/11 2001 (Medd. 2002:11), der navnlig angik fortolkning af vilkårene for prøveløsladelsen.
- 8) *Indsættelse af en betinget benådet* til udståelse af straf eller reststraf i de i nr. 7 nævnte tilfælde.
- 9) *Nægtelse af erstatning* i anledning af uforskyldt udståelse af fængselsstraf i for lang tid eller anbringelse i straffecelle i mere end 7 dage. Derimod er der ikke adgang til domstolsprøvelse efter sfl. § 112 af afslag på erstatning f.eks. for kortere straffecelleanbringelser, for anbringelse i forhørs-celle eller sikringscelle eller for udelukkelse fra fællesskab (enrumsanbringelse). Det er dog forudsat i forarbejderne, at en indsat som hidtil kan forlange et erstatningskrav vedrørende foranstaltninger eller indgreb under straffuldbyrdelsen, der rejses på grundlag af dansk rets almindelige regler (culpereglen), behandlet efter de *processuelle* regler i rpl. kap. 93 a, jf. rpl. § 1018 h. Se i overensstemmelse hermed Københavns Byrets kendelse af 5/7 2002 (BS 7A-5406/2002). Under en prøvelse efter rpl. § 1018 h kan den dømte imidlertid ikke påberåbe sig de *materielle* regler om erstatning på objektivt grundlag i sfl. § 106 og § 107, men er som nævnt henvist til at påberåbe sig dansk rets almindelige erstatningsregler, jf. kommentaren til kap. 20.

Kapitel 22. Klageregler mv.

Om prøvelsens indhold se kommentaren til kapiteloverskriften (punkt 3).

4. Hvilke administrative afgørelse er *ikke* omfattet af domstolsprøvelsen

Blandt de afgørelsestyper, der ikke er omfattet af den udvidede domstolsprøvelse, kan – ud over, hvad der er fremhævet ovenfor under punkt 3 – fremhæves følgende:

- 1) Fuldbyrkelse af fængselsstraf (anbringelse) i *lukket fængsel* eller *arresthus*, jf. sfl. § 21 og § 22.
- 2) Nægtelse af overførsel *fra lukket fængsel eller arresthus til åbent fængsel*, jf. sfl. § 24 og § 27.
- 3) Overførsel *fra åbent fængsel til lukket fængsel eller arresthus*, jf. sfl. § 25 og § 28.
- 4) *Forbud mod offentliggørelse* af bestemte artikler i de indsattes blade, jf. sfl. § 37, stk. 3.
- 5) Nægtelse af tilladelse til *udgang*, jf. sfl. §§ 46-50.
- 6) Forbud mod *besøg*, jf. sfl. §§ 51-53.
- 7) Nægtelse af tilladelse til at have sit *barn under 3 år* hos sig i institutionen, jf. sfl. § 54.
- 8) Begrænsninger i den indsattes *kontakt til medierne*, jf. sfl. § 59, stk. 2.
- 9) *Udelukkelse fra fællesskab* (enrumsanbringelse) begrundet i undvigelsesrisiko eller sikkerhedshensyn mv., jf. sfl. § 63. Et forslag om at ændre straffuldbyrdelesloven på dette punkt har ikke kunnet samle flertal i Folketinget, jf. FT 2001-02 (2. samling) A 1035-1037 og FF 1977-1982 (forslaget blev efter førstebehandlingen henvist til Retsudvalget, der ikke afgav betænkning over forslaget).
- 10) *Anbringelse i sikringscelle* i medfør af sfl. § 66 for at afværge truende vold mv. eller hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse

Den indsatte kan få prøvet afgørelser af denne karakter ved domstolene ved et almindeligt civilt sagsanlæg i medfør af grl. § 63 om domstolenes adgang til at påkende ethvert spørgsmål om øvrighedsmyndighedens grænser. Se herom kommentaren til kapiteloverskriften (pkt. 2).

Om baggrunden for afgrænsningen af de afgørelser, der er omfattet af den udvidede adgang til domstolsprøvelse henvises til kommentaren til kapiteloverskriften (pkt. 3).

§ 113 Indbringelse af sagen sker for byretten i den retskreds, hvor den institution, som har truffet den oprindelige afgørelse, er beliggende. Er den indsatte senere overført til en anden institution, kan sagen i stedet indbringes for byretten i den retskreds, hvor den institution, som den dømte er anbragt i, er beliggende. Er den dømte ikke frihedsberøvet, indbringes sagen for byretten i den retskreds, hvor den dømte bor eller opholder sig. Har den dømte ikke kendt bopæl eller opholdssted, indbringes sagen for Københavns Byret.

Stk. 2. Efter anmodning fra en af sagens parter kan retten tillade, at en indbragt sag overflyttes til en anden ret, når dette på grund af vidners bopæl, den indsattes løsladelse eller af anden særlig grund skønnes hensigtsmæssig til sagens fremme.

Stk. 3. Afgørelse af, om sagen skal henvises eller ikke træffes ved kendelse. En kendelse, hvorved sagen henvises, kan ikke indbringes for højere ret.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 339 samt III s. 628 og 745-746 (§ 108)

Bet. 1355/1998 s. 294

FT 1999-2000 A 3755, 3758 og 3805

Litteratur:

Engbo s. 263-264

1. Værneting (stk. 1)

Udgangspunktet efter **stk. 1, 1. pkt.**, er, at sagen skal indbringes for byretten i den retskreds, hvor den institution (fængsel, arresthus eller pension), der har truffet den oprindelige administrative afgørelse, er beliggende. Det skal ses i lyset af, at den indsatte normalt fortsat vil være anbragt i denne institution.

Er dette ikke længere tilfældet, kan sagen efter **2. pkt.** i stedet indbringes for byretten i den retskreds, hvor den institution, som den dømte nu er anbragt i, er beliggende. Denne ordning skal ses i lyset af muligheden for efter rettens bestemmelse at behandle sagen mundtligt, jf. sfl. § 116, stk. 1, 1. pkt., herunder med afhøring af den dømte.

Er den dømte ved sagens indbringelse for retten på *fri fod*, skal sagen efter **3. pkt.** indbringes for byretten i den retskreds, hvor den dømte bor eller opholder sig. Er bopæl eller opholdssted ukendt, er Københavns Byret værneting, jf. **4. pkt.**

Er der i den retskreds, som er værneting efter de ovennævnte regler, en kriminalret og en civilret, jf. rpl. § 17, behandles sagerne i praksis ved *kriminalretten*, selv om der er tale om domstolsprøvelse i den civile retsplejes former, jf. kommentaren til kapiteloverskriften (pkt. 3). Dette er for så vidt forståeligt i lyset af sagernes nære forbindelse til strafferetsplejen, men næppe fuldt ud i

Kapitel 22. Klageregler mv.

overensstemmelse med de almindelige regler om forretningernes fordeling, jf. rpl. § 17, stk. 2, og § 1 i bkg. 444 af 13/6 1990 om landets inddeling i retskredse mv. Det følger heraf, at kriminaldommerens kompetence omfatter »forretningerne vedrørende strafferetsplejen og skifteforvaltningen samt sager om umyndiggørelse« samt »sager indbragt for retten i medfør af udlændingeloven«, mens civildommerens kompetence omfatter »de øvrige forretninger«. Det er da også forudsat i forarbejderne (bet. 1181/1989 III s. 628), at der i forbindelse med lovens ikrafttræden fastsættes regler om kompetenceforholdene i medfør af bl.a. rpl. § 17, men dette er indtil videre ikke sket.

2. Henvisning (»overflytning«) til en anden byret (stk. 2 og 3)

Bestemmelsen i **stk. 2** giver retten mulighed for – efter anmodning fra en af sagens parter (dvs. ikke af egen drift) – at henvise sagen til en anden byret, hvis det er hensigtsmæssigt, navnlig fordi (de fleste af) sagens vidner bor i den pågældende retskreds, eller fordi den dømte er blevet løsladt, efter at sagen er indbragt for retten, og nu bor eller opholder sig i den pågældende retskreds.

Afgørelse om, hvorvidt sagen skal henvises, skal efter **stk. 3, 1. pkt.**, træffes ved kendelse og dermed begrundes, jf. rpl. § 218, stk. 1.

Rettenes afgørelse vedrørende henvisning kan kun kæres efter sfl. § 120, hvis retten nægter henvisning, jf. **stk. 3, 2. pkt.**

§ 114 Sagen indbringes for retten uden unødigt ophold af justitsministeren, der fremsender sagens akter med oplysning om den påklagede afgørelse og en redegørelse for de omstændigheder, der påberåbes, samt for de beviser, der kan have betydning for sagens afgørelse.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om sagernes indbringelse for retten.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 340 samt III s. 628 og 746 (§ 109)

Bet. 1355/1998 s. 294

FT 1999-2000 A 3755, 3758 og 3805

Litteratur:

Engbo s. 264

1. Indbringelse af sagen for retten (stk. 1)

Hvis den dømte fremsætter anmodning om domstolsprøvelse i medfør af sfl. § 112 er det justitsministeren (dvs. Direktoratet for Kriminalforsorgen), der skal indbringe sagen for domstolene uden unødigt ophold.

Sagen indbringes for retten af Direktoratet for Kriminalforsorgen ved et almindeligt brev stilet til retten vedlagt sagens bilag. Selv om der er tale om en domstolsprøvelse i den civile retsplejes former, skal direktoratet ikke udtage stævning mod den dømte. Der er ikke i bestemmelsen noget krav herom, og det fremgår af forarbejderne (bet. 1181/1989 s. 339), at den udvidede domstolsprøvelse bl.a. er inspireret af udlændingelovens § 52, hvor den netop beskrevne fremgangsmåde anvendes, jf. Langlouis og Tornøe: Udlændingeloven med kommentarer (2. udg. 1993), s. 361-362. Der kan også henvises til Glostrup Kriminalrets kendelse af 1/11 2001 (refereret ovenfor i kommentaren til kapiteloverskriften (pkt. 3)).

Bestemmelsen synes efter sin ordlyd at måtte forstås derhen, at den dømte ikke selv kan indbringe sagen ved direkte henvendelse til retten, sml. Langlouis og Tornøe a.st. om den tilsvarende bestemmelse i udlændingelovens § 52, stk. 2, men cf. dog bet. 1181/1989 s. 339. Hvis den dømte fremsætter anmodning om domstolsprøvelse direkte over for retten (sml. sfl. § 56, stk. 1, om adgangen til ukontrolleret brevveksling med bl.a. domstolene), bør retten dog under alle omstændigheder videresende henvendelsen til Direktoratet for Kriminalforsorgen med henblik på at få tilsendt den i bestemmelsen foreskrevne redegørelse og sagens bilag (og at få klarlagt, at der foreligger en endelig administrativ afgørelse, jf. kommentaren til § 112 (pkt. 3)). Tilbage står alene det rent formelle spørgsmål, om sagen i denne situation skal registreres på rettens sagliste ved modtagelsen af henvendelsen fra den dømte eller først ved modtagelse af kriminalforsorgens redegørelse og sagens bilag.

Om sagsbehandlingsreglerne for rettens behandling af disse sager henvises i øvrigt til kommentaren til § 116. Om retsafgift se kommentaren til kapiteloverskriften (pkt. 3).

2. Administrative forskrifter (stk. 2)

Bemyndigelsen er anvendt til at udstede bekendtgørelse nr. 397 af 17. maj 2001 om behandlingen af begæringer om domstolsprøvelse af visse endelige administrative afgørelser om fuldbyrdelse af straf mv.

§ 115 Som sagens parter anses den dømte, tredjemand, hvis genstande eller penge konfiskeres, jf. §§ 73 og 123, og justitsministeren.

Stk. 2. Såfremt retten finder det fornødent, beskikker den en advokat for den dømte, medmindre denne selv har antaget en sådan.

Kapitel 22. Klageregler mv.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 340 samt III s. 746 (§ 110, stk. 2)

Bet. 1355/1998 s. 294-296

FT 1999-2000 A 3755-3756, 3758 og 3805

Litteratur:

Engbo s. 264

1. Sagens parter (stk. 1)

Sagens parter er i almindelighed den dømte og justitsministeren (dvs. Direktoratet for Kriminalforsorgen). Ved domstolsprøvelse efter § 112, nr. 4, og § 123 omfatter partsbegrebet også den tredjemand, der har fået konfiskeret genstande eller penge efter § 73, stk. 2.

Partsstillingen medfører bl.a., at de pågældende skal underrettes om retsmøder i sagen, hvis sagen behandles mundtligt i medfør af sfl. § 116, stk. 1, 1. pkt. Parterne har også ret til at føre beviser og til at procedere sagen. Behandles sagen skriftligt, har parterne ret til at indsende skriftlige indlæg til retten. Der henvises i denne forbindelse til kommentaren til § 116 (pkt. 2) om kontradiktion.

Partsstillingen betyder også, at de pågældende skal underrettes om den afgørelse, som retten træffer, og at de efter omstændighederne kan kære rettens afgørelse, jf. §§ 120 og 121.

Da der er tale om en prøvelse i den civile retsplejes former, jf. kommentaren til kapiteloverskriften (pkt. 3), har den dømte ikke status som sigtet eller tiltalt i en straffesag. Terminologisk forekommer det mest naturligt at betegne den dømte som sagsøger og Direktoratet for Kriminalforsorgen som sagsøgte, i det omfang man måtte foretrække disse betegnelser frem for parternes navne, selv om det efter sfl. § 114, stk. 1, er direktoratet, der indbringer sagen for retten. Det er således den dømte, der har taget initiativet til domstolsprøvelsen.

2. Advokatbeskikkelse (stk. 2)

Retten kan beskikke en advokat for den dømte, hvis det er nødvendigt. Det gælder dog ikke, hvis den dømte selv har antaget en advokat.

Bestemmelsen forudsætter, at retten foretager en *konkret vurdering* af behovet for, at den dømte har en advokat til at varetage sine interesser under sagen. Det er således ikke tilstrækkeligt, at den dømte finder det nødvendigt. Der kan f.eks. være behov for advokatbeskikkelse, hvis sagen skal behandles mundtligt, og der foruden af den dømte skal ske afhøring af andre personer. Det kan også fremgå af de akter, som kriminalforsorgen efter § 114, stk. 1, sender til retten, at den dømte har behov for bistand til – ved skriftlig behandling af sagen ved retten – at formulere sine indsigelser mod kriminalforsorgens afgørelse skriftligt. I hidtidig praksis har domstolene – næppe fuldt ud i overensstemmelse med forarbejderne – stort set undtagelsesfrit beskikket en advokat for den dømte.

Der er ikke krav om, at den dømte opfylder betingelserne for at få fri proces.

Da der er tale om en prøvelse i den civile retsplejes former, jf. kommentaren til kapiteloverskriften (pkt. 3), er den pågældende ikke »forsvarer«, men der er naturligvis intet til hinder for at beskikke den advokat, der var den dømtes forsvarer under straffesagen, som advokat under en domstolsprøvelse efter sfl. § 112.

Advokatens opgave er at repræsentere og bistå den dømte. Det indebærer bl.a., at advokaten skal sørge for, at den dømte får lejlighed til at udtale sig enten skriftligt eller under afhøringen ved den mundtlige behandling af sagen. Det er derfor forudsat, at advokaten altid har personlig kontakt med den dømte, så advokaten bl.a. med henblik på tilrettelæggelse af en eventuel bevisførelse kan danne sig et indtryk af sin klients stilling i sagen.

Det følger af reglerne om besøg og brevveksling i sfl. § 51, stk. 2, og § 56, stk. 1, at en indsat har ret til ukontrolleret brevveksling med og uovervåget besøg af sin beskikkede eller valgte forsvarer uden de sædvanlige, tidsmæssige begrænsninger. Det samme gælder advokater, der efter rpl. § 733 er antaget af justitsministeren til at beskikkes som offentlige forsvarere (såkaldte beneficerede forsvarere). Efter ordlyden omfatter disse regler ikke en advokat, der er valgt af den dømte eller beskikket af retten til at føre en sag efter sfl. § 112, hvis den pågældende ikke er optaget på listen over beneficerede forsvarer. Det fremgår ikke af forarbejderne, at man har overvejet dette nærmere, og hvis det undtagelsesvis forekommer, at den dømte vælger eller efter anmodning får beskikket en ikke-beneficeret advokat i en § 112-sag, taler meget for i forhold til reglerne om besøg og brevveksling at sidestille den pågældende med en valgt eller beskikket forsvarer.

§ 116 Sagen behandles på skriftligt grundlag, medmindre retten bestemmer andet. Retten kan stille krav om tilvejebringelse af yderligere oplysninger.

Stk. 2. Behandles sagen mundtligt, træffer retten bestemmelse om afhøring af den dømte og andre og om tilvejebringelse af beviser i øvrigt. Retten indkalder selv parter og vidner.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 340 samt III s. 628-629
og 746 (§ 110, stk. 1)
Bet. 1355/1998 s. 87 og 296-301
FT 1999-2000 A 3756, 3758 og 3805-3806

Litteratur:

Engbo s. 264

1. Valget mellem skriftlig eller mundtlig behandling

Bestemmelsen i **stk. 1, 1. pkt.**, indebærer, at sagerne som udgangspunkt skal behandles skriftligt. Det er forudsat i forarbejderne, at et stort antal sager allerede ved modtagelsen i retten vil være tilstrækkeligt oplyst, således at retten i mange tilfælde umiddelbart vil kunne træffe afgørelse, efter at den dømte eller dennes advokat i et skriftligt indlæg har haft lejlighed til at udtale sig om kriminalforsorgens begrundelse for den afgørelse, som er indbragt for retten.

Retten kan imidlertid – også af egen drift – bestemme, at sagen skal behandles mundtligt.

Hensigten med skriftlig behandling af sagerne er at opnå en hurtig og ikke alt for ressourcekrævende behandling af sagerne.

Praksis synes at være i overensstemmelse med forudsætningerne i forarbejderne, idet godt 2/3 af byretssagerne behandles skriftligt.

Se også kommentarerne til § 120, stk. 3, og § 121, stk. 2, om valget mellem skriftlig og mundtlig behandling af kæresager.

2. Ansvar for sagens oplysning

Bestemmelserne i **stk. 1, 2. pkt.**, og **stk. 2**, indebærer, at parterne ikke på samme måde som i almindelige civile sager selv kan tilrettelægge sagen og beslutte, hvilke oplysninger der skal forelægges retten (forhandlingsmaksimen). Det påhviler derimod retten at sikre, at de relevante oplysninger tilvejebringes, således at retten har et tilstrækkeligt grundlag for at afgøre sagen (officialmaksimen).

Reglerne om rettens ansvar for sagens oplysning fraviger imidlertid ikke grundsætningen om *kontradiktion*, dvs. reglerne om parternes adgang til at gøre sig bekendt med indlæg og bevisførelse fra den anden part og til at udtale sig om alt det materiale, der kan danne grundlag for rettens afgørelse, jf. Gomard s. 440-441, herunder yderligere oplysninger tilvejebragt på rettens initiativ. Hvis retten af egen drift indhenter eller lader indhente oplysninger, må begge parter have lejlighed til kommentere disse oplysninger.

3. Sagsbehandlingsregler i øvrigt

Sagen skal behandles efter de sagsbehandlingsregler, der fremgår af sfl. kap. 22 (§§ 112-123). I det omfang, der ikke er fastsat særlige regler i straffuldbyrdesloven, finder retsplejelovens almindelige regler om behandling af *civile sager* anvendelse, jf. også Glostrup Kriminalrets kendelse af 1/11 2001 (refereret ovenfor i kommentaren til kapiteloverskriften (punkt 3)).

§ 117 Sagens indbringelse for retten har ikke opsættende virkning, medmindre justitsministeren eller retten bestemmer andet.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 339-340 og III s. 746 (§ 110, stk. 4)

Bet. 1355/1998 s. 301-302 (§ 118)

FT 1999-2000 A 3756, 3758 og 3806

Litteratur:

Engbo s. 264

Baggrunden for bestemmelsen er, at hensynet til kriminalforsorgens sikkerheds- og ordensmæssige virksomhed normalt vil tale imod, at indbringelsen tillægges opsættende virkning.

Det er forudsat i forarbejderne, at Direktoratet for Kriminalforsorgen af egen drift i hvert enkelt tilfælde nøje overvejer, om klagen kan tillægges opsættende virkning, uden at dette tilsidesætter afgørende hensyn til kriminalforsorgens ordens- og sikkerhedsmæssige virksomhed. I praksis vil dette dog formentlig kun rent undtagelsesvis blive tilfældet, og der er endnu ikke eksempler på, at domstolene har tillagt det opsættende virkning, at en sag er indbragt for domstolene.

§ 118 Retten afgør ved kendelse, om sagen skal afvises, eller om afgørelsen skal stadfæstes, ændres eller ophæves.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 III s. 746-747 (§ 111, stk. 1)

Bet. 1355/1998 s. 302 (§ 119)

FT 1999-2000 A 3756, 3758 og 3806

Litteratur:

Engbo s. 264

At rettens afgørelse skal træffes ved kendelse indebærer, at afgørelsen skal begrundes, jf. rpl. § 218, stk. 1.

Bestemmelsen fastlægger i øvrigt, hvilke konklusioner rettens prøvelse kan føre til: Afvisning af sagen, stadfæstelse af kriminalforsorgens afgørelse, ændring af kriminalforsorgens afgørelse eller ophævelse (og eventuelt hjemvisning) af kriminalforsorgens afgørelse. Parternes påstande bør udformes i overensstemmelse hermed.

Der synes i praksis – både på dette område og generelt i forhold til domstolsprøvelse af forvaltningsakter – at herske en betydelig uklarhed i sprogbrug og tankegang med hensyn til domstolenes reaktionsmuligheder. Se mere generelt herom René Dejbjerg Pedersen m.fl.: Domstolsprøvelse, Afskæring og begrænsning (2001), s. 161-167, Jørgen Mathiassen i Forvaltningsret, Alminde-

Kapitel 22. Klageregler mv.

lige emner (3. udg. 1997) s. 390-400 og Bent Christensen: Forvaltningsret, Prøvelse (2. udg. 1994) s. 135-149 og 155-160. I litteraturen anvendes typisk begrebet »annullation« for, hvad der i § 118 betegnes »ophævelse«, mens litteraturens begreb »rettelse« i § 118 kaldes »ændring«. Begrebet »hjemvisning« anvendes ikke i lovtæksten, men der er ikke grundlag for at antage, at lovgiver har villet udelukke denne reaktionsmulighed, jf. nedenfor.

Afvisning kan f.eks. være relevant, hvis anmodningen om domstolsprøvelse er fremsat for sent, jf. § 112. Ved Horsens Rets kendelse af 25/6 2002 blev en sag afvist, fordi kriminalforsorgen – efter at et tidligere afslag på prøveløsladelse var indbragt for retten, men endnu ikke afgjort – bestemte, at en indsat skulle prøveløslades. Spørgsmålet er imidlertid, om ikke den dømte har krav på en realitetsbehandling af sagen, hvis den pågældende ønsker dette. Den dømte kan f.eks. have en retlig interesse i at få fastslået ved en retsafgørelse, om kriminalforsorgens praksis på et bestemt område er lovlig. Hvis retten måtte komme til, at den første afgørelse om prøveløsladelse (afslaget) skal tilsidesættes, kan der også blive spørgsmål om erstatning for uforskyldt udståelse af fængselsstraf i for lang tid, jf. kommentaren til § 106 (punkt 1). Sml. hertil U 2002.55 H (refereret i kommentaren til kapiteloverskriften) om domstolsprøvelse efter grl. § 63 af en langvarig enrumsanbringelse, hvor enrumsanbringelsen var ophørt i august 2000.

Horsens Rets kendelse af 25/6 2002 (SF 9/2002):

A havde udstået 2/3 af straffen den 4. maj 2002, men af forskellige grunde nægtede statsfængslet ham prøveløsladelse. Denne afgørelse stadfæstede DfK den 1. maj 2002.

A anmodede om domstolsprøvelse og

sagen blev indbragt for retten. Inden retten havde truffet afgørelse, blev klageren prøveløsladt den 14. juni 2002.

Retten afviste sagen med følgende begrundelse: »Da spørgsmålet om prøveløsladelse således har løst sig selv, er der ingen grund til, at retten behandler sagen.«

Hvis retten kommer til, at kriminalforsorgens afgørelse skal tilsidesættes, står valget mellem en *ændring* eller en *ophævelse* (og eventuelt hjemvisning) af denne afgørelse. I den førstnævnte situation træffer retten en afgørelse, der erstatter den tidligere administrative afgørelse. I den sidstnævnte situation må kriminalforsorgen i givet fald træffe en ny afgørelse inden for de rammer, der fremgår af kendelsen, f.eks. at den dømte skal prøveløslades, men at det skal ske på de nærmere vilkår, der fastsættes efter strl. § 39, sml. U 2002.1316 V. Retten kan eventuelt også fastsætte en frist for, hvornår prøveløsladelse senest skal ske, sml. U 2002.922 Ø (byrettens afgørelse). Begge afgørelser er dog formuleret som ændringer af kriminalforsorgens afgørelse, men er i realiteten udtryk for ophævelse og hjemvisning til fastsættelse af prøveløsladelsesvilkår og – i den førstnævnte sag – løsladelsestidspunkt.

Det er forudsat i forarbejderne (bet. 1181/1989 III s. 747), at ændring af kriminalforsorgens afgørelse navnlig vil kunne være relevant i forbindelse med de afgørelser, der er omfattet af sfl. § 112, nr. 3 (disciplinærstraf i form af strafcelle i mere end 7 dage), nr. 4 (konfiskation), nr. 5 (modregning) og nr. 9 (afslag på erstatning for uforskyldt udståelse af fængselsstraf i for lang tid eller anbringelse i strafcelle i mere end 7 dage). I de øvrige sagstyper, der er omfattet af den udvidede domstolsprøvelse, vil det som hovedregel være nødvendigt eller dog rigtigst, at kriminalforsorgen træffer en ny afgørelse inden for de rammer, der følger af rettens kendelse. Det gælder ikke mindst i sager om afslag på prøveløsladelse, hvor kriminalforsorgen ikke har haft lejlighed til at tage stilling til, hvilke vilkår der skal fastsættes for prøveløsladelsen. I sager om genindsættelse af en prøveløsladt eller betinget benådet må domstolene anses for afskåret fra at træffe bestemmelse om, hvilken anden reaktion der skal iværksættes i anledning af vilkårsovertrædelse eller ny kriminalitet, hvis det fastslås, at der ikke er grundlag for at indsætte den pågældende til udståelse af (rest)straf, idet det kun er den sidstnævnte reaktion, der er omfattet af den udvidede domstolsprøvelse, jf. sfl. § 112, nr. 7 og 8. I disse sager skal der derfor i alle tilfælde ske hjemvisning, hvis kriminalforsorgens afgørelse underkendes.

Domstolene har ikke kompetence til at træffe andre afgørelser end de, der fremgår af sfl. § 118. Hvis retten f.eks. stadfæster et afslag på prøveløsladelse, bl.a. fordi den dømte ikke har gennemført et sædvanligt udslusningsforløb, kan retten ikke bestemme, at et sådant udslusningsforløb skal iværksættes, jf. VLK af 21/3 2002.

Vestre Landsrets kendelse af 21/3 2002
(B-2759-01):

A var i 1986 idømt fængsel på livstid for drab og røverier. Den 3/7 2001 afslog DfK at prøveløslade A efter strl. § 41. For retten påstod A, at han med urette var nægtet prøveløsladelse. Subsidiært nedlagdes påstand om, at »udslusning iværksættes, således at A så snart pladsforholdene tillader dette overføres til en egnet institution udenfor Kriminalforsorgens område, mere subsidiært en

pension under Kriminalforsorgen, mest subsidiært en åben fængselsinstitution«. Landsretten afviste A's subsidiære påstande. »som ikke kan indbringes for domstolene i henhold til straffuldbyrdelseslovens regler om domstolsprøvelse«. Byretten var kommet til samme resultat med den begrundelse, at »retten ikke ved straffuldbyrdelseslovens § 112 er tillagt kompetence med hensyn til at iværksætte et udslusningsforløb«.

Grundlaget for rettens prøvelse er Direktoratet for Kriminalforsorgens afgørelse (forvaltningsakt), men retten er ikke begrænset til at bedømme afgørelsen på grundlag af de faktiske oplysninger, der forelå, da direktoratet traf sin afgørelse, jf. U 2002.1385 Ø, Jørgen Mathiassen i Forvaltningsret, Almindelige emner (3. udg. 1997) s. 322-323 og Bent Christensen: Forvaltningsret, Prøvelse (2. udg. 1994) s. 37-40. Særligt i sager om prøveløsladelse må dette også gælde oplys-

Kapitel 22. Klageregler mv.

ninger om den indsattes forhold i perioden mellem direktoratets afgørelse og domstolsafgørelsen (såkaldte mellemkommende fakta). Se dog herimod U 2002.1073 V. Tilsvarende kan den dømte under domstolsprøvelsen fremsætte påstande og anbringender, der ikke har været fremme under den administrative behandling af sagen. Derimod skal kriminalforsorgens afgørelse naturligvis bedømmes på grundlag af den retstilstand, der var gældende, da afgørelsen blev truffet.

U 2002.1385 Ø: DfK afslog den 15/11 2001 at prøveløslade A. Sagen blev efter anmodning fra A den 7/12 2001 indbragt for retten den 7/1 2002. Byretten stadfæstede den 8/2 2002 afslaget på prøveløsladelse. Den 19/2 2002 anmodede A byretten om at genoptage sagen på grund af oplysninger fra kriminalforsorgen modtaget den 29/1 2002 om A's udgangsforløb fra den 7/7 2001. Dette afslog byretten den 21/2 2002.

Af landsrettens kendelse fremgår bl.a.:

»Det fremgår ikke af forarbejderne til straffuldbyrdsloven, om retten efter lovens § 112 nr. 6 skal træffe afgørelse på det samme grundlag, som forelå for Kriminalforsorgen, eller om retten kan medtage oplysninger, som først foreligger, efter Kriminalforsorgen har truffet afgørelse.

Da der ikke i en sag som den foreliggende er grundlag for at fravige den almindelige hovedregel ved prøvelse af en forvaltningsakt, hvorefter nye oplysninger ved domstolsprøvelse kan inddrages i sagen, og da der i straffuldbyrdslovens § 120, stk. 3, henvises til retsplejelovens kapitel 37 om kære, herunder § 393, stk. 5, finder landsretten, at oplysningerne i Kriminalforsorgens

skrivelse af 29. januar 2002 kan indgå i sagen.«

Landsretten fandt ikke grundlag for at hjemvise sagen til fornyet behandling i byretten, men stadfæstede i øvrigt kriminalforsorgens afgørelse.

U 2002.1073 V: Den 18/9 2001 tiltrådte DfK, at statsfængslet den 27/8 2001 havde afslået at prøveløslade A. A havde afsonet 2/3 af sin straf på i alt 10 måneders fængsel den 24/9 2001. Under prøvelsessagen nedlagde A principalt påstand om, at DfK burde have prøveløsladt ham den 24/9 2001, og – i et svarskrift til byretten den 1/11 2001 – subsidiært, at han løslades »med virkning fra dags dato«.

Af byrettens kendelse fremgår bl.a.:

»Efter straffuldbyrdslovens § 112, nr. 6, skal retten tage stilling til, om afslaget var berettiget. Retten finder således ikke at have adgang til også at prøve, om betingelserne for prøveløsladelse efterfølgende kan være indtrådt.«

Landsretten tiltrådte, at »genstanden for domstolsprøvelse er [DfK's] afgørelse af 18/9 2001«.

§ 119 Om salær og godtgørelse for udlæg til den beskikkede advokat gælder samme regler som i tilfælde, hvor der er meddelt fri proces. Retten kan, når der er særlig anledning til det, pålægge den dømte helt eller delvis at betale sagens omkostninger.

Stk. 2. Om sagsomkostninger i de tilfælde, hvor der ikke er beskikket advokat, gælder reglerne i retsplejelovens kapitel 30.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 I s. 332-333 og III s. 746 (§ 110, stk. 3)
 Bet. 1355/1998 s. 302 (§ 120)
 FT 1999-2000 A 3756, 3758 og 3806

Litteratur:

Komm.rpl. I s. 473-494
 Gomard s. 583-588
 Lindencrone & Werlauff s. 135-140

1. Sagsomkostninger, når der er beskikket advokat (stk. 1)

Bestemmelsen indebærer, at staten afholder udgiften til salær til den beskikkede advokat og eventuelle udlæg, uanset om den dømte opfylder de økonomiske betingelser for at få fri proces.

Retten kan dog helt undtagelsesvis pålægge den dømte helt eller delvis at betale sagens omkostninger. Det er efter forarbejderne kun tanken, at denne beføjelse skal anvendes i ekstraordinære tilfælde, f.eks. »når indbringelsen for retten findes åbenbart urimelig«. Hittidig retspraksis er i overensstemmelse hermed, idet reglen kun er anvendt i et enkelt tilfælde.

Hobro Rets dom af 6/11 2001 (BS 609/2001):

A havde anmodet om domstolsprøvelse af DfK's afslag på prøveløsladelse af 31/7 2001. A var idømt fængsel i 5 måneder for berigelseskriminalitet. Inden prøveløsladelses-sagen kom for retten, blev A løsladt efter at have udstået hele straffen den 12/10 2001. Samme dag begik A ny berigelseskriminalitet og blev varetægtsfængslet herfor. For det-

te nye forhold blev A den 26/10 2001 idømt fængsel i 20 dage.

Den 6/11 2001 stadfæstede retten DfK's afslag på prøveløsladelse af 31/7 2001 og pålagde samtidig i medfør sfl. § 119, stk. 1, 2. pkt., A at betale sagens omkostninger, herunder salæret til den beskikkede advokat.

(Afgørelsen burde i øvrigt være truffet ved kendelse og ikke ved dom, jf. § 118).

Udtrykket »sagens omkostninger« omfatter navnlig udgifterne til den dømtes egen advokat og dennes eventuelle udlæg. Det har næppe været hensigten med bestemmelsen, at retten skulle kunne pålægge den dømte at betale kriminalforsorgens sagsomkostninger, herunder navnlig advokatsalær, hvis kriminalforsorgen vælger at lade sig repræsentere af kammeradvokaten under sagen. I forarbejderne til loven er det således forudsat, at kriminalforsorgen i alle sager, der behandles mundtligt i retten, repræsenteres af en medarbejder fra Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. herved FT 1999-2000 A 3746 og bet. 1181/1989 III s. 746. I straffesager pålægges den dømte heller ikke at betale statens udgifter til en advokat, der er antaget medhjælper for statsadvokaten i en enkelt sag efter rpl. §§ 106 og 107, jf. Komm.rpl. I s. 155 (note 3 ad § 107). Den modsatte løsning ville også have den urimelige konsekvens, at der ville være en væsentlig videre adgang til at pålægge den dømte at betale kriminalforsorgens sagsomkostninger, hvis retten afslår at beskikke en advokat for den dømte, som herefter selv fører sagen for retten. Taber den dømte sagen som selvmøder, ville sfl. § 119, stk. 2, i så fald føre til, at den dømte skulle betale direktoratets sags-

Kapitel 22. Klageregler mv.

omkostninger, mens dette kun kunne komme på tale i ekstraordinære tilfælde, hvis retten havde beskikket en advokat for den dømte, jf. § 119, stk. 1, 2. pkt.

Spørgsmålet har ikke været stillet på spidsen i praksis, men Svendborg Ret har i en omkostningsafgørelse af 10/10 2001 (refereret i Medd. 2002:80) alene afvist at pålægge den dømte at betale kriminalforsorgens sagsomkostninger (læs: salær til kammeradvokaten), fordi der ikke var særlig anledning til det.

2. Sagsomkostninger, når der ikke er beskikket advokat (stk. 2)

Bestemmelsen angår de tilfælde, hvor den dømte enten selv har valgt en advokat til at føre sin sag, eller hvor retten efter sfl. § 115, stk. 2, har afslået at beskikke den dømte en advokat.

I disse tilfælde gælder retsplejelovens almindelige regler om sagsomkostninger i civile sager. Det indebærer, at staten kun vil blive pålagt at betale den dømtes sagsomkostninger, herunder advokatsalær og eventuelle udlæg, hvis dømte får fuldt ud eller dog i det væsentlige får medhold i sin påstand, jf. rpl. § 312, stk. 1, og § 316, stk. 2.

Heller ikke i den situation kan det antages, at det har været hensigten med bestemmelsen, at retten skulle kunne pålægge den dømte at betale kriminalforsorgens sagsomkostninger, herunder navnlig advokatsalær, hvis kriminalforsorgen vælger at lade sig repræsentere af kammeradvokaten under sagen, jf. ovenfor under pkt. 1.

§ 120 Kendelser, der er afsagt af en byret, kan kæres til landsretten af dem, der efter § 115, stk. 1, er parter i sagen.

Stk. 2. Kære til landsretten sker ved meddelelse til byretten. Meddelelse kan ske mundtligt til retsbogen. Retten sender meddelelsen og sagens akter til landsretten.

Stk. 3. Under kære behandles sagen efter samme regler, som er fastsat for byretsbehandlingen. I øvrigt gælder reglerne i retsplejelovens kapitel 37 om kære. Bestemmelsen i retsplejelovens § 398, stk. 2, 3. pkt., finder dog kun anvendelse, når den dømte ikke er frihedsberøvet.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 III s. 747 (§ 111, stk. 2)
Bet. 1355/1998 s. 93-95 og 305-306 (§§ 121 og 122)
FT 1999-2000 A 3756-3757, 3758 og 3806

Litteratur:

Engbo s. 265
Komm.rpl. I s. 681-696
Gomard s. 648-659
Lindenchrone & Werlauff s. 306-309

Bestemmelsen fastslår i **stk. 1** det almindelige toinstansprincip, hvorefter byrettens afgørelse frit kan indbringes for landsretten.

Straffelovrådet havde foreslået en appelbegrænsningsmodel, hvorefter der som udgangspunkt kun skulle være mulighed for domstolsprøvelse i én instans, dvs. byretten, dog med adgang for Procesbevillingsnævnet til at give kæretilladelse, hvis sagen var af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt talte for, at sagen burde kunne prøves i landsretten, sml. rpl. § 962, stk. 3, 1. pkt., om anke af domme i visse mindre straffesager. Ved fremsættelsen af lovforslaget udgik denne appelbegrænsning imidlertid, idet Justitsministeriet af principielle grunde fandt det rigtigst, at de afgørelser, der er omfattet af den udvidede domstolsprøvelse, kan indbringes for landsretten i overensstemmelse med det almindelige toinstansprincip.

Byrettens afgørelse kan kæres af sagens parter, jf. sfl. § 115, stk. 1, dvs. justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen), den dømte og en eventuel tredjemand, hvis genstande eller penge er konfiskeret, jf. sfl. § 73 og § 123.

Stk. 2 indeholder regler om fremgangsmåden ved iværksættelse af kære til landsretten, der svarer til reglerne om kære af særlige civile sager, jf. eksempelvis rpl. § 466, stk. 2, om værgemålssager og § 475 i, stk. 2, om sager om prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke.

Stk. 3 indeholder regler om landsrettens behandling af kæresagen.

Bestemmelsen indebærer blandt andet, at sagen for landsretten skal behandles efter de samme regler, som er fastsat for byretsbehandlingen. I de tilfælde, hvor sagen for byretten er behandlet på skriftligt grundlag, skal landsretten i medfør af sfl. § 116, stk. 1, således afgøre, om der er behov for mundtlig behandling af sagen for landsretten.

Henvisningen til de almindelige civile kæreregler i rpl. kap. 37 indebærer blandt andet, at kærefristen er 2 uger, regnet fra den dag, afgørelsen er truffet, jf. rpl. § 394, stk. 1, og § 219. 2-ugers fristen regnes fra byrettens afgørelse. Hvis den part, der ønsker at kære afgørelsen til landsretten, ikke på forhånd er gjort bekendt med tidspunktet for afsigelse af kendelsen, antager Gomard s. 650, at fristen først regnes fra kendelsens forkyndelse, eller fra det tidspunkt, hvor et eksemplar af afgørelsen rent faktisk er kommet vedkommende i hænde.

Henvisningen indebærer også, at kære – på samme måde som sagens indbringelse for retten, jf. sfl. § 117 – ikke har opsættende virkning, jf. rpl. § 395.

Udeblivelsesvirkningen i rpl. § 398, stk. 2, 3. pkt. – hvorefter kæremålet skal afvises, hvis kærende udebliver – gælder kun i sager, hvor den dømte ikke er frihedsberøvet på det tidspunkt, hvor landsretten behandler kæresagen. En kæresag kan således ikke afvises, når kærendes »udeblivelse« skyldes, at den pågældende er frihedsberøvet.

§ 121 Kendelser, der er afsagt af landsretten, kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis sagen er af principiel karakter. Ved behandlingen af spørgsmålet om kæretilladelse til Højesteret finder reglerne i retsplejelovens § 392, stk. 2, 3. og 4. pkt., tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Ved kære til Højesteret finder § 120 tilsvarende anvendelse.

Forarbejder:

Bet. 1355/1998 s. 305-306 (§ 123)
FT 1999-2000 A 3757, 3758 og 3806

Komm.rpl. I s. 686-688

Gomard s. 657

Lindencrone & Werlauff s. 306

Kardel & Dybdahl: Procesbevillinger (1998)
s. 28-60

Litteratur:

Engbo s. 265

Bestemmelsen fastslår i **stk. 1** det almindelige toinstansprincip, hvorefter landsrettens afgørelser i kæresager ikke kan indbringes for Højesteret. Procesbevillingsnævnet kan dog – ligesom i andre civile kæresager – give tredjeinstansbevilling, »hvis sagen er af principiel karakter«, sml. rpl. § 392, stk. 2, 2. pkt. Om fortolkningen af dette kriterium henvises til den almindelige (civil)processuelle litteratur gengivet i litteraturlisten og til Procesbevillingsnævnets årsberetninger, der kan rekvireres gratis hos nævnet. Indtil videre er der ikke meddelt tredjeinstansbevilling i sager efter straffuldbyrdelsesloven.

Retsplejelovens § 392, stk. 2, 3. og 4. pkt.:

»Ansøgning om kæretiladelse skal indgives til [Procesbevillings]nævnet inden 2 uger efter, at afgørelsen er truffet. Procesbevil-

lingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgningen indgives senere, men inden 6 måneder efter, at afgørelsen er truffet.«

Om beregning af 2-ugers fristen henvises til kommentaren til § 120.

Procesbevillingsnævnets adresse er: Rådhuspladsen 45-47, 4. sal, 1550 København V. Ansøgningen skal være nævnets sekretariat i hænde senest kl. 16.00 den dag, hvor ansøgningsfristen udløber, jf. § 2, stk. 3, i nævnets forretningsorden (bkg. 151 af 23/2 2001).

Henvisningen i **stk. 2** til sfl. § 120 indebærer blandt andet, at sagen også for Højesteret behandles efter de samme regler, som er fastsat for byretsbehandlingen. I de tilfælde, hvor sagen også for landsretten er behandlet på skriftligt grundlag, skal Højesteret således afgøre, om der er behov for mundtlig behandling af sagen for Højesteret.

Henvisningen indebærer også, at de almindelige civile kæreregler i rpl. 37 finder anvendelse, herunder § 394, stk. 2, hvorefter kære skal iværksættes senest 2 uger efter, at Procesbevillingsnævnet har meddelt tredjeinstansbevilling.

§ 122 Såfremt en afgørelse efter § 112, nr. 2 eller nr. 6, 1. led, opretholdes, kan spørgsmålet på ny indbringes for retten, når der er forløbet 6 måneder fra kendelsens afsigelse. Såfremt en afgørelse efter § 112, nr. 6, 2. led, opretholdes, kan spørgsmålet først på ny indbringes for retten, når der er forløbet 1 år fra kendelsens afsigelse. Afgørelser efter § 112, nr. 1, 3-5 og 7-9, kan ikke på ny indbringes for retten.

Stk. 2. Er der efter straffelovens § 40 sket genindsættelse til udståelse af reststraf, kan afgørelse om nægtelse af prøveløsladelse først indbringes for retten, når der er forløbet 6 måneder fra afgørelsen om genindsættelse. Er der efter straffelovens § 42 sket genindsættelse til udståelse af straf af fængsel på livstid, kan afgørelse om nægtelse af prøveløsladelse først indbringes for retten, når der er forløbet 1 år fra afgørelsen om genindsættelse.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 III s. 629 og 747 (§ 112)
Bet. 1355/1998 s. 86 og 306-307 (§ 124)
FT 1999-2000 A 3757-3758 og 3806

Litteratur:

Engbo s. 265

Efter **stk. 1, 1. pkt.**, gælder der en 6 måneders karensperiode, inden en indsat på ny kan få prøvet et afslag på prøveløsladelse, som er stadfæstet af retten. Er sagen indbragt for landsretten, må fristen regnes fra landsrettens afgørelse, også selv om landsretten stadfæster en byretsafgørelse, der opretholder kriminalforsorgens afslag på prøveløsladelse.

Er der tale om afslag på prøveløsladelse fra en *livstidsstraf*, er karensperioden på 1 år, jf. **stk. 1, 2. pkt.**

Samspelet mellem denne regel og sfl. § 80, stk. 2 – hvorefter kriminalforsorgen efter et afslag på prøveløsladelse har pligt til at træffe en fornyet afgørelse om spørgsmålet senest 1 år efter afslaget – er næppe fuldt ud gennemtænkt.

Taget på ordlyden indebærer bestemmelserne i et tænkt eksempel, hvor DfK den 1/1 2003 giver afslag på prøveløsladelse af en livstidsdømt, og hvor dette afslag stadfæstes af retten den 1/3 2003, at DfK den 1/1 2004

er forpligtet til at træffe en ny afgørelse om prøveløsladelse, men at der efter sfl. § 122, stk. 1, 2. pkt., først er adgang til domstolsprøvelse efter 1/3 2004.

Svaret bør formentlig være, at fristen genbehandling efter sfl. § 80, stk. 2, skal regnes fra den endelige (administrative eller retslige) afgørelse, således at DfK i eksemplet først skal træffe ny afgørelse om prøveløsladelse senest den 1/3 2004.

I **stk. 1, 3. pkt.**, præciseres det ex tuto, at en række afgørelser under hensyn til deres karakter ikke på ny kan indbringes for retten.

Stk. 2 angår adgangen til domstolsprøvelse af afslag på prøveløsladelse i forhold til personer, der tidligere har været prøveløsladt, men som i henhold til

Kapitel 22. Klageregler mv.

straffelovens regler er genindsat til afsoning af (rest)straffen. Også her gælder en karenperiode på 6 måneder for personer idømt en tidsbestemt straf og 1 år for personer idømt livstidsstraf. Karenperioden gælder, selv om der ikke i henhold til sfl. § 112, nr. 7, er sket domstolsprøvelse af en administrativ afgørelse om genindsættelse til afsoning. Også selv om der er sket domstolsprøvelse, må karenperioden dog efter bestemmelsens ordlyd regnes fra den administrative afgørelse om genindsættelse. Er genindsættelse bestemt ved dom efter strl. § 40, stk. 1, eller § 42, stk. 1, må karenperioden regnes fra dommen herom i første instans, medmindre der først træffes afgørelse om genindsættelse i ankeinstansen.

§ 123 Bestemmelserne i §§ 112-121 finder tilsvarende anvendelse ved klage fra andre end indsatte over en afgørelse efter § 73 om konfiskation hos den pågældende af genstande eller penge, hvis værdi overstiger det almindelige vederlag, der udbetales til indsatte for en uges beskæftigelse.

Forarbejder:
Bet. 1181/1989 III s. 747 (§ 113)

Bet. 1355/1998 s. 308 (§ 125)
FT 1999-2000 A 3758 og 3806

Bestemmelsen giver en tredjemand, der har fået konfiskeret genstande eller penge i medfør af sfl. § 73, samme ret til udvidet domstolsprøvelse som en indsat, sml. § 112, nr. 4.

Bestemmelsen skal ses i lyset af, at der efter sfl. § 73, stk. 2, i visse tilfælde kan ske konfiskation hos tredjemand af genstande og penge, der søges indsmuglet til indsatte.

Adgangen til domstolsprøvelse vedrører kun konfiskation efter sfl. § 73 og ikke konfiskation efter straffelovens almindelige konfiskationsbestemmelser.

Bagatelgrænsen for domstolsprøvelse er fastsat til en uges arbejdsvederlag. I 2003 udgør dette vederlag 274,91 kr., jf. § 4, stk. 1, og § 6, stk. 1, i bkg. 372 17/5 2001 (beskæftigelsesbkg.), jf. § 1, nr. 1, i bkg. 927 19/11 2002 (2003-satsbkg.).

KAPITEL 23

Ikrafttræden mv.

§ 124 Loven træder i kraft den 1. juli 2001. Stk. 2. §§ 112 og 123 finder anvendelse på endelige administrative afgørelser, der er truffet efter lovens ikrafttræden.

Forarbejder:

FT 1999-2000 A 3806-3807

Bestemmelsen indebærer, at også straffe, der er idømt før lovens ikrafttræden, fra den 1. juli 2001 fuldbyrdes efter reglerne i straffuldbydelsesloven.

Samtidig med ikrafttrædelsen af sfl. blev *hæftestrafen* afskaffet. Hæftestraf idømt før den 1. juli 2001 skal imidlertid fortsat fuldbyrdes efter de tidligere gældende regler, jf. § 33, stk. 2, i lov 433 31/5 2000 (gennemførelsesloven) og FT 1999-2000 A 3853.

Den særlige overgangsregel i **stk. 2** indebærer, at den nye, udvidede adgang til domstolsprøvelse kun gælder for endelige administrative afgørelser, der er truffet efter lovens ikrafttræden, dvs. hvor Direktoratet for Kriminalforsorgen (som første instans eller rekursinstans) har truffet afgørelse den 1. juli 2001 eller senere.

§ 125 Forslag om revision af loven fremsættes for Folketinget i folketingsåret 2011-12.

Forarbejder:

FT 1999-2000 B 1242

Bestemmelsen blev indsat under Folketingets behandling af lovforslaget med følgende begrundelse:

»Da der er tale om en stor og principiel reform, findes det naturligt, at Folketinget får lejlighed til at vurdere lovens virkning i praksis, når loven har været i kraft i 10 år, og der således foreligger et fyldestgørende grundlag for at evaluere loven.«

§ 126 Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes helt eller delvis i kraft for Færøerne med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Forarbejder:

Bet. 1181/1989 III s. 747-748 (§ 115)
Bet. 1355/1998 s. 308 (§ 127)
FT 1999-2000 A 3807

Litteratur:

Leif Senholt: Den grønlandske kriminalret, bind 2 (1985) s. 374-378, 397 og 427-442

1. Færøerne

Straffuldbyrdelsesloven er ikke sat i kraft for Færøerne.

Straffeloven er med visse undtagelser ved anordning sat i kraft for Færøerne. Der gælder også i meget vid udstrækning de samme retsplejeregler for Færøerne som i Danmark, jf. lov 92 af 23/2 1988, som ændret senest ved lov 365 af 2/6 1999. En datasammenskrivning af den straffe- og retsplejelovgivning, der gælder for Færøerne, findes i Færøsk Lovsamling, som er tilgængelig på internettet: www.logir.fo (også på dansk). Fuldbydelse af straf sker efter de regler, der gjaldt i Danmark før straffuldbyrdelsesloven trådte i kraft.

Der findes dog ingen fængsler på Færøerne, men dømte med kortere domme kan afsone deres straf i arresthuset i Tórshavn. Personer med længere domme afsoner deres dom i et dansk fængsel og er her i praksis undergivet reglerne i straffuldbyrdelsesloven.

2. Grønland

I modsætning til Færøerne har Grønland sin egen – særegne – kriminal- og retsplejelovgivning. Der henvises til kriminallov for Grønland, jf. lbkg. 49 af 13/2 1979, som ændret senest ved lov 476 af 12/6 1996, og lov om rettens pleje i Grønland, jf. lbkg. 99 af 21/3 1984, som ændret senest ved lov 365 af 2/6 1999. Dette er baggrunden for, at der ikke er givet hjemmel til at sætte straffuldbyrdelsesloven i kraft for Grønland ved anordning.

De gældende regler om fuldbydelse af straf findes i den grønlandske kriminallovs § 103 og §§ 120-124 samt i bkg. 239 af 1/4 1999 om anstaltsophold i Grønland. Der findes åbne anstalter i Nuuk, Qaqortoq, Aasiaat og Ilulissat samt en pension i Sisimiut. Efter den grønlandske kriminallov kan en person i særlige tilfælde dømmes til anbringelse i »en psykiatrisk ledet anstalt under kriminalforsorgen i Danmark«, dvs. Anstalten ved Herstedvester, der har en særlig afdeling for grønlandske indsatte. Se herom utrykt cirk. af 26/11 1996 om behandlingen af personer, der er anbragt i Anstalten ved Herstedvester i henhold til den grønlandske kriminallov (DfK 4.kt. j.nr. 1996-1312-6).

Den grønlandske kriminallovs §§ 125-127 indeholder regler om interprovin-
siel fuldbyrdelse af straffe (foranstaltninger) i forholdet mellem Grønland på
den ene side og Danmark/Færøerne på den anden side.

Den grønlandske kriminallov:

»§ 125. Bøder, der er fastsat i Grønland, kan i den øvrige del af riget inddrives efter de dér gældende regler, og borgerlig straffelovs § 55 finder da tilsvarende anvendelse med hensyn til fastsættelse af forvandlingsstraf.

Stk. 2. Bøder, der er fastsat i den øvrige del af riget, kan i Grønland inddrives efter de her gældende regler. § 91, stk. 4, finder tilsvarende anvendelse.

§ 126. Tilsyn, der er fastsat i den ene del af riget, kan overføres til den anden del. Afgørelsen træffes af justitsministeren eller den, han bemyndiger dertil. Justitsministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser om tilsynets udøvelse.

Stk. 2. Når tilsyn ifølge en dom til forsorg eller ifølge en afgørelse om prøveløsladelse er overført til den øvrige del af riget, finder borgerlig straffelovs regler om betinget dom og prøveløsladelse fra fængsel anvendelse med hensyn til ændring af dommens eller

afgørelsens bestemmelser og retsfølgen i anledning af tilsidesættelse af bestemmelserne. På samme måde finder kriminallovens regler anvendelse, når tilsyn ifølge en betinget dom eller ifølge en afgørelse om prøveløsladelse fra fængsel er overført til Grønland.

Stk. 3. Begår den pågældende ny lovovertrædelse i tilsyns- eller prøvetiden, finder reglerne i stk. 2 anvendelse, selv om tilsyn ikke er overført efter stk. 1.

§ 127. Justitsministeren kan bestemme, at frihedsstraf af hæfte og fængsel, som i den øvrige del af riget er idømt personer, der har bopæl eller i øvrigt er hjemmehørende i Grønland, skal fuldbyrdes i Grønland, således at straffen omsættes til anbringelse i anstalt af samme varighed som fastsat i dommen. Det samme gælder, hvis den dømte har opholdt sig i Grønland, og det findes mest hensigtsmæssigt, at fuldbyrdelsen finder sted i Grønland.«

Den Grønlandske Retsvæsenkommission overvejer for tiden en reform af det grønlandske retsvæsen (politi, domstole og kriminalforsorg) og en revision af kriminal- og retsplejelovgivningen, herunder reglerne om fuldbyrdelse af foranstaltninger (den grønlandske betegnelse for »straffe«). Kommissionens betænkning forventes offentliggjort i 2003.

Forkortelser

<i>AKS</i>	Afgørelser i konkrete sager 1995-2001 (udgivet af Direktoratet for Kriminalforsorgen 2002). Enkeltafgørelser angives som [årstal:løbenummer].
<i>a.st.</i>	Anførte sted (forfatterens tidligere anførte værk – eventuelt på samme side(r))
<i>AA</i>	Anklagemyndighedens Årsberetning
<i>bet.</i>	Betænkning
<i>bet. 1181/1989</i>	Betænkning nr. 1181/1989 om en lov om fuldbyrdelse af straf mv. (afgivet af en arbejdsgruppe nedsat af Straffelovrådet) bind I-III
<i>bet. 1355/1998</i>	Straffelovrådets betænkning nr. 1355/1998 om en lov om fuldbyrdelse af straf mv.
<i>bkg.</i>	Bekendtgørelse
<i>cirk.</i>	Cirkulære
<i>cirk.skr.</i>	Cirkulæreskrivelse
<i>CPT</i>	Comité européenne pour la prévention de la torture et des peines ou traitements inhumains ou dégradants/ European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (Den Europæiske Torturkomité)
<i>De Europæiske Fængselsregler</i>	Rekommandation nr. R (87) 3 vedtaget af Europarådets Ministerkomité den 12. februar 1987
<i>DfK</i>	Direktoratet for Kriminalforsorgen
<i>EMRK</i>	Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (inkorporeret i dansk ret, jf. lbkg. 750 af 19/10 1998 og bkg. 749 af samme dato)
<i>Engbo</i>	Hans Jørgen Engbo: Straff fuldbyrdelsesret (2001)
<i>FT</i>	Folketingstidende (FF = Folketingets forhandlinger, A = tillæg A)
<i>gennemførelsesloven</i>	Lov nr. 433 af 31. maj 2000 om ændring af forskellige lovbestemmelser i forbindelse med gennemførelsen af en lov om fuldbyrdelse af straf mv. (Ændringer som følge af straff fuldbyrdelsesloven, afskaffelse af hæftestrafpen og prøveløsladelse af livstidsdømte mv.)
<i>Gomard</i>	Bernhard Gomard: Civilprocessen (5. udg. 2000)
<i>Greve</i>	Vagn Greve: Straffene (2. udg. 2002)
<i>grl.</i>	Grundloven
<i>H</i>	Højesteretsdom/-kendelse
<i>Jur.</i>	Juristen
<i>Kriminalforsorgens Principprogram</i>	Kriminalforsorgens Principprogram, udgivet af Direktoratet for Kriminalforsorgen i september 1993. Kan læses på www.kriminalforsorgen.dk (menupunkt »Fakta«)
<i>lbkg.</i>	Lovbekendtgørelse

Forkortelser

<i>Lindencrone & Werlauff</i>	Lars Lindencrone Petersen og Erik Werlauff: Dansk Retspleje (2. udg. 2000)
<i>Medd.</i>	Meddelelser fra Landsforeningen af Beskikkede Advokater. Enkeltafgørelser angives som [årgang:løbenummer]
<i>Møller & Wiisbye</i>	Jens Møller og Michael S. Wiisbye: Erstatningsansvarsloven med kommentarer (6. udg. 2002)
<i>Rentzmann & Reimann</i>	William Rentzmann og Johan Reimann: Samfundstjeneste og ungdomskontrakter (1994)
<i>rpl.</i>	Retsplejeloven (lovbekendtgørelse nr. 777 af 16. september 2002)
<i>Senholt</i>	Leif Senholt: Strafberegning (udgivet af Direktoratet for Kriminalforsorgen 2000) med <i>supplement</i> fra 2002
<i>SFI</i>	Socialforskningsinstituttets publikationsserie
<i>sfl.</i>	Straffuldbyrdelsesloven (lov nr. 432 af 31. maj 2000)
<i>strl.</i>	Straffeloven (lovbekendtgørelse nr. 779 af 16. september 2002)
<i>Komm.rpl.</i>	Bernhard Gomard m.fl. (red.): Kommenteret Retsplejelov (6. udg. 2000)
<i>Komm.strl</i>	Vagn Greve m.fl.: Kommenteret straffelov. Almindelig del (7. udg. 2001)
<i>Skr.</i>	Skrivelse
<i>U</i>	Ugeskrift for Retsvæsen
<i>Vejl.</i>	Vejledning
<i>V</i>	Vestre Landsrets dom/kendelse
<i>Waaben</i>	Knud Waaben: Strafferettens almindelige del II. Sanktionslæren (5. udg. 2001)
<i>Ø</i>	Østre Landsrets dom/kendelse

Oversigt over administrative forskrifter

(Forskrifter med numre højere end 10.000 er ikke trykt i Lovtidende (anordninger og bekendtgørelser) eller Ministerialtidende (andre administrative forskrifter), men kun optaget i Retsinformation: www.retsinfo.dk)

Anordninger:

360 af 18/5 2001 om, at visse regler for indsatte i kriminalforsorgens institutioner ikke indføres i Lovtidende.

Bekendtgørelser:

491 12/9 1978 om ophold i varetægtsfængsel (varetægtsbekendtgørelsen)

77 af 5/2 1999 om bistandsværger

361 af 17/5 2001 om erstatning og godtgørelse til indsatte i kriminalforsorgens institutioner og til dømte under udførelse af samfundstjeneste for følger af ulykkestilfælde mv.

362 af 17/5 2001 om rådgivning før straffuldbyrdelsens iværksættelse

363 af 17/5 2001 om iværksættelse af fængselsstraf, forvaring og forvandlingsstraf for bøder i fængsel eller arresthus (iværksættelsesbekendtgørelsen)

364 af 17/5 2001 om udsættelse med fuldbyrdelse af fængselsstraf og den administrative behandling af sager om benådning (udsættelses- og benådningsbekendtgørelsen)

365 af 17/5 2001 om beregning af straffetiden mv. (strafberegningsbekendtgørelsen)

367 af 17/5 2001 om begrænsning af kriminalforsorgens pligt til at udarbejde planer for strafudståelsen og tiden efter løsladelsen

369 af 17/5 2001 om gennemførelsen af medindflydelse for indsatte i kriminalforsorgens institutioner (talsmandsbekendtgørelsen)

370 af 17/5 2001 om indsattes adgang til at medtage, besidde og råde over egne genstande og penge i kriminalforsorgens institutioner (genstandsbekendtgørelsen)

371 af 17/5 2001 om indsattes udgivelse af blad i kriminalforsorgens institutioner

372 af 17/5 2001 om beskæftigelse mv. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner (beskæftigelsesbekendtgørelsen)

374 af 17/5 2001 om sundhedsmæssig bistand til indsatte i kriminalforsorgens institutioner

376 af 17/5 2001 om adgangen til besøg mv. til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (besøgsbekendtgørelsen)

377 af 17/5 2001 om adgangen til brevveksling for indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (brevbekendtgørelsen)

378 af 17/5 2001 om adgangen til at telefonere for indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (telefonbekendtgørelsen)

379 af 17/5 2001 om adgangen til kontakt til medierne for indsatte i kriminalforsorgens institutioner

380 af 17/5 2001 om undersøgelse af indsattes person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner

Oversigt over administrative forskrifter

- 381 af 17/5 2001 om fotografering af indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i fængsel
- 382 af 17/5 2001 om anvendelse af magt over for indsatte i fængsler og arresthuse (magtanvendelsesbekendtgørelsen)
- 384 af 17/5 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse
- 385 af 17/5 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørscele og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbekendtgørelsen)
- 386 af 17/5 2001 om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner
- 387 af 17/5 2001 om behandlingen af sager om modregning af erstatningsbeløb over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner
- 388 af 17/5 2001 om tilladelse til strafafbrydelse
- 390 af 17/5 2001 om behandlingen af 15-17 årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner
- 391 af 17/5 2001 om løsladelse af indsatte, der udstår fængselsstraf (løsladelsesbekendtgørelsen)
- 392 af 17/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynsbekendtgørelsen)
- 393 af 17/5 2001 om behandlingen af sager om prøveudskrivning af forvaringsdømte
- 394 af 17/5 2001 om opkrævning og inddrivelse mv. af bøder, konfiskationsbeløb og sagsomkostninger samt den administrative behandling af sager om eftergivelse af bøder og konfiskation (bødebekendtgørelsen)
- 395 af 17/5 2001 om behandlingen af krav fra indsatte i kriminalforsorgens institutioner om erstatning i anledning af uforskyldte indgreb
- 396 af 17/5 2001 om betaling for ophold i kriminalforsorgens institutioner
- 397 af 17/5 2001 om behandlingen af begæring om domstolsprøvelse af visse endelige administrative afgørelser om fuldbyrdelse af straf mv.
- 398 af 17/5 2001 om ophævelse af forskellige bekendtgørelser og cirkulærer i forbindelse med gennemførelsen af straffuldbyrdelsesloven
- 110 af 4/3 2002 om udgang til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (udgangsbekendtgørelsen)
- 571 af 5/7 2002 om anbringelse af dømte i institution mv. uden for fængsel eller arresthus (§ 78-bekendtgørelsen)
- 572 af 5/7 2002 om anbringelse og overførsel af personer, som skal udstå fængselsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsbekendtgørelsen)
- 573 af 5/7 2002 om indsattes adgang til fællesskab mv. med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner (fællesskabsbekendtgørelsen)
- 574 af 5/7 2002 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle mv., i fængsler og arresthuse (udelukkelse fra fællesskabsbekendtgørelsen)
- 852 af 16/10 2002 om tvangsbehandling af visse indsatte i Anstalten ved Herstedvester
- 927 af 19/11 2002 om satser for vederlag mv. til indsatte i kriminalforsorgens institutioner

Cirkulærer:

- 10 af 18/1 1978 om indberetning af vilkårsovertrædelser mv., begået af personer, der er undergivet tilsyn af kriminalforsorgen
- 156 af 13/9 1978 om anbringelse af varetægtsarrestanter
- 160 af 13/9 1978 om udgang til varetægtsarrestanter
- 220 af 19/12 1980 om varetægtsarrestanters adgang til brevveksling og besøg mv.

Oversigt over administrative forskrifter

11730 af 28/12 1982 om varetagelse af forsorgsarbejdet vedrørende indsatte i kriminalforsorgens anstalter og arresthuse

11440 af 7/1 2000 om forplejning af indsatte

68 af 16/5 2001 om iværksættelse af fængselsstraf, forvaring og forvandlingsstraf for bøde i fængsel eller arresthus

69 af 16/5 2001 om udsættelse med fuldbyrdelse af fængselsstraf og den administrative behandling af sager om benådning (udsættelses- og benådningscirkulæret)

79 af 16/5 2001 om behandling mv. af sager om udgang til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner

92 af 16/5 2001 om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner

94 af 16/5 2001 om anbringelse af dømte i institution mv. uden for fængsel eller arresthus

97 af 16/5 2001 om behandling mv. af sager, hvor afgørelse om prøveløsladelse træffes af Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen

99 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøveløsladte, betinget dømte mv. (tilsynscirkulæret)

101 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med personer, der er idømt en foranstaltning efter straffelovens § 68 eller § 69

160 af 9/7 2001 om offentlighedens adgang til kriminalforsorgens fængsler og arresthusene

166 af 29/6 2001 om udarbejdelse af planer for strafudståelsen og tiden efter løsladelsen (handleplanscirkulæret)

Cirkulæreskrivelser:

11360 af 24/3 1986 om retningslinier vedrørende anvendelse af urinprøver over for indsatte med henblik på konstatering af eventuelle misbrug af medikamenter eller narkotika

11245 af 19/6 1987 om afholdelse af årlige fællesmøder mv. på kriminalforsorgens lukkede anstalter samt afholdelse af årlige møder på kriminalforsorgens åbne anstalter

89 af 16/5 2001 om godkendelse af håndjern

105 af 16/5 2001 om ophævelse af forskellige skrivelser og vejledninger i forbindelse med gennemførelsen af straffuldbyrdelsesloven

106 af 16/5 2001 om visse overgangsspørgsmål i forbindelse med gennemførelsen af straffuldbyrdelsesloven

20 af 28/2 2002 om retningslinier for gruppevise udflugter mv., der indebærer overnatning uden for institutionen

44 af 15/5 2002 om sikring af domfældtes identitet

Vejledninger:

66 af 16/5 2001 om erstatning og godtgørelse til indsatte i kriminalforsorgens institutioner og til dømte under udførelse af samfundstjeneste for følger af ulykkestilfælde mv.

67 af 16/5 2001 om rådgivning før straffuldbyrdelsens iværksættelse

70 af 16/5 2001 om udsættelse med fuldbyrdelse af fængselsstraf og benådning (udsættelses- og benådning vejledningen)

75 af 16/5 2001 om indsattes adgang til at medtage, besidde og råde over egne genstande og penge i kriminalforsorgens institutioner

76 af 16/5 2001 om indsattes udgivelse af blad i kriminalforsorgens institutioner

Oversigt over administrative forskrifter

- 77 af 16/5 2001 om beskæftigelse mv. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner
- 81 af 16/5 2001 om adgangen til besøg mv. til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (besøgsvejledningen)
- 85 af 16/5 2001 om undersøgelse af indsattes person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner
- 86 af 16/5 2001 om fotografering af indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i fængsel
- 90 af 16/5 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse
- 93 af 16/5 2001 om tilladelse til strafafbrydelse
- 96 af 16/5 2001 om behandlingen af 15-17 årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner
- 98 af 16/5 2001 om løsladelse af indsatte, der udstår fængselsstraf
- 100 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med prøvelsladte, betinget dømte mv.
- 102 af 16/5 2001 om kriminalforsorgens tilsyn med personer, der er idømt en foranstaltning efter straffelovens § 68 eller § 69
- 103 af 16/5 2001 om behandlingen af sager om prøvedskrivning af forvaringsdømte
- 104 af 16/5 2001 om betaling for ophold i kriminalforsorgens institutioner
- 155 af 29/6 2001 om udarbejdelse af handleplaner (handleplansvejledningen)
- 11991 af 29/6 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner

- 19 af 28/2 2002 om udgang til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (udgangsvejledningen)
- 68 af 5/7 2002 om anbringelse af dømte i institution mv. uden for fængsel eller arresthus (§ 78-vejledningen)
- 69 af 5/7 2002 om anbringelse og overførsel af dømte, som skal udstå fængselsstraf eller forvaring (anbringelses- og overførselsvejledningen)
- 70 af 5/7 2002 om behandlingen af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejledningen)
- 71 af 5/7 2002 om indsattes adgang til fællesskab mv. med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner (fællesskabsvejledningen)
- 73 af 5/7 2002 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle mv., i fængsler og arresthuse (udelukkelse fra fællesskabsvejledningen)

Skrivelser:

- 11275 af 5/5 1980 om direktøren for kriminalforsorgens kompetence

- 11421 af 21/9 1990 om godkendelse af sikringsceller (under revision)

- 60403 af 16/2 1999 om tv-udlejningspriser for de indsatte

- 72 af 16/5 2001 om bekendtgørelse om begrænsning af kriminalforsorgens pligt til at udarbejde planer for strafudståelsen og tiden efter løsladelsen
- 74 af 16/5 2001 om bekendtgørelse om gennemførelsen af medindflydelse for indsatte i kriminalforsorgens institutioner (talsmandsbekendtgørelsen)
- 78 af 16/5 2001 om bekendtgørelse om sundhedsmæssig bistand til indsatte i kriminalforsorgens institutioner
- 82 af 16/5 2001 om bekendtgørelse om adgangen til brevveksling for indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner
- 83 af 16/5 2001 om bekendtgørelse om adgangen til at telefonere for indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner

Oversigt over administrative forskrifter

- 84 af 16/5 2001 om bekendtgørelse om adgangen til kontakt til medierne for indsatte i kriminalforsorgens institutioner
- 87 af 16/5 2001 om bekendtgørelse om anvendelse af magt over for indsatte i fængsler og arresthuse
- 12132 af 1/8 2001 om sikring af beboernes identitet ved fremmøde til afsoning på kriminalforsorgens institutioner

- 72 af 5/7 2002 om nye regler som følge af lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forvaltningsloven (Fangeflugt og begrænsning af aktindsigt) mv.
- 102 af 21/10 2002 om bekendtgørelse om tvangsbehandling af visse indsatte i Anstalten ved Herstedvester

Register over administrative afgørelser

Afgørelser i konkrete sager

AKS 1995:25	251	AKS 1999:21	44
AKS 1996:31	90	AKS 1999:24	44
AKS 1996:50	181	AKS 1999:32	44
AKS 1996:82	74	AKS 1999:40	175
AKS 1996:93	181	AKS 1999:50	112
AKS 1997:45	181	AKS 1999:51	112, 122
AKS 1997:119	43	AKS 1999:53	112
AKS 1998:42	39	AKS 2000:20	113
AKS 1998:46	122	AKS 2000:21	120
AKS 1998:52	176	AKS 2001:21	75
AKS 1998:65	112		
AKS 1999:1	43		
AKS 1999:14	44		
AKS 1999:19	70		

Folketingets Ombudsmands udtalelser

FOB 1975.170	140
FOB 1976.434	251
FOB 1999.645	87
Skr. 6/2 2001 (j.nr. 2000-1322-625)	87
Skr. 23/7 2002 (j.nr. 030552-1795/035)	94

Domsregister

Ugeskrift for Retsvæsen

U 1975.658 V 55
U 1978.805 H 91, 242, 243
U 1993.123 H 55
U 1997.478 V 55
U 1997.1498 H 230, 231, 232, 234
U 1999.666 Ø 166
U 2000.532 H 232
U 2000.535 H 232
U 2001.2181 Ø 230, 231
U 2002.55 H 154, 242, 243, 264
U 2002.194 V 232, 233
U 2002.922 Ø 255, 264
U 2002.1073 V 255, 266
U 2002.1316 V 246, 255, 264
U 2002.1385 Ø 255, 265, 266

Meddelelser fra Landsforeningen af Beskikkede Forsvarere

Medd. 2002:11 255
Medd. 2002:80 268

Utrykte domme og kendelser

18/12 1990 Østre Landsret (2.afd. 320/1989)
94
1/11 2001 Glostrup Kriminalret (SF 1/2001)
244, 259, 262
6/11 2001 Hobro Ret (BS 609/2001) 267
9/11 2001 Glostrup Kriminalret (SF 4/2001)
52
23/11 2001 Glostrup Kriminalret (SF
3/2001) 52
21/3 2002 Vestre Landsret (B-2759-01)
265
25/6 2002 Horsens Ret (SF 9/2002) 264
5/7 2002 Københavns Byret (BS 7A-
5406/2002) 255
26/7 2002 Østre Landsret (7. afd. B-1986-
02) 254
14/8 2002 Holbæk Kriminalret (1.00641702)
175

Stikordsregister

0-9 mv.

- 15-17 årige
 - § 78-anbringelse 186
 - forbud mod forvandlingsstraf for bøde 212
 - fællesskab 86, 88
 - handleplan 84
 - prøveløsladelse 192
 - sagsbehandling af egen drift 205 f
 - valg af afsoningsinstitution 68 f
- § 78-anbringelse 183 ff, 239
- §§ 68-69 dømte
 - benådning 43
 - fuldbyrdelse 28 f
 - tilsyn 217

A

- Administrativ klageadgang 242 ff
 - klagefrist 251
 - klagevejledning 252
 - opsættende virkning 251 f
- Advarsel 167 f
- Advokat
 - beskikkelse ved domstolsprøvelse 260 f
 - besøg 124, 126
 - salær ved domstolsprøvelse 266 ff
 - ukontrolleret brevveksling 132 f
- Aktindsigt 59
- Alkohol 94
- Alternativ afsoning, se § 78-anbringelse
- Anbringelse og overførsel 59 ff
 - domstolsprøvelse 256
- (se også Arresthus, Lukket fængsel, Åbent fængsel, Halvåben afdeling og Nærhedsprincip)
- Anbringelse uden for fængsel og arresthus, se § 78
- Anholdt 28
- Anvisning 84, 165
- Arbejde 97 ff
- Arbejds miljø 100
- Arbejdsskade, se Erstatning for ulykkestilfælde

- Arbejdsvederlag 101 ff
- Arresthus
 - afsoning af fængselsstraf 61 ff
 - fritagelse for beskæftigelsespligt 98
 - institutioner 61
 - midlertidig anbringelse 74, 78
 - overførsel fra fængsel 77 ff
 - overførsel til fængsel 76 f
- Aviser, adgang til at læse 136 ff

B

- Benådning 40 ff
 - tilsyn 203 f
 - domstolsprøvelse ved genindsættelse 255
- Beskæftigelse, se Arbejde eller Uddannelse
- Besøg 122 ff
 - advokatbesøg 124, 126
 - ambassade- og konsulatsbesøg 124, 126
 - besøgstilladelse 125 f
 - domstolsprøvelse 256
 - overværet 127
 - visitation 126
- Betaling for ophold 239 ff
- Betinget dom 213 ff
 - handleplan 215
 - tilsyn 214 ff
 - vejledning af den dømte 215, 216 f
 - vilkårsovertrædelse 218 f
- Bladudgivelse 89, 96 f
- Borgerlige rettigheder 32
- Brandfare 76
- Brevveksling 130 ff
 - domstolsprøvelse 254
 - kontrol med brevveksling 131 f
 - ukontrolleret brevveksling 132 ff
- Bøde (disciplinærstraf) 167 ff
- Bødeforvandlingsstraf, se Forvandlingsstraf for bøde
- Bødestraf 207 ff
 - afdrag 208 f
 - forvandlingsstraf, se Forvandlingsstraf for bøde

Stikordsregister

- henstand 208 f
- inddrivelse 209 ff
- Bøger, adgang til at læse 136 f
- Børn af indsatte
 - domstolsprøvelse 256
 - grundlag for § 78-anbringelse 185
 - grundlag for strafafbrydelse 181
 - i afsoningsinstitution 128 f
- Børn som dømt, se 15-17 årige
- C**
- Censur af indsatte blade 97, 256
- Centrale Fordringsregister, Det 241
- D**
- Dansk Forsorgsselskab 194
- Delegation, se Kompetence, delegation
- Differenceerstatning 35
- Direktoratet for Kriminalforsorgen 29 f
- Direktøren for kriminalforsorgen 250
- Disciplinærstraf 163 ff
 - domstolsprøvelse 255
- Domstolsprøvelse 242 ff, 252 ff
 - advokatbeskikkelse 260 f
 - afgørelsestyper (administrative) 254 f
 - appel 268 ff
 - domstolenes reaktionsmuligheder 263 ff
 - fremgangsmåde 253, 258 f
 - frist 253
 - grundlaget for domstolsprøvelsen 265 f
 - grundlovens § 63 242 f, 256
 - mellemkommende fakta 266
 - opsættende virkning 263
 - partsstatus 260
 - påstande 263 ff
 - retsafgift 244
 - sagsbehandling 261 f
 - sagsomkostninger 266 ff
 - statistik 245 f
 - udvidet domstolsprøvelse 243 ff, 252 ff
 - værneting 257 f
- E**
- Effekter, se Genstande eller Penge
- Egen drift, sagsbehandling af 205 f
- Enrumsanbringelse, frivillig 86 f
(se også Udelukkelse fra fællesskab)
- Erstatning for indgreb 230 ff
 - betingelser 233, 236
 - domstolsprøvelse 255
 - erstatningens størrelse 234 f, 236 f
 - fradrag ved beregning af straffetiden 57 f
 - indgrebstyper 231 ff, 235 f
- Erstatning for ulykkestilfælde
 - under afsoning af fængselsstraf 34 f
 - under udførelse af samfundstjeneste 222 f
- Erstatningsansvar for samfundstjeneste-dømt 223
- Etnisk baggrund, anden 84, 87
- Europarådet 24
- Europæiske Fængselsregler 24
- Europæiske Menneskerettighedsdomstol, Den
 - klageadgang 247
 - opsættende virkning af klage 46
 - ukontrolleret brevveksling 132 f
- Europæiske Torturkomité, Den
 - fysiske forhold i fængsler og arresthuse 34
 - ret til fællesskab 86, 87
 - periodiske besøg af komitéen 247
 - ukontrolleret brevveksling 132 f
- F**
- Fangeflugt, se Undvigelse
- Fingeraftryk 147 f
- FN's Menneskerettighedskommission 132 f
- FN's Menneskerettighedskomité 248
- FN's Torturkomité
 - klageadgang 248 f
 - opsættende virkning af klage 46
 - ukontrolleret brevveksling 132 f
- Folketingets Ombudsmand
 - adgang til besøg 125
 - kompetence 246
 - opsættende virkning af klage 46
 - ukontrolleret brevveksling 132 f
- Forhørselle 171 f
- Formål med straffuldbyrdelse 31 f
- Forsorgsmæssig bistand 104 ff
- Forsvarer, se Advokat
- Forvandlingsstraf for bøde 211 f
 - strafberegning 53
 - udsættelse 41
- Forvaring 227 ff

- Fotografering 147 f
Fri luft, retten til ophold i 104
Frigang 112 f
– betaling for ophold 239
– indgreb i ret 236
Frister
– administrativ klageadgang 251
– erstatning for indgreb 237 f
– domstolsprøvelse 253
Fritid 103 f
Fuldbyrdelesordre 37
Fælles Lønindeholdelsesregister, Det 209 ff
Fællesmøde 83, 228
Fællesskab 84 ff
Fængselsafdeling 61
Fængselsstraf 33 ff
Færøerne 274
- G**
Genoptagelse af straffuldbyrnelsen 181 f
Genstande, retten til egne 93 ff
Graviditet 108
Greb 150
Grønland 274 f
Gudstjeneste 91 ff
- H**
Handleplan
– afsoning 83 f
– prøveløsladelse 194 ff
– uddannelse 99
Halvåben afdeling
– definition 33 f
– afsoning af fængselsstraf 66 f
Herstedvester, Anstalten ved
– forvaringsdømte 228
– fængselsstatus 61
– psykisk syge indsatte 66, 68, 69, 107
– sexkriminelle 80
– tvangsbehandling af sindssyge 108
Holsbjergvej, Fængselsafdelingen på 80
Horserød, Statsfængslet i 68
Hæftestraf 29
Håndjern 158 ff
- I**
Ikrafttræden 273
Inddrivelse af bøder 209 ff
Indgreb over for indsatte 141 ff
- Indkaldelse til afsoning 38 f
International straffuldbyrkelse
– bødestraf 207 f
– fængselsstraf 60
– vilkår for betinget dom 214
– vilkår for prøveløsladelse 194
Institutioner
– indretning af 34, 100
– typer af 33 f
– valg af, se Anbringelse og overførsel
Intern delegation, se Kompetence, delegation
Iværksættelse af straffuldbyrkelse 37 ff
- J**
Justitsministeriets departement 30, 250
- K**
Kapacitetsmæssige hensyn 62, 68, 75
Klage, se Administrativ klageadgang eller Domstolsprøvelse
Klageretten, se Særlige Klageret, Den
Kommuner, se Sociale myndigheder, samarbejde med
Kompetence
– § 78-anbringelse 187 f
– anbringelse af sexkriminelle 80
– benådning 43
– besøg 127 f
– bødestraf 208 ff
– centrale myndighed, den 29 f
– delegation 250 f
– direktøren for kriminalforsorgen 30
– erstatning for indgreb 237
– forvaringsdømte 228
– isolation på skift i særligt sikrede afsnit mv. 156
– overførsel 70, 72, 76
– politiet 30
– sikringscelle 161 f
– strafafbrydelse 180
– udgang 119 f
– udsættelse 42
Konfiskation 173 ff
– domstolsprøvelse 255, 272
Kontakt til medier, se Medier, kontakt til
Kortvarigt straffede
– beskæftigelse 98
– handleplan 83

Stikordsregister

- valg af afsoningsinstitution 68
 - Kostpenge 102
 - Kriminalforsorgen i frihed 24 f, 194
 - Kriminalforsorgens Principprogram 31, 32
 - Kvindelige indsatte
 - fællesskab med mandlige indsatte 87
 - undersøgelse af den indsatte person 145
 - valg af afsoningsinstitution 68
- L**
- Legalitetsprincip 32, 165
 - Legemsundersøgelse mv.
 - Livstidsdømte
 - benådning 44 f
 - domstolsprøvelse af afslag på prøveløsladelse 255, 271
 - udgang 115
 - Lovens område 27 ff
 - Lovforarbejder 23
 - Lovhjemmel, kravet om 32, 165
 - Lovregulering 23 f
 - Luft, se Fri luft, retten til ophold i
 - Lukket fængsel
 - definition 33
 - overførsel til 71 ff
 - Lydighedsforpligtelse, se Anvisning
 - Lægelig bistand 106 ff
 - Lægetilsyn ved indgreb og magtanvendelse
 - håndjern 159
 - legemsundersøgelse 146
 - magtanvendelse 150 f
 - sikringscelle 162
 - Løn, se Arbejdsvederlag
 - Løsladelse 189 ff
 - kortere fremrykning 191
 - tidspunkt 190 f
- M**
- Magtanvendelse 148 ff
 - Medier, kontakt til 137 ff
 - domstolsprøvelse 256
 - Medindflydelse 88 ff
 - Menneskerettighedsdomstolen, se Europæiske Menneskerettighedsdomstol, Den
 - Mentalt retarderede, se §§ 68-69 dømte
 - Militære straffesager 41, 208
 - Mobiltelefon 94, 135
 - Moderinstitution 50, 187
- Modregning**
- af bødekraft 210
 - af krav på erstatning for tingskade 176 f, 255
 - af krav på opholdsbetaling 241
- Møgelkær, Statsfængslet i 68**
- N**
- Narkotika, handel med eller indsmugling af
 - anbringelse i arresthus 63
 - disciplinærstraf 167 f
 - overførsel til arresthus 78
 - overførsel til lukket fængsel 73
 - Negativt stærke indsatte 63, 70
 - Nærhedsprincip 67 ff, 79
- O**
- Observationscelle 157
 - Opholdsbetaling, se Betaling for ophold
 - Opsættende virkning
 - administrativ klage 251 f
 - domstolsprøvelse 263
 - ansøgning om udsættelse eller benådning 45 f
 - Orden og sikkerhed 81, 165 f
 - Orlov, se Strafafbrydelse eller Udgang
 - Overførsel til anden afsoningsinstitution 59, 69 ff
 - domstolsprøvelse 256
 - sagsbehandling af egen drift 205 f
 - Overgreb
 - beskyttelse mod 63, 75 f, 78
 - på andre 73, 76, 78
- P**
- Penge 93 ff
 - Pensioner 33, 69, 113, 183 ff, 240 f
 - Pressen, se Kontakt til medier
 - Procesbevillingsnævnet
 - opsættende virkning af ansøgning 40
 - tredjeinstansbevilling ved domstolsprøvelse 270
 - ukontrolleret brevveksling 132 f
 - Proportionalitetsgrundsætningen 141
 - Præst, samtale med 92 f
 - Prøveløsladelse 189 f, 191 ff
 - domstolsprøvelse 255, 271 f
 - handleplan 194 ff
 - sagsbehandling af egen drift 205 f

Stikordsregister

- tilsyn 196 ff
- vejledning af den dømte 194 f, 198 f
- vilkårsovertrædelse 200 ff
- Prøveudskrivning
 - sagsbehandling af egen drift 205 f
- Psykisk afvigende 66, 68, 228
(se også §§ 68-69 dømte)
- Pårørende, se Rådgivning for pårørende

- R**
- Radio, adgang til at høre 136 f
- Ransøgning, se Undersøgelse af den indsat-tes person og opholdsrum
- Razzia 143
- Rekurs, se Administrativ klageadgang
- Religiøse hensyn 93, 101
- Retsfølelsen, hensyn til 139 f
- Retshåndhævelsen, hensyn til 115 f, 185, 186
- Revisionsklausul 273
- Ringe, Statsfængslet i 68, 69
- Rockerveste 94
- Rådgivning
 - for pårørende 36
 - før iværksættelse 35 f

- S**
- Sagsbehandling
 - af egen drift 205 f
 - aktindsigt mv. 59, 156, 206
 - almindelige forvaltningsretlige regler 206
 - disciplinærsager 172 f
- Sagsomkostninger, se Domstolsprøvelse, sagsomkostninger
- Samfundssanktion 24 f
- Samfundstjeneste 220 ff
 - erstatning for ulykkestilfælde 222 f
 - erstatningsansvar for skade forvoldt af den dømte 223
 - særvilkår 225
 - tilsyn 221 ff
 - vilkårsovertrædelse 223 ff
- Selvforskaffet arbejde 98, 102, 239
- Selvforvaltning 103, 105
- Sexkriminelle 80, 184
- Sikkerhed, se Orden og sikkerhed
- Sikringscelle 160 ff
 - domstolsprøvelse 256
 - ophold i fri luft, ret til 104
- Sikringsmidler 158 ff
- Sindssyge, se §§ 68-69 dømte eller Tvangs-behandling af sindssyge
- Sjælesorg, se Præst, samtale med
- Skjold 148 ff
- Skub 149
- Sociale myndigheder, samarbejde med
 - under afsoning 105 f
 - ved prøveløsladelse 194, 196
- Skånsomhedsgrundsætningen 141
- Socialrådgivning, se Forsorgsmæssig bistand
- Specialafdeling 34
- Stav 148 ff
- Stikprøvekontrol 143
- Strafafbrydelse 178 ff, 203 f
- Strafberegning 49 ff, 254
- Strafcelle 104, 167 f, 170 f
- Straffetiden, se Strafberegning
- Sultestrejke 108
- Sundhedsmæssig bistand 106 ff
- Svage indsatte 63
- Særlige Klageret, Den
 - opsættende virkning af genoptagelses-anmodning 40 f
 - ukontrolleret brevveksling 132 f
- Særvilkår 193

- T**
- Talsmand 88 ff
- Tandlæge 107 f
- Telefonsamtaler 134 ff
- Tilbageholdelse af brev, se Brevveksling
- Tilbageholdelse af genstande mv. 146 f
- Tilbagekaldelse
 - § 78-anbringelse 187
 - strafafbrydelse 181
 - udgang 117 f
 - udsættelse 47 f
- Tilsigelsesfrist, se Indkaldelse til afsoning
- Tilsyn af kriminalforsorgen
 - betinget dom 214 ff
 - prøveløsladelse 193 ff
 - samfundstjeneste 220 ff
- Tilsyn af andre myndigheder end kriminal-forsorgen
 - betinget dom 219
 - prøveløsladelse 194, 202 f

Stikordsregister

- Tortur, se Europæiske Torturkomité, Den eller FN's Torturkomité
- Tv, adgang til at se *94, 136 f*
- Tvangsbehandling af sindssyge *108*
- Tvangsbøder *207*
- Tåregas *148 ff*
- U**
- Uddannelse *97 ff*
- Udeblivelse efter udgang *118*
- afbrydelse af fuldbyrdelsen *178 f*
 - disciplinærstraf *165*
 - karantæne *121*
 - overførsel til lukket fængsel *74*
- Udelukkelse fra fællesskab *151 ff*
- domstolsprøvelse *256*
 - ophold i fri luft, ret til
 - under behandling af spørgsmål om overførsel *154*
- Udflugter *114*
- Udgang *109 ff*
- domstolsprøvelse *256*
 - karantæne *121*
 - misbrug *118*
 - sagsbehandling af egen drift *205 f*
 - tidsmæssige betingelser *120 f*
 - til udlandet *121 f*
 - til udlændinge, der skal udvises *122*
 - tilbagekaldelse, se Tilbagekaldelse, udgang
- Udgivelse af blad, se Bladudgivelse
- Udstationering *113, 239*
- Udsættelse *40 ff*
- Undersøgelse af den indsatte person og opholdsrum *141 ff*
- Undvigelse
- afbrydelse af fuldbyrdelsen *178 f*
 - disciplinærstraf *165*
 - overførsel til anden afsoningsinstitution *76*
 - overførsel til arresthus *78*
 - overførsel til lukket fængsel *73*
 - særligt sikrede afsnit *155 f*
- Ungdomssanktion *29, 186*
- Unge dømte, se 15-17 årige
- V**
- Valg af afsoningsinstitution, se Anbringelse og overførsel
- Varetægtsfradrag ved strafberegning *52, 53 ff*
- Varetægtsfængslede *27, 28, 37 f*
- Vejledning *82 f*
- Ventetidsbenådning *43, 46*
- Vestre Hospital *64, 78, 107, 108*
- Vilkår
- for § 78-anbringelse *186 f, 203 f*
 - for betinget benådning *203 f*
 - for betinget dom *214 ff*
 - for prøveløsladelse *193 ff*
 - for samfundstjeneste *221 ff*
 - for strafafbrydelse *181, 203 f*
 - for udgang *116 ff, 203 f*
 - for udsættelse *47, 203 f*
- Vilkårsovertrædelse
- ved betinget dom *218 f*
 - ved prøveløsladelse *200 ff*
 - ved samfundstjeneste *223 ff*
- Visitation, se Undersøgelse af den indsatte person og opholdsrum eller Besøg, visitation
- Voldsdømte
- indkaldelse til afsoning *38*
 - nærhedsprincippet *68*
 - opsættende virkning af ansøgning *46*
 - udsættelse *41*
- Våben *94*
- Å**
- Åbent fængsel
- definition *33*
 - afsoning af fængselsstraf *64 ff*
 - overførsel til *69 ff*